

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 83 · 4. juni
Sesjonen 2018–2019

Møte tirsdag den 4. juni 2019 kl. 10

President: Eva Kristin Hansen

Dagsorden (nr. 83):

1. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (skyldvevne, samfunnsvern og sakkyndighet)
(Innst. 296 L (2018–2019), jf. Prop. 154 L (2016–2017))
2. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven mv. (terrorrelaterte folkerettslige forpliktelser m.m.)
(Innst. 297 L (2018–2019), jf. Prop. 100 L (2018–2019))
3. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven mv. (ankesiling m.m.)
(Innst. 305 L (2018–2019), jf. Prop. 53 L (2018–2019))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (bortvisning av tredjelandsborgere i forbindelse med asylsaksbehandling)
(Innst. 307 L (2018–2019), jf. Prop. 68 L (2018–2019))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om nødvendige endringer i husleieloven for å sikre at sosiale boliger har leiepriser vanskeligstilte kan betale, og andre forsterkninger av den sosiale boligpolitikken
(Innst. 304 S (2018–2019), jf. Dokument 8:102 S (2018–2019))
6. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Martin Henriksen, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen, Kirsti Leirtrø, Øystein Langholm Hansen og Terje Aasland om å beholde dagens oppgaver og regionale struktur i Veterinærinstituttet
(Innst. 280 S (2018–2019), jf. Dokument 8:86 S (2018–2019))
7. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i yrkestransportlova (opphaving av behovsprøvingen for drosje mv.)
(Innst. 300 L (2018–2019), jf. Prop. 70 L (2018–2019))
8. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Lov om havner og farvann (havne- og farvannsloven), og Tillegg til Lov om havner og farvann
(Innst. 301 L (2018–2019), jf. Prop. 86 L (2018–2019) og Prop. 108 L (2018–2019))
9. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i postloven (antall omledningsdager)

(Innst. 302 L (2018–2019), jf. Prop. 102 L (2018–2019))

10. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i ekomloven (prisregulering av spesialnummer, internasjonale samtaler og SMS mv.)
(Innst. 303 L (2018–2019), jf. Prop. 104 L (2018–2019))
11. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i opplæringslova, folkehøgskolelova, friskolelova m.m. (samleproposisjon)
(Innst. 298 L (2018–2019), jf. Prop. 88 L (2018–2019))
12. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven (studentombud, trakassering og tilrettelegging)
(Innst. 299 L (2018–2019), jf. Prop. 89 L (2018–2019))
13. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand og Marit Arnstad om å ivareta norske forskningsmiljøer ved innføringen av Plan S
(Innst. 306 S (2018–2019), jf. Dokument 8:107 S (2018–2019))
14. Referat

Presidenten: Representantene Anniken Huitfeldt, Hårek Elvenes, Martin Kolberg, Trond Helleland, Nils Kristen Sandtrøen, Dagfinn Henrik Olsen, Christian Tybring-Gjedde, Lene Westgaard-Halle og Ingjerd Schou, som har vært permitterte, tar igjen sete.

Den tidligere midlertidig fritatte vararepresentant for Akershus fylke, Sheida Sangtarash, tar igjen sete.

De innkalte vararepresentanter, for Oslo, Marian Abdi Hussein, og for Nord-Trøndelag, Jorid Juliussen Nordmelan, tar nå sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Peter Frølich om permisjon i tiden fra og med 5. juni til og med 7. juni for å delta i minnemarkering for landgangen i Normandie for 75 år siden
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Sivert Bjørnstad i tiden fra og med 6. juni til og med 11. juni for å delta som valgobservatør for OSSEs parlamentariske forsamling ved presidentvalget i Kazakhstan

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Hordaland fylke: Sigurd Hille
For Sør-Trøndelag: Lill Harriet Sandaune

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges én settepresident for Stortingets møte i dag og én settepresident for denne ukens møter – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Svein Harberg for denne ukens møter og Kari Kjønaas Kjos for dagens møte.

– Andre forslag foreligger ikke, og Svein Harberg anses enstemmig valgt som settepresident for inneværende ukes møter, og Kari Kjønaas Kjos anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:46]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (skyldevne, samfunnsvern og sakkyndighet) (Innst. 296 L (2018–2019), jf. Prop. 154 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Frida Melvær (H) [10:02:42] (ordfører for saka): Først av alt vil eg takke komiteen for eit godt, langvarig og grundig samarbeid i denne saka. Det er nok meir sjeldan at ei sak vert behandla over eit tidsrom på 1,5 år i komiteen, men dette speglar nok omfanget og kompleksiteten denne saka har i seg.

Komiteen har i sitt arbeid prøvd å møte dei mange spørsmåla og innspela som har dukka opp undervegs, med det største alvor og respekt og lagt vekt på å vurdere desse nøye før vi leverte saka.

22. juli-saka reiste ein omfattande prinsipiell diskusjon om straffelova sine reglar om å vere tilrekneleg og om rettspsykiatrien si rolle ved avgjerd om tiltalte er tilrekneleg. Tilregnelighetsutvalget vart oppnemnt ved kgl. res. av 25. januar 2013 og fekk i mandat å vurdere straffelova sine reglar for det å vere tilrekneleg, psykiatrisk sakkunne og særreaksjonane. Utvalet leverte 28. oktober 2014 utgreiinga si i NOU 2014:10 Skyldevne, sakkyndighet og samfunnsvern, som så vart sendt på høyring.

Dei viktigaste endringane i straffelova og straffeprosesslova omhandlar den grunnleggjande reguleringa av å vere tilrekneleg og å ha skyldevne der departementet foreslår at straffelovas omgrep, jf. § 20 andre ledd bokstav a «psykotisk» vert erstatta med omgrepet «alvorleg sinnslidelse». Omgrepet er eit ikkje-medisinsk, rettsleg grunnvilkår og skal omfatte både alvorleg psykiske, somatiske og organiske lidningar med verknader på sinnet.

Bakgrunnen for forslaget er m.a. at det er vanskeleg å skilje mellom det medisinske og juridiske psykoseomgrepet, og at mange som har ein psykosedagnose, ikkje er psykotiske etter straffelova.

Det vert i tillegg oppstilt eit tilleggsvilkår om at personen ikkje er tilrekneleg på grunn av lidinga, og at retten i si vurdering skal leggje vekt på graden av svikt i personens verkelegheitsforståing og funksjonsevne. Dette vil tydeleggjere at det er symptomtyngda på handlings-tidspunktet som er avgjerande, ikkje om personen har ein diagnose og at det er retten, ikkje dei sakkunnige, som avgjer spørsmålet om skuld.

Terskelen for bruk av særreaksjon i helsevesenet vert seinka, og for å styrkje samfunnsvernet vert skiljet mellom alvorlege og mindre alvorlege lovbrøt foreslått fjerna som grunnvilkår for særreaksjon, slik at det avgjerande er kva framtidig fare lovbrøtaren representerer, ikkje kva lovbrøt vedkommande har utøvd.

Kravet til habilitet og kompetanse vert skjerpa, og nye reglar for mandatet til dei sakkunnige og til sakkunnigerklæringa vert innført. Det er òg foreslått å utvide dei sakkunnige sin rett til innsyn til relevante helseopplysningar.

Det vert innført ei eiga forskrift om rettspsykiatriske undersøkingar og sakkunnige og ei ny landsdekkjande organisering av rettspsykiatrien etter modell av pilotprosjektet som er prøvd ut ved Brøset.

Regjeringspartia er i all hovudsak positive til og nøgde med dei endringane departementet foreslår i straffelova og straffeprosesslova og ser at lovendringane vil føre til ei større treffsikkerheit for vurdering av straffritak, styrkje samfunnsvernet og auke kvaliteten i rettspsykiatrisk sakkunnigarbeid. Dette er viktig både for rettstryggleiken til den enkelte og for samfunnet som heilskap.

Vi har likevel registrert kritikken knytt til at straffelova sitt opphavlege uttrykk «psykotisk» i proposisjonen vert foreslått endra til «alvorleg sinnslidelse». Kritkarane av forslaget har vist til at uttrykket kan skape forvirring om forskjellen mellom forståinga av uttrykket «alvorlig sinnslidelse» i strafferetten og det likelydande uttrykket brukt i psykisk helsevernlov. Vi meiner at ved å endre uttrykket «alvorlig sinnslidelse» til det meir allmennspråklege uttrykket «sterkt avvikende sinnstilstand» vil ein unngå at ei slik forvirring oppstår. Vi un-

derstrekas òg at det er viktig å sikre at retten i praksis ikkje overlèt til dei sakkunnige å ta stilling til om ein person er å rekne som utilrekneleg og dermed skal fritakast frå straff. Eit tydelegare skilje mellom det allmennspråklege rettslege uttrykket og det medisinskfaglege uttrykket er nødvendig for å sikre dette.

I tillegg ønskjer vi at endringsforslaget skal motverke uheldige koplingar og assosiasjonar mellom psykisk sjukdom og kriminell åtferd.

Eg vil til slutt understreke at uttrykket «sterkt avvikende sinnstilstand» skal verte forstått likt med uttrykket «alvorlig sinnslidelse» brukt i proposisjonen og medfører såleis inga realitetsendring.

Eg vil med dette ta opp forslaget frå Høgre og Framstegspartiet.

Presidenten: Representanten Frida Melvær har dermed tatt opp det forslaget hun refererte til.

Lene Vågslid (A) [10:08:00] (leiar i komiteen): Fyrst og fremst tusen takk til saksordføraren for arbeidet med ei sak som har lege i komiteen i godt over eit år.

Kritikken mot det forslaget som ligg i proposisjonen, og det nye forslaget som Høgre og Framstegspartiet fremjar her i dag, har vore massiv. Kritikken har retta seg dels mot at lovforslaget blir lagt fram for Stortinget utan føregåande høyringsrundar, dels fordi lovteksten og drøftingane er uklære, og at ein overlèt for mykje til domstolane sitt frie skjøn. Dels blir det òg frå ei rekkje høyringsinstansar peika på at faren for vilkårlegheit og forskjellsbehandling er for stor når det gjeld det vedtaket Stortinget mest sannsynleg kjem til å gjere i dag.

Det blir hevda frå fleire hald at det vedtaket Stortinget gjere i dag, kan føre til at ein utvidar moglegheita til å erklære personar utilreknelege, noko som eg ikkje har høyrte har vore eit politisk ynskje frå eit einaste parti.

Arbeidspartiet meiner det er uansvarleg å gjere det vedtaket som fleirtalet legg opp til i dag, med ei endring i straffeloven som blei endra i komiteen utan alminnelig høyring i forkant.

Så er det viktig for meg å understreke at eg ikkje trur det nødvendigvis er dei heilt store politiske uenigheitene om målet i saka, nemleg at personar i størst mogleg utstrekning bør kjennast ansvarlege for sine handlingar, men prosessen i saka er under all kritikk.

Me registrerer at regjeringspartia har forsøkt å ta inn over seg mykje av kritikken mot lovforslaget, men slik saksordføraren avslutta sitt førre innlegg, understrekar ho at endringa frå komiteen om å endre omgrepsbruken i § 20 ikkje fører til ei realitetsendring. Med andre ord behandlar me framleis det same forslaget – med noko anna ordlyd.

Me har vore tydelege på, både uformelt og formelt, at denne saka burde ha vore send tilbake til Justisdepar-

tementet for ei skikkeleg behandling. Hadde ein gjort det, trur eg at utfallet i saka kunne ha vore eit heilt anna i dag. Det at ein endrar omgrepet «alvorlig sinnslidelse» til «sterkt avvikende sinnstilstand», ryddar for så vidt opp i noko av forvirringa, men det hjelper ikkje stort så lenge ein òg er veldig tydeleg på at alt i proposisjonen framleis ligg til grunn.

Justiskomiteen heldt to høyringar til denne proposisjonen. Det er ikkje så veldig vanleg, men me gjorde det ein gong til nettopp fordi det kom eit nytt forslag. Alle høyringsinstansane, kanskje med unntak av éin, var heilt tydelege på at Stortinget ikkje må gjere dette vedtaket, at ein må sende denne saka tilbake for ei skikkeleg behandling.

Det er ikkje slik at åtvaringane berre kjem frå opposisjonen. Riksadvokaten åtvarar sterkt mot det vedtaket fleirtalet ser ut til å gjere i dag. Advokatforeningen gjer det, ei rekkje rettspsykiatrar gjer det, Norsk Rettsmedisinsk Forening gjer det – fagmiljø på begge sider, for å bruke dei orda, innanfor både psykiatri og jus.

Vurdering av tilreknelegheit blir med dette vedtaket for open og rimelegheitsorientert, slik at det går ut over omsyn som tradisjonelt står sterkt i strafferettsområdet, nemleg førehandsvisse og ikkje minst likskap for loven. Vidare vil verken ordlyden eller forarbeidet her setje eit klårt kriterium for kva tilreknelegheit faktisk skal bety.

For Arbeidspartiet er det ikkje aktuelt å støtte eit forslag som er fremja av eit mindretal i dag, om endringar i tilreknelegheitsreglar, alvorlege endringar som me eigentleg ikkje anar konsekvensen av. Tilbakemeldingane er at me i verste fall oppnår det motsette av det partia uttykkjer at dei vil. Derfor ber eg fleirtalet om å lytte til opposisjonen i denne saka. Eg ber regjeringspartia lytte til høyringsinstansane, til Riksadvokaten, som åtvarar på det sterkaste mot det vedtaket ein kjem til å gjere i dag.

Solveig Horne (FrP) [10:12:52]: Det er viktige lovendringer Stortinget vedtar i dag. Reglene om utilregnelighet er en grunnleggende del av vårt strafferettslige regelverk, og det er både riktig og viktig med en helhetlig gjennomgang av reglene om både skyldene, samfunnsvern og sakkyndighet.

Formålet med lovendringene er at de skal skape en større treffsikkerhet ved identifisering av de lovbrøytene som ut fra begrunnelsen for straff ikke skal være ansvarlige, altså de utilregnelige som ikke kan klandres for sine handlinger. I tillegg er en viktig side ved dette lovarbeidet at lovendringene skal styrke samfunnsvernet og øke kvaliteten i rettspsykiatrisk sakkyndighetsarbeid.

Det er viktig å ha med seg det historiske bakteppet for lovendringene som behandles i dag. 22. juli-saken avdekket svakheter ved straffelovens regler om utilreg-

nelighet og skapte en diskusjon om rettspsykiatriens innflytelse ved avgjørelsen av om tiltalte er utilregnelig eller ikke.

I Fremskrittspartiet er vi positive til de endringene regjeringen foreslår i straffeloven og straffeprosessloven knyttet til skyldene, samfunnsvern og sakkyndige. Vi mener at disse bidrar til å oppfylle formålet om å skape større treffsikkerhet ved identifisering av utilregnelige lovbrutere. Lovendringen vil også, slik vi ser det, styrke samfunnsvernet og øke kvaliteten i det rettspsykiatriske sakkyndigarbeidet. Det er svært viktig for å sikre den enkeltes rettssikkerhet, men også for samfunnet som helhet.

Jeg er glad for at det er en samlet komité som understreker at det ikke er politiske uenigheter om sakens formål, og det er viktig. En samlet komité mener at personer i størst mulig utstrekning bør stilles til ansvar for sine handlinger, og ønsker videre å tydeliggjøre domstolens rolle og ansvar. Det er et viktig signal at en samlet komité mener at samfunnet har full rett til å verne seg mot farlige utilregnelige, og er enig om at intensjonen med forslaget skal være at færre frifinnes.

For oss i Fremskrittspartiet er det også viktig at det lovforslaget departementet har fremmet, legger opp til å styrke samfunnsvernet gjennom å senke terskelen for bruk av særreaksjoner i helsevesenet, slik at det fra nå av er den framtidige faren for lovbrudd som skal begrunne særreaksjonsordningen. Det er svært viktig for at særlig offeret i strafferettssaker opplever at det blir tatt tilstrekkelig vare på og hensyn til. Samtidig er det viktig for samfunnet for øvrig, og et styrket samfunnsvern er selve målet med denne regelendringen.

Det er verdt å merke seg at departementet i proposisjonen åpner for at forslaget vil kunne føre til at flere utilregnelige dømmes til særreaksjon. Det er også et viktig og riktig grep av regjeringen å foreslå lovendringer som skal bidra til å styrke kvaliteten i de sakkyndiges arbeid. Det skal stilles strengere krav til de sakkyndige. Det er bra at det innføres en egen forskrift om rettspsykiatrisk undersøkelse og sakkyndige, fordi dette vil bidra til å tydeliggjøre hvilke krav som gjelder for det sakkyndige arbeidet, samtidig som det også skal gjøre regelverket lettere tilgjengelig for brukerne. Det innføres et minimumskrav til innhold for de sakkyndiges mandat ved rettspsykiatrisk undersøkelse, i tillegg til minimumsregler for hvordan de sakkyndiges erklæring skal utformes. Innføring av disse kravene vil helt klart styrke kvaliteten på de sakkyndiges arbeid og i større grad bidra til riktige og mer etterprøvbare avgjørelser ved domstolene.

Som både saksordføreren og komitélederen har vært inne på, har det vært en krevende sak. Jeg er veldig glad for at Stortinget nå endelig skal gjøre dette vedtaket. Det er ikke til å legge skjul på at det er en krevende

sak å behandle, men jeg er glad for at vi får behandlet den, og at det blir vedtatt. Framtida vil vise om den trefter slik intensjonen og formålet med loven skal gjøre, som er å styrke samfunnsvernet og øke kvaliteten i det rettspsykiatriske sakkyndighetsarbeidet.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:17:41]: Først vil jeg takke saksordføreren og komiteen for jobben med denne saken, for det har vært en krevende sak for komiteen.

Som flere har vært inne på, er det egentlig ikke uenighet om selve målet med saken, som er å stille flest mulig til ansvar for sine handlinger, men Senterpartiet mener at prosessen har vært altfor dårlig. Det forslaget som komiteen nå står igjen med, er uklart. Det kan få utilsiktede konsekvenser. Jeg mener at det ikke er forsvarlig å vedta. Vi mener derfor at saken ikke bør behandles i dag, men sendes tilbake til regjeringen.

Saken handler om å ha skyldene, dvs. om man er strafferettslig tilregnelig og kan dømmes til straff. Som vi alle vet, kommer saken i kjølvannet av 22. juli-rettsakene og tilregnelighetsutvalget, som ble satt ned for å vurdere straffelovens utilregnelighetsregler. Konklusjonen deres var at psykosevilkåret og den medisinske modellen for utilregnelighet ved psykisk sykdom burde beholdes. I tillegg ble det foreslått en regel som dels angir en rettslig presisering av lovens psykosekriterium, og dels angir at tilstander som likestilles med psykose, skal omfattes.

Likevel sendte regjeringen en proposisjon til Stortinget om et helt nytt forslag, hvor straffelovens begrep «psykotisk» ble erstattet med grunnvilkåret «alvorlig sinnslidelse». Det var altså et nytt forslag – med et nytt begrep og en ny lovparagraf – som ikke hadde vært på høring før saken ble sendt til Stortinget. Det forslaget ble kraftig kritisert i den første høringen justiskomiteen hadde etter at saken kom til Stortinget. I stedet for å sende saken tilbake til regjeringen ble det laget et nytt forslag hvor begrepet «alvorlig sinnslidelse» skal erstattes med «sterkt avvikende sinnstilstand» som kriterium. Men også det forslaget fikk slakt i høringen. Vi hadde to høringer. Begge har slaktet regjeringens forslag. Komiteen ble av nesten alle høringsinstansene – unntatt én – som var til stede på siste høring, sterkt rådet til å sende saken tilbake til regjeringen.

Det vi behandler i dag, er en alvorlig, dypt inngripende sak, som får store konsekvenser for strafferetten. Jeg er ikke sikker på om alle her er klar over hvor store konsekvenser det er snakk om. Når regjeringens forslag har fått så sterk kritikk i to høringer, og når det ikke hadde vært på høring før saken kom til Stortinget, synes jeg det er helt utrolig at vi står her og skal vedta et forslag som vi har fått så sterke advarsler mot. Saken har vært til behandling i Stortinget i over ett år. Det viser at saken er vanskelig, men jeg mener at det i seg selv ikke er et argu-

ment for å vedta noe i dag. Vi har også fått klarhet i gjennom høringene at det lovverket som eksisterer i dag, fungerer. Det er ikke noen hast med å få på plass et nytt lovverk.

Det er Stortinget som vedtar lover i dette landet, og det er Stortinget som må bestemme hvor terskelen for utilregnelighet skal ligge. Slik det forslaget som kommer til å få flertall i dag, nå står, er bestemmelsen så uklar at domstolene ikke har noen god veiledning om hva Stortinget faktisk har ment. Regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet skriver rett ut i merknadene sine at «terskelen for kor alvorleg ein tilstand må vere for å kunne bli rekna som utilrekneleg, skal definerast av domstolane».

Det blir i praksis opp til domstolene å bestemme hvem som etter norsk lov skal være utilregnelig. Det mener jeg er å legge lovgivers oppgave over på domstolene. Riksadvokaten har pekt på at verken ordlyden eller forarbeidene oppstiller et klart kriterium for hva tilregnelighet skal bety. Senterpartiet mener at det er helt uansvarlig å vedta en regel for skyldevne som er så uklar, hvor det ikke er sikkert at det er mulig for domstolene å skjønne hva Stortinget har ment, og hvor vi i praksis legger oppgaven med å bestemme hva som skal være terskelen for ha skyldevne i Norge, over på folk som ikke er politisk valgt, nemlig domstolene.

Det er veldig synd at regjeringen istedenfor å lytte til høringsinstansene og opposisjonen velger å presse saken igjennom med et knapt flertall i Stortinget, særlig fordi vi alle er enige om at vi vil endre tilregnelighetsreglene. Dette er ikke en sak hvor det er store politiske skillelinjer. Vi kunne ha fått til et bredt flertall i Stortinget hvis regjeringen hadde vært litt mer ydmyk og sendt saken tilbake, slik at vi kunne fått en grundig og forsvarlig behandling, i stedet for det vedtaket som kommer til å bli fattet av regjeringspartiene i dag.

Statsråd Jøran Kallmyr [10:22:53]: 22. juli-saken avdekket svakheter ved straffelovens regler om utilregnelighet og skapte diskusjon om rettspsykiaternes innflytelse på om tiltalte er utilregnelig. På den bakgrunn ble tilregnelighetsutvalget nedsatt, og de avga sin utredning den 28. oktober 2014. Proposisjonen som Stortinget nå skal ta stilling til, er en oppfølging av forslagene i den utredningen.

Jeg registrerer at justiskomiteens flertall ikke stiller seg bak regjeringens forslag, og at flertallet foreslår å sende proposisjonen tilbake til regjeringen. Samtidig er jeg glad for at et mindretall i justiskomiteen, representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet, støtter forslaget. Jeg mener det er viktig for oppfølgingen etter 22. juli at disse forslagene nå vedtas. Det er flere grunner til det.

For det første er det viktig å få på plass en treffsikker regel om hvem som skal fritas for straff på grunn av utilregnelighet.

For det andre er det viktig å styrke samfunnsvernet.

For det tredje er det viktig å øke kvaliteten i det rettspsykiatriske sakkyndighetsarbeidet.

Når det gjelder straffelovens regler om utilregnelighet som følge av psykisk sykdom, foreslår regjeringen at straffelovens begrep «psykotisk» skal erstattes med vilkåret «alvorlig sinnslidelse». Dette skal omfatte både psykiske, somatiske og organiske lidelser med virkninger på sinnet. Lovforslaget oppstiller tilleggsvilkår om at personene må være utilregnelige på grunn av denne lidelsen, og videre presiseres det uttrykkelig i loven at retten ved skjønnsmessig vurdering skal legge vekt på graden av svikt i personens virkelighetsforståelse og funksjonsevne.

Jeg har merket meg at justiskomiteens mindretall foreslår å erstatte vilkåret «alvorlig sinnslidelse» med «sterkt avvikende sinnstilstand». Som følge av de tilleggsvilkårene som jeg nettopp nå har nevnt, vil ikke en slik endring ha noen betydning for hvor alvorlig den samlede symptommengden må være for å kunne gå fri fra straff. Jeg har derfor ikke noen sterke motforestillinger mot den endringen som mindretallet har gjort.

Det er flere problemer med dagens regel. For det første rammer den både for mange og for få personer – for mange fordi psykosediagnosen kan medføre henleggelse av straffrihet selv om personens virkelighetsforståelse på handlingstidspunktet ikke er så avvikende at vedkommende ikke kan klandres for lovbruddet. Den rammer for få fordi personer som har en mental avvikstilstand som er like forstyrrende for gjerningspersonens virkelighetsforståelse og motivdannelse som psykosen er, kan straffes i dag. Eksempler på dette er enkelte alvorlige tilfeller av autisme og demens. Ut fra begrunnelsen for reglene om at den som mangler skyldevne, ikke skal straffes, framstår dette som noe urimelig.

Regjeringens forslag vil også tydeliggjøre at det er symptomtyngden på handlingstidspunktet som er avgjørende for om vedkommende kan fritas for straff, og ikke om personen har en bestemt diagnose.

Et annet problem ved gjeldende praksis er at det er de sakkyndige som definerer innholdet i et av straffelovens grunnvilkår for straff. En slik praksis er ikke egnet til å sikre rettsavklaring og rettsenhet. Regjeringens forslag vil derimot tydeliggjøre at det er retten som skal fastsette innholdet i utilregnelighetsregelen, og ikke de sakkyndige. At definisjonsmakten overføres til retten, vil legge til rette for at det gjennom rettspraksis kan utvikles en fast og enhetlig terskel for hvor syk eller hvor avvikende man må være for å bli ansett som utilregnelig. For å sikre en slik utvikling mener jeg i likhet med justis-

komiteens mindretall at det er helt avgjørende at lovens vilkår beskrives i allmennspråklige termer og ikke gjennom en medisinsk term, som psykotisk.

I lys av den kritikken regjeringens forslag har motatt i den offentlige debatten, har jeg lyst til å understreke: Forslaget vil ikke innebære en relativisering av terskelen for å bli ansett som utilregnelig, slik at personen går fri, mens en annen person som er like syk, vil bli straffet. Som justiskomiteens mindretall påpeker i innstillingen, er terskelen generell, og den gjelder for alle. Det avgjørende er om gjerningspersonen er så syk at vedkommende når opp til terskelen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [10:28:05]: Spørsmålet mitt er egentlig ganske enkelt. Det eg lurar på, er grunngevinga for at det forslaget som ligg i proposisjonen som kom frå regjeringa, ikkje blei sendt på alminneleg høyring i forkant av stortingsbehandlinga.

Statsråd Jøran Kallmyr [10:28:25]: Det er altså slik at man hadde utredet dette forslaget også, og det lå innenfor det som det er normalt at man kan sende til Stortinget uten en egen høring. Dette har vært omtalt tidligere i de forslagene som har blitt sendt ut på høring. Det var ingen nyhet at dette kunne bli resultatet.

Man sender som regel ut forslag nettopp for å få innspill fra andre. Så får man innspill, og da er det naturlig at man av og til lytter til de innspillene og endrer på det som lå i det opprinnelige høringsutkastet, fram til man sender det over til Stortinget.

Lene Vågslid (A) [10:29:12]: Eg registrerer at statsråden ganske klart står fast på det som regjeringa meiner. Betyr det at statsråden meiner at Riksadvokaten og alle høyringsinstansane på høyringa til justiskomiteen tek feil? På kva slags måte meiner i så fall statsråden at f.eks. Riksadvokaten tek feil, særleg når det gjeld at det vedtaket me vil gjere i dag, kjem til å kunne føre til forskjellsbehandling og vilkårlegheit?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:29:43]: I dag er det de rettssakkyndige i hver enkelt sak som avgjør om det er skyldvne eller ikke. Det er ikke dommeren. Dommeren har i liten grad mulighet til å overprøve en rettsakkyndig avgjørelse. Dette fikk vi eksemplifisert i 22. juli-rettsaken, hvor man fikk to forskjellige uttalelser fra de sakkyndige. Det viser også at det i dag ikke er slik at man har likebehandling i alle saker. Det kan avvike stort. Det var resultatet fra den sakkyndige.

Det er ingen enhetlig terskel i dag, og det gjør det vanskelig for dommerne å se på om det faktisk er slik at man har oppfylt lovens vilkår eller ikke, og hvis man skal overprøve (presidenten klubber) sakkyndigrapporten, er det

vanskelig for en domstol å kunne ha bevis for akkurat det, for man er egentlig ikke invitert til å gå inn i den avgjørelsen. Det blir man når ... (presidenten klubber igjen)

Lene Vågslid (A) [10:30:52]: Dette er ganske oppsiktsvekkjande. Sist eg sjekka, var det dommarar som avsa dommar i norske rettssalar, og ikkje sakkyndige. Det skjedde òg i 22. juli-rettsaka. Når det gjeld påstandane som kom frå fleire høyringsinstansar under høyringa blei det hevda frå tunge fagmiljø både på jussida og på psykiatrisk side at desse nye reglane vil kunne føre til at langt fleire blir erklært utilreknelege.

La oss seie at det skjer. Vil statsråden vere villig til å evaluere lovendringane på eit visst tidspunkt? Vil han fylgje utviklinga nøye og eventuelt – viss det skulle få slike konsekvensar som eg trur statsråden heller ikkje ynskjer – ta initiativ til å kome tilbake til Stortinget?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:31:39]: Det er jo et hypotetisk spørsmål, så da får jeg gi et hypotetisk svar på det. Hvis det er slik at man ikke oppnår det man ønsker med loven, kan Stortinget endre loven. Hvis det blir en aktuell problemstilling, vil man nok komme tilbake.

Men jeg har faktisk tro på at dette lovforslaget vil være mer treffsikkert enn gjeldende rett. Jeg tror at det vil føre til at det blir færre henleggelses, og at det blir flere som har skyldvne. Så vil det nok også være noen som ikke har skyldvne, fordi de f.eks. har en alvorlig lidelse som gjør at de ikke skal straffes.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:32:33]: Det har kommet mye kritikk mot forslaget og det som flertallet i Stortinget kommer til å vedta i dag, og da spesielt mot at det nye forslaget er veldig uklart. På den siste høringen justiskomiteen hadde, sa Advokatforeningen følgende:

«Lovgiver abdiserer i praksis fra sin oppgave med å definere vilkårene for straff. Man overlater altså til domstolene det som er et veldig viktig og prinsipielt vanskelig tema.»

Da lurar jeg på: Hva er statsrådens kommentar til det? Og mener statsråden at det er riktig å legge en slik politisk avgjørelse over på domstolene?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:33:15]: Det man her gjør i loven, er at man angir hvilke momenter man skal tolke etter, hvilke vilkår som skal gjelde. Og så er det slik at det vil alltid danne seg en domspraksis – det vil det i de fleste strafferettslige saker.

Men vi har gitt ganske klare vilkår her. Vilkåret er at det skal være en sterkt avvikende sinnstilstand, og så er det et grunnvilkår at dette må ha ført til at man var utilregnelig på gjerningstidspunktet. Dette er et vilkår som står seg helt klart og tydelig, og jeg kan ikke se at det er noen uklarheter rundt akkurat det.

Det er også viktig at man legger vekt på andre ting, som hvorvidt man hadde muligheten til å kunne planlegge handlingen og gjøre aktive grep, slik at man har en virkelighetsforståelse som gjør at en her ikke kan si at dette er en person som var utilregnelig på gjerningstidspunktet. Dette tror jeg faktisk er ting som kan være med og føre til at flere som kan gå fri, regnes for å ha skyldvne.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:34:24]: Forslaget har også fått kritikk fordi man bruker ordet «utilregnelig» til å definere hva som er utilregnelig, når man sier at den som er utilregnelig, er en som på grunn av en sterkt avvikende sinnstilstand er utilregnelig. Det er en logisk brist der – det er vanskelig for domstolene å fastslå hva som faktisk er ment.

Så jeg lurer på: På hvilken måte mener statsråden at dette er så mye mer treffsikkert, når høringsinstansene beskriver regelen som uklar, uforutsigbar og vilkårlig?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:34:54]: Det er ikke alle høringsinstansene som gjør det. Man legger her opp til en terskel hvor det skal være en vurdering av hvor syk gjerningspersonen er. Og er han så syk at han kommer over terskelen for at man kan si at han er utilregnelig, vil han ikke ha en skyldvne.

Så vil dette også måtte sees sammen med at man gjør grep for å øke den rettspsykiatriske kompetansen, slik at man også kan få klare råd om hvilken mental tilstand gjerningspersonen har befunnet seg i på gjerningstidspunktet. Men det viktigste er kanskje at det er dommeren som har det avgjørende ordet. Dommeren har fått klare kriterier å vurdere saken ut fra, i motsetning til i dag, der det er vanskelig å overprøve den rettsakskyndiges rapport.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Frida Melvær (H) [10:36:06]: Denne saka har vore gjenstand for stor merksemd frå ulike aktørar undervegs i komitébehandlinga. Komiteen har difor lagt vekt på å la flest mogleg få anledning til å kome fram med synspunkta sine. Difor har det vorte lagt opp til to høyringar i komiteen i tillegg til fleire separate møte, telefonsamtalar og e-postar. Saka har òg vore gjenstand for fleire medieoppslag og debattinnlegg.

I all hovudsak er det slik at dei aktørane som gav innspel til NOU-en frå tilregnelighetsutvalget, NOU 2014: 10, held fast på dei respektive synspunkta sine, og eg kan difor ikkje sjå at det er kome til vesentlege nye opplysingar som ikkje alt er omtalte og vurderte i proposisjonen. Vi veit at høyringsinstansane var omtrent delte på midten i innspela sine til NOU-en.

Eg vil understreke at det er lovgjevar som fastset vilkåra for kva tid nokon skal reknast for utilrekneleg, det er ikkje domstolane. Vilråa går fram av det resterande innhaldet i lovforslaget og proposisjonen.

I forslaget vert det lagt opp til ei tottrinnsvurdering der § 20 bokstav a, b eller c vil vere gjenstand for den første vurderinga, altså:

- a. sterkt avvikende sinnstilstand
- b. sterk bevissthetsforstyrrelse
- c. høygradig psykisk utviklingshemming

Eg minner då igjen om at vilkåret «sterkt avvikende sinnstilstand», bokstav a, skal tolkast på same måte som det opphavlege føreslåtte uttrykket «alvorlig sinnslidelse», som er nytta i proposisjonen.

I den andre vurderinga, utilreknelegheitsvurderinga etter § 20 tredje ledd, skal graden av svikt i verkelegheitsforståing og funksjonsevne vektleggjast.

Etter gjeldande rett er det i prinsippet domstolane som skal ta stilling til om gjerningspersonen er psykotisk i rettsleg forstand og dermed utilrekneleg. Det er likevel ei utbreidd oppfatning at det i praksis er rettspsykiatrien, og ikkje domstolane, som i dag definerer korleis omgrepet «psykotisk» skal forståast – ikkje berre i medisinsk, men òg i rettsleg forstand. Dette er noko som òg tilregnelighetsutvalget framhevar i arbeidet sitt. Eit slikt system, der innhaldet i eit av grunnvilkåra for straffansvar i praksis vert fortolka og utvikla av rettspsykiatrien, er ikkje eigna til å sikre rettsavklaring og rettseinskap.

Å avgjere om nokon er utilrekneleg og difor ikkje skal straffast med fengsel, er mellom dei mest kompliserte spørsmåla vi møter i straffesakene. Her kryssar vanskelege spørsmål kvarandre, om juss, medisin og rettspsykiatri. Som lovgjevar trekkjer vi opp rammene for kva vilkår som må vere oppfylte for at nokon skal reknast som utilrekneleg.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:39:19]: Jeg skal ikke si så mye mer, jeg opplever at det meste har kommet fram med hensyn til hvor opposisjonen og posisjonen står i denne saken. Det er bare ett spørsmål jeg føler at regjeringspartiene ikke har besvart godt nok, og det er ganske enkelt: Jeg skjønner ikke hva som haster så fælt. Hva er det som er så tungtveiende for regjeringspartiene og de som i dag danner flertall i denne saken i Stortinget, at man må vedta saken nå, til tross for at vi har fått advarsler fra advokatmiljøene, fra domstolene, fra Riksadvokaten, fra det rettsmedisinske miljøet, og til tross for at vi egentlig ikke er uenige om målet. Jeg forstår ikke hvorfor det er så viktig for regjeringspartiene å bli ferdig med denne saken i dag. Det måtte da vært mye bedre at vi sendte saken tilbake til regjeringen og fikk en grundig og forsvarlig behandling av den. Dette kommer

til å ha store konsekvenser for strafferetten i Norge og for domstolene.

Det heter seg at all makt er i denne sal, og jeg føler sterkt på at etterpå skal vi votere, vi trykker litt på knappen våre, og plutselig har vi endret rettstilstanden for skyldene på en måte som vi ikke aner konsekvensen av. Det er faktisk det som skjer. Jeg mener at det hadde vært mye klokere å tenke slik: én gang til, gå tilbake på det, sende saken tilbake til regjeringen og komme tilbake til Stortinget med ny behandling på et mye bedre grunnlag, som forhåpentligvis kunne fått større tilslutning i det juridiske miljøet. For det som skjer i dag, mener jeg er helt uforsvarlig.

Lene Vågslid (A) [10:41:24]: Eg er heilt einig med førre talar. Eg synest òg det er synd at me har kome dit. Mitt inntrykk er at denne saka er så pass tung og vanskeleg og at ein kanskje etter kvart begynner å bli litt lei, så ein ynskjer å bli ferdig og få ho vedteken.

Det som bør seiast, er at det er veldig mykje bra i denne proposisjonen. Det er veldig mykje bra når det gjeld samfunnsvern. Det er mykje me her er einige om, f.eks. når det gjeld sakkyndigrolla. Det er me heilt einige om. Men det er viktig ikkje å skape eit inntrykk av at det er sakkyndige som avseier dommar i norske rettssalar. Det er det ikkje. Men at den rettspsykiatriske rolla og sakkyndigrolla fekk seg ein god knekk og debatt etter 22. juli, er det ingen tvil om. Det er difor det er så synd at me i dag ikkje kjem fram til noko me kan einast om. Det kunne me ha gjort viss regjeringsspartia hadde lytta til oss for eitt år sidan. Viss denne saka hadde blitt sendt tilbake på eit tidleg tidspunkt, kunne me ha vore ein heilt annan plass no. Dessverre kjem ein då til å gjere endringar som kan få konsekvensar me enno ikkje veit resultatet av.

Eg har vore medlem av justiskomiteen i seks år og har sete på Stortinget i nesten ti år, og eg har sjeldan opplevd ein slik massiv motstand frå så tunge fagmiljø som i denne saka. Den politiske risikoen som regjeringsspartia tek her i dag, vil eg ikkje vere med på, så eg ber dykk om å tenkje dykk nøye om fram til votering. Det er ikkje for seint å snu.

Frida Melvær (H) [10:43:21]: Eg forundrar meg litt over tanken frå opposisjonen om at vi har hatt slikt hastverk med denne saka. Tilregnelighetsutvalget vart oppnemnt i 2013 og avleverte sin NOU i 2014. Departementet har hatt saka liggjande i fleire år og har behandla ho grundig der, før ho vart sendt over til komiteen for eitt år sidan.

Komiteen har brukt eitt år på denne saka, og eg meiner oppriktig at vi har gjort eit grundig arbeid. Vi har late alle som har ynskt det, kome til orde og seie si mening.

Eg vil òg understreke at høyringsinstansane har vore delte på midten. Og det er klart at dei som har vore mest ueinig i innstillinga og konklusjonane frå departementet, har vore dei som tydelegast har teke til orde imot når vi har møtt dei i høyringane som komiteen har hatt.

Det er likevel sånn at framleis er høyringsinstansane delte på midten. Dei held fast ved sine respektive syn. Vi har lytta til dei, vi har vurdert dei og teke dei på alvor og konkludert med dei tilrådingane som ligg føre for Stortinget til behandling i dag.

Eg meiner at opposisjonen tek feil og uttrykkjer noko som er feil, når dei hevdar at vi har hatt hastverk med denne saka.

Presidenten: Representanten Lene Vågslid har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lene Vågslid (A) [10:45:25]: Saka har ikkje akkurat gått fort. Poenget er at ein har hastverk no. Det er utgangspunktet: at når kritikken blir så sterk som han har blitt no, så lyttar ein ikkje. Min klare påstand er at denne saka har lege i Stortinget og i komiteen eitt år heilt utan grunn. Det har ikkje hatt nokon verdi at ho har lege der i eitt år, all den tid den endringa regjeringsspartia såg ut til å kome fram til, i dag blir understreka med all tydelegheit ikkje inneber noka realitetsendring.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:46:03]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven mv. (terrorrelaterte folkerettslige forpliktelser m.m.) (Innst. 297 L (2018–2019), jf. Prop. 100 L (2018–2019))

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:46:38] (ordfører for saken): Komiteen har behandlet Prop. 100 L for 2018–2019, Endringer i straffeloven mv., terrorrelaterte folkerettslige forpliktelser m.m., der departementet foreslår lovendringer som følger opp folkerettslige forpliktelser og internasjonale anbefalinger på terrorområdet. Jeg vil takke komiteen for en rask behandling av proposisjonen og de konkrete endringene regjeringen har foreslått, som en samlet komité ser ut til å stille seg bak.

Forslagene til behandling i dag handler om reiser med terrorformål, terrorrelaterte handlinger mot luftfarten, båndlegging av formuesgoder og om inkassolovens regler om yrkeskvalifikasjon. Det legges til rette for at Norge kan ratifisere Rigaprotokollen gjennom et spesialisert straffebud mot reiser med terrorformål og

en lovendring som klargjør at finansiering av reiser med formål om å gi eller motta opplæring i terror kan straffes som terrorfinansiering. Dette er endringer som gjennomfører folkerettslige forpliktelser etter FNs sikkerhetsråds resolusjon 2178 og Rigaprotokollen til Europarådets konvensjon om forebygging av terrorisme.

Videre er det foreslått endringer i straffeloven rettet mot terrorrelaterte handlinger mot luftfarten. Proposisjonen legger opp til å kriminalisere farefull bruk av luftfartøy, og også bruk og utslipp av visse våpen og farlig materiale fra fly. I tillegg gjøres mindre justeringer av straffebestemmelsen om flykapring.

De foreslåtte endringene vil legge til rette for at Norge kan tiltre Beijingkonvensjonen om bekjempelse av ulovlige handlinger knyttet til sikkerheten i sivil luftfart og Beijingprotokollen om bekjempelse av ulovlig bemektigelse av luftfartøyer, som videreutvikler konvensjoner som Norge allerede er tilsluttet.

Det er også foreslått endringer i reglene om båndlegging av formuesgoder, som legger til rette for en mer effektiv og rettssikker bruk av det tiltaket. Disse forslagene har hovedsakelig bakgrunn i en evalueringsrapport om Norge, avgitt i 2014 av Financial Action Task Force, FATF. Det er foreslått flytting av dette regelverket fra straffeprosessloven til politiloven for å oppfylle internasjonale anbefalinger om at båndlegging skal være uavhengig av en straffesak. Båndlegging skal da ikke lenger være et straffeprosessuelt tvangsmiddel, men besluttet av Politiets sikkerhetstjeneste som et tiltak utenfor etterforskning med hjemmel i politiloven.

Utover de nevnte forslagene, gjøres det også endringer i inkassoloven, og retting av inkurier ellers i lovverket.

Himanshu Gulati (FrP) [10:49:22]: Jeg er også veldig glad for at vi i dag behandler og vedtar disse endringene, og at et samlet storting står bak dette.

Som saksordføreren var inne på, innebærer denne proposisjonen flere endringer, også flere viktige endringer, når det gjelder det å straffe og forhindre terror. Noen av disse endringene stammer fra FNs sikkerhetsråds resolusjon 2178 fra fem år tilbake, som daværende president Obama ledet selv, som handler om forpliktelser for å forebygge og hindre fremmedkrigere og om det å kriminalisere reiser som har terror som formål.

Tiden vi nå er inne i og utviklingen vi har sett med IS den siste tiden, viser at det er viktig og nødvendig at det internasjonale samfunnet står sammen og har like regler på dette området, slik at vi ikke på nytt får se en samme type oppblomstring av fremmedkrigere som vi har sett med den islamske staten. Jeg er derfor veldig glad for at Stortinget i dag vedtar flere innskjerpinger og nye straffer på dette området.

Det er også veldig bra at vi oppdaterer lovverket og tar inn over oss at teknologien endrer seg, tiden endrer seg. Der det tidligere ble brukt vold som mulighet for å overta fly og skip, kan det i dag gjøres gjennom teknologi – uten at det gjør det til noen mindre form for terror eller overgrep mot sivile og andre som blir rammet. Jeg er derfor veldig glad for at Stortinget vedtar dette i dag. Dette er noe vi trenger i den tiden vi lever i nå.

Statsråd Jøran Kallmyr [10:51:30]: Regjeringen foreslår i dag lovendringer som sørger for at vi oppfyller folkerettslige forpliktelser og internasjonale anbefalinger på terrorområdet, og det er gledelig at det står en samlet justiskomite bak forslaget. Det er viktig at vi støtter opp om det internasjonale samarbeidet mot terror og følger opp kriminaliseringsforpliktelsene som ligger i de internasjonale avtalene.

Formålet med de foreslåtte endringene er i stor grad å synliggjøre en lojal gjennomføring av våre internasjonale forpliktelser og også at enkelte av forslagene innebærer en ny kriminalisering.

For det første foreslår regjeringen et spesialisert straffebud mot reiser med terrorformål. Det har en viktig signaleffekt at vi får et eget straffebud av denne typen handlinger. Bruk av skjulte tvangsmidler vil også kunne være avgjørende for en effektiv håndheving av forbudet mot terrorreiser og for å forhindre slike reiser. Ved overtredelse av straffebudet om terrorreiser skal det derfor være adgang til å benytte ransaking uten underretning, teknisk peileutstyr i klær, gjenstander mv., kommunikasjonsavlytting og dataavlesing. Det foreslås derimot ikke åpning for romavlytting. Regjeringen foreslår også en lovendring som gjør det klart at finansiering av reiser med formål om å gi eller motta opplæring i terror, kan straffes som terrorfinansiering. Disse endringene sikrer at vi oppfyller forpliktelsene etter FNs sikkerhetsråds resolusjon 2178 og Rigaprotokollen fra Europarådets konvensjon om forebygging av terrorisme.

For det andre foreslår regjeringen endringer i straffeloven rettet mot terrorhandlinger mot luftfarten. Straffeloven vil få en spesialisert bestemmelse om farefull bruk av luftfartøy og bruk og utslipp av visse typer våpen og farlige materialer fra fly. Regjeringen foreslår også en viss utvidelse av reglene om kapring, bl.a. vil bestemmelsen omhandle kapring foretatt i et lengre tidsrom enn før, fra klargjøringen av flyet starter til omtrent ett døgn etter at det har landet. Det tydeliggjøres også at kapring omfatter det å få kontroll over et fly ved hjelp av teknologiske hjelpemidler. Videre vil det derfor ikke lenger være et krav om at gjerningspersonen må være om bord i flyet for at handlingen skal omfattes av bestemmelsen. Lovendringene legger til rette for at Norge kan tiltre Beijingkonvensjonen fra 2010 om bekjempel-

se av ulovlige handlinger knyttet til sikkerheten i sivil luftfart, og Beijingprotokollen fra 2010 om bekjempelse av ulovlige bemektigelser av luftfartøy.

For det tredje foreslås det endringer i reglene om båndlegging. Båndlegging betyr at all formue tilhørende en person fryses, f.eks. ved at bankkonti sperres. Båndlegging kan gjennomføres dersom noen med god grunn antas å ha begått en handling som rammes av nærmere angitte terrorbestemmelser i straffeloven. Reglene om båndlegging av formuesgoder foreslås flyttet fra straffeprosessloven til politiloven. Formålet med endringen er å oppfylle internasjonale anbefalinger om at båndlegging skal være uavhengig av en straffesak. Det foreslås også enkelte andre endringer i reglene om båndlegging, som legger til rette for en mer effektiv og rettssikker bruk av tiltaket.

Regjeringen er glad for å legge fram dette forslaget som sikrer at Norge oppfyller sine folkerettslige forpliktelser og støtter opp under det internasjonale samarbeidet mot terror.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:54:56]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven mv. (ankesiling m.m.) (Innst. 305 L (2018–2019), jf. Prop. 53 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Peter Frølich (H) [10:55:42] (ordfører for saken): Vi har diskutert mye opp og ned om hva vi kan gjøre med kapasitetsutfordringene i rettssystemet vårt. Stort sett er det alltid én universell løsning på alle problemer, og det er mer penger – opptrapping, flere ressurser, mer midler, større styrking, økt satsing og andre jubelord og jubelfraser som vi politikere kjenner veldig godt.

Det som kan være vel så bra, er å gjøre ting på en litt smartere måte, rett og slett gjøre noen kloke prioriteringer og disponeringer. Det forslaget vi behandler i dag, er et eksempel på det. Det er et forslag som er anbefalt av et høyst kompetent utvalg, straffeprosesslovutvalget, og

det har fått bred tilslutning i høringsprosessen som har vært. Det vi vet per i dag, er at det kommer til å frigjøre verdifull tid i rettsapparatet – én ting er for dommere, men også for andre aktører, f.eks. politiet, påtalemyndigheten og andre aktører som normalt hører hjemme i en rettssak, f.eks. vitner og vitnestøtteapparat, tolker, sakkyndige osv. Dette kommer til å være besparende på veldig mange måter, og alt dette gjøres uten at det går en millimeter på akkord med den grunnleggende rettssikkerheten i Norge.

Det er selvfølgelig veldig lett å forutsi at det er der kritikken mot forslaget vil komme. Det høres jo illevars-lende ut når noen sier at dette går på bekostning av retts-sikkerheten, men det er rett og slett feil. Det er det viktig å understreke. Alle saker skal fortsatt behandles i andre instans. Det vil sitte kloke dommere og vurdere hvert eneste punkt i anken. Men det er ikke en automatikk i at alle saker bør gå i et rettsmøte. Det er forskjellen. Det er også bygget inn viktige mekanismer i loven som vil sikre rettssikkerheten, f.eks. at alle dommere må være enig i at en sak skal avvises, og det må være klart at anken ikke kan føre fram. Det er strenge kriterier, og slik må det være. Det er også slik at saker som ankes og avvises, så kan ankes videre – man kan påklage beslutningen til Høyesterett. Kravet til begrunnelse for en slik avvisning er veldig, veldig strengt. Dette er vurderinger som våre dyktige, flinke dommere er godt trent i. De er kjent med vurderingene fra andre felt, f.eks. sivile saker og andre straffesaker.

Da debatten om situasjonen i domstolene kom opp for noen år siden og det virkelig ble aktuelt å diskutere domstolspolitikk, var det selvfølgelig et krav om mer penger, mer penger og mer penger. Det skal vi få til, men vi måtte også ha en diskusjon om hva vi kan gjøre annerledes, og representanter fra regjeringspartiene her på Stortinget tok til orde for nettopp det forslaget vi har i dag. Vi hadde en god offentlig debatt den gangen, og nå er jeg veldig glad og vil takke regjeringen for at de gjorde som vi ønsket, nemlig å løfte ut dette forslaget fra straffeprosesslovutvalget og kjøre det igjennom i Stortinget før resten av straffeprosessloven behandles. Det tror jeg er viktig, for det kommer til å få direkte betydning for rettssystemet vårt allerede fra i år.

Det er estimert at et sted mellom 15 og 31 mill. kr kan spares for domstoler, politi og påtalemyndighet, og et sted mellom 9 og 17 mill. kr for de andre aktørene i rettssystemet. Det betyr noe, men det som også betyr noe, er at det frigjør tid og gjør saksbehandlingen for alle oss andre raskere. Det er også rettssikkerhet.

Vi får altså den samme rettssikkerheten og raskere saksbehandling. Jeg synes det høres ut som en god løsning, og jeg er glad for at forslaget går igjennom i dag.

Jeg tar opp forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Peter Frølich har tatt opp det forslaget han refererte til.

Lene Vågslid (A) [11:00:22] (leiar i komiteen): Tusen takk til saksordføraren for både innlegget og arbeidet. Eg deler saksordføraren si oppleving av straffeprosesslovutvalet. Dei har gjort eit veldig grundig arbeid. Det saksordføraren ikkje nemnde, var at utvalet var delt. Dei hadde eit fleirtal og eit mindretal, og Arbeidarpartiet har landa på, etter nokre rundar, at me støttar mindretalet i straffeprosesslovutvalget.

Det grunngev eg bl.a. slik: Mindretalet i utvalet trekkjer fram at rettssikkerheitsaspektet ikkje er godt nok følgt opp i grunngevinga frå fleirtalet, og meiner det bør gjelde eit krav om tre års fengsel – påstand om eller dom – for at det skal kunne liggje føre ein rett til ankebehandling utan vilkår. I tillegg meiner dei at det bør stillast eit krav om strafferamme på over seks år, ettersom den normalt gjev ein indikasjon på lovgjevaren og samfunnet sitt syn på det generelle straffverdet av lovbrottet.

Når det gjeld avgrensing av kva saker som ein skal kunne halde utanfor silingsordninga, meiner mindretalet i utvalet at det er avgrensa kva ein kan oppnå av spart ressursbruk dersom seksårssakene blir omfatta av silingsordninga. Mindretalet i utvalet skriv at deira erfaring er at partane i alvorlege straffesaker som blir omfatta av dagens silingsregel, brukar mykje tid og ressursar på å overtyde retten om at anken bør tilvisast. For retten krev det også mykje arbeid å gje ei fullgod grunngeving for ankenekting i dei mest alvorlege sakene. Resultatet blir difor gjerne at anken blir sleppt inn, framfor at det blir gjort ei omfattande behandling på silingsstadiet.

Arbeidarpartiet meiner at grunngevinga for to-instansreforma frå 1995 framleis er gyldig. Den gongen blei norsk prosess i større samsvar med FN's konvensjon om sivile og politiske rettar, som seier at kvar domfelt har rett til å få overprøvd felling i minst ein instans.

Så er det ikkje alltid like populært å meine det, men det er eit prinsipp i rettspleia at det er betre at ti mann går fri, enn at ein mann blir dømd feilaktig. Forslaget, slik me ser det, legg til grunn at det er mogleg etter behandling i tingretten å vite heilt sikker kva saker som heilt sikkert ikkje skal føre fram i lagmannsretten. Saksordføraren har rett i at det er eit lite mindretal av høyringsinstansane som er einig i dette, men Advokatforeningen understrekar dette nøy.

Eg vil takke saksordføraren for å vere veldig ærleg. Det likar eg godt med Peter Frølich. Denne saka handlar om kapasitet. Dette er ikkje ein prinsipiell diskusjon. Dette er eit forslag som regjeringsspartia meiner er fornuftig å gjennomføre, fordi ein har ikkje intensjonar om å bruke veldig mykje meir pengar på domstolane i året

som kjem. Me har hatt betydelege nedskjeringar i domstolane våre dei seinare åra. Me ser at dommarfullmektigar blir sagde opp. Komiteen besøkte nyleg tingretten i Stavanger. Der var det ein sorenskrivar som hadde jobba i over 20 år, og han hadde aldri sagt opp folk før i fjor. Så det skin gjennom at dette gjer ein fordi ein håpar at det kjem til å spare vesentleg med kostnader. Der vil eg understreke at utvalet som saka baserer seg på, er delt i synet på det.

Så ville det etter vårt syn, og eg trur også etter synet til regjeringsspartia, spart oss for betydelege ressursar dersom me fekk på plass lyd og bilde i retten. Slik ville ein ha fått dokumentert utsegner, vitne og rettargang på ein heilt annan måte, og i Noreg ligg me langt etter andre land som f.eks. Sverige. Her meiner me at regjeringa bør leggje fram ein klar plan for implementering av lyd og bilde i norske rettssalar, og eg meiner også at me bør sjå på moglegheita for mellombelse løysingar fram til ei eventuell hightech-løysing, som ifølgje Domstolsadministrasjonen kjem til å koste veldig mykje pengar, er på plass. Det ville ha styrkt rettssikkerheita til folk.

Men som sagt, me støttar eit visst høve til ankesiling. Me er einige i at det bør stillast krav om ei strafferamme på over seks år, ut frå påstand eller dømd straff på tre år, slik mindretalet i utvalet har føreslått, for rett til ankebehandling.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:05:01]: Den domfeltes mulighet til å overprøve en fellende dom i ankeinstans er et helt grunnleggende rettssikkerhetskrav og menneskerettslig prinsipp som Norge er forpliktet til å følge. I dag kan anker til lagmannsretten siles gjennom et ankeutvalg som forkaster eller henviser anken til full behandling, på det vilkår at ankeutvalget må foreta en reell overprøving av tingrettens dom på bakgrunn av det som er anført i anken. Beslutningen må begrunnes.

Domfelte for lovbrudd med en strafferamme på over seks år har siden to-instansreformen i 1995 hatt en ubetinget rett til ordinær ankebehandling. Regjeringen foreslår nå å avskaffe denne rettigheten som en oppfølging av straffeprosesslovutvalgets flertall. Regjeringen foreslår at også saker med mer enn seks års fengsel i strafferamme skal være gjenstand for såkalt ankesiling.

Senterpartiet har i likhet med Arbeiderpartiet landet på å ikke støtte regjeringens forslag, men vil i stedet legge fram et alternativt forslag om å begrense en ubetinget ankerett til saker med strafferamme over seks år, og hvor det er påstått eller idømt fengsel i mer enn tre år, forvaring eller overføring til tvungen psykisk helsevern eller tvungen omsorg.

Straffeprosesslovutvalget var delt i synet på ankesiling. Mindretallet pekte på at hovedargumentet for å innføre ankesiling for alle saker er spart ressursbruk,

men trakk også fram at rettssikkerhetsaspektet ikke er fulgt godt nok opp i flertallets begrunnelse. Hensynet til rettssikkerhet står opp mot hensynet til effektivitet og ressursbruk i denne saken.

Senterpartiet forstår regjeringens ønske om en effektiv rettsprosess uten unødig bruk av ressurser, for en ubetinget rett til ankebehandling gir alltid en risiko for at saker som klart ikke vil føre fram, likevel tas til full behandling. Vi mener likevel at forslaget som får flertall i dag, går for langt i å utfordre rettssikkerheten. Full ankebehandling av enkelte saker som klart ikke vil føre fram, er en liten pris å betale for å sikre domfelte rettssikkerhet i de mest alvorlige sakene.

Straff er det mest inngripende tvangsmiddelet samfunnet kan ilegge en borger. Vi har hatt stygge eksempler på justismord i Norge i nyere tid, og vi bør gjøre det vi kan for å forhindre at det skjer igjen. Da er ankesystemet veldig viktig, spesielt i de mest alvorlige sakene.

Straffeprosesslovutvalgets mindretall har pekt på at det er uklart hvor mye ressurser det er å spare på å utvide ankesilingen. Partene bruker ofte mye ressurser på å fremme en ankesak for lagmannsretten, noe man kan forvente vil øke dersom den ubetingede adgangen til å anke fjernes for de mest alvorlige sakene. Et annet spørsmål er om lagmannsrettene vil ha mulighet og vilje til å begrense forkasting av anker til det som faktisk er hensikten, nemlig anker som klart ikke vil føre fram.

For det første har ikke lagmannsrettene et fullstendig beslutningsgrunnlag ved behandling i ankeutvalget. Saksdokumentene som ankeutvalget får, er ikke ment å være et fullstendig grunnlag for å avgjøre og besvare skyldspørsmålet i en sak. For det andre kan vi risikere at arbeidspress og kapasitet ved domstolene blir tatt med som et usaklig hensyn i ankesilingen. Lagmannsrettene har svært krevende arbeidsbelastning og til dels veldig lang saksbehandlingstid. For eksempel var saksbehandlingstiden i 2018 for bevisanker med over seks års strafferamme åtte måneder i Borgarting lagmannsrett og sju måneder i Eidsivating lagmannsrett. Totalt 383 saker ble behandlet i lagmannsrettene i 2018, men antallet ikke-avgjorte saker økte og var på 201 saker. Disse var bevisanker over seks års strafferamme som lå i beholdning i 2018.

I en krevende ressursituasjon med høyt arbeidspress kan det være en fristende måte å lette arbeidssituasjonen på å sile ut og forkaste anker. Domstolene har i lang tid stått i en krevende økonomisk situasjon og har fått store budsjettkutt som følge av bl.a. avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen. Senterpartiet mener at det å fjerne den generelle ankeadgangen for de mest alvorlige sakene vil være å gå for langt for å oppnå kronemessig innsparing. Det kan true rettssikkerheten. I

stedet for å fjerne en slik veldig viktig rettssikkerhetsgaranti for å spare penger bør regjeringen øke bevilgningen til domstolene.

Marian Abdi Hussein (SV) [11:09:52]: SVs hovedposisjon i denne saken er at mistenkte i de alvorligste straffesakene skal kunne få prøvd sin sak med full hovedforhandling i to instanser. Vi støtter ikke regjeringens forslag i proposisjonen da vi mener dette forslaget går for langt.

SV er svært bekymret for at en streng silingspraksis kombinert med gjenbruk av tingrettens bevisførsel ikke i tilstrekkelig grad ivaretar grunnleggende rettssikkerhetsgarantier. Da toinstansbehandlingen ble innført nettopp for å ivareta rettssikkerheten i de mest alvorlige sakene og for å forebygge justismord, mener vi at en redusering – eller silingsordningen – ikke er like betryggende som en behandling i lagmannsretten.

Mindretallet i straffeprosessutvalget viste bl.a. til at det ikke er tilstrekkelig eller tilfredsstillende at en fornyet prøving av skyldspørsmålet skal baseres på skriftlig saksbehandling, i motsetning til hovedforhandlingene. En slik behandling vil gjøre at prinsipper som ellers tillegges stor betydning som bevis – umiddelbarhet, muntlighet, kontradiksjon i form av utspørring av vitner og deltakelse av lekdommere – blir totalt fraværende.

Jeg ønsker videre å påpeke at hovedargumentet for å innføre ankesiling i de alvorligste sakene er tid- og ressursbruk. Flere av representantene har vært inne på hvordan domstolene de siste årene har opplevd store budsjettkutt i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen.

SV mener at man i stedet for å fjerne en viktig rettssikkerhetsgaranti på bakgrunn av dårlig kapasitet i domstolene heller burde sikre domstolene tilstrekkelig kapasitet. Vi reagerer på at regjeringens løsning på arbeidspresset i domstolene er å innføre økt adgang til ankesiling.

Vi er særlig bekymret for hvordan dette kommer til å se ut på sikt, når vi vet hvor lang tid de ulike instansene nå bruker på å behandle saker. Vi reagerer på regjeringens løsning. Ressurssituasjonen i lagmannsretten er i utgangspunktet et rettssikkerhetsproblem, noe som vil forverres ytterligere ved økt adgang til ankesiling. Flertallet mener at belastningen i domstolene må løses ved økte bevilgninger til domstolene, ikke med økt adgang til ankesiling. SV støtter derfor mindretallets forslag i straffeprosessutvalget, hvor man gir adgang til ankesiling i flere saker enn i dag, men setter en grense på krav til påstått eller idømt fengsel på tre år og en strafferamme på seks år.

Statsråd Jøran Kallmyr [11:13:27]: Regjeringen vil legge til rette for god og riktig bruk av domstolenes ressurser, og forslaget om at alle anker skal være gjenstand for siling, er i tråd med målsettingen om en effektiv, rettssikker og tillitvekkende behandling av straffesaker.

Lagmannsrettens arbeid i ankeforhandlinger bør konsentreres om de sakene der det er en rimelig mulighet for at anken kan føre fram. Det er ikke god ressursbruk å avholde en full ankeforhandling i tilfeller der det på forhånd er klart at resultatet vil forbli det samme som i tingretten.

Siden seksårssakene ikke kan nektes fremmet for anke etter dagens regelverk, legger disse sakene beslag på en uforholdsmessig stor andel av lagmannsrettens kapasitet. Dette går naturlig nok på bekostning av andre saker. Regjeringen mener at lagmannsrettene bør bruke sine ressurser på de riktige sakene, dvs. straffesaker der ankeforhandlinger har en merverdi for å ivareta rettsikkerheten.

Lagmannsrettene og påtalemyndighetene har i dag kapasitetsutfordringer. Regjeringens lovforslag vil øke kapasiteten og bidra til å redusere saksbehandlingstiden. En effektiv og rettssikker straffesaksbehandling forutsetter at gjennomføringen ikke tar for lang tid.

Forslaget vil også redusere belastningen på sakens aktører. Særlig er det en fordel for fornærmede å skånes for en krevende ankeforhandling i de tilfellene vilkårene for å nekte anken fremmet er oppfylt.

Dette er i korte trekk bakgrunnen for at regjeringen ønsker å avskaffe domfeltes ubetingede rett til ordinær ankebehandling av straffesaker som har lovbrudd med en strafferamme på over seks år i fengsel. Forslaget samsvarer også med straffeprosesslovutvalgets flertall, som fikk støtte i de fleste høringsinstansene i høringsrunden.

Jeg har merket meg at justiskomiteens flertall trekker i tvil hvorvidt endringene vil vise seg å være ressursparende. Det er pessimistisk. Det er ikke tilfeldig at samtlige statsadvokatembeter og nærmest alle lagmannsretter støtter forslaget. Selv om det er vanskelig å anslå hvor mange seksårssaker som vil bli nektet fremmet, er det sannsynlig at besparelsen knyttet til færre ankeforhandlinger, vil være betydelig større enn kostnadene som er forbundet med at anker vil være gjenstand for ankesiling.

Det har også blitt påstått at rettssikkerhetsaspektet ikke er godt nok ivarettatt. Det er jeg ikke enig i. Forslaget går i realiteten ut på å utvide virkeområdet til en innarbeidet ordning som fungerer godt og nyter tillit. Den norske silingsordningen er innrettet på en betryggende og forsvarlig måte.

For det første er terskelen høy for å nekte en anke fremmet. Samtlige tre dommere må mene at det er klart at anken ikke kan føre fram.

For det andre må det gis en begrunnelse som viser at lagmannsretten har foretatt en reell overprøving av tingrettens dom på bakgrunn av det som er anført i anken. Dersom lagmannsretten ikke er i stand til å foreta en forsvarlig prøving av anken etter skriftlig behandling, f.eks. på grunn av sakens kompleksitet eller den konkrete bevisituasjonen, skal anken alltid henvises til muntlig ankeforhandling.

For det tredje kan beslutningen om ankenektelse ankes til Høyesterett.

Jeg konstaterer at komiteens flertall, i likhet med mindretallet i straffeprosesslovutvalget, mener at det bør gjelde et krav om tre års fengsel – påstått eller idømt – for at det skal foreligge en ubetinget rett til ankebehandling. Med en slik regel vil man imidlertid fortsatt måtte bruke tid og ressurser på å gjennomføre ankeforhandlinger i saker hvor resultatet er opplagt. Jeg mener at dersom silingsordningen først anses som rettssikkerhetsmessig forsvarlig, noe som jeg bestemt mener at den er, bør den gjelde uavhengig av sakenes strafferammer og den straff som har blitt påstått eller idømt.

Regjeringen foreslår også å lovfeste en frist for støtteskriv til anke over dom i straffesaker. Også dette har blitt godt mottatt i høringsrundene og vil bidra til en mer effektiv prosess.

Jeg er derfor glad for at komiteens mindretall, representert ved Høyre og Fremskrittspartiet, stiller seg bak regjeringens forslag. Dersom lovforslaget vedtas i dag, vil det være et skritt i riktig retning av en mer effektiv og rettssikker straffesaksbehandling der domstolenes ressurser brukes der de trengs aller mest.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [11:18:24]: Dersom lyd- og bildeopptak hadde vore på plass i alle rettssalar i Noreg, trur statsråden – som eg gjer – at den typen dokumentasjon me hadde fått då, ville ha avgrensa talet på anker?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:18:44]: Det er ingen sammenheng mellom disse tingene. De fleste sakene man håper å treffe med denne lovendringen, gjelder typisk saker der man har et ganske godt bevisbilde. Det kan f.eks. være snakk om et narkotikabeslag, og man har diskusjoner om hvor stort narkotikabeslaget er, eller hva som egentlig skal være straffeutmålingen. Mange saker blir av den grunn anket uten at det har blitt ført nye bevis eller den type ting. Det som bevisopptak i retten skal sikre, er at man ikke kan endre forklaring fra tingretten til man kommer til lagmannsretten. Hvis man gjør det, kan man gå tilbake og se hva man sa i tingretten. Det tror jeg har lite å gjøre med de endringene som blir foreslått her i dag.

Lene Vågslid (A) [11:19:39]: Eg takkar for svaret. Straffeprosesslovutvalet var delt i to. Ser statsråden nokon prinsipielle motargument mot å gjere det ein føreslår i dag, eller er det både prinsipielle og rasjonelle – med tanke på økonomi – grunngevingar som ligg til grunn?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:19:55]: Jeg synes flertallet i utvalget har kommet med en ganske god vurdering i denne saken. Det er alltid vanskelige vurderinger, for dette er snakk om rettssikkerhet, og man skal foreta grundige vurderinger. Det mener jeg at utvalget absolutt har gjort. Men innenfor jussen er man ofte uenig. Man er uenig om hvor man ønsker å komme hen, og man er uenig om hvordan ting skal være for at man skal ivareta rettssikkerheten på en best mulig måte. Jeg mener at dette forslaget er en betryggende måte å gjøre det på, for man har en ganske høy terskel for å kunne si at denne saken klart ikke vil føre fram i lagmannsretten. Man må også huske på at alle de tre dommerne må være enige om det, og da er det liten grunn til å gjennomføre en ny rettssak. Det er en ganske omfattende prosess å skulle gjennomføre en helt ny rettssak. Når det da er klart at anken uansett ikke vil føre fram, ser vi ikke hensikten med å gjennomføre det.

Lene Vågslid (A) [11:20:58]: Berre for å klargjere: Saksordførar Peter Frølich var i innlegget sitt veldig tydeleg på at dette handlar om kapasitet, og at det er ein god idé fordi det er store utfordringar med kapasiteten i norske domstolar. Betyr det at dette er eit signal om at ein gjer det fordi det vil spare pengar, og fordi regjeringa ikkje har tenkt å gje mykje meir pengar til domstolane i åra som kjem?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:21:26]: Jeg tror jeg har en litt annen mentalitet enn representanten Vågslid har, for jeg har jobbet i det private næringslivet, og der er man opptatt av å spare penger uansett, så lenge det har et godt formål og ikke går ut over noen.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:21:56]: Domstolenes økonomiske situasjon har blitt problematisert av mange og over lang tid. I fjor advarte Advokatforeningen og Juristforbundet om at det er altfor dårlige ressurser i domstolene. Norges institusjon for menneskerettigheter har i sin årsrapport pekt på at ressursene i domstolene er viktig for å sikre domstolenes uavhengighet, og at det er noe regjeringen må være oppmerksom på.

Og så kommer dette nye forslaget om ankesiling, som ble lagt fram av mindretallet i justiskomiteen, som egentlig er et forslag først og fremst om å spare ressurser. Da er spørsmålet mitt: Mener statsråden at domstolene vil ha behov for mer ressurser også selv om man vedtar dette?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:22:49]: Det representanten nå tar opp, handler jo om noe mye mer om bare dette forslaget. Man har satt ned et eget domstolsutvalg som skal se på både kulturen og innholdet i domstolene framover, for det er jo klart at domstolene kommer til å gjennomgå ganske store endringer. Det har allerede blitt gjort lyd- og bildeopptak i rettssalene, som regjeringen har jobbet for å få til, og som det er igangsatt et prøveprosjekt på. Det er en storstilt digitalisering av domstolene, og den kommer til å fortsette framover, så det er mye som skal skje på domstolssiden.

Men jeg mener at et forslag som gir en besparelse for domstolene på opptil 30 mill. kr i året, er et godt forslag uavhengig av om ressurs situasjonen er knapp eller ikke. Dette er jo et forslag som man burde vedtatt uansett om domstolene hadde hatt overskudd – eller hva man skal kalle det – av ressurser. For vi mener at dette ikke vil føre til en svekket rettssikkerhet, og da ser jeg ingen grunn til at man ikke skal spare penger, når det ikke vil føre til svekket rettssikkerhet.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:23:54]: Det har jo blitt løftet fram at man er bekymret for at partene i de alvorlige sakene vil bruke veldig mye mer ressurser nå på å fremme en anke, fordi man kan risikere at saken blir avvist, også i seksårssakene.

I tillegg er det pekt på at de dokumentene ankeutvalget får, ikke nødvendigvis gir et fullstendig bilde av saken, det er et forenklet bilde, det er i stor grad politidokumenter som kan ha et farget syn. Og da lurer jeg på: Hva er statsrådets vurdering av det? Har han noen mening om det at man kan risikere at partene får større saksutgifter? Og mener statsråden at ankeutvalget vil ha et godt og fullstendig beslutningsgrunnlag for å avgjøre skyldspørsmål også i de alvorlige og komplekse sakene?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:24:47]: Ordningen med ankesiling er ganske godt etablert i norsk rett allerede, og nå skal vi utvide den til å gjelde alle saker innenfor straffefeltet.

Domstolene har lang erfaring i å vurdere nettopp om saken er godt nok belyst i tingretten. Men hvis en advokat, en forsvarer, påberoper seg nye bevis eller viser til uklarheter i forrige rettsinstans etc., er det nettopp såne ting som ofte vil medføre at domstolene sier at her er det ikke klart at denne anken ikke vil føre fram. Og da skal man henvise dem til muntlig forhandling.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Inge Lien (Sp) [11:25:45]: Senterpartiet er opptatt av å legge til rette for ein fornuftig ressursbruk i

domstolane. Det er eit poeng at det førekjem misbruk av ankeordninga med dagens rett til anke utan vilkår. Det å sleppe inn færre ankesaker vil bety mindre ressursbruk i domstolane, som det har vorte sagt her no, men effektivitetsomsynet må òg vegast opp mot retts-sikkerheitsomsynet.

Det vert foreslått frå regjeringa å stramme inn på tilgangen til å anke for dei mest alvorlege straffesakene, og då må det peikast på at Noregs ankesiling allereie har eit langt større omfang enn i dei andre nordiske landa. For eksempel i Sverige slepp ein alle ankar frå domstolsfeltet inn til behandling.

Senterpartiet meiner at silingsordninga ikkje gjev like god rettssikkerheitsgaranti som ei full ankebehandling i lagmannsretten, og det er ikkje tilfredsstillande at ei fornya behandling av skuldspørsmålet vert føreteke av tre fagdommarar etter ei skriftleg behandling. Med ei slik behandling kan prinsipp som bevis i form av utspøring av vitne og deltaking av leddommarar verte totalt fråverande. Senterpartiet meiner at mistenkte i dei mest alvorlege straffesakene skal kunne få prøvd si sak med full hovudforhandling i to instansar. Men me kan gå med på at ei ankeprøving utan vilkår kan reserverast for dei sakene kor det er påstått eller idømt tre års fengselsstraff.

Til slutt vil eg seie at domstolane er under eit hardt arbeidspress og saksbehandlingsmengda og saksbehandlingsskøa aukar grunna gjentekne budsjettkutt, og det er òg fleire kompliserte saker som ei følgje av det.

Stortinget har vedteke fristar for behandling av saker i domstolane, men i dag bryt alle lagmannsrettane og nesten halvparten av tingrettane desse fristane. Senterpartiet er bekymra for at manglande ressursar kan tvinge domstolane til å prioritere saker ut frå kva dei har kapasitet til å handtere. Sjølv om dette ikkje er eit sakleg omsyn i forbindelse med ankesilingssaker, meiner eg likevel at dei økonomiske rammene til domstolane vil ha ein samanheng med denne saka.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:28:47]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (bortvisning av tredjelandsborgere i forbindelse med asylsaksbehandling) (Innst. 307 L (2018–2019), jf. Prop. 68 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [11:29:36] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for et ryddig arbeid med innstillingen til Prop. 68 L for 2018–2019. Endringen innebærer en ny bortvisningshjemmel i utlendingsloven for utlendinger som har fått avslag på søknad om beskyttelse, og som heller ikke har fått oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. Som følge av disse endringene foreslår regjeringen også en endring i loven, slik at adgangen til midlertidig arbeidstillatelse opprettholdes. Det foreslås også rettelser av inkurier i utlendingsloven §§ 32 og 42.

For å ta stilling til spørsmålet om bortvisning i saker der Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda avslår en søknad om beskyttelse, må det i dag gjøres en rekke vurderinger før et slikt tilleggsvedtak om bortvisning kan fattes. Det er derfor grunn til å endre reglene for å unngå at det i alle asylsaker skal brukes tid på vurderinger som ikke har betydning for spørsmålet om beskyttelse, og som generelt har begrenset betydning, sett hen til de få sakene hvor bortvisning ifølge reglene faktisk er påkrevd.

Forslaget er ment å forenkle og effektivisere saksbehandlingen i asylsaker. Dette er viktig ikke bare for økonomi og administrasjon, men også for de menneskene som venter på en avklaring av søknaden sin. Jeg vil påpeke at forslaget fikk støtte av Amnesty International, Advokatforeningen, NOAS, Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Politidirektoratet da departementet hadde forslaget på høring.

Dagens regler, som innebærer at det i alle asylsaker skal brukes tid på vurderinger som ikke har betydning for spørsmålet om beskyttelse, er uhensiktsmessige. Den foreslåtte endringen vil medføre færre vurderinger av spørsmål som ikke har betydning for selve behandlingen av asylsaken. Dette vil forenkle og dermed effektivisere saksbehandlingen. De fleste tilleggsvedtakene om bortvisning fattes i dag i saker om beskyttelse etter utlendingsloven § 32, altså Dublin-saker. Disse kompliseres på grunn av dagens regler om bortvisning som tilleggsvedtak.

Videre er det viktig å understreke at man med et forenklet regelverk kan effektivisere saksbehandlingen, sammenlignet med i dag. Det betyr at det vil bli brukt mindre tid per behandlet sak, tid som kan brukes til å behandle flere tilsvarende saker i det samme tidsrom-

met. Dette vil føre til en bedre ressursutnyttelse i utlendingsforvaltningen.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [11:32:18] (komiteens leder): Det er en bivirkning av dette forslaget som SV har fremmet et alternativt forslag til, og jeg tar opp det forslaget med en gang.

Det handler om at når vi ellers diskuterer det at folk i hovedsak skal forsørge seg sjøl – så langt det går – med ærlig, ordentlig arbeid, er alle veldig interessert i det. Men i denne saken har man altså valgt å stramme inn muligheten for at noen skal kunne gjøre det. Det synes vi det ikke er noen gode begrunnelser for, og vi hørte heller ikke noen bli framført i saksordførers innlegg nå.

Man innskrenker altså muligheten til en midlertidig arbeidstillatelse – fra tre til seks måneder – mens søknaden er til behandling. Det vil bidra til at mange flere blir sittende i passivitet. For dem som vil få opphold og har hatt mulighet til å være i arbeid, må det være veldig positivt – både for den enkelte og for samfunnet – at de faktisk kan komme i jobb og forsøker å forsørge seg sjøl. Det snakker alle ellers veldig varmt om. Så det er veldig rart at man i denne saken har valgt å innskrenke disse mulighetene, istedenfor å se på hvordan man kunne utvide dem.

SV har foreslått det før, fordi vi virkelig mener at det hadde vært mye bedre at folk hadde hatt mulighet til å jobbe lovlig og forsørge seg sjøl, i så stor grad som mulig. Vi vet at mange som ikke har mulighet til det, er lette å friste inn i svart arbeid. Vi vet også at folk som har en jobb å gå til, stort sett klarer hverdagen sin mye bedre enn alle andre. Hva som er grunnen til at man denne gangen har valgt å forlenge den perioden noen mennesker ikke har lov til å ha en midlertidig jobb, har vi ingen god forklaring på. Det virker som om man nå har brukt en sak der man har bred enighet om hoveddelen av forslaget, til å stramme inn ytterligere akkurat på dette punktet.

SV fremmer et forslag om at vi på dette punktet skal beholde lovverket slik det er i dag, at det skal stå «tre måneder» og ikke «seks måneder». Nå er asylankomstene lave. Det innebærer kortere saksbehandlingstid. Et krav om oppholdstid på tre måneder vil imidlertid gjøre at noen flere vil ha mulighet til å arbeide. Det mener SV er en god ting.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har teke opp det forslaget ho refererte til.

Statsråd Jøran Kallmyr [11:35:41]: Lovforslag 68 L, som legges fram for Stortinget her i dag, inneholder forslag til endringer i utlendingsloven. Endringene er i stor

grad en forenkling av regelverket, med den følge at den totale tidsbruken ved vedtaksfetting i asylsaker kan reduseres noe. Det vil etter min oppfatning føre til en bedre ressursutnyttelse i utlendingsforvaltningen.

Når utlendingsmyndighetene i dag avslår en søknad om beskyttelse, fattes det som regel et tilleggsvedtak om bortvisning, eller det gjøres en tilleggsregistrering om at utlendingen må forlate Norge. Et vedtak om bortvisning er en forvaltningsmessig reaksjon som innebærer at den utenlandske borgeren må forlate landet, eller bli nektet innreise. Vedtaket om bortvisning medfører imidlertid ikke noe forbud mot framtidig innreise, og personen kan når som helst returnere til Norge forutsatt at bortvisningsgrunnlaget ikke lenger er til stede.

Det er ikke nødvendig med vedtak om bortvisning for å kunne iverksette et avslag på søknad om beskyttelse. Bortvisningsvedtak er imidlertid nødvendig for umiddelbar effektivering av et negativt vedtak dersom utlendingen har et annet gyldig midlertidig oppholdsgrunnlag i Norge, som f.eks. et visum. Det er også nødvendig når søkeren allerede har fått beskyttelse i et annet land som deltar i Dublin-samarbeidet.

Utlendingsmyndighetene har gitt uttrykk for at det er behov for å forenkle og effektivisere regelverket som gjelder bortvisning i forbindelse med avslag på søknader om beskyttelse. Etter dagens regelverk må det gjøres en rekke vurderinger dersom det skal fattes et slikt tilleggsvedtak om bortvisning, slik som hvorvidt vedkommende hadde gyldige reisedokumenter ved adkomst til Norge, antatt oppholdstid før vedtakene iverksettes, og formålet med oppholdet her. Vurderingen som skal gjøres i forbindelse med bortvisningsvedtaket i disse sakene, har ikke noe med beskyttelsesspørsmål å gjøre.

Jeg anser det derfor som lite hensiktsmessig at det i alle disse asylsakene brukes mye tid på disse tilleggsvurderingene, og foreslår en hjemmel for bortvisning med avslag på søknad om beskyttelse i utlendingsloven § 17. Og som vi også har hørt, dette har fått ganske bred tilslutning blant høringsinstansene.

Som en konsekvens av den foreslåtte forenklingen er det behov for å gjøre endringer i bestemmelsene i utlendingsloven som regulerer muligheten for midlertidig arbeid og arbeidstillatelse i påvente av at søknaden om beskyttelse skal bli behandlet, slik at denne muligheten opprettholdes. Endringsforslaget innebærer at midlertidig arbeidstillatelse, forutsatt at også andre vilkår er oppfylt, kan gis dersom det ikke er sannsynlig at bortvisningsvedtaket vil kunne bli effektivt før asylsøkeren har vært i Norge i seks måneder. Jeg har valgt å sette oppholdstiden til seks måneder, slik at tidsavgrensningen i bestemmelsen skal ha en praktisk realitet.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Karin Andersen (SV) [11:38:42]: Mitt spørsmål handler nettopp om den siste endringen, som statsråden sa skulle være en «praktisk realitet». Jeg savner nok allikevel en god begrunnelse, sjøl om dette kanskje vil gjelde svært få mennesker. Hva er det som er den politiske vurderingen bak at man skal gjøre det vanskeligere for noen som kunne ha jobbet, å forsørge seg sjøl med ærlig, eget arbeid?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:39:15]: Dette er altså personer som ikke skal ha opphold i Norge, som åpenbart ikke trenger beskyttelse i Norge, og jeg ser ikke noen grunn til at vi skal gjøre det enklere for dem å oppholde seg i Norge og arbeide i Norge med full arbeidstillatelse. Det ønsker jeg skal være forbeholdt de sakene hvor det er sannsynliggjort at det kommer til å gå lengre tid før utlendingen får avklart sin oppholdstillatelse i Norge.

Karin Andersen (SV) [11:39:42]: Spørsmålet er jo da: Hva er lengre tid? For her er det jo ikke et prinsipielt standpunkt om at man i sanne saker ikke noen gang skal ha lov til å jobbe fordi man antar at man ikke skal få opphold. Her er det bare spørsmål om hva slags tidsfrist man skal sette. Hva er grunnen til at man nå setter en tidsfrist som gjør at færre som kunne ha forsørget seg ved eget arbeid, får muligheten til det?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:40:09]: Det er altså slik at hvis man har en lengre tidsfrist, vil flere også se at det kanskje er fornuftig å reise hjem frivillig. I de sakene hvor det tar lengre tid å få avklart asylsaken, og hvor det tar lengre tid å få returnert utlendingen – ja, da er det mer fornuftig at man faktisk får muligheten til å jobbe, og derfor har vi satt den tidsavgrensningen på seks måneder istedenfor på tre måneder.

Karin Andersen (SV) [11:40:44]: Jeg er veldig uenig i det resonnementet som føres nå, for poenget her er: Er det ikke fornuftig at de som oppholder seg i Norge, har mulighet til å forsørge seg sjøl, uansett om de skal være her i tre måneder eller i seks måneder, at de i den perioden har mulighet til å bidra til samfunnet og ikke være avhengig av å motta ytelser, som de jo i mange av disse sakene vil få? Jeg skjønner ikke det politiske signalet som sendes ut i denne saken. Sånn som statsråden sier det nå, er det liksom en del av å skremme, altså her er det vanskelig å være, mens man isteden kunne lagt seg på en linje der de som er her, faktisk bidrar til samfunnet mens de er her. Har jeg oppfattet statsråden riktig, at dette er en del av skremme-vekk-politikken?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:41:44]: Jeg tror nok uenigheten her er på grunn av en grunnleggende uenighet om innvandring. Hvis man gjør det for lett å arbeide

de i Norge, vil det bli en pullfaktor som gjør at flere kan reise til Norge i håp om å kunne jobbe f.eks. et halvt år e.l., fordi lønnsnivået i Norge er noe helt annet enn veldig mange andre plasser både i Europa og i resten av verden, og den effekten ønsker man ikke. Man ønsker å bruke asylinstituttet som en beskyttelse for dem som trenger det, og at de som ikke får beskyttelse, skal ut så fort som mulig. Da er det lite hensiktsmessig å legge til rette for at man skal kunne få arbeide hvis saken tar mindre tid enn seks måneder før man får gjennomført retur.

Presidenten: Då er replikkordskiftet avslutta. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:42:42]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om nødvendige endringer i husleieloven for å sikre at sosiale boliger har leiepriser vanskeligstilte kan betale, og andre forsterkninger av den sosiale boligpolitikken (Innst. 304 S (2018–2019), jf. Dokument 8:102 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ynske frå komiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Mari Holm Lønseth (H) [11:43:37] (ordfører for saken): Først vil jeg starte med å takke komiteen for et godt samarbeid.

Saken gjelder et representantforslag fra SV om å gjøre endringer i den sosiale boligpolitikken. I representantforslaget ble det fremmet sju ulike forslag, og de forslagene er i det vesentlige fremmet i innstillingen. Jeg lar det være opp til forslagsstillerne å begrunne forslagene nærmere.

En god bolig er et grunnleggende velferdsgode. En trygg og god bolig gir oss bedre helse, bedre livskvalitet og gode forutsetninger for å lykkes i jobb og utdanning. Heldigvis klarer de aller fleste av oss å skaffe oss en god bolig på egen hånd, enten det er gjennom å kjøpe eller å leie en god bolig. Mange av de som leier, ønsker å gjøre nettopp det, og de fleste som leier, gjør det helt uten hjelp fra det offentlige.

Men vi trenger en kraftfull sosial boligpolitikk for å hjelpe dem som ikke klarer å skaffe og beholde en god bolig på egen hånd. Her leverer denne regjeringen allerede godt arbeid. Antallet bostedsløse er nå på det laveste nivået siden vi begynte å måle.

Den siste utførte målingen fra 2016 viser at vi har under 4 000 bostedsløse i Norge. Det er bra, men vi er ikke fornøyd med det, og arbeidet for å få det antallet ned, må fortsette. Bostøtten er også et viktig boligsosialt virkemiddel. Med Høyre i regjering har vi styrket bostøtten. Den er målrettet, sånn at store barnefamilier får mer. Man får bostøtte basert på oppdaterte ligningstall, og vi har økt boutgiftstaket flere ganger. Resultatet er nå at de som får bostøtte, får mer. De som får bostøtte, får også dekket en stabil andel av boutgiftene sine.

Startlån er også et viktig tiltak for å sørge for at flere går fra å leie til å eie. I fjor formidlet kommunene, gjennom Husbanken, startlån på et rekordhøyt nivå. I løpet av de siste tre årene har nesten 12 000 husstander gått fra en leid til en eid bolig gjennom startlån. Men den boligsosiale politikken, selv om den er god i dag, må endre seg i takt med at samfunnet endrer seg. Derfor er jeg glad for at regjeringen i går varslet at den vil komme med en stortingsmelding om boligsosialt arbeid. Det ser jeg fram til å jobbe videre med.

Sosialistisk Venstreparti etterlyser statlig overstyring av oppgaver som kommunene allerede tar et stort ansvar for på egen hånd, og løser på egen hånd. Kommunene skal medvirke til at alle som trenger det, får en bolig. Det er også kommunene som bestemmer leieprisnivået på egen hånd. Jeg har tillit til at kommunene sikrer at de som trenger en god bolig, får det, og tar vare på dem.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:47:00]: Et eget sted å bo til en overkommelig pris er avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Arbeiderpartiet mener at så mange som mulig skal kunne eie sin egen bolig, og den skal være av god kvalitet. Det er en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. Boligene skal være et sted å bo, ikke et spekulasjonsobjekt. Forskjellen mellom å eie og å leie bolig er i ferd med å bli en av ulikhetsfaktorene i samfunnet.

De som har råd, kjøper seg tidligere bolig enn før, og vi ser nå at BSU er en god ordning for dem som har god økonomi og penger til overs. Samtidig blir førstegangsetablererne eldre. Færre som mottar bostøtte, eier egen bolig. Dette er funn vi som politikere må ta på største alvor. Nok en gang reduserte regjeringen utlånsrammene for Husbanken i sitt budsjett for 2019. Med det svekket regjeringen Husbanken som boligpolitisk verktøy. Vi støtter ikke en nedbygging av Husbanken, og mener det er nødvendig å øke rammene i Husbanken. Det gjorde vi

med 9 mrd. kr i vårt alternative budsjett. Vi økte lånerammene til 25 mrd. kr. Lånerammen skal bl.a. gå til å gi flere unge med gode framtidsutsikter startlån. Når skal regjeringen skjønne at boligpolitikk må være mer enn virkemidler for de vanskeligstilte?

Vi vil gi kommunene flere virkemidler til å bygge bolig av god kvalitet for alle. Kommunene må få mulighet til å gi folk nye veier inn i boligmarkedet. Regjeringen er for passiv i dette spørsmålet. Se bare hva byrådet har foreslått i Oslo. Nå må vi gi verktøyene Oslo trenger, nettopp for å gi flere mulighet til å gå fra å leie til å eie egen bolig. Da burde regjeringen styrke verktøykassa til Husbanken heller enn å svekke den. Da burde regjeringen våge å tenke nytt, og være med på å støtte de aktørene som kan gå inn og hjelpe dem som trenger en ekstra dytt for å få kjøpt seg sin første bolig, f.eks. ved å utvide ordningen med startlån, f.eks. ved å innføre noen prøveordninger, der det offentlige kan gå inn som medeier i en bolig med inntil 15 pst. av kjøpesummen, f.eks. ved å sørge for at tilskuddsordningene gjennom Husbanken styrkes for å realisere flere leie-til-eie-modeller – et forslag vi kommer til å stemme for i salen i dag. Eller regjeringen kunne styrket kommuneøkonomien og dermed gitt kommunene større muskler til å realisere drømmen om egen bolig for flere.

Med dette tar jeg opp det forslaget Arbeiderpartiet har sammen med Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Siri Gåsemyr Staalesen har teke opp det forslaget ho refererte til.

Heidi Greni (Sp) [11:49:55]: Senterpartiet mener bolig er et grunnleggende velferdsgode på linje med arbeid og utdanning. En trygg og stabil boligsituasjon er en nødvendig ramme rundt alle menneskers liv. Boligpolitikkenes betydning for velferd og utvikling må løftes fram og styrkes.

Det er et mål for Senterpartiet at flest mulig skal kunne eie sin egen bolig. Velfungerende leiemarkeder for dem som i kortere eller lengre perioder er best tjent med å leie bolig, må også sikres.

Situasjonen for ungdom som skal inn på boligmarkedet, er blitt vanskeligere. Senterpartiet mener det må settes inn flere tiltak for å forbedre situasjonen for førstegangsetablerere. Det er også en stor utfordring at mange vanskeligstilte og personer med særlige behov mangler boligtilbud. Antallet bostedsløse bør reduseres. Det må derfor finnes løsninger som bidrar til at både unge, førstegangsetablerere og vanskeligstilte får mulighet til å kjøpe sin egen bolig.

Samtidig må man passe på at endringer i ordninger og forskrifter ikke fører til at prisnivået i boligmarkedet skyter i været, eller at gjeldsgraden i norske husholdninger øker ytterligere. Det er allerede i dag et høyt nivå. Det

er forskjellige utfordringer i boligmarkedet i ulike deler av landet. Ordningene må kunne bidra til at flere kommer seg inn i boligmarkedet i hele landet, enten de ønsker å bosette seg i en distriktskommune eller i et pressområde.

Senterpartiet mener det gjøres mye godt arbeid i kommunene for å sikre boliger til bostedsløse og andre vanskeligstilte som ikke selv kan skaffe seg bolig. Dette arbeidet må styrkes, og kommunene må settes i stand til å hjelpe dem som behøver det. Den beste måten å sørge for det på er å styrke kommuneøkonomien.

Senterpartiet mener det er viktig med forutsigbarhet rundt husleiepriser. Det rammer enkeltpersoner hardt når prisene skrus opp svært mye over kort tid. Det er viktig at det fra kommunalt nivå etterstrebes forutsigbarhet i boligpolitikken, slik at de som bor i kommunale boliger, har trygghet for egen bosituasjon. Det er imidlertid utfordringer for kommunen hvis de subsidierer kommunale boliger ved å ta lavere priser enn det som er på det øvrige boligmarkedet. Det vil føre til at kostnadene knyttet til botilbudet ikke synes i kommunens budsjett, og at kommunen ikke vil få dekket de reelle kostnadene ved boligtilbudet. En generell subsidiering vil heller ikke være behovsprøvd, og ikke nødvendigvis treffsikker. Det er viktig at de økonomiske virkemidlene på boligmarkedet er målrettet. Derfor må bostøtteordningen styrkes, ikke svekkes.

Senterpartiet ønsker å sørge for at tilskuddsordninger gjennom Husbanken styrkes, og at det gjennomføres flere leie-til-eie-modeller. Derfor støtter vi forslaget om å endre forskrift om startlån fra Husbanken slik at søkere som er unge og førstegangsetablerere med betalingssevne, men uten egenkapital, kan være med i målgruppen for å motta startlån.

Til slutt vil jeg ta opp forslagene nr. 2 og 3, fra Senterpartiet og SV.

Presidenten: Då har representanten Heidi Greni teke opp forslaga ho viste til.

Karin Andersen (SV) [11:53:16] (komiteens leder): Det er behov for å forsterke den sosiale boligpolitikken kraftig, og det er behov for å forsterke boligpolitikken kraftig og bruke Husbanken som et virkemiddel for å få et velfungerende boligmarked. I Norge er det stort sett ett marked, og det er markedspris enten det er leie eller eie. Det sier seg sjøl at for mange fungerer ikke det.

I dette forslaget har vi fremmet en rekke endringer for å styrke den sosiale boligpolitikken gjennom Husbanken. Det er leie-til-eie, som mange snakker om. Det gjelder også – senest i revidert – kutt i tilskuddsordningene fordi få kommuner bruker det. Hva gjør vi for å få flere kommuner til å bruke ordninger som det faktisk er stort behov for? Startlånordningen har vi før fremmet

forslag om å åpne for unge som har jobb, som ikke nødvendigvis har en veldig høy utdanning, og som ikke har foreldrebanken i orden – den som kjører bussen, den som jobber som omsorgsarbeider eller barnehageassistent, og som har betalingssevne, men ikke foreldrebanken i orden. De bør absolutt få mulighet til å komme inn på eiemarkedet med alle de økonomiske fordelene som ligger i det. Men det vil altså ikke regjeringen.

Vi har også med utgangspunkt i henvendelser fra Norsk forbund for utviklingshemmede sett at svært mange steder er husleiene i de kommunale omsorgsboligene og kommunale sosiale boligene for høy. Det har også vært eksempler på det i Oslo som har vist at med lovverket som gir kommunene rett til å ta gjengs leie, ender man opp med et leienivå som er helt umulig å greie for disse menneskene, for her er jo inntekten gitt. Hvis man f.eks. er ung ufør, har man utbetalt omtrent 19 000 kr. Og når kommuner som Hadsel tar 15 000 kr i måneden i husleie, Sortland tar 14 000 kr i måneden, og Bodø, Stavanger og Trondheim tar 13 000 kr i måneden, sier det seg selv at dette ikke går. Hva i all verden er poenget med at kommuner skal kunne få lov til å ta slike husleier i boliger til f.eks. vanskeligstilte og uføre, der inntekten er gitt?

Utviklingen i bostøtte har gjort at om man kommer inn under ordningen ung ufør nå, tjener man for mye til å få statlig bostøtte. Det betyr at dette er mennesker som er lut fattige, og som kommunen ellers er nødt til å supplere med sosialhjelp for at de skal ha råd til å bli boende. Det har til og med vært stygge saker der det har vært fremmet utkastelse overfor slike mennesker.

Det SV ønsker, er å gi trygghet for vanskeligstilte i sin bosituasjon. Det er det våre forslag handler om, og jeg tar opp forslagene som SV har alene.

Presidenten: Då har representanten Karin Andersen teke opp dei forslaga ho viste til.

Bjørnar Moxnes (R) [11:56:50]: Det finnes en såkalt sykepleierindeks. Den viser hvor mange boliger, eller andelen av boliger, som en enslig sykepleier har råd til i en bestemt by. I Oslo er den indeksen nå på 5 pst. Det betyr at er man enslig sykepleier, har man med den inntekten råd til å kjøpe 5 pst. av de boligene som er ute i markedet, 95 pst. kan man bare glemme, for det har man ikke råd til. Dette skyldes at vi har fullstendig mangel på boligpolitikk i Norge. Til forskjell fra andre siviliserte land er man prisgitt et rent kommersielt marked, mens vi ser at i land som Sveits, Østerrike, Tyskland og Danmark har de også et tilbud ved siden av det kommersielle markedet som er prisregulert og av god kvalitet, og som sikrer at vanlige arbeidsfolk kan få råd til å bo i den byen de også jobber i. Sånn er det dessverre i minkende grad her i Norge, ikke minst her i Oslo, hvor

altså prisene i det kommersielle markedet er langt høyere enn det lavtlønte arbeidstakere har råd til. Så mangelen på boligpolitikk skaper en prismur som stenger mange folk ute fra å bo i den byen de også jobber i, hvis det er en storby.

Det trengs med andre ord en boligpolitikk i Norge, og det SV foreslår, er en god og forsiktig start på en mer rettferdig boligpolitikk. Rødt vil naturligvis støtte de forslagene som ligger her, men vi skjønner ikke hvorfor man ikke skal gå litt tydeligere til verks og nøye seg med en begrensning på utbytte fra de kommunale boligene. Sånt utbytte mener vi skal være forbudt. Vi ser hvordan de kommunale gårdene i Oslo, bl.a. på Sagene, brukes som en melkeku for byrådet. De tar millioner, hundretalls millioner, ut fra boligene, fra folk som har dårlig råd, og bruker til alt mulig annet rart – i flere kommuner. Vi så at dette var Oslos skjulte eiendomsskatt så lenge Høyre styrte, altså en skattlegging av de fattigste i Oslo. Man tok milliarder av kroner fra disse menneskene til sine prestisjeprosjekter. Dessverre har ikke dette blitt tilstrekkelig redusert med det nye byrådet. Stortinget burde vedta at den type utbytte, den typen beskatning av de aller fattigste i samfunnet, skal være forbudt. Så kan vi heller la dem som har god råd, betale så det monner, som en nå gjør i Oslo med en rettferdig eiendomsskatt, som Høyre er imot. Det er vi for, men skatten fra de fattige skal vekk.

Med det tar jeg opp Rødts forslag i denne saken.

Presidenten: Då har representanten Bjørnar Moxnes teke opp forslaget han viste til.

Statsråd Monica Mæland [12:00:08]: Regjeringens mål er at alle skal kunne skaffe seg og beholde en egnet bolig. I Granavolden-plattformen er vi tydelige på at vi skal styrke det boligsosiale arbeidet. Men jeg mener at løsningen ikke ligger i overstyring og detaljstyring av kommunene.

Kommunene skal hjelpe personer som ikke selv greier å ivareta egne interesser på boligmarkedet, med å skaffe seg en egnet bolig. Husbanken kan bidra til finansiering med både lån og tilskudd til kommuner som ønsker å skaffe utleieboliger til vanskeligstilte. I likhet med øvrige partier – alle utenom SV – kan jeg ikke se at det er dokumentert noe behov for endringer på dette området. De fleste kommuner jobber målrettet og godt på dette viktige området.

De økonomiske virkemidlene på boligmarkedet må være mest mulig rettet mot personer som trenger det, og ikke mot boligen. En generell subsidiering gjennom lav husleie er ikke målrettet. Da må vi heller ha ordninger som f.eks. bostøtte, som hjelper dem som ikke har høye nok inntekter til å betale hele husleien selv.

Flere av endringene som SV har foreslått, berører også det kommunale selvstyret. Prinsippet om at selvstyre ikke skal begrenses mer enn nødvendig, er lovfestet i den nye kommuneloven som straks trer i kraft. Jeg mener at lokalpolitikere er vel så godt skikket til å foreta viktige prioriteringer som det vi er i departementene og på Stortinget i Oslo.

Eierlinjen er sterkt forankret i norsk politikk. Regjeringen vil legge til rette for at så mange som mulig av dem som ønsker det, skal kunne eie sin egen bolig.

Mange har gode forutsetninger for å eie egen bolig. Tapene på startlån er små, her er det et stort potensial for å hjelpe flere vanskeligstilte. Da er det viktig at kommunene bruker virkemidlene som de har til rådighet, og søker om startlån og tilskudd til etablering. Mange kommuner er flinke til dette og får hjulpet mange av sine innbyggere over i eiet bolig.

I revidert nasjonalbudsjett for 2019 har vi foreslått 110 mill. kr ekstra til tilskudd til etablering for å hjelpe flere barnefamilier fra leid til eid bolig. Om lag 450 vanskeligstilte husstander vil med dette kunne bli etablert i egen eid bolig. Startlånet skal være et supplement til det ordinære kredittmarkedet, ikke en konkurrent. Startlånet skal f.eks. ikke gis til en nyutdannet person som i en kort periode ikke får vanlig lån på grunn av krav i boliglånsforskriften. Det ville være å undergrave intensjonen med denne forskriften.

Utviklingen bekrefter også at stadig flere unge eier sin egen bolig. I 2004 eide 34 pst. mellom 25 og 30 år sin egen bolig, ifølge SSB. I 2016 var andelen på 42 pst.

Den sosiale boligpolitikken skal som nevnt være rettet mot dem som trenger det. I går offentliggjorde jeg at regjeringen nå setter i gang arbeidet med en ny stortingsmelding om den boligsosiale politikken, og jeg ser fram til å legge fram denne meldingen for Stortinget forhåpentligvis neste år og da invitere Stortinget til en bred og god og viktig debatt om virkemidlene for å styrke den norske boligmodellen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:03:37]: Regjeringen sier stadig at det er et mål at så mange som mulig skal kunne eie egen bolig, men det går gal vei for dem som har minst å rutte med. Tall fra SSB viser at 76,8 pst. av husholdningene i Norge eide boligen sin i 2018. Det er en nedgang fra 2015. Blant husholdningene med lavest inntekt eide 48 pst. boligen sin i 2018, også dette en nedgang fra 2015. I nesten alle kommuner eier over 90 pst. av husholdninger med høy inntekt boligen sin. Blant husholdningene med lavest inntekt varierer andelen fra 25 til 70 pst. i de ulike kommunene. Dette viser at regjeringens boligpolitiske mål nås for de rikeste blant oss, mens de svakeste sakker akterut. I går sa

statsråden at regjeringen ville snu denne utviklingen og lansere et arbeid med sin første stortingsmelding om boligsosialt arbeid. Mitt spørsmål blir da: Hvorfor tok det så lang tid for regjeringen å komme til den erkennelsen at regjeringen har sviktet de vanskeligstilte, og at ulikhetene i samfunnet øker?

Statsråd Monica Mæland [12:04:39]: Grunnlaget for å lage en stortingsmelding om boligsosialt arbeid er ikke at regjeringen har sviktet. Tvert imot ser vi at den regjeringen har halvert antallet bostedsløse fordi vi har prioritert det. Vi ser at andelen barnefamilier som får bostøtte, er kraftig økt fordi vi har prioritert det. Vi ser altså at det boligsosiale arbeidet virker.

Men i likhet med på alle andre politikkområder må vi være åpne for å diskutere om virkemiddelbruken er riktig, om vi er riktig organisert for å nå de gruppene vi vil. Som representanten refererte, er det noen ganske små endringer i prosentandelen som eier egen bolig. Det er sann at de aller fleste, over 80 pst., eier sin egen bolig i dette landet. Det er bra. Men vi har, bl.a. på bakgrunn av flyktningstrømmen tilbake i 2015, fått flere familier som har lav inntekt. Så vi må se på virkemiddelbruken. Vi må diskutere den bredt. Jeg ser fram til å reise rundt og få gode innspill i kommunene, som jobber veldig godt med dette.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:05:40]: Det er bra. Men spørsmålet er likevel: Hvorfor har regjeringen sviktet de svakeste? Det er helt riktig at 80 pst. eier egen bolig, men bare 48 pst. av de svakere stilte, og regjeringen har ikke gjort noen ting for at de skal få mulighet til å eie en egen bolig.

Statsråd Monica Mæland [12:06:02]: Hvis noen har sviktet, er det vel kanskje de som ikke tok på alvor det faktum at det var 6 800 bostedsløse i 2012 da man satt i regjering. Det tallet er mer enn halvert. Men jeg er ikke fornøyd, ingen skal være bostedsløs i dette landet, og vi må ikke gi opp før alle har fått tilbud om en god og trygg bolig. Jeg mener at vi har prioritert dette arbeidet. Det er viktig, men vi må være villig til å diskutere nye måter å gjøre ting på. Vi vet at bl.a. Oslo har tatt i bruk nye virkemidler, og jeg er spent på å diskutere med Oslo hvordan staten kan bidra gjennom de virkemidlene og den organiseringen vi har gjennom Husbanken. Er den den riktige i 2019 eller skal vi gjøre endringer? Jeg er helt åpen for det fordi jeg er opptatt av målet, nemlig at alle skal ha et trygt sted å bo.

Heidi Greni (Sp) [12:07:02]: Kommunene har fått innskrenket handlingsrommet når det gjelder startlån, og begrunnelsen var at det gikk ut over de varig vanskeligstilte. Det er en problemstilling som Senterpartiet tar

på alvor. Derfor har vi foreslått en todeling av ordningen, for det er mange kommuner som melder at det er en stor utfordring at de er fratatt muligheten til f.eks. å bruke startlån til toppfinansiering for dem som har en inntekt som gjør at de kan betjene lånet, men som ikke har mulighet til å spare opp egenkapital fordi det ikke er billige nok boliger i markedet. Eller det kan være i en distriktskommune der markedsverdien er lavere enn byggekostnadene, og der det er håpløst å få det fullfinansiert fordi de mangler den differansen.

Statsråden sa i innlegget sitt at lokalpolitikere er vel så godt skikket til å foreta disse vurderingene som oss her på huset, og det er jeg aldeles enig i. Men hvordan skal lokalpolitikere klare å få gjennomført dette når regjeringen har fratatt dem det eneste verktøyet i verktøykassa?

Statsråd Monica Mæland [12:08:07]: Jeg er helt uenig i premissene. Jeg oppfatter at startlån er veldig fleksibelt, at de brukes i stor grad av kommunene, samtidig med det ordinære kredittmarkedet, og at de rettes nettopp inn mot dem som er i en vedvarende vanskelig økonomisk stilling, men som kan betjene en husleie eller et lån – men det er basert på en annen vurdering. Det er jo hele poenget med Husbanken, at det skal være et supplement til det ordinære kredittmarkedet.

Så jeg opplever en stor grad av fleksibilitet, men jeg er helt åpen for å diskutere om dette kan gjøres på en enda bedre måte enn den vi gjør det på i dag. Men så langt har jeg altså ikke fått tilbakemeldinger om det. Tvert imot skryter kommunene veldig av måten de kan bruke startlånet på overfor grupper som trenger det.

Heidi Greni (Sp) [12:08:51]: Tidligere var det slik at en kommune kunne finansiere forskjellen mellom markedsverdi og byggekostnad i en distriktskommune gjennom å gi et startlån, slik at noen virkelig hadde mulighet til å etablere seg i den kommunen. Det verktøyet er nå forsvunnet, og jeg kan ikke se at kommunene har fått andre verktøy som skal erstatte det. Kan statsråden skissere hvordan kommunene da f.eks. kan bistå i en slik situasjon? Det er ikke snakk om varig vanskeligstilte, det er rett og slett snakk om at markedsprisen i det området er slik at finansieringen blir krevende, for den dagen man setter nøkkelen i døra, er boligverdien faktisk sunket fordi byggekostnaden er høyere enn markedsverdien.

Statsråd Monica Mæland [12:09:40]: Jeg tror kanskje vi diskuterer to forskjellige ting. Jeg oppfatter kanskje at det representanten Greni diskuterer, er et distriktpolitisk virkemiddel for bosetting. Det er ikke det jeg diskuterer når jeg diskuterer startlån. Det skal rettes inn mot vanskeligstilte, vedvarende vanskeligstilte i

boligmarkedet og bidra til at flere kan eie sin egen bolig – som ikke har egenkapital, som ikke har framtidsutsikter for en høyere inntekt, men som vi kan hjelpe inn på boligmarkedet. Det er altså ikke et distriktspolitisk virkemiddel, det er et virkemiddel inn mot dem som trenger det, som har lave inntekter, og som er i en vanskelig økonomisk situasjon. Det er helt uavhengig av den markedsprisen man har i deler av Distrikts-Norge, som selvfølgelig er en utfordring, men som jeg mener må løses på andre måter.

Karin Andersen (SV) [12:10:31]: Jeg håper virkelig at statsråden tar en prat med noen av dem som har det vanskelig på boligmarkedet, ikke bare med kommunene, når hun nå skal ut og snakke med folk – også med dem som har helt vanlige lavtlønnede jobber, som ikke har foreldre som kan stille opp med egenkapital, og som nå blir stengt ute fra å kjøpe sin egen bolig. Det er ikke fordi de ikke kan betjene lånet, for de må kanskje betale mer i husleie enn det de ville betalt i lån, men fordi statsråden nå fortsetter å late som at hvis man åpner for dette i startlånsordningen, vil det gå utover de vanskeligstilte. Det er ikke riktig. Dette kan man gjøre ved å utvide startlånsordningen og dele den i to og være villig til å prioritere penger, slik at også vanlige mennesker med vanlige lønninger har råd til å komme inn på eiemarkedet. Det er det SV foreslår. Hvorfor er ikke statsråden enig i at de som har helt vanlige jobber, også skal kunne få den muligheten?

Statsråd Monica Mæland [12:11:36]: Først har jeg lyst til å si at jeg kan forsikre representanten om at jeg ikke bare er opptatt av å snakke med kommunene. Jeg er hjemme hos vanskeligstilte, og jeg snakker med vanskeligstilte, nettopp for å få innspill til hvordan vi skal jobbe. Hele poenget er jo å ta de vanskeligstilte på alvor. De har i aller høyeste grad både erfaring og kompetanse i hvordan man kommer inn på boligmarkedet, og også hvordan man kan jobbe for å komme inn på boligmarkedet. Så det skal vi ta med oss.

Det er altså slik at vi innførte en boliglånsforskrift. Den medførte at en del som har normal inntekt, ikke har egenkapital. Det representanten ønsker, er å endre Husbanken. Men da undergraver hun hele poenget med boliglånsforskriften, for denne gruppen fikk jo tidligere lån i det ordinære kredittmarkedet. Nå gjør de ikke det. Man kan diskutere mye knyttet til boliglånsforskriften, men den bidrar til å dempe prisene i markedet, og det er bra, særlig for førstegangskjøpere. Og den bidrar også til at folk ikke tar opp mer gjeld enn det de bør.

Presidenten: Replikkkordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Marian Abdi Hussein (SV) [12:13:06]: Jeg har til vanlig mitt virke som folkevalgt i bydel Gamle Oslo. Der merker vi veldig godt hvordan kutt i statlig bostøtte og kutt i andre sosiale ytelser påvirker de fattigste menneskene i Oslo. I 2017, da de første kuttene i statlig bostøtte begynte å virke, merket vi det i min bydel. Vi måtte utbetale stadig mer i økonomisk sosialhjelp til flere, og det er noe som begrenser vår allerede begrensede bydelsøkonomi.

Når regjeringen kutter i bostøtte, er det ikke bare de mest vanskeligstilte som merker det på kroppen, også veldig mange av barna deres merker det på kroppen. I min bydel har vi skolekretser som melder om at 20 pst. av deres elevmasse flytter hvert skoleår på grunn av boligforhold. Jeg er glad nå for at byrådet i Oslo har lagt fram en plan for å styrke det boligsosiale arbeidet, men vi trenger å ha regjeringen med på laget for å klare dette, for kutt i statlig bostøtte er ikke noe Oslo kommune kan gjøre noe med alene. Vi trenger å styrke virkemidlene til Husbanken, slik at færre opplever at de må flytte fordi de ikke har råd til å bo der alle vennene deres bor – der de har nettverket sitt. Det er slik vi motvirker utenforskap.

Det er veldig få av de boligene som bygges i min bydel nå, som en nyutdannet sosialarbeider eller sykepleier har råd til. Vi trenger at politikerne innser at de faktisk har makt og innflytelse og kan bruke en del incentiver for å motvirke denne utviklingen, slik at vi har plass til alle i våre kommuner, ikke bare de som har råd til å betale mest.

Mari Holm Lønseth (H) [12:15:48]: Det faller på sin egen urimelighet å påstå at det mangler en boligpolitikk i dag. Tvert imot har Norge et av de best fungerende boligmarkedene i verden. 80 pst. av oss bor også i en bolig man eier selv, og de fleste klarer å ordne det helt på egen hånd. Over 40 pst. av dem som er mellom 25 og 30 år, eier sin egen bolig. Det er en høyere eierandel blant unge i Norge enn det er totalt i hele Sveits. Det skulle man egentlig ikke tro når man hører måten opposisjonen snakker om boligpolitikken på.

Antallet bostedsløse er også rekordlavt. Det var over 6 000 bostedsløse i 2012. I 2016 var vi nede på 4 000. Det er som sagt ikke godt nok, men det er iallfall en betydelig forbedring.

Bare i år er bostøtten også for barnefamilier økt med over 120 mill. kr. Vi prioriterer flere leie-til-eie-prosjekter.

Det å påstå at det ikke er å ha en boligsosial politikk, eller ikke å ha en boligpolitikk, faller også på sin egen urimelighet. Målet kan ikke være at en boligsosial politikk skal favne om flest mulige, som opposisjonen synes å ha en drøm om. Målet må heller være at færrest mulig skal være avhengig av hjelp fra det offentlige for å kom-

me seg inn på boligmarkedet. Det er nettopp det som er forskjellen på den rød-grønne boligpolitikken og regjeringens boligpolitikk.

Vi ser også at det er en mangel på prioritering fra de rød-grønne når man ser på bostøtte, og man ser det også når det kommer til startlån. Når de rød-grønne tar til orde for at unge skal ha muligheten for å få startlån gjennom Husbanken, tar man samtidig til orde for økt gjeld, man tar til orde for en omgåelse av boliglångforskriften, og man tar også til orde for økte boligpriser. I takt med at renten går opp, risikerer vi at mange blir nødt til å ta opp mer lån enn de kan betjene. Resultatet vil bli dyrere boliger, dårligere økonomi og en høyere terskel for å komme seg inn på boligmarkedet.

Det er en ærlig prioritering hvis det er det de rød-grønne ønsker å oppnå med sin boligpolitikk, men for Høyre og for regjeringspartiene er det aller viktigste at folk flest skal ha muligheten til å eie sin egen bolig og klare seg på egen hånd. Det gjør vi ved å gjøre det raske, enklere og billigere å bygge bolig.

Karin Andersen (SV) [12:18:22]: Det er nettopp folk flest som nå stenges ute fra startlånsordningen, de som har helt vanlige jobber, og som skal bruke år av sitt liv på å betale mer i husleie enn det de kunne ha betalt ned på sitt eget boliglån. Jeg kan ikke fatte og begripe hvorfor det er et poeng å stenge lavtlønte mennesker ute fra det å kunne eie sin egen bolig, som jo har kjempestore fordeler i Norge. Det vi låner på vår egen bolig, har vi skattefradrag på, så hvis jeg låner på min nedbetalte bolig og kjøper meg en ny, fin bil, skal alle sammen være med og sponse den.

Vi snakker nå heller ikke når det gjelder startlån, om subsidier. Det er et lån som skal betales tilbake. Vi har hatt ordningen før. Den virket godt. Det er fullt mulig å legge mer penger inn i Husbanken, slik at man kan hjelpe enda flere vanskeligstilte i tillegg. Det er bare det at regjeringen velger ikke det. Regjeringen har valgt å sponse dem som er arvinger. Hvis du arver, eller hvis du har foreldrebanken i orden, som kan legge egenandelen på bordet for deg, er det helt greit. Men de som ikke har det, skal ikke få hjelp.

Så til historien om bostøtta. Jeg har Husbankens årsmelding for 2018 foran meg. Der er tallene klinkende klare. Utbetalt bostøtte har riktignok økt med 350 kr siden 2014 til dem som får. Men samtidig har gjennomsnittlig boutgift økt med 1 114 kr, og inntektene til de menneskene som får, har blitt redusert med 420 kr i måneden. Altså er det et minus i regnskapet på 1 184 kr. Dette er de som får. Men nå har det vært så små justeringer av disse inntektsgrensene at flere og flere faller utenfor. De bikker akkurat over grensa, og så sier regjeringen: Å, de har fått mer i inntekt. Ja, de har kanskje fått en hun-

drelapp mer i inntekt og bikker grensa, men mister da den lille bostøtta i tillegg. Det er ikke noe rart at forskjellene øker.

Dette rammer også veldig mange uføretrygdete. Jeg har hatt møter med foreldre med utviklingshemmede barn som kommer og gråter fordi barna deres nå får så høy husleie også i kommunale boliger at de ikke har råd til å bo der. De er utrygge, og de sier at vi kan jo ikke dø, for da klarer ikke barna våre seg lenger. Det mener altså regjeringen skal skyves over på den kommunale sosialhjelpa. Det er der det havner nå. Nå øker den dramatisk i alle kommuner, fordi staten har for dårlig sosialpolitikk og for dårlig sosial boligpolitikk, og fordi man ikke vil være med på å regulere det slik at kommunene er nødt til å ha sosiale boliger med priser som vanskeligstilte kan betale.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:21:46]: Igjen viser altså Høyre at de er mette så lenge eierlinjen blant de rikeste økes, mens det at den svekkes for de vanskeligstilte, ikke er noe å bry seg med. Ulikhetene øker, og regjeringen gidder ikke engang å dekke bordet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:22:08]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Martin Henriksen, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen, Kirsti Leirtrø, Øystein Langholm Hansen og Terje Aasland om å beholde dagens oppgaver og regionale struktur i Veterinærinstituttet (Innst. 280 S (2018–2019), jf. Dokument 8:86 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

André N. Skjelstad (V) [12:22:53] (ordfører for saken): Veterinærinstituttet er et viktig fagorgan som produserer mye av den kunnskapen vi trenger for å utnytte naturressurser vi er så heldige å ha her i landet, på en forsvarlig og bærekraftig måte. Veterinærinstituttets tilstedeværelse over hele landet er særdeles viktig fordi dyrehold og fiskerinæring nettopp finnes overalt,

på små og store steder, både i øst og vest og i nord og sør. Derfor er det gledelig at regjeringen i sitt forslag til revidert budsjett for 2019 foreslår en bevilgning på 30 mill. kr for å opprettholde Veterinærinstituttets regionale nærvær i Tromsø, Harstad, Trondheim, Bergen og Sandnes samt for å bygge en obduksjonssal ved regionkontoret i Tromsø. Dette viser at vi har en regjering som tar både dyrevelferd, helse og beredskap og distriktspolitikk på alvor, og leverer det som trengs for å opprettholde et viktig tilbud i hele landet.

Jeg kunne egentlig ha avsluttet mitt innlegg med det, men som saksordfører må jeg ikke minst takke for godt samarbeid i komiteen og også komme med en bemerkning til mindretallets forslag, som ikke vedtas. Det skyldes ganske enkelt at det slår inn vidåpne dører. Det er noe underlig at forslagsstillerne som opprinnelig foreslo å bevilge 20 mill. kr til Veterinærinstituttet i revidert budsjett, nå stiller spørsmål i merknads form om hvorvidt 30 mill. kr er tilstrekkelig.

Forslaget ble riktignok fremmet før regjeringen hadde lagt fram revidert budsjett og kunne således ha vært betimelig, men saken er nå løst fra regjeringens side. Jeg imøteser derfor en kort debatt, og jeg regner med at ikke minst representantene for de nordligste fylkene i komiteen er svært godt fornøyd med det som leveres i Tromsø. Jeg må bare kort få uttrykke at Veterinærinstituttet får tilført de nødvendige midlene fra flertallet i denne salen til å videreføre sitt viktige arbeid over hele landet, som også var flertallets intensjon.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:25:13]: Trygg mat og friske dyr er avgjørende også for folks helse. Stadig mer av utviklingen i verden tyder på at den verdien ved den norske matproduksjonen og det norske dyreholdet kommer til å bli stadig viktigere. Derfor er også debatten om Veterinærinstituttet prinsipielt viktig for hvordan matproduksjonen, dyreholdet og beredskapen i Norge skal være i årene som kommer. Men den har selvfølgelig også en svært viktig dimensjon ved seg for alle dem som har jobbet i Veterinærinstituttet de siste årene og bidratt til at Norge har hatt bedre beredskap og både trygg mat og friske dyr. Derfor er det bra at det kommer mer penger i revidert nasjonalbudsjett.

Det er riktig som saksordføreren var inne på, at det nå kommer ekstra millioner, men det representanten Skjelstad hoppet over i sitt innlegg, er at de midlene som skulle gå til eventuelt å dekke inn den aktiviteten som var forespeilet, nå viser seg kanskje ikke å kunne bidra til å opprettholde de arbeidsplassene, den kompetansen og den aktiviteten som er målet med representantforslaget som vi diskuterer her i dag.

Det er viktig å merke seg at forslaget opprinnelig har to deler. Den ene går på pengene, og pengene er bare et

virkemiddel for å opprettholde aktiviteten, kompetansen og arbeidsplassene ute i landet vårt. Og det er der vi nå har en stor utfordring, for det viser seg, f.eks. som i Trondheim, at flere folk allerede har sluttet, og dermed er kompetanse både gått tapt og i ferd med å gå tapt.

På samme måte er det et problem det representanten Skjelstad også hoppet over, med obduksjon. Hvis obduksjonen skal fungere godt, må man ha muligheten til å se på hele dyret. Det er ikke sikkert at det bare er en del av dyret som er sykt, det kan være sammensatte lidelser som gjør at vi må ha den kompetansen og muligheten for å drive godt forebyggende arbeid flere steder i landet. Det er ikke mulig å sende hele dyr fra Rogaland eller Nord-Norge til Ås.

Mange viktige spørsmål står fortsatt ubesvart. Vi krever at vi fortsatt har den gode kompetansen rundt omkring i landet for å nå det målet som er utgangspunktet for debatten: trygg mat, friske dyr og en beredskap som er viktig for folkehelsen.

Jeg tar opp forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Då har representanten teke opp det forslaget han viste til.

Margunn Ebbesen (H) [12:28:31]: Av og til går det fort i saker også her i Stortinget.

Arbeiderpartiets representantforslag var begrunnet i bekymring for endringer i desentralisert struktur i Veterinærinstituttet, og de ba regjeringen komme med en ekstra bevilgning gjennom revidert nasjonalbudsjett på 20 mill. kr.

Denne regjeringen leverer selvfølgelig – ikke bare 20, men 30 mill. kr er foreslått i revidert nasjonalbudsjett. Disse 30 mill. kr er foreslått fordelt med 15 mill. kr til bygging av ny obduksjonssal for Veterinærinstituttet i Tromsø, slik at det blir bedre muligheter for å obdusere dyr i Nord-Norge. Videre foreslås det 15 mill. kr til å forsterke driften av Veterinærinstituttets virksomhet og å opprettholde og videreutvikle de regionale kontorene.

For Høyre er det viktig å slå fast at Veterinærinstituttet spiller en viktig rolle for faglig beredskap og for kunnskapen om status for norsk dyrehelse. Det å ha god beredskap og drive med kompetanseutvikling for å avverge helsetrusler mot dyr, fisk og mennesker er en viktig oppgave for Veterinærinstituttet.

At Veterinærinstituttet tar denne oppgaven på alvor, har jeg også skjønnet gjennom behandlingen av denne saken. De er også tydelig i front når det gjelder å ta i bruk ny teknologi, og å effektivisere sin drift for å løse sine oppgaver best mulig. Som de fleste sa i høringen til saken: Diagnostiske metoder er i rask endring. Når man tidligere måtte obdusere hele dyr, kan diagnostisering i dag gjøres på ulike måter. Enten det gjøres ved molekyl-

lærbiologisk metode eller det tas histologiske snitt eller det er snakk om obduksjon, har jeg tillit til at fagekspertisen som finnes både i Veterinærinstituttet og ellers i regelverksutforming, gjør det på en måte som sikrer at vi har trygghet rundt det som er Veterinærinstituttets viktigste oppgave, nemlig å sørge for å avverge helsetrusler mot dyr, fisk og mennesker.

Det er også gitt et tydelig signal gjennom den ekstra bevilgningen som er foreslått gjennom revidert nasjonalbudsjett, om at Veterinærinstituttets regionale struktur skal opprettholdes og videreutvikles.

Geir Pollestad (Sp) [12:31:08]: (leiar i komiteen): Eg vil starta med å takka forslagsstillarane og alle som har engasjert seg i denne saka – i Sandnes, i Trondheim, i Tromsø og elles i landet. Ulike fagmiljø, næringsorganisasjonar og til og med Fylkesmannen i Rogaland har engasjert seg i denne saka, og det same har fylkeskommunen. Eg er heilt trygg på at det er det engasjementet som har gjort at denne tilleggsløyvinga i revidert budsjett kom på plass.

Det er viktig å understreka at flyttinga av Veterinærinstituttet og Veterinærhøgskolen til Ås er ei svært viktig sak. Då vil eg takka representantane frå Venstre og Kristeleg Folkeparti, som på den opne høyringa i komiteen på ein glitrande måte fekk fram at det var Senterpartiet som hadde sørgt for den fornuftige avgjerda. Men det var altså ikkje slik, då me fekk gjennom dette i stortingsperioden 2007–2008, at me kunne sjå for oss at me i 2019 skulle få ei sentralistisk regjering som skulle bruka dette som eit grep for å byggja ned det regionale nærværet.

For sjølv med denne løyvinga, på 30 mill. kr, er det ingen tvil om at det lokale eller regionale nærværet til Veterinærinstituttet – i Tromsø, i Trondheim og i Sandnes – vil vera dårlegare når denne prosessen er avslutta, enn før han starta. Det har vore ei sentralisering. Tilbodet er bygt ned.

Det som òg er spesielt med denne saka, er at då me behandla statsbudsjettet for 2019, fekk me ingen informasjon om at det budsjettet som me fekk til behandling for Veterinærinstituttet, ikkje var tilstrekkeleg til å halda oppe det regionale nærværet.

Eg merka meg òg at under høyringa i komiteen sa styreleiaren for Veterinærinstituttet at det kunne verta behov for ytterlegare reduksjonar. Eg meiner at det er viktig at ein får støtte til det forslaget som seier at ein skal halda oppe det lokale nærværet og den lokale kompetansen regionalt til Veterinærinstituttet – 30 mill. kr seier lite.

Denne veka kom det eit brev frå Veterinærinstituttet til Mattilsynet som seier noko om kor ein skal senda dyr til obduksjon. Hovudregelen er at prøver frå landdyr

skal sendast til Oslo, med få unntak. Det gler eg meg til å høyra korleis statsråden forklarar. Er det slik at landdyr i framtida, med få unntak, skal sendast til Oslo for obduksjon? For kva er det i så fall me har oppnådd i denne saka?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:34:18]: Eg vil også gi all honnør til alle dei som har kjempa for å få stansa nedlegginga av beredskapen rundt omkring i landet. I nord har det vore eit kolossalt engasjement på alle nivå, anten det har vore universitet, kommunar, folk frå reindrifta og jordbruket osv. Dette har vore viktig for oss, den kunnskapen og det trykket som dei har vist.

Eg vil også gi honnør til statsråd Bollestad for arbeidet hennar her. Vi veit jo at det ikkje er så lett å kome inn som nyslått statsråd og kunne slå i bordet med såpass handlekraft som ho har vist i denne saka. Så all honnør til det – at ein faktisk er komen inn med friske budsjett-pengar som har løyst opp i ein vanskeleg situasjon.

I Nord-Noreg ville dette ha betydd at vi for første gong sidan krigen ikkje ville ha hatt ein beredskap på dette feltet. Dette var eit senter som vart oppretta rett etter krigen, nettopp for å styrkje beredskapen i nord. Ved ei nedlegging ville ein ha blitt slått langt tilbake, og det i ei tid da faresignala er større enn på lenge og antakeleg kjem til å utvikle seg i negativ retning – forhåpentlegvis ikkje, men antakeleg – i tida som kjem.

Stortinget har sagt at den kunnskapen og beredskapen som vi i dag har desentralisert, ikkje skal svekkjast, men styrkjast. Det betyr at Stortinget har tatt stilling til diskusjonar som har vore i Veterinær-Noreg, for å seie det slik, om korleis ein skal organisere dette. Vi vil ha ei desentralisert organisering av det. Vi meiner det er viktig at kunnskap og beredskap blir spreidde rundt omkring i landet.

Da er spørsmålet som vi kanskje alle må stille oss: Har vi skapt oss eit problem ved at ein for å finansiere Ås går laus på prinsippet om ein desentralisert struktur? Det var også noko som kom ganske godt fram i løpet av høyringa som vi gjennomførte: at desse endringane som vi no ser, i stor grad var drivne av økonomiske spørsmål. Dei faglege grunngivingane var svake, men dei økonomiske drivkreftene for nedleggingar var sterke.

Eg har også fått ei melding om at Veterinærinstituttet no har sendt brev til alle brukarane sine om at obduksjonar skal sendast til Oslo eller Sandnes. Det ønskar eg også å få svar på frå statsråden: Kva inneber det? Betyr det at vedtaket vårt står ved lag – eller ikkje?

Steinar Reiten (KrF) [12:37:38]: Regjeringen har i revidert nasjonalbudsjett 2019 foreslått en økning på 30 mill. kr for å opprettholde Veterinærinstituttets regionale nærvær i Tromsø, Harstad, Trondheim, Bergen og Sandnes samt bygging av ny obduksjonssal

ved regionkontoret i Tromsø. Kristelig Folkeparti er tilfreds med at Veterinærinstituttets regionale tilstedeværelse dermed kan styrkes, og at viktige fagmiljøer i ulike deler av landet kan beholdes.

Regjeringen legger 10 mill. kr mer på bordet enn det forslagsstillerene foreslår i Dokument 8:86 S for 2018–2019, som vi nå har til behandling. Det er derfor litt underlig at forslagsstillerne ikke trekker dette forslaget. Opposisjonen skriver i merknadene at de 20 millionene var basert på at det var det kommuniserte innsparingsbehovet, og at opposisjonen vil komme tilbake til eventuelle merbehov i forbindelse med budsjettbehandlingen til høsten. Hvis det er argumentasjon for ikke å trekke forslaget, er det litt pussig, siden opposisjonspartiene kunne gjort det uansett uten å fremme forslag først. Noen ganger er det faktisk bedre bare å erkjenne at regjeringen har ordnet opp i saken, enn å fortsette med en retorikk som i sin tur kan skape ny usikkerhet for de ansatte.

Opposisjonen skriver i merknadene at de vil understreke den usikkerheten som prosessen med kutt har skapt ved avdelingene rundt omkring i landet. Det er verdt å merke seg at opposisjonen selv har bidratt til å skape den usikkerheten gjennom å forsøke å slå politisk mynt på antakelser om nedbemanning i et omfang som har vist seg ikke å bli resultatet. Ved flere anledninger har statsråden slått ettertrykkelig fast at Veterinærinstituttet fortsatt skal ha regional tilstedeværelse, og at de regionale kontorene skal videreutvikles med landfunksjoner, lederoppgaver, utviklingsmuligheter, og at de skal kunne delta i regionalt forskningssamarbeid. Budskapet har hele tiden vært at ny teknologi og nye metoder gjør at en kontinuerlig må vurdere hvordan en konkret skal løse utfordringene på en god måte, og det gjør at en fra tid til annen kan få behov for annen type kompetanse enn det en tidligere har hatt. Det sentrale er likevel at beredskapen skal ivaretas, og at de regionale kontorene skal opprettholdes og videreutvikles. Det er derfor grunn til å stille spørsmål ved opposisjonens iver etter å skape usikkerhet for de ansatte ved Veterinærinstituttet når det ikke er grunnlag for det.

Til slutt vil jeg berømme statsråden for hennes engasjement i denne saken, for å ha fått på plass 30 mill. kr og for en forbilledlig løsning på saken etter god dialog med våre regjeringspartnere. Avslutningsvis: Jeg synes det er raust og realt av representanten Knag Fylkesnes å gi honnør til statsråden for godt utført arbeid. Det setter vi i Kristelig Folkeparti pris på.

Statsråd Olaug V. Bollestad [12:40:38]: God dyrehelse, god dyrevelferd og ikke minst trygg mat og beredskap er viktig. Mattilsynet er et sentralt tilsynsorgan som også skal være aktiv i beredskapen på dette området. Mattilsynet samhandler tett med Veterinærinstituttet.

Veterinærinstituttets viktigste funksjon er å bidra til kompetanse for å avverge helsetrusler mot dyr, fisk og folk. De driver diagnostikk, overvåking, risikovurdering, rådgivning og formidling i tillegg til forskning. Veterinærinstituttet er et nasjonalt og internasjonalt referanselaboratorium.

Veterinærinstituttet vil modernisere og effektivisere driften. De vil bl.a. legge om arbeidet for sykdomsovervåking. Hvorfor? Jo, fordi metodene har endret seg. Prøveinnsamlingene vil i større grad bli risikobasert. Metoder for å stille sykdomsdiagnoser utvikler seg stadig. Veterinærinstituttet følger med i utviklingen og tar i bruk nye diagnostiske metoder. Noen av metodene krever moderne og kostbare lokaler – ikke alle, men noen. De krever avansert utstyr og høy kompetanse. Veterinærinstituttet peker på at deler av laboratorievirksheten, spesielt for landdyr, er det klokt å samle på én plass. Det betyr ikke at obduksjonene skal være ett sted, men man skal ta de mest avanserte analysene på én plass, og da er Ås, med sine nye laboratorier, best egnet til det.

Diskusjonen om en regional struktur for Veterinærinstituttet blir utrolig viktig. Det å ha en desentralisert struktur som sikrer forskning, rådgivning og obduksjon i Tromsø og Sandnes, blir utrolig viktig – samtidig som vi klarer å modernisere og ta i bruk nye metoder nettopp for å sikre god dyrehelse og ikke minst ligge frampå i den nye forskningen. Derfor er det viktig for meg som statsråd og for regjeringen at vi faktisk opprettholder og videreutvikler den desentraliserte strukturen, samtidig som vi tar i bruk Ås – med de utfordringene som det også utgjør – for der er det stor kapasitet og mye nye teknologi, noe som gjør at vi faktisk må bruke det samtidig som vi har en desentralisert struktur.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Kirsti Leirtrø (A) [12:43:56]: Jeg registrerer at statsråden ikke nevnte Trondheim som viktig i regional struktur. Vi vet at blå sektor skal ivaretas i Trøndelag, men spørsmålet her dreier seg om grønn sektor.

Distriktsveterinærer, gårdbrukere og Bondelaget fortviler. Viktig kompetanse er forsvunnet. De ansatte er oppsagt eller har sagt opp, og det er ikke samsvar mellom det vi leser i media, og det som faktisk har skjedd. Mattryggheten og dyrevelferd svekkes i Trøndelag. Hva mener statsråden om dette?

Statsråd Olaug V. Bollestad [12:44:34]: Jeg nevnte ikke Trondheim i innlegget mitt, men Trondheim, Bergen, Sandnes, Tromsø og Ås er sentrale deler av Veterinærinstituttet. Trondheim er den delen av Veterinærinstituttet som er nr. 2 i antall ansatte. Representanten har helt rett i at den største delen av dem er på blå sektor. Man har sagt at i Trondheim vil man opprettholde

veterinærer og forskere, men man vil endre på laboratorietjenester, nettopp fordi man vil bruke laboratoriet på Ås til å analysere med nye metoder. Ås er faktisk en forutsetning for at hele landet skal få de samme mulighetene til avansert analyse.

Kirsti Leirtrø (A) [12:45:31]: Trøndelag er den største regionen med husdyr. All kompetanse på landdyr er effektivt fjernet, og det er før nyheten om 30 mill. kr slippes. Trøndelag har blitt en salderingspost og står uten kompetanse. Det er sagt fra flere representanter at den regionale strukturen skal bestå. Da er spørsmålet mitt: Vil laboratorieenheten i Trøndelag legges ned – eller hvordan skal dette løses?

Statsråd Olaug V. Bollestad [12:46:08]: Det er internt opp til Veterinærinstituttet å organisere det slik de mener det er tjenlig. Det som er viktig for Trøndelag og alle husdyrhold, er at man faktisk er sikret å få den veterinærtjenesten man trenger, at man har den kompetansen man trenger, og at man får tatt de prøvene man trenger, når man trenger dem, og at man får den analysen som man trenger, når man trenger det. Det skal Trøndelag ha på lik linje med resten av landet. Det er derfor vi har en desentralisert struktur.

Når det gjelder veterinærtjenester, har hver enkelt kommune ansvar for veterinærtjenesten hos seg. Veterinærinstituttet skal gi veterinærene både veiledning og kompetanse på det planet de er på. Og det skal være veterinærtjeneste i Veterinærinstituttet i Trondheim.

Geir Pollestad (Sp) [12:47:17]: Det er sagt at det regionale nærværet skal styrkastes, og eg vil følgja opp situasjonen i Midt-Noreg. Det gjekk ut eit rundskriv, eller brev, frå Veterinærinstituttet til Mattilsynet 3. juni, som seier at prøver frå landdyr skal sendast til Oslo med få unntak, og at dyr til obduksjon skal sendast Oslo eller Sandnes. I tillegg er det vel slik at folk har vorte oppsagde ved Veterinærinstituttets avdeling i Trondheim som ei følge av dette. Då er mitt spørsmål: På kva måte meiner statsråden at Veterinærinstituttets regionale nærvær i Midt-Noreg har vorte styrkt gjennom denne prosessen?

Statsråd Olaug V. Bollestad [12:48:09]: Det er for det første slik at selv om ikke obduksjonssalen blir ivaretatt i Trondheim slik Veterinærinstituttet ser det er faglig riktig, mener jeg at med de prøvene og den måten vi organiserer det på, skal det kunne ivaretas også i Midt-Norge. Det skulle bare mangle. Det er på samme måten som en faktisk har obduksjonssal i Tromsø. Det er langt fra øst i Finnmark til Tromsø, men også de øst i Finnmark skal bli ivaretatt av Tromsø. Det er den samme tankegangen Veterinærinstituttet legger til grunn

for en desentralisert struktur, som Stortinget har bedt om at vi skal ha.

Heidi Greni (Sp) [12:49:10]: Etter trusler om en voldsom sentralisering og svekkelse av Veterinærinstituttets regionale nærvær kunne vi 8. mai få gladnyheten om at 30 mill. kr i revidert skulle sikre opprettholdelse av regionalt nærvær i Tromsø, Harstad, Trondheim, Bergen og Sandnes. Som trøndelagsrepresentant er jeg selvsagt spesielt opptatt av Trondheim, og i ettertid er det stilt mange spørsmål om hva som egentlig ligger til dette vedtaket, og hva som egentlig blir igjen. Er det slik at det som blir igjen når det gjelder tilstedeværelse, handler om en postboksadresse og noen få ansatte, eller skal man faktisk opprettholde det regionale nærværet? Kan statsråden garantere at den regionale tilstedeværelsen i Trøndelag ikke svekkes, at antall ansatte ikke blir kraftig redusert, og at smittevernberedskapen i Trøndelag ikke vil bli svekket på grunn av dette vedtaket?

Statsråd Olaug V. Bollestad [12:50:18]: Jeg har lyst til å begynne med at det å opprettholde den desentraliserte strukturen er opplest og vedtatt. Å opprettholde betyr også å opprettholde kvalitet som sikrer at bønder, næringsmiddelindustri eller hva det måtte være, i Trøndelag og i resten av landet, skal ha en desentralisert struktur. Så kommer spørsmålet om å opprettholde skal være å gjøre alt på den samme måten som før. Jeg har jobbet i helsevesenet og vet at sånn er ikke verden. Sånn er ikke verden innenfor Veterinærinstituttet heller. Skal vi ha de beste prøvene, må vi ha de beste teknologiene, og så må vi utvikle hver eneste arbeidsplass. Det forventer jeg at en gjør både i Trondheim, i Harstad, i Tromsø, i Bergen, i Sandnes og på Ås. Det er forutsetningen for at vi skal ha et veterinærinstitutt som er mer frampå enn bakpå, og som sikrer god dyrevelferd.

Heidi Greni (Sp) [12:51:24]: Spørsmålet mitt var om statsråden kunne garantere at antall ansatte i Trondheim ikke blir kraftig redusert, og at den regionale tilstedeværelsen ikke blir kraftig redusert. Jeg vil gjerne gjenta det spørsmålet. Kan vi forvente at antall ansatte blir kraftig redusert, eller vil vi få en garanti for at det blir opprettholdt?

Statsråd Olaug V. Bollestad [12:51:44]: Punkt én: Veterinærinstituttets lokasjon er i Trondheim. Den kommer ikke til å reduseres. Punkt to: Når det gjelder antall ansatte, trodde jeg at representanten var opptatt av kvaliteten i dette. Jeg kan aldri garantere, når nye metoder kommer, hvor mange ansatte det blir, men det jeg kan si, er at det skal være kvalitativt gode metoder i

Midt-Norge som sikrer et godt veterinærinstitutt, og gode tjenester for dem som skal bruke den tjenesten.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:52:32]: Det som har vore spesielt i denne saka, er at vi har eit veterinærinstitutt som ikkje har følgd dei føringane som Stortinget har lagt. Det har også sett regjeringa i ei ganske vanskeleg knipe, f.eks. sist haust, da i alle fall to spørsmål blei stilte om dei vedtaka Stortinget hadde gjort, om at den desentraliserte strukturen skulle styrkast. Da svarte regjeringa ja, dette blir det jobba med.

Så viste det seg i etterkant at Veterinærinstituttet hadde jobba med heilt andre typar planar, der ein skulle gå bort frå den desentraliserte strukturen. Det vil eg seie er ei ganske uklar rolleforståing. Ein kan like vedtak eller ikkje, men dei skal uansett følgjast. Men det å feilinformere er jo ei kardinalsynd her i huset og kan også opne for vidare kontroll saker.

Korleis kjem statsråden til å ta tak i det at Veterinærinstituttet fører ei anna linje enn det storting og regjering har lagt til grunn?

Statsråd Olaug V. Bollestad [12:53:38]: For det første hadde jeg – når det lekket ut at det var snakk om nedskjæringer i de ulike distriktsenhetene – møte med Mattilsynet. Jeg har vært tydelig på at Stortingets vedtak om desentralisert struktur skal ivaretas. Stortinget har et klart vedtak om det, og det er det vårt ansvar å videreføre – det skulle bare mangle. Jeg mener også at det er viktig å ha en desentralisert struktur som hele tiden gir mulighet til prøvetaking, som gir mulighet til å ivareta beredskapen, og som samtidig kan gjøre bruk av en av de mest moderne enhetene vi nå vil få, på Ås, slik at vi sikrer likhet i hele landet.

Men Veterinærinstituttet må følge det politiske vedtaket om en desentralisert struktur, og det skal jeg som statsråd følge.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Øystein Langholm Hansen (A) [12:54:54]: Jeg har erfaring fra fagbevegelsen, og jeg har erfaring i hvordan mennesker reagerer i miljøer der de føler seg utrygge på framtiden. Behandlingen av de ansatte er utrolig viktig i alle arbeidsmiljøer og ekstra viktig i et kompetansemiljø som Veterinærinstituttet, dette for at de skal kunne utføre et godt og sikkert arbeid, og for at de skal kunne konsentrere seg om de oppgavene de blir satt til. Veterinærinstituttets oppgaver er utrolig viktige for både dyrehelse og mattrygghet.

Om ting blir uforutsigbare i et arbeidsmiljø, oppstår det fort kompetanseflukt. Det er helt uholdbart dersom

regjeringen ikke gjennom sine bevilgninger over statsbudsjettet er i stand til å bevilge penger, slik at det ikke oppstår situasjoner der signaliserte oppsigelser blir reddet gjennom ekstra bevilgninger i revidert budsjett.

Nærheten til levende dyr og fisk, nærheten til bonden, nærheten til røkteren – alt dette – er utrolig viktig. Denne nærheten må forsterkes gjennom at regjeringen bygger gode relasjoner til dem som er ansatt, og til dem de er satt til å betjene.

At instituttet går til oppsigelser og endringsoppsigelser i de regionale avdelingene, gir signaler om hvordan ledelsen verdsetter det arbeidet som utføres der. Ledelsen begrunner oppsigelsene i Sandnes med at det er økonomisk krevende å drive Veterinærinstituttet på Ås. Det føles urettferdig for de ansatte i de regionale avdelingene, og det fører til ytterligere usikkerhet og svekket tillit mellom ledelsen og ansatte. Vi får nå bare håpe at de ansatte har tillit til at avgjørelsen om regional tilstedeværelse blir opprettholdt over tid, og at bevilgningene over framtidige statsbudsjetter blir store nok til å dekke behovet.

Jeg mener – som komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet sier – at organisatoriske endringer må være begrunnet i reelle behov og ikke i manglende finansiering. Kompetanseflukt er en overhengende fare når ledelsen opptrer på denne måten, og jeg forventer at statsråden rydder opp i disse forholdene. Det er for mye usikkerhet knyttet til situasjonen for de regionale sentrene.

Cecilie Myrseth (A) [12:57:43]: Jeg ble nødt til å ta ordet da jeg hørte representanten Reitens innlegg. Det var mildt sagt litt spesielt å høre på.

Jeg vil ta kraftig avstand fra beskrivelsen han kommer med, der han sier at opposisjonen driver med politisk spill. Det stemmer jo ikke. Det er en grunn til at vi er her, og bakgrunnen er de dramatiske kuttforslagene som ville rammet hele det regionale tilbudet – mot vedtak i Stortinget. Det skapte stor uro, det vekket engasjement også politisk. Det er også derfor vi behandler denne saken i salen i dag.

Det var en utfordring at statsråden heller ikke kom med betryggelser eller forsikringer da behovet for det oppsto i denne saken. Det skapte også ekstra stort engasjement og usikkerhet. Det er derfor denne saken har blitt så kraftig debattert, fordi man holder på å miste et tilbud som er livsviktig veldig mange plasser. Det burde også representanten Reiten anerkjenne. Det er en del av det politiske arbeidet som gjør at vi nå er her.

Så vil jeg si meg fornøyd med og at det er bra at det er kommet penger på bordet, det er bra at en har ryddet opp. Men det har ikke kommet av seg selv. Det skjer fordi presset har vært så stort, fordi også opposisjonen har

gjort jobben, og at mange av miljøene der ute har presset regjeringen til å kunne gjøre nettopp det. Så jeg oppfordrer representanten Reiten også til å ta inn over seg den store diskusjonen om hvorfor vi er kommet i denne situasjonen. Det handler virkelig ikke om politisk spill, det handler om dårlig politisk arbeid. Men nå kan vi heldigvis rette opp i det, og jeg er glad for at vi har denne diskusjonen i dag.

Geir Pollestad (Sp) [12:59:54]: Eg ser meg òg nøydd til å teikna meg på nytt etter representanten Reitens innlegg. Eg forstår at det kan gjera vondt å sitja i ei fleirtalsregjering, og eg forstår det kan vera vondt å ha ein opposisjon når ein sit med makta. Men slik er demokratiet, og det trur eg me er tente med.

Representanten Reiten sa: Politisk spel slår politisk mynt på å skapa usikkerheit for dei tilsette. Då eg var på Veterinærinstituttet i Sandnes, sat der folk med oppseingsvarsel i handa. Folk har vorte oppsagde. Og så skal ein altså verta skulda for å spreia usikkerheit. Det synest eg ikkje høyrer heime her.

Eg vil anbefala representanten Reiten å ta kontakt med dei tilsette på Veterinærinstituttet i Sandnes, i Trondheim og i Tromsø og spørja: Har de i denne prosessen opplevd at representantane frå Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV har skapt usikkerheit for framtida dykkar? Eg trur representanten Reiten vil få eit tindrane klårt nei. Eg trur dei vil oppleva at opposisjonspartia i denne saka har kjempa på Stortinget saman med mange andre lokalt som har engasjert seg. Eg trur at me bør vera einige om at eit demokrati med ein posisjon og ein opposisjon er eit gode for eit land.

Så vil eg òg gje ros til statsråden for dei 30 mill. kr – sjølv sagt. Det ville ha vore langt verre om det var null. Så må ein stilla spørsmålet om dette er nok til å oppretthalda det regionale nærværet.

I denne prosessen er det ein ting eg ikkje heilt får tak på. Dette starta med eit behov for å finansiera flyttekostnader og pensjonskostnader. Så har det gradvis gått over til at det er lurt å gjera ting på andre måtar. Det kan godt vera at det vil vera lurt å gjera ting på andre måtar, men det meiner eg må skje på ein heilt annan måte, at ein må starta med omorganiseringa og ikkje med innsparinga som utgangspunkt.

Dette er ikkje ei ny sak for Stortinget. Også den 8. desember 2015 var det ei sak til behandling i Stortinget om det regionale nærværet i nord. Og i forbindelse med det sa òg Stortinget noko om nivået på eigendelane ved obduksjon. Det forventar eg at statsråden sørgjer for, sjølv etter denne omorganiseringa, at ein held eigendelane for obduksjon av dyr på eit nivå som gjer at ein greier å oppretthalda talet obduksjonar på det nivået som er nødvendig for å sikra dyrehelsa.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

André N. Skjelstad (V) [13:03:06]: Det jeg tror vi i hvert fall kan være enige om, er at god dyrevelferd er viktig, og ikke minst at vi har et velfungerende veterinærinstitutt for både blå og grønn sektor.

Lokal og regional tilstedeværelse er viktig, men når vi flytter ting, må vi også ha budsjettert det, slik at det er i orden. Det er ikke bare et tankeeksperiment, selv om det bare er 3 mil – den store flyttingen som Senterpartiet fikk til. Vi andre har fått til langt mer utflytting enn representanten Pollestads parti, for det er ikke til å komme fra at dette var den store flyttingen til Senterpartiet, den store flyttingen som tydeligvis ikke var kostnadsberegnet godt nok. Da får vi altså nå den økonomisk krevende biten som har ligget på bordet hos oss.

Så er det som statsråden sier, at det er kvaliteten som hele tiden må være i fokus for hva man faktisk får gjort, ikke nødvendigvis hvor mange hoder, men hva man får gjort på de regionale kontorene.

Det er innimellom litt sterke ord i denne debatten. Det er ikke til å komme fra at en i representantforslaget foreslår om lag 20 mill. kr, mens regjeringen og statsråden leverer 30 mill. kr. Representanten Pollestad, som er enig med Arbeiderpartiet, tillater seg å være spørrende til om de 30 millionene er nok, når han for så vidt har vært med og sagt at 20 mill. kr er noe han kunne støtte. Hvor er logikken – eller bruddet på logikken – hos representanten Pollestad?

Jeg er enig med statsråden når hun sier at dette ikke bare handler om å opprettholde tjenestene. For den regjeringen vi er en del av, handler det også om å videreutvikle tjenestene slik at de er best mulig tilpasset dem som har behov for dem, og ikke nødvendigvis som representanten Pollestad hele tiden er opptatt av – å bevare det bestående uten å videreutvikle. For vår del handler det hele tiden om å videreutvikle for nettopp å få tjenestene bedre. Men det er kanskje et litt ukjent ord for representanten.

Dramatikken i dette – ingen sier det er kjempemesig at regjeringen leverer 10 mill. kr mer enn det representantforslaget som ligger på bordet. Det er det kun representanten Knag Fylkesnes som har gitt honnør for – det skal Knag Fylkesnes ha – mens andre velger å late som om dette er ingenting.

Dette er en bra dag. Vi får videreutviklet de regionale tilstedeværelsene vi har på Veterinærinstituttet, selv om opposisjonen synes det er for lite – til tross for at de har foreslått en langt mindre bevilgning selv.

Kirsti Leirtrø (A) [13:06:25]: De ansatte på Veterinærinstituttet i Trondheim vil følge denne debatten med stor undring. For Trøndelags del er kommunika-

sjonen fra regjeringspartiene veldig spesiell og slett ikke i samsvar med det som faktisk skjer.

Vi fikk sjokk, sa Linda Hofstad Helleland. Hun sa til Adresseavisen 27. mars:

«Dette er en seier for oss.»

Regionkontoret i Trondheim skal beholdes, og bare én stilling skal kuttes på Tunga.

Hofstad Helleland sa videre:

«Det er viktig at vi beholder kompetansen og tilstedeværelsen i Trondheim. Jeg er veldig glad for at landbruksminister Olaug Bollestad har vært så tydelig på at det ikke er aktuelt å svekke den regionale tilstedeværelsen.»

En bør kunne forvente at regjeringen argumenterer åpent og ærlig om hva de har stilt som krav til Veterinærinstituttet. Denne usikkerheten og uforutsigbarheten har svekket tilliten og ført til en kompetanseflukt. Laboratorieenhetens ansatte i Trondheim er oppsagt, eller de har sagt opp. Enheten legges ned – samtidig som de flere ganger har lest at dette har ordnet seg. Det er en betydelig og viktig kompetanse som er borte, og som ikke kommer igjen. Dette kan i beste fall kalles dobbeltkommunikasjon. Trøndelag er det fylket i landet som har flest husdyrbedrifter, så det er spesielt.

Den 8. mai stilte jeg ministeren følgende skriftlige spørsmål:

«Hvordan vil landbruks- og matministeren sørge for at Norges største husdyrregion Trøndelag får videreført grønn sektors dyreavdeling?»

Svaret gjorde meg egentlig opprørt:

«Jeg har tillit til at styret ved instituttet håndterer dette på en måte som ivaretar både regional tilstedeværelse, effektiv oppgaveløsning og instituttets samfunnsoppdrag.»

Men de er oppsagt – altså null vilje til å sørge for tilstedeværelse, god mattrygghet og god dyrevelferd som grønn sektor i Norges største husdyrregion.

Om jeg tar feil, bør i hvert fall mindretallets forslag om å videreføre dagens fagmiljø og regionale struktur, slik at en kan videreføre obduksjon som i dag, kunne støttes, slik at det blir flertall for det.

Steinar Reiten (KrF) [13:09:16]: Denne saken har en forhistorie, som representanten Pollestad så vidt var inne på i sitt første innlegg, nemlig at det var Stoltenberg II-regjeringen som i sin tid fikk vedtatt flytting av både Veterinærhøgskolen og Veterinærinstituttet til Ås. De interne prosessene i regjeringen skal ikke jeg gå nærmere inn på, de er utførlig beskrevet i et innlegg på forskning.no, som for så vidt er interessant lesning. Men det som i alle fall er tilfellet, er at regjeringen Stoltenberg den gangen ikke hadde noen som helst kontroll på hva dette ville koste. Det er den regningen vi i

dag har fått på bordet, og som vi nå sørger for blir kvittert ut.

Jeg har også lyst til å si at alle registrerte den uroen som oppsto da det kom signal fra Veterinærinstituttet om kutt. Det representanten Pollestad unnlater å nevne, er at statsråd Olaug V. Bollestad resolutt tok tak i den saken fra dag én og ryddet all usikkerhet av veien. Det hører med til historien her, og det er grunnen til at vi i dag kan konkludere med at den uroen har vi nå lagt bak oss.

Statsråd Olaug V. Bollestad [13:10:49]: Jeg har lyst til å begynne med å si at jeg er takknemlig for at det er et stort engasjement for Veterinærinstituttet, og jeg er glad for at det gjelder både opposisjonssiden og posisjonssiden og både her i salen og ute blant folk, for det forankrer en av våre viktigste tjenester ute, nemlig det å sikre god dyrevelferd, som igjen betyr noe for god folkehelse. Dette er viktig for oss alle.

Jeg opplever at det er greit å ha en diskusjon. Samtidig er jeg opptatt av at regjeringen har sagt at vi skal ha en regional struktur, og at Stortinget har sagt at vi skal ha en regional struktur. Det er vi alle enige om. Så blir spørsmålet: Skal alt når det gjelder denne strukturen, være som før? Det er slik at fag og fagkompetanse til enhver tid endrer seg fordi vi får ny kunnskap, ny kompetanse og nye metoder for å gjøre ting. Da må også den regionale strukturen opprettholdes, men den må ivareta de endringene som gjør at vi får ta de rette prøvene, at vi har de rette analysene, og at vi har den rette kompetansen til enhver tid.

Jeg har lyst til å slå fast en gang for alle at vi skal ha en regional struktur som skal videreutvikles, der en skal drive med forskning, og som skal være en struktur som sikrer god kvalitet når Veterinærinstituttet flytter til Ås.

Så har jeg lyst til å si til det at det ble snakket om ansatte her: Det synes jeg var på sin plass. Det er utrolig viktig å ivareta de ansatte. Det er utrolig viktig å vite når, hvordan og hvorfor vi gjør endringer. Dette er signaler som jeg som statsråd har gitt klar føring for er utrolig viktig i møte med folk, for dette handler om folk, og det handler om tjenester for å sikre både god dyrevelferd og god personalpolitikk.

Terje Aasland (A) [13:13:43]: En kan bli litt forvirret når en sitter og hører debatten, og kanskje spesielt når en hører statsråden nå på slutten. Grunnlaget for denne saken er ikke et faglig innspill om å endre strukturen ved Veterinærinstituttet. Det er ikke som følge av et faglig innspill at Veterinærinstituttet kutter 20 mill. kr – det er fordi det var en nødvendighet, siden regjeringen hadde bevilget for lite penger til Veterinærinstituttet. Det var ikke nok penger til å flytte fra Oslo til Ås – det er begrunnelsen, ikke sant? Det er ingen faglig begrunnelse for det.

Når nå statsråden tar til orde for at dette er faglig veldig viktig å gjøre, har ikke det kommet fra Veterinærinstituttet. Det er noe statsråden sier på Stortingets talerstol for å dekke over at hun, i regjering, ikke har klart å følge opp bevilgningene til Veterinærinstituttet for å dekke opp kostnadene og samtidig opprettholde den regionale strukturen mange i denne salen mener er viktig. Det er grunnlaget.

Så er det godt gjort at representanten Steinar Reiten klarer å henvise dette, å flytte fra Oslo til Ås, tilbake til Stoltenberg-regjeringen – for øvrig et fornuftig vedtak, og et stort og viktig vedtak med tanke på Veterinærinstituttets framtidige funksjon. De pengene som nå har manglet, og som Veterinærinstituttets styre som en konsekvens av dette har vært nødt til å spare inn ved å legge ned andre avdelinger, kutte antall ansatte osv., er en følge av at det mangler bevilgninger over statsbudsjettet til Veterinærinstituttet. Det er altså ingen faglig begrunnelse for det.

Da synes jeg det blir litt underlig når mange enten prøver å ta det inn som en begrunnelse, slik statsråden gjør, eller gjør som representanten Reiten: prøver å henvise til at årsaken til dette ligger mange år tilbake i tid, gjennom et vedtak gjort av Stoltenberg-regjeringen og i Stortinget da. Begge deler blir feil.

Det handler også om å være litt ærlig, og denne saken hadde ikke vært nødvendig å fremme for opposisjonen om det hadde vært nok penger til Veterinærinstituttet. Da hadde Veterinærinstituttet, slik vi oppfatter det – og jeg kan heller ikke se noen begrunnelse for noe annet – valgt å opprettholde den strukturen som faktisk lå til grunn. Det hadde vært betryggende for de ansatte. Det hadde vært å opprettholde kompetansen. Det hadde vært å holde fokus på dette med obduksjoner og bruke avdelingene og kompetansen rundt omkring i landet.

Det motsatte, både det statsråden sier og det representanten Reiten sier, er å fordekke den virkeligheten som ligger der: at regjeringen bruker for lite penger på å følge opp viktige funksjoner i det norske matsystemet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:16:33]: Eg trur at det kan vere greitt å rydde litt opp i den diskusjonen vi no har. Dersom vi går tilbake og ser i tidlegare dokument, trur eg nok det er einigheit på Stortinget om at vi skal ha eit sterkt fagmiljø på Ås. Det trur eg ikkje det er nokon som har ytra seg negativt til. Alle er einige i det.

Så er det brei einigheit om at ein skal ha sterke regionar. Det er det også brei einigheit om på Stortinget. I møte med verkelegheita er det budsjettmessig eit ganske ambisiøst standpunkt å ha. Da må ein levere budsjett som møter den ambisjonen. Det er ikkje slik at fordi ein meiner begge delar, har vi skapt oss eit problem. Problemet oppstår når budsjetta ikkje strekkjer til for å

oppretthalde visjonen om sterke regionar og eit sterkt sentralt fagmiljø på Ås. Vi veit ikkje kva type budsjett-dialog det har vore her. Det har vi ikkje begynt å gå etter i saumane, og det er ikkje sikkert at vi kjem til å gjere det heller, men dersom ein hadde gjort det, kan det godt hende at det har vore ein budsjett-dialog mellom Veterinærinstituttet og regjeringa, der Veterinærinstituttet har sagt at med den finansieringa dei har no, blir det vanskeleg å oppretthalde visjonane til begge desse to. Det kan godt vere. Kanskje berre ein her i rommet veit kva som har vore sagt i den budsjett-dialogen.

Men ein kan ikkje fortsetje med to så sterke visjonar utan budsjettpengar. Det må vere openbert for alle. Da er spørsmålet: Kvifor meiner Stortinget at det er viktig å ha sterke regionar? Fordi vi meiner at det påverkar obduksjonar, kva slags obduksjonar ein får inn. På Ås kan ein vere så hightech som ein berre vil, men dersom ein ikkje får inn dyra, ikkje får inn dei prøvene fordi transporten er for lang, har ein mista heile poenget. Da kan ein vere så hightech ein berre vil, utan å ha obduksjonar. Det å ha den lokalkunnskapen, den regionale beredskapen, evna til å obdusere og å kjenne lokale forhold er ein styrke i seg sjølv i den tida vi går inn i – spesielt no i den tida vi går inn i.

Grunnen til at eg meiner at Arbeidarpartiet absolutt ikkje burde trekkje forslaget, er nettopp at det er mykje som er usikkert, f.eks. at Veterinærinstituttet har sendt ut brev til alle brukarane sine om at alle obduksjonar skal sendast til Ås eller til Sandnes. Det er problematisk, for det viser at det framleis er ei drivkraft til å stå imot Stortingets sterke ønske om ein sterk regional struktur.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:19:53]: Jeg tror en av årsakene til at folk jevnt over kanskje hadde større tillit til debatten i Stortinget tidligere år, var at det var mer samsvar mellom det man opplevde faktisk på bakken, og det som ble sagt fra talerstolen. Det blir av representanten Reiten hevdet at usikkerhet er ryddet av banen. For de familiene som har opplevd at enkelte medlemmer har mistet jobben, vet jeg ikke om vi skal beskrive det som at det er en usikkerhet som er ryddet av veien. Det er mulig usikkerheten, at de ikke har den jobben den neste måneden, ikke er der, men de har en enorm usikkerhet for hvordan de skal forsørge familien i tiden som kommer.

Det samme går til statsråden, for det blir hevdet at vi skal ha en desentralisert struktur. Men det blir i praksis bare et fremmedord hvis arbeidstakerne, folka i den såkalt desentraliserte strukturen, blir tvunget vekk og mister jobben.

Derfor minner dette meg veldig mye om debatten om Color Line, hvor Høyre ønsket å sette 700 norske sjøfolk på land, noe som heldigvis ble stoppet. Da snakket

man om det som om det ikke var noen fare for de 700 familiene det gjaldt. Vi bør ha mye større respekt for de arbeidstakerne som gjør et ærlig arbeid hver dag rundt omkring i landet vårt, enten det er på Color Line, eller det er på Veterinærinstituttet – og ikke bruke tildekken- de fremmedord. Vi er folkevalgte og skal representere dem, og da bør debatten i salen ta utgangspunkt i virke- ligheten på bakken.

Det er et godt ordtak som sier: «Gjør mot andre det du vil at andre skal gjøre mot deg». Jeg er ganske sikker på at hvis representanten Reiten eller andre i denne salen hadde vært ansatt på Veterinærinstituttet og hadde mis- tet jobben eller stått i fare for å miste jobben, resten av året eller neste år, hadde vi ønsket folkevalgte som sa det som det var: Ja, det er en avstand mellom det som blir be- vilget i statsbudsjettet, og de planene som Veterinærin- stituttet har for sentralisering. Det har i hvert fall denne debatten oppklart. Høyre regjeringen ønsker en sentrali- sering av obduksjonen, og det er derfor de rød-grønne partiene fortsatt står ved forslaget, og formålet med å be- vilge ekstra penger er at vi skal unngå en slik sentralise- ring. Pengebevilgningen er ikke et mål i seg selv. Penge- bevilgningen er et virkemiddel for å sørge for kompetan- sen. På en kjent valgplakat som har vært viktig for Norge, sto det: «Resultatene er det som teller». Det er resultatene som teller ut fra hva vi får ut av pengene våre.

Statsråd Olaug V. Bollestad [13:23:10]: Takk for de- batten, selv om jeg synes at det er ganske spesielt ikke å ta inn over seg at ja, det var økonomi, ja, det var høye pensjonskostnader, ja, det kostet å flytte, men en byg- ger også en av de mest moderne institusjonene på Ås, noe som vil kreve endringer ute. Jeg synes det er ganske spesielt at ikke representantene fra Arbeiderpartiet tar det inn over seg. Når en gjør endringer på et stort insti- tut, som en nå gjør, i arbeidsmetoder, med de mest moderne obduksjonssaler, med de mest moderne labo- ratorier, vil vi sikre at det er en tjeneste vi kan gjøre bruk av i hele landet. Da er vi opptatt av og avhengig av en desentralisert struktur som får prøver, tar prøver, obduserer det en kan i Tromsø og i Sandnes, og samti- dig sikrer en at en får de prøvene der vi har de beste me- todene for å løse dette. Dette gjør vi fordi vi tror at dette er best for dyrevelferden, og at dette er best for å sikre at vi fortsatt har en dyrehelse som er av de beste, og – ikke minst – med minst bruk av antibiotika.

Veterinærinstituttet skal ha en desentralisert struk- tur med kvalitet, kompetanse og ikke minst forskning og endringsmuligheter ut fra det som er behovet til en- hver tid.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset oppad til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [13:25:08]: Eg tek berre ordet for å seia at det er ein interessant debatt og diskusjon som statsråden legg opp til. Då kunne det kanskje ha vore ein idé å ha teke opp desse problemstillingane f.eks. i statsbudsjettet for 2019 då det vart lagt fram for Stortinget. Det er jo det reaksjonane går på, ikkje at ein gjer endringar i Veterinærinstituttet, dersom det hadde vore ein skikkeleg prosess. Men dette kjem som resultat av ein akutt pengemangel i Veterinærinstituttet. Stor- tinget er ikkje informert om dette, og det er ikkje lagt inn nokre signal om denne prosessen i forslaget til statsbudsjett for 2019.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:26:02]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i yrkestransportlova (oppheving av behovsprøvingen for drosje mv.) (Innst. 300 L (2018–2019), jf. Prop. 70 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommu- nikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replik- ker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjerin- gen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Nils Aage Jegstad (H) [13:26:55] (ordfører for sa- ken): Det har lenge vært et ønske om å gjøre drosjetil- budet bedre. Det er ikke slik at alt er såre vel med dagens ordning, slik en kan få inntrykk av i debatten. Flere utviklingstrekk gjør at Samferdselsdepartementet har sett nærmere på drosjemarkedet og drosjeregule- ringen. Det er høye etableringshindringer, lite konkur- ranse, tilbudet er ikke tilpasset etterspørselen, og dro- sjeaktørene har lange ventetider og mye tomkjøring. Sammen med lite tilgjengelig prisinformasjon bidrar dette til høye priser for kundene.

Rammevilkårene for drosjetransport har endret seg betydelig siden drosjereguleringen ble innført. Det er en stor teknologisk utvikling i markedet, og våre naboland liberaliserer sine drosjemarkeder.

Hovedutfordringen ved å gjøre endringer i yrkes- transportloven er den store forskjellen det er mellom sentrale strøk og distrikt. Det er viktig at det i et system med ny drosjeregulering er muligheter for å sikre et til- fredsstillende drosjetilbud i hele landet. Lovendringen

gir fylkene et spesielt ansvar for denne delen av drosjepolitikken. Det er derfor lagt vekt på å sørge for at fylkeskommunene har verktøy for å sikre en god drosjedekning. Det framgår av loven at dette kan fylkeskommunene regulere gjennom fylkeskommunale forskrifter og inngåelse av enerettsavtaler.

Lovendringen innebærer at taket på løyver bortfaller. Det er imidlertid viktig å understøtte at det fortsatt skal være krav om løyve for persontransport med kjøretøy med inntil ni seter. Kravene til løyvehaver reduseres noe, men kravet til kjøreseddel skjerpes. Det skjer også en innskjerping i lovforslaget ved at en i § 4 likestiller transport rettet mot allmenheten, enten den er fysisk eller skjer via digitale plattformer. Dette tetter et viktig smutthull i gjeldende lov, som kun knyttet kravet om løyve til offentlig plass. Dessuten vil løyvene måtte fornyes hvert tiende år. Dette vil åpne for at flere nye aktører kan komme inn på markedet, men vil også bidra til å fjerne de useriøse. Den som skal inneha drosjeløyve, må selv oppfylle alle de objektive kravene. Det vil si: drive en faktisk og varig virksomhet i Norge, ha god vandel og ha tilfredsstillende økonomisk evne.

Departementet understreker at formålet med kravet om tilfredsstillende økonomisk evne er å sikre at løyvehaveren har tilstrekkelig ordnet økonomi til å kunne ivareta næringsvirksomheten på en tilfredsstillende måte, herunder evne til å betale offentlige skatter og avgifter.

Kravet om taksameter i drosjene opprettholdes, men det åpnes for andre tekniske løsninger enn dagens taksameter. Flertallet vil påpeke at det er viktig at også alternativer til taksameter ivaretar formålene med taksameter så langt det er hensiktsmessig, og har merket seg at departementet inntil videre foreslår å videreføre kravet om taksameter i yrkestransportforskriften til § 48.

Det er en relativt omfattende endring av yrkestransportloven og forskriften, noe som vil påvirke den enkelte drosjesjåfør og næringen for øvrig. Bortfall av plikten til å være tilknyttet en sentral innebærer også at tilkynningsretten blir borte. Behovet for sentralene eller andre organisasjonsformer faller imidlertid ikke bort. Til det er bestillermarkedet for viktig for næringen. Det er imidlertid kan forventes, er at flertallet av aktørene vil organisere seg i større selskaper eller benytte en større formidler av drosjetjenester. Dette vil kunne føre til en profesjonalisering av bransjen. I dag er hver enkelt løyvehaver selvstendig næringsdrivende, med de forpliktelser dette medfører. I et framtidig regelverk er det, etter vår vurdering, sannsynlig at vi får større aktører med egne løyver og egne ansatte sjåfører. På den måten vil flere kunne få en profesjonell arbeidsgiver, med de rettighetene det innebærer å være ansatt. Også dagens sjåfører

som er ansatt av en løyvehaver, får mulighet til selv å ta ut løyve – om ønskelig – eller søke jobb hos en større aktør med et annet forretningskonsept/sentral.

Hovedmålet med endringene i yrkestransportloven er å skape en næring som blir bedre på kvalitet og pris. Det vil en oppnå ved at det blir enklere å rekruttere til yrket, men også å fase ut de useriøse. Når kundene setter seg inn i en drosje, skal de føle seg trygge og vite at de kommer dit de skal, til en forhåndsavtalt pris og til rett tid.

Øystein Langholm Hansen (A) [13:31:44]: Mange har sitt daglige arbeid med å frakte mennesker og gods på norske veier. Arbeiderpartiet ser på sjåfører som en yrkesgruppe med selvsagt rett til å kunne leve av jobben sin og etablere seg med familie, hus og hjem.

Regjeringen legger i dette lovforslaget opp til en politikk med midlertidige jobber og dårlige arbeidsvilkår, og mange frykter at også denne delen av transportbransjen nå vil utvikle seg til et marked preget av svart arbeid og useriøsitet. Presset på arbeidsforhold og lønninger peker allerede mot et nivå hvor sjåføryrket blir umulig å leve av. Denne utviklingen vil ikke Arbeiderpartiet ha.

Regjeringen har lagt fram et lovforslag om å fjerne antallsbegrensning på drosjeløyver og åpne dørene på vidt gap for apper som Uber og Cabify. Dette vil ødelegge arbeidsmarkedet for en stor yrkesgruppe i drosjenæringen. Både løyvehavere og sjåfører kommer til å stå overfor store utfordringer om dette lovforslaget vedtas, noe det dessverre ser ut til å bli. Folk og familier som trenger forutsigbar inntekt og mulighet til å sikre seg hus, leilighet, framtidig pensjon og trygdeordninger, skal nå tvinges til å konkurrere mot fritidssjåfører med en Uber-app som ikke er klar over at ordnede forhold er grunnleggende rettigheter i et moderne samfunn. Regjeringen tar det gammeldagse og farlige løsarbeidersamfunnet tilbake til norsk personbefordring.

Arbeiderpartiet går imot forslaget fordi det skapes større forskjeller, men det er også mange andre grunner til å gå imot forslaget, og det gjør mange i denne saken. Ekspertisen er helt klar i høringsuttalelsene sine. Norsk Økoforum har medlemmer fra skatteetaten, politi, Nav, tolletat og andre som jobber mot økonomisk kriminalitet, bl.a. innen bank og forsikring, og de advarer mot forslaget, som etter deres oppfatning vil føre utviklingen i feil retning. De frykter at konsekvensen vil bli at næringen føres tilbake til slik den var før den store oppryddingen på 1990-tallet, med mye svart arbeid, skatteunndragelser og økonomisk kriminalitet. Nesten umerkede drosjer skal nå åpne for fritidskjøring, uten kompetanse på moms, skatt og arbeidstid.

Transportøkonomisk institutt advarer også mot utviklingen, og Oslo kommune frykter kaos i sentrum når

biler uten tilhørighet til sentral står langs fortauet for å prae kunder. Det er til og med slik at Forbrukerrådet, som støtter liberaliseringen, advarende sier:

«Forskningen og erfaringer fra land der behovsprøvingen er opphevet viser at et frislipp i antall løyver gir risiko for overetablering, økte priser i enkeltkundemarked, lavere kvalitet på tjenestene og sentralisering av tjenesten geografisk og med hensyn til konsentrasjon av taxitilbud på visse tider av døgnet.»

Det er godt sagt. Forslaget oppfattes av oss som et knefall for markedsliberalistisk ideologi på et område der det ikke vil fungere. I tillegg er det knefall for Uber, som har ødelagt store deler av drosjenæringen i hele verden, uten at de har tjent en eneste krone ennå. Høyeregjeringen bruker markedsliberalistisk ideologi på tross av alle advarsler, og det er det mange folk som må betale for, enten de er kunder, sjåfører eller løyvehavere. Går det som advart, og det er det mye som tyder på, dessverre, vil også staten stå igjen som en taper, på grunn av manglende skatteinntekter.

Nei, alt er ikke perfekt, som Jegstad sier. Men det hadde kanskje vært en idé å snakke med partene, snakke med kundene, snakke med ekspertisen, slik at en kunne fått et forslag som kunne bære seg. Derfor har vi også et forslag som går på det, og dermed tar jeg opp forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV.

Presidenten: Da har representanten Øystein Langholm Hansen tatt opp de forslagene han refererte til.

Tor André Johnsen (FrP) [13:36:31]: Denne debatten om endringer i yrkestransportloven som vi nå skal behandle, har pågått i lang tid. Kort oppsummert har det vært en sak som har skapt og fortsatt skaper stort engasjement. Motsetningene mellom dem som ønsker økt konkurranse og liberalisering, og dem som ikke ønsker noen endring i det hele tatt, er stor.

Men samfunnet er stadig i endring. Produkter og bedrifter kommer og går. Ny teknologi åpner for nye muligheter, bedre tjenester og bedre service både overfor leverandørene av varer og tjenester og ikke minst overfor brukerne eller kundene.

Et marked hvor det har vært mye regulering og lite modernisering, er taximarkedet. Det har bl.a. ført til at taximarkedet ikke har fungert optimalt. Det er ikke slik som Arbeiderpartiet her påstår, at problemene vil oppstå med de endringer vi gjør, og at inntjeningen vil gå ned. Inntjeningen har dessverre gått ned over flere år, og det har ikke vært positivt for næringen. Man har opplevd sviktende inntjening, og det har heller ikke vært positivt for kundene. I tillegg har EFTAs overvåkningsorgan ESA påpekt at deler av regelverket rett og slett strider mot EØS-avtalen.

Alt dette stiller krav til oss politikere når det gjelder både vilje og evne til å gjennomføre nødvendige endringer for å tilpasse lover og regler til dagens samfunn. Dette har regjeringen tatt konsekvensene av, og det er derfor vi nå har denne saken til behandling i dag.

Konkurranse er sunt, konkurranse er riktig, og konkurranse er viktig. Det er ikke slik Arbeiderpartiet prøver å påstå, at konkurranse ikke fungerer. Det har de også tidligere påstått når det gjelder f.eks. offentlige oppgaver som veibygging, men nå tror jeg til og med Arbeiderpartiet ser at Nye Veier fungerer helt perfekt i konkurranse med Statens vegvesen, og at man får mer vei for skattepengene og bedre vei for skattepengene.

Det er helt feil at konkurranse bare fungerer for klesbutikker, matbutikker, puber og restauranter. Konkurranse fungerer stort sett på alle områder i samfunnet, også innen taxinæringen. Det som er avgjørende viktig, er at konkurransen skjer på like vilkår, og det er nettopp derfor vi i første omgang satte foten ned for Uber da de prøvde seg, for vi så at det ble urettferdig overfor dagens etablerte taximarked.

Men jeg forstår dem som opplever endringer og økt konkurranse, og at de ser på det som bekymringsfullt. Jeg forstår at det kan skape usikkerhet. Det er selvfølgelig enklere og tryggere å la ting være som det alltid har vært, men det er ikke sikkert det er til det beste, og i hvert fall ikke til det beste for kunden og forbrukeren. Da gjelder det å se muligheter. Da gjelder det å se muligheter for å lykkes i taximarkedet, og det er jeg overbevist om at vi nå åpner for. Dagens regjering åpner for at de bedriftene som driver seriøst, gir god service og har god kvalitet, garantert vil kunne få nye markedsandeler. De vil kunne få nye kunder.

Ett eksempel på en kreativ aktør i næringen, noe jeg tror vi vil kunne se flere av framover, er Norgestaxi. I Trondheim åpner de nå noe som heter Jip, med en fastpris på 99 kr. De tilpasser det da til en periode på døgnet når det er litt stilletid – mellom kl. 17.00 og kl. 01.00 – hvor man får en fastpris på kun 99 kr innenfor bomringen i Trondheim. Slike tilbud er litt kreative løsninger, og det tror jeg vi vil se flere av med økt konkurranse, økt mangfold og økt fleksibilitet.

De seriøse tror jeg faktisk vil komme styrket ut av endringene, og de useriøse vil det forhåpentligvis bli veldig få av, og de vil forhåpentligvis tape og forsvinne fra markedet. Sentralene har i dag f.eks. begrenset mulighet til å sanksjonere, men med de endringer regjeringen nå gjennomfører, blir det enklere å kvitte seg med dårlige og useriøse aktører.

Det er også viktig å skille mellom by og land. Vi åpner for at fylkeskommunene kan gi enerett til det store flertallet av kommuner i Norge, 384 kommuner. Det blir bare ca. 38 kommuner hvor det blir konkurranse. I til-

legg åpner vi for at det blir mulig å kjøre på deltid, noe som Arbeiderpartiet prøver å framstille som negativt. Det er tross alt det motsatte. Det er positivt, spesielt på bygda. Det er jo der det er behov for det. Hvor det ikke er kundegrunnlag for å kunne kjøre på heltid, ønsker Arbeiderpartiet fortsatt å tvinge folk til å kjøre på heltid. Vi ønsker at bonden skal kunne kjøre taxi på kveldstid og traktor på dagtid. Det er en perfekt kombinasjon som absolutt fungerer, også for gravemaskinførere og mange flere.

Når det gjelder kunder og taximarkedet, tror jeg det er et interessant tankekors at den største utfordringen for taxinæringen kanskje ikke er endringer fra dagens regjering. Det er heller at kollektivtilbudet er i ferd med å bli så bra at det har blitt en stor aktør og en stor konkurrent til taximarkedet.

Siv Mossleth (Sp) [13:41:53]: Senterpartiet vil ikke være med på denne hasardiøse turen regjeringa legger opp til nå. Turen går i feil retning, til feil sted og med en fart som gjør at den kommer til å ende i grøfta.

Regelrådet sier dette på en litt annen måte, men utsagnene betyr omtrent det samme. Regelrådet sier at utredningen er mangelfull sett i forhold til hvor omfattende forslaget er, at deregulering i seg selv ikke nødvendigvis er synonymt med god konkurranse, og at erfaringer fra andre land ikke er omtalt.

TØIs rapport fra april 2019 viser at regjeringas forslag er det verst mulig tenkelige alternativet for Oslo. Dette er også påpekt av Politidirektoratet, som er bekymret for enda større overetablering i Oslo. De kaller dagens situasjon for anarki. Men her vil regjeringa pøse på med mer av medisinen som ikke virker. Vi får nå enda flere drosjer i byene og enda færre i distriktene. Færre drosjer i distriktene passer nok godt inn i regjeringas strategi om å sentralisere Norge, men det virker som om regjeringa prøver å skjule dette ved å ville innføre noe som har fått navnet enerettsmodellen. Regjeringspartiene ser ut til å klamre seg til en argumentasjon om at eneretten vil sikre distriktdrosjene en sikker inntekt og befolkningen et godt tilbud. Men enerettsmodellen er en felle for taxieierne. Fjerning av behovsprøving og driveplikt på bekostning av enerettsmodellen vil føre til at virkeligheten med taxi over alt alltid vil endre seg til taxi på gunstige steder til gunstige tider. Dette vil for alltid ødelegge den mobilitetsberedskapen drosjene har hatt over hele landet, og vil gi store geografiske forskjeller på hvilket persontransporttilbud som finnes i framtida. Denne beredskapen 24/7 hele året i hele landet har vært gratis for oss alle. Nå blir den borte for mange.

Nå kommer jeg til tre store mysterier i denne saken:

Nummer én: Hva er grunnen til at regjeringa har snudd og gått bort ifra å bekrefte målet om at drosje-

politikken skal ses på som en del av kollektivpolitikken, og at bransjen har et viktig samfunnsoppdrag? Målsettingen er god og det var faktisk en del av regjeringas plattform i 2013. Nå er den helt borte. Den har i de to siste regjeringsplattformene vært erstattet med en setning om å åpne for bruk av delingsøkonomi i persontransporten. I NTP-en står det at drosjene er en del av det offentlige transporttilbudet, og at rammebetingelsene må ivareta brukernes behov for tilgjengelighet og sikkerhet. Også dette går regjeringa bort fra nå.

Mysterium nummer to er at det i proposisjonen stadig vises til EØS-avtalen, EØS-retten og ESA. ESA mener at behovsprøvingen og plikten for løyvehaver til å være tilknyttet en drosjesentral ikke er i tråd med retten til fri etablering etter EØS-avtalen artikkel 31. Men det er avklart at restriksjoner i retten til fri etablering etter EØS-avtalen er lovlig dersom det kan begrunnes i allmenne hensyn – og det er allmenne hensyn å sikre et tilstrekkelig persontransporttilbud for publikum.

Endringene som skjer nå, er ikke fordi EØS-avtalen krever det, men fordi regjeringa ønsker det. Hvorfor den ønsker å demontere taxinæringen som en del av kollektivtransporten og se bort fra brukernes behov for tilgjengelighet, er et mysterium.

Det tredje mysteriet er hvordan representanter fra Høyre kan gå ut i avisene og si at hovedelementene i dagens lovverk videreføres, og bagatellisere endringene som noen tilpasninger. Å avvike behovsprøvingen/antallsreguleringen, avvike driveplikten, avvike sentraltilknytningsplikten, fjerne kravet om økonomisk løyvegaranti, fjerne dagens kompetansekrav til løyvehaver, fjerne bestemmelsen om at løyvehaver må ha taxi som hovederhverv og fjerne taksameter og taklampe, er ikke små endringer. Det er fullstendige endringer.

Arne Nævra (SV) [13:47:00]: De foreslåtte endringene vil endre landets drosjenæring – det tror jeg mange her i salen er enige om – og de vil endre den på mange måter. Sånn som SV ser det, er det feil og det blir tatt alvorlige grep på flere områder.

Først og fremst er det store mangler ved det vi har fått servert fra regjeringa. Hva med næringa? Hva vil skje med den etablerte næringa? De som nå eier eller kjører drosje, hva venter dem? Hvordan påvirkes arbeidsmarkedet der og familieøkonomien? Hva med integrering for mange av de innvandrerne som har kjørt drosje i lang tid? Hva med deres familier? Jeg må si at jeg har fått mange direkte henvendelser fra drosjesjåfører som rett og slett nesten har hatt panikk nå for situasjonen og hva denne salen skal vedta i dag.

Det dreier seg om manglende konsekvensanalyser for hele næringa og for alle brukerne av drosjer i dag. Det har fra flere talere her blitt henvist til Regelrådet, som i

store trekk er enig i en sånn beskrivelse. Jeg skal ikke gå mer inn på det. Men det er altså så store mangler og tatt så store feilgrep etter SVs syn, at vi ønsker hele loven sendt tilbake til regjeringa. Det er såpass alvorlige grep og en såpass stor sak at vi hadde forventet en grundigere gjennomgang av alle sidene rundt endringene i loven. Det er vårt primærstandpunkt, som jeg vil begrunne utover.

I tillegg har vi på bakgrunn av den politiske sitsen som er her i salen, og realismen, satt fram en del forslag som hele opposisjonen nå står bak, og som kan betraktes som enkeltstående subsidiære standpunkt. Jeg skal ta noen av de viktigste ankepunktene mot lovendringene.

Det som i hvert fall helt klart er overordnet, er at de tiltakene som regjeringa nå foreslår, føyer seg inn i en rekke tiltak for liberalisering og privatisering der markedsmekanismene skal rå. Det skal bli lettere, og det skal bli friere, mer liberalt og uten noe særlig offentlig styring – det er tanken bak – også innen viktige samfunnsområder som infrastruktur. Vi har sett det på jernbanedrift, vi har sett det på ny postlov og annet. De grepene som nå foreslås – med fjerning av behovsprøving på antall løyver, fjerning av plikt til å være knyttet til en sentral, oppheving av krav til fagkompetanse for løyvehaver, oppheving av garantikrav til løyvehaver, mindre krav til merking av drosjene, oppheving av krav til kjentmannsprøven m.m. – er i praksis et frislipp for en mengde useriøse aktører innen drosjenæringa. Jeg kan ikke tolke det på noen annen måte, og jeg synes det er godt gjort å vri det og tolke det på en annen måte av andre også. Jeg fatter det ikke. Da må man innrømme at det er et frislipp med alt som det innebærer.

Disse grepene med fjerning av mål om drosjekjøring som hovedervert, hvor det blir mange deltidstillinger, fører oss uvegerlig mot et løsarbeidersamfunn. Det kan flertallet også innrømme – som står bak disse lovendringene. En mengde drosjer vil altså flyte rundt i byene, i Oslo f.eks., når det er markert for det, kanskje mot kvelden, og endringene vil i stor grad føre til overetablering i byene. Det blir en mer uoversiktlig næring, og det blir vanskeligere å kontrollere en beskatning. Alt dette er ganske åpenbare følger av de endringene som er foreslått.

SV er imot det aller alvorligste forslaget, nemlig å oppheve behovsprøving og kjøreplikt. Jeg kan vise til f.eks. Norsk Transportarbeiderforbund, Yrkestrafikkforbundet og LO, for ikke å snakke om næringa sjøl, som advarer på det sterkeste mot disse forslagene. Taxiforbundet mener at dagens ordning med behovsprøvde drosjeløyver er den beste måten å drive en drosjeregulering på.

Og så er SV enig med taxiorganisasjonene i Oslo når det gjelder spørsmålet rundt EØS og at vi har noen krav på oss – at det er nødvendig å endre. Dette er vi uenig i,

og representanten Siv Mossleth begrunnet det noe. Jeg kan komme tilbake til det hvis det er ønskelig, men vi har begrunnet det i innstillinga. Det er ikke nødvendig å logre for EU i denne saken.

Så SV betviler hele forutsetningen for høyreideologien i denne saken, nemlig at konkurranse automatisk gir lavere priser, og det skal jeg komme tilbake til.

Jon Gunnes (V) [13:52:20]: Venstre har et godt håp om at passasjerer som benytter kollektivtrafikktilbudet, blir godt hjulpet med effektiv og sikker drosjekjøring framover når vi i dag – forhåpentligvis – vedtar endringer i yrkestransportloven.

Drosje er en del av kollektivtrafikktilbudet. For å si det slik: Drosjenæringen er ikke det den en gang var. Særlig gjelder det i de store byene. Vi leser i statistikken at færre benytter seg av drosje når de har behov for å frakte seg selv. Årsakene til dette er sikkert mange, og det er flere representanter som har vært inne på det, men jeg tror det kan være fordi kollektivtransporten har blitt langt bedre, og at egen bil er vanligere og vanligere.

Men antallet drosjer som er ute på veien, har ikke endret seg. Dermed har kjøretiden med passasjerer sunket. Selv om drosjenæringen er regulert, er det for mange tilbydere det meste av uken. Igjen går dette ut over sjåførene og eierne av drosjebilene.

For å oppnå en god fortjeneste må det jobbes altfor mange timer, og det må ofte suppleres med netter og helgejobbing for å oppnå en tilfredsstillende inntekt for én og samme sjåfør. Over tid er det ikke bærekraftig at så mange sjåfører og biler tilbyr denne tjenesten i det omfanget de gjør i dag. Dette gjelder særlig i byene.

Drosjeturene er dyre, og prissystemet er uoversiktlig. Det kan bli overraskende dyrt så lenge taksameteret går. En forhåndspris bør være det eneste alternativet i bestillingsmarkedet. Sammen med moderne teknologi, med flere samtidige tilbydere, blir det en reell konkurranse. Balansen mellom for få oppdrag og synkende etterspørsel medfører at prisen settes opp om det samme antallet skal livnære seg på denne næringen. Men man kommer da inn i en ond spiral, med et drosjemarked som ødelegger for alle parter.

I dag er det faktisk stor etterspørsel etter personell i de øvrige transportsektorene. Kollektivtrafikktilbudet øker, og nye sjåfører må ansettes på buss, trikk, tog og bane. Godsmengden øker også, og også der er det ledige jobber for flinke sjåfører med erfaring, f.eks. fra drosjekjøring.

Næringen selv har liten tro på at dagens drosjesjåfører har noe alternativ. Jeg tror at de må finne jobbalternativ i takt med etterspørselen. Det er slett ikke uvanlig med tilleggsutdannelse i det moderne og dynamiske arbeidslivet som finnes i Norge.

Norge er et mangfoldig land, og det er helt klart at vi ikke kan ha samme lov for drosjekjøring over hele landet. Fylkeskommunene får nå adgang til å tildele enerett for drosjetransport i kommuner med lave innbyggertall og spredt bosetting. Venstre er svært opptatt av at det skilles mellom by og land. De aller fleste kommuner kan reguleres med enerettsmodellen. Mitt eksempel er fra Trøndelag, hvor det er bare drosjene i Trondheim som må forholde seg til dereguleringen og den skjerpede konkurransesituasjonen i drosjemarkedet, mens de 47 andre kommunene kan ha en enerettsmodell.

Lover og regler skal følges, ny teknologi skal innføres, godkjenning av kjøretøy er viktig, en bedre sjåfør opplæring skal gjennomføres. Det er krevende å få en drosjenæring som sørger for at sjåførene får en god og fast arbeidsplass og betjener et publikum som forventer god service, sikker transport, god bilkvalitet og en gunstig pris. Venstre har stor tro på at dagens flertallsforslag til vedtak fra flertallet er et godt stykke på vei.

Drosjemarkedet har store behov for natt- og helgekjøring, kjøring ved store begivenheter, kanskje også når det er dårlig vær. Det medfører at mange kan benytte seg av sin kompetanse i annen jobb eller studier.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [13:57:21]: Det er behov for å modernisere drosjeregulverket. Vi trenger en fornyelse, både av hensyn til kundene, av hensyn til utviklingen og ikke minst for å sikre et likeverdig tilbud i hele landet, også i framtiden.

For Kristelig Folkeparti har det vært viktig å sikre at kundene også framover kan være trygge på at de har gode tilbud, uavhengig av hvor i landet de bor. De siste årene har drosjereguleringen vært mye i fokus, og det har vært utfordringer i markedet. ESA har i en grunnlagt uttalelse pekt på at den norske drosjereguleringen er i strid med EØS-avtalen. Det er heller ingen tvil om at drosjemarkedet har endret seg siden drosjereguleringen ble innført på 1940-tallet. Markedet fungerer ikke godt nok i dag, og da må vi ta det ansvaret vi som politikere har, og gjøre framtidsrettede grep.

Vi opplever i dag for store svingninger i etterspørselen i ulike perioder, og det er for store variasjoner mellom regionene. De endringene som nå foreslås, skal gi et bedre drosjetilbud for kundene. Det har også vært et behov for å revidere lovverket i lys av ny teknologi, nye plattformer og endret kundeatferd. Endringer måtte komme.

For Kristelig Folkeparti har det vært viktig å finne løsninger for hvordan vi kan se by og land ulikt. Det er forskjellige behov avhengig av befolkningstetthet, og det som fungerer godt i byene, kan selvsagt være svært krevende å forholde seg til i distriktene. For oss har det vært viktig at det nye systemet med ny drosjeregulering

sikrer et godt drosjetilbud i hele landet. Derfor er jeg glad for at regjeringen har fått på plass en enerettsmodell som gir fylkene et økt ansvar for nettopp denne delen av drosjepolitikken.

Dersom det er ønskelig å sikre et visst beredskapsnivå eller opprettholde en viss transportstandard i det enkelte området, vil fylkeskommunene ha verktøy for å sikre nødvendig drosjedekning. Det framgår av loven at dette kan fylkeskommunene regulere gjennom fylkeskommunale forskrifter og inngåelse av enerettsavtaler.

Kristelig Folkeparti mener forslaget som nå foreligger fra regjeringen, svarer godt på det som har vært vårt utgangspunkt hele veien, ved at vi legger til rette for større konkurranse i byene og samtidig sikrer tilbudet i distriktene. Dette er spesielt viktig i en tid da omsetningen i drosjenæringen går nedover, og nye bildelingstjenester blir stadig mer populære.

For Kristelig Folkeparti er ikke økt konkurranse et mål i seg selv. Vi har et pragmatisk forhold til det. Men gjennom økt konkurranse ønsker vi å legge til rette for økt innovasjon og et bedre tilbud til kundene, gjennom et bredere spekter av tilbud. Og der det ikke er grunnlag for virksom konkurranse, innføres altså muligheter for å tildele eneretter for å sikre gode tilbud for befolkningen over hele landet.

Når det gjelder krav om drosjeløyve, videreføres det, men det lempes på innholdet i løyvekravet for den næringsdrivende. Samtidig ønsker vi å innføre et fagkompetansekrav for førere av drosje, og for den næringsdrivende vil det bli lettere å få løyve, mens kravene skjerpes for den som kjører drosjen.

For Kristelig Folkeparti er det også viktig å følge opp det som også er omtalt i innstillingen fra flertallet i komiteen, anmodningsvedtak 582 av 2. juni 2015, om å innføre krav om installering av alkolås i alle kjøretøy som benyttes til persontransport mot vederlag, på vei. I dag er det innført påbud om alkolås i buss. Det bør nå raskt komme på plass en innføring av alkolås også i taxi. Overgangsordninger eller statlige incentiver må vurderes i den forbindelse. Dette legges det nå til rette for i veldig mange EU-land. Vi har teknologien i dag, kostnadene er blitt mye lavere, og tryggheten for passasjerene blir ivarettatt på en bedre måte gjennom innføring av alkolås også i taxi.

Med dette forslaget som vi i dag har til behandling, sikrer vi at det fortsatt vil være gode taxitjenester i hele landet. Regelverket moderniseres i takt med utviklingen, og vi svarer samtidig ut ESAs krav på en tilstrekkelig måte. Kristelig Folkeparti stemmer derfor for denne innstillingen.

Statsråd Jon Georg Dale [14:02:17]: Det er med ei viss endring eg følgjer dagens diskusjon, for der mange

har referert til høyringsinnspela frå f.eks. Regelrådet ved behandlinga av denne saka, er det hittil ingen frå opposisjonen som har funne det verdt å nemne at f.eks. Forbrukarrådet seier at dette er ei fornuftig tilpassing for dei som trass alt er ute på vegen og treng drosjetenester. Aller mest kan ein likevel la seg imponere av Senterpartiet, som endå ein gong slår fast at dagens situasjon er anarki – så den situasjonen vil dei gjerne oppretthalde. Det heng jo ikkje i hop – verken dei påstandane opposisjonen kjem med, eller slutningane dei trekkjer av eigne påstandar.

Til SV kunne ein sagt som dei gjerne ville gjort i ei slik sak: SV vel ein politikk for dei få i staden for dei mange, dei som faktisk skal bruke drosjetenestene. Det er trass alt fleire av dei som er avhengige av at drosjetilbodet framleis er ei attraktiv næring å jobbe i, men som også leverer tryggare tilbod. Difor flyttar vi, heilt rett, kompetansekrava frå løyvehavaren til den som faktisk køyrer bilen, fordi det gjev eit tryggare tilbod til passasjerane.

På område etter område kunne eg eigentleg halde fram og gått igjennom det forslaget som regjeringa i dag har levert – ikkje med utgangspunkt i at det er fordi ESA kjem og piskar oss bak, nei, med utgangspunkt i at det er rett å omstille transportnæringa for ei ny tid. Dei kan ikkje tape omsetning år etter år, halde seg for auga og tru at det går over. I Senterpartiet er det mogleg, men det er ikkje mogleg for folk i privat næringsliv. Difor handlar det om å leggje rammene for ei berekraftig næring som framleis er regulert, og som tek kundane sine på alvor. Det gjer at kundetilbodet har vore i fokus når vi no har gjort endringar i drosjereguleringa med utgangspunkt i at når noko er feil, så må vi fikse det.

Arbeidarpartiet fryktar også svart arbeid i drosjenæringa ved deregulering av tenestene. Viss det var slik at ein var redd for svart arbeid, kunne ein jo teke eit par Google-søk etter drosje eller taxi og svart arbeid under dagens regulering. Det er jo ikkje slik at det har vore eit fråverande problem. Det er tvert imot slik at dei alternativa til drosje som no veks fram, på ingen måte er regulerte. Det er det som er den svarte marknaden. Det er den marknaden vi må få inn i organiserte former. Det er difor det er behov for ny regulering – for å sørgje for at dei som driv og fraktar passasjerar, har lågare etableringshinder, slik at dei vel å gjere det i organiserte former. Men det er ikkje berre det som skjer. Bildelingsteneestene veks fram, kameratkøyring, som det heiter på bygda, der eg kjem frå. Ein organiserer ikkje ein drosje, men høyrer om nokon andre kan køyre, og så stikk ein til vedkomande ein hundrelapp eller to. Det er drosjenæringa på bygda i mange tilfelle, for det er ikkje slik som enkelte representantar her hevdar, at det alltid er ein drosje tilgjengeleg. Eg har sagt mange gonger i drosjedebattane her på huset at eg er ein varm forsvarar av

han Bakke-Roar. Han har køyrt meg til alt eg treng, stort sett. Men når han hadde ein tur til Ålesund, var det jo ingen drosje i Dalsbygda på sju timar. Det var ikkje slik at det var ein drosje tilgjengeleg i distriktet til kvar tid. Vi hadde éin, og det kan vi framleis ha, for han kan tildelast einerett – til å operere, til å ha monopol i ein marknad. Det er det som skal til for å oppretthalde eit tilbod i heile landet.

Dette er ei modernisering av tenestetilbodet med utgangspunkt i at forbrukarane sviktar det tilbodet som er etablert. Dette er nødvendige endringar for å sørgje for at framveksten av nye transportformer kjem i ein regulert marknad som gjer eit organisert arbeidsliv mogleg. At Arbeidarpartiet vender ryggen til det, er nesten utruleg, men det er det dei gjer i dag. Dette er nødvendige moderniseringar av framtidens transportteneste. Difor er eg glad for at Stortinget i dag sluttar seg til regjeringa sitt forslag til drosjeregulering.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øystein Langholm Hansen (A) [14:07:29]: Transportøkonomisk institutt sier i høringsuttalelsen at den modellen som regjeringen legger fram, er den verst tenkelige for Oslo, og viser til at det mest utfordrende markedet i framtiden er gate- og holdeplassmarkedet, altså biler uten sentral tilknytning, dvs. biler som de svenske «friåkarna», som skaper mange utfordringer i Sverige.

Norsk Økoforum sier i sine høringsuttalelser at de er bekymret for at dette lovforslaget kommer til å ta oss tilbake til de drosjeforholdene vi hadde i Oslo før det ble brukt mye energi og mye penger på å få ryddet opp i svart arbeid, skattesnusk og dårlige arbeidsgiverforhold. Hva er det regjeringen vet, som ekspertene og vi ikke forstår?

Statsråd Jon Georg Dale [14:08:17]: Eg trur Arbeidarpartiet forstår mykje av dette, men det er berre forferdeleg vanskeleg å stå i ein debatt om nødvendig modernisering av tenestetilbodet, så ein vel å la vere. Forbrukerrådet er f.eks. veldig tydeleg i sine anbefalingar. Vi ser ein marknad som tapar omsetning. Vi ser framvekst av ein heilt annan mobilitet. Vi ser at veksten i transportmarknaden kjem andre delar av næringa til gode enn drosjemarknaden. Kva gjer vi då? Arbeidarpartiets svar er å sitje heilt i ro. Ein sit heilt i ro og håpar at problemet går over. Det duger ikkje. Det er det som set arbeidsplassane i drosjenæringa i fare i størst grad når omsetninga forsvinn under beina på ein. Vi må få fram veksten igjen i drosjenæringa – den veksten som ligg i transport, for det er vekst i transportmarknaden. Drosjenæringa må få sin del av det, fordi vi moderniserer, fordi vi gjer etableringshindra lågare, fordi det kan verte billegare for mange å velje drosje. Difor må vi ha ei endring av drosjenæringa. Det er ikkje vanskelegare enn det.

Øystein Langholm Hansen (A) [14:09:23]: Det er beklagelig at statsråden ikke hører på hva som blir sagt fra talerstolen. Undertegnede har nevnt Forbrukerrådet, som er kritisk og har en hel del forbehold for sin støtte til dette. Det denne regjeringen gjør, er å åpne for løsarbeidersamfunnet. Hubert Horan, som er en amerikansk samferdselsekspert, advarer sterkt mot det som skjer i Norge nå, nemlig en markedssvikt som kommer som følge av at man får inn Uber, som jeg også nevnte i mitt innlegg.

Til tross for dette, tross advarsler fra eksperter, jubler politikerne fra regjeringspartiene for at det nå skal åpnes for Uber i Norge. Da vil jeg gjerne avslutte med å spørre: Hva er det de jubler for?

Statsråd Jon Georg Dale [14:10:18]: Eg har ikkje jubla, korkje for Uber eller andre aktørar. Men eg er glad på vegner av passasjerane og for at det vert lågare etableringshinder. Det kan få opp innovasjonsevna i drosjenæringa. Det kan gjere at det vert lettare å etablere seg, at ein får eit tilbod som heng meir saman med etterspørselen, at ein får eit meir differensiert tilbod i dei store byane, der marknaden er stor, men at ein samtidig varetek tilbodet i alle delar av landet, gjennom den einerettsmodellen vi føreslår.

Eg har ikkje nokon særleg kjærleik for Uber. Eg har heller ikkje nokon særleg kjærleik for andre selskap. Men eg trur at konkurranse fungerer. Eg trur at betre regulering – som gjer at veksten i personmarknaden også kjem drosjenæringa til gode fordi det er lågare etableringshinder og forhåpentleg lågare pris på starten av ein tur – gjer at fleire kan nytte drosje i framtida. Det kjem til å sikre ei regulert, trygg og solid taxinæring for framtida.

Siv Mossleth (Sp) [14:11:32]: Regjeringa fjerner kompetansekravet til løyvehaver, men innfører et fagkompetansekrav til fører. Samtidig poengteres det at det er viktig at de nye kravene ikke medfører en for høy etableringsbarriere for dem som ønsker å drive med løyvepliktig persontransport. Dette er egentlig en ren bestilling av drosjer fra EU. En yrkesutøver som er statsborger i et hvilket som helst EU-land, kan nå utøve yrket sitt i Norge på lik linje med en yrkesutøver som har sine yrkeskvalifikasjoner fra Norge. Norske myndigheter kan ikke kreve at førere av drosjer fra EU kan pålegges å gjennomføre en norsk førereksamen. Frykter ikke statsråden at det kan føre til sosial dumping når regjeringa vil invitere alle drosjer i hele EU til å kjøre rundt i Oslo og fallby tjenestene sine?

Statsråd Jon Georg Dale [14:12:36]: Av og til lurar eg på om Senterpartiet har lest forslaget, for forslaget beskriv altså ikkje denne situasjonen. Vi flyttar kompetansekravet frå ein – i nokre tilfelle – passiv løyvehavar

til dei som faktisk køyrer bil. Det betyr at fleire kjem til å oppleve eit kompetansekrav. Dei må gjennomføre eit kurs på norsk – det er vanskeleg om ein ikkje forstår norsk, det skjønar eg også. Det gjer at vi legg til rette for at fleire av dei som går inn i ein drosje i framtida, kan konversere med sjåføren sin på det språket vi nyttar oss mest av i dette landet.

Om dette drosjeforslaget skulle vere så farleg som Senterpartiet likar å gje uttrykk for, hadde det ikkje vore nokon grunn til å karikere det. Då kunne ein berre halde seg til det. Det Senterpartiet prøver seg på no, er å beskrive ei verkelegheit som ikkje finst anna enn eventuelt i hovuda til dei i Senterpartiet. Det bekymrar meg for så vidt ikkje nemneverdig. Det er på tide at dei tek inn over seg realitetane i forslaget.

Siv Mossleth (Sp) [14:13:42]: Proposisjonen beskriver noe helt annet enn det statsråden sier. Jeg har rett i den saken.

Regjeringspartiene har økt avgiften på såkalte rullestolbiler med nesten 250 000 kr fra 1. januar i år. Det var en sjokkavgift. I tillegg øker regjeringa planmessig momsen på persontransport. Den har økt fra 8 pst. til 12 pst. I regjeringserklæringen varslet regjeringa fortsatt endringer i momsen. Nå er forslaget en fordobling av moms på persontransport, altså fra 12 pst. til 23 eller 25 pst. Sånne avgiftsekspløsjoner gjør det vanskelig å tro på samferdselsministeren når han sier at han er bekymret for inntekten til taxinæringen. Når regjeringa gjør det så lett for alle små og store taxiselskap i EU å etablere seg i Norge, ser han ikke samtidig at det kan bli lett for utenlandske selskap å unndra seg moms når de ikke trenger å registrere seg i momsregisteret når de etablerer seg i Norge?

Statsråd Jon Georg Dale [14:14:44]: Eg skal passe meg vel for å vere så sjølvtilfreds som senterpartirepresentanten openbert er. Ivar Aasen sa ein gong: «Vesle vitet strekk ikkje til, ei tru må stydja oppunder». Om ikkje noko anna, trur eg i alle fall at veldig mange trur på at dei endringane som vert gjorde i drosjeregulverket no, handlar om ei føreseieleg deregulering av delar næringa, men samtidig ei stram regulering som bidreg til at vi kan ha auka konkurranse og auka mogelegheit for fleire til å operere i drosjenæringa.

At Senterpartiet prøver å utgje seg for å vere store avgiftsmotstandarar som vil skjerpe dei samla skattane og avgiftene for både bilistar og vanlege folk med milliardar av kroner – vi kan bruke mykje tid på det – er i det heile ikkje truverdig.

Arne Nævra (SV) [14:15:57]: Jeg registrerer at statsråden ikke helt svarte på det siste spørsmålet – men det har for så vidt ikke noe med meg å gjøre.

Nå skal jeg late som om jeg er en god høyremann, og så vil jeg si at vi må lage rammer for bedre markedsmekanismer, fordi en god og sunn konkurranse skaper lavere priser og gir tilfreds befolkning. Det er vel ideologien, stort sett, og den gjelder nok på mange områder i samfunnet.

Mitt spørsmål til statsråden er: Kan han innrømme at der lignende frislipp eller liberaliseringer har vært gjennomført, bl.a. i våre naboland Danmark og Finland, har prisene økt etter liberaliseringen?

Statsråd Jon Georg Dale [14:16:51]: Eg trur eg vil anbefale representanten Nævra å halde seg til å vere SV-ar. Det kler han betre, viss eg skal vere ærleg.

Arne Nævra (SV) [14:16:58]: Jeg er enig i det.

Statsråd Jon Georg Dale [14:17:00]: Elles er det sånn at det ikkje er gjeve at ein alle plassar vil få varig lågare prisar i ein drosjemarknad. Det erkjenner eg. Det har vi sett ein del eksempel på. Men vi veit kva som er alternativet. Det er at omsetningssvikta vil halde fram, med det som resultat at prisane fortset å vekse, med det som resultat at det vert stadig færre som vel drosjenæringa.

Til slutt: Viss vi ikkje får gjort noko med slike system som over tid ikkje fungerer, undergrev ein det som trass alt er det viktigaste, nemleg at det er eit tilbod til passasjerane – eit tilbod til passasjerane som skal reise, som har drosje som ein nødvendig del av sitt kollektivtilbod i distrikta, som ein supplerande del av heile reisa si i byane. Det er difor vi endrar reguleringa – fordi det må til, fordi reguleringa i dag ikkje er tilstrekkeleg.

Arne Nævra (SV) [14:17:54]: Kan det være sånn at hvis man har en plage i en fot eller i en arm, kan det kanskje være greit å få medisin for det? Det kan være ting med drosjenæringen som ikke funker nå. Det er det sikkert mange her i salen som er enig i. Kan det være at vi kunne fikse det, komme med noen ordninger og grep som fikser det der skoen trykker, i nåværende ordning, istedenfor – som man sikkert skjønner – å skjære av seg foten eller armen og rett og slett ødelegge hele næringen?

Spørsmålet mitt til statsråden gjelder distriktsprofilen, enerettsmodellen, som han er stolt av. Han snakker om at det er «monopol i ein marknad» – det ble sagt fra talerstolen – og det var han stolt av, det vil altså gi muligheter til distriktene, omtrent som i dag, forsto jeg. Men hvordan er det mulig når man skal konkurrere i et spotmarked, i et marked i Øvre Sigdal eller i Trøgstad, f.eks.? Kan han beskrive det?

Statsråd Jon Georg Dale [14:18:59]: Einerettsmodellen gjer at fylkeskommunane kan tildele einerettar

der dei meiner det er behov for det. Det betyr at fylkeskommunane – som representanten Nævra normalt er meir glad i enn eg, som skulle tilseie at han kanskje trudde at det var mogleg å gjere den typen vurderingar – vil få lov til å gjere det og med det sikre det tilbodet dei meiner er tilstrekkeleg og nødvendig, i alle delar av landet.

Men det høyrer på opposisjonen ut som om kompetansekrava vert svekte, og at næringa skal over i ein heilt uregulert tilstand.

Dei som skal ha drosjeløyve i framtida, må framleis ha forretningsadresse i Noreg. Dei må ha godandel. Den som køyrer bilen, må ha fagleg kompetanse, f.eks. på førstehjelp. Ein må vere minst 20 år. Ein må ha hatt sertifikat i minst to år. Ein må ha god helse. Ein må ha bilen sin registrert i Brønnøysundregistra som drosjebil. Ein må ha EU-kontroll kvart år. Ein må ha taksameter eller anna framtidig betalingsløyving – som i dag.

Det er framleis ei rekkje ordningar som bidreg til både seriøsitet og moglegheit for fylkeskommunane til å tildele einerett, som gjer at vi kan ha eit tilbod i heile landet. Dette er eg heilt overtydd om vil gje oss ei trygg og sikker drosjenæring.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Elizabeth Åsjord Sire (H) [14:20:33]: De siste ukene har mange diskutert endringene som kommer for taxinæringen. Midt i diskusjonene er det mye feilinformasjon og uriktig svartmaling. For noen, særlig oss i Nord-Norge, vil ikke endringene merkes noe særlig i praksis. Bekymringen for at taxitilbudet slik vi kjenner det skal forsvinne, vil ikke bli en realitet. For å beskytte distriktene foreslår regjeringen en enerettsmodell som ivaretar områder der markedet selv ikke gir et godt nok tilbud. I slike områder kan fylkeskommunen tildele ett eller flere selskaper enerett til å kjøre drosje i de aktuelle kommunene.

For dagens kommunestruktur gjelder dette for 384 av 422 kommuner i landet. Av de 384 kommunene som kan tildeles enerett, finner vi alle kommunene i Nord-Norge. Hvorfor? Fordi avstand og befolkningstetthet ligger til grunn for hvem som kan benytte seg av enerettsmodellen. Høyre jobber alltid for en klok distriktspolitikk, og derfor har det også vært viktig for oss å sikre egne regler for drosjetilbudet i distriktene. Det får man i høyeste grad med dette forslaget.

Drosjemarkedet fungerer dårlig i dag. Når vi ser på tallene for hele landet, ser vi at inntektene til drosjesjåførene har blitt lavere. Det kjøres mindre drosje nå enn tidligere, og det er dyrt for forbrukerne å ta drosje. Høyre ønsker denne lovendringen fordi drosjenæringen har

endret seg betydelig siden drosjereguleringen ble innført på 1940-tallet. Fornying er viktig for næringens framtidige eksistens. Vi kan ikke holde på sånn som vi alltid har gjort, bare fordi det er komfortabelt. Høyre ønsker derfor velkommen aktører som tenker nytt, så lenge de følger norske lover og regler. Det er viktig å påpeke at alle som skal drive drosjenæring, må registrere sin virksomhet i Norge.

Utviklingen i samfunnet åpner også opp for nye muligheter for drosjenæringen. Vi ser en rask utvikling av kollektivtransporten, hvor bestillertransport blir mer og mer utbredt. Flere kollektivaktører prøver ut ordninger som «Hent meg». Det betyr at nesten tomme rutebusser erstattes med mindre og flere kjøretøy som henter folk der de er, bringer dem dit de skal, når de ønsker det. Her vil dagens drosjesjåfører kunne få en sentral rolle.

Jeg kjenner ikke den samme bekymringen for drosjenæringen som enkelte har vist med dette lovforslaget. Tvert imot tror jeg det kommer til å sikre et godt, brukervennlig og rimeligere tilbud for folk, uansett hvor i landet de befinner seg. Høyre kommer i alle fall til å fortsette å jobbe for å sikre at taxitilbudet er godt og tilgjengelig fra Nordkapp til Lindesnes.

Bengt Fasteraune (Sp) [14:23:49]: Én ting er i hvert fall sikkert: Debatten har så langt vist at vi har mange felles målsettinger, men svært ulike framgangsmåter for å nå disse målene.

Dagens lovgivning innebærer både driveplikt og krav om sentraltilknytning for løyvehaver. Drosjesentralene har ansvar for at det er drosje tilgjengelig hele døgnet og et minimum av vakt drosjer alltid på veien på tider med lite kunder. Jeg legger vekt på «vakt drosjer». Det er ikke en som sitter på en stol og venter på en telefon, men de er tilgjengelige.

Sentraltilknytningen gjør det mulig for det offentlige å forholde seg til en gruppe sjåfører som kan levere transport av både funksjonshemmede, pasienter og skoleelever når og der det er behov for det. Senterpartiet og næringen mener taxi fortsatt skal være en del av det samlede kollektivtransporttilbudet, med geografisk dekning over hele landet, med rammevilkår som kan gi forutsigbarhet og stabilitet for taxinæringen. Offentlig regulering av løyver, strenge kvalitets- og sikkerhetskrav og regulering av takster gjør tjenesten trygg og profesjonell.

Tiltakene som regjeringen foreslår, føyer seg inn i en rekke av tiltak for liberalisering og privatisering, der markedsmekanismene skal få råde mest mulig fritt uten viktig offentlig styring. Innenfor denne næringen mener vi det er feil. Vi ser det ellers også – både jernbanedrift og ny postlov er eksempler på det.

Representanten Langholm Hansen var inne på det. Norsk Øko-Forum, med sine bekymringer, er et forum med ganske – etter min oppfatning – kraftige talerør i en sånn sak, som politi, påtalemyndighet, skatteetat, skatteoppkrevdere, toll, Nav og andre kontrolltater. Jeg vil si-tere det de har gitt tilbakemelding om:

«Denne foreslåtte liberaliseringen vil i stor grad reversere og sette næringen tilbake der de var med en svart og ukontrollerbar bransje. Det store omfanget av svart kjøring hos Uber-sjåførene er alene et bevis på at det er et stort arbeid og atskillige ressurser fra skattemyndigheter, politi og NAV som i så fall må brukes i bransjen for å få risikoen tilbake til dagens standard, dersom foreliggende forslag blir besluttet.»

Jeg lurar på hvem vi skal stole på, representanten Johnsen eller Norsk Øko-Forum. Det er riktignok innført en såkalt enerettsmodell i kommuner med mindre enn 20 000 innbyggere. Men hvilke markeder er det? Kontraktregimet, som er det offentlige kontraktmarkedet – pasient, skole, kommunal transport og bestilling – er ikke omfattet av denne enerettsmodellen. Enkeltsegmentene, som omfatter praiemarkedet og holdeplassmarkedet, er omfattet, og det er markeder som ikke eksisterer ute i distriktene.

Masud Gharahkhani (A) [14:27:09]: Det er med en viss forundring jeg følger dagens diskusjon, hvis jeg skal bruke statsrådens egne ord. Det interessante er jo at vi endelig har fått høre litt om ny landbrukspolitikk og distriktspolitikk fra Fremskrittspartiet, og det er at bonden skal kjøre traktor på dagtid og være taxisjåfør på kveldstid. Det var interessant.

Så over til denne saken: Er alt perfekt i taxinæringen? Nei, det er det ikke. Men er regjeringens løsninger riktige? Absolutt ikke. Det er allerede i dag en tøff bransje. Jeg selv har mange kamerater som kjører taxi. De jobber elleve–tolv timer daglig, seks dager i uken, for å få det til å gå rundt. Det er virkeligheten. Hva er da regjeringens svar på det? Jo, det er sosial dumping, løsarbeidersamfunn, svart økonomi, dårligere tilbud, dårligere kvalitet – dårligere for distriktene og dyrere for forbrukerne.

Så kan statsråden si at dette er svartmaling fra Arbeiderpartiet og opposisjonen. Men jeg bruker faktisk de eksemplene som styremedlem i Nittedal Fremskrittsparti og daglig leder i Drammen Taxi, Odd-Ivar Gjersvik, har kommet med. Han har sagt at det er nummeret før han må melde seg ut av Fremskrittspartiet. Det bør han absolutt gjøre i dag, etter at det dessverre blir flertall for dette.

Dersom regjeringen ville gjøre noe for taxinæringen, hadde de sendt saken tilbake, slik Arbeiderpartiet

foreslår, med følgende beskjed: Rett opp i svakhetene, ikke ødelegg tilbudet, verken i byene eller i distriktene, sørg for at det er ordentlig arbeidsliv og gode lønns- og arbeidsvilkår for taxisjåfører, og at det ikke blir dyrere for forbrukerne, og ta ikke minst i bruk ny teknologi som kan gjøre at man samkjører taxi enda bedre med kollektivtilbudet som finnes i landet.

Men det ønsker ikke regjeringen, for dette handler om ideologi, det handler om frislipp – som vil gjøre det dyrere, og som vil ødelegge tilbudet for innbyggerne.

Øystein Langholm Hansen (A) [14:29:52]: Ingen har nevnt Forbrukerrådet, sa statsråden – to ganger. Det er beklagelig at statsråden ikke hører etter det som blir sagt på talerstolen. Undertegnede sa noe om Forbrukerrådet, men statsråden har tydeligvis ikke hørt etter, og han kan heller ikke ha lest hele uttalelsen. De er nemlig meget kritiske, som jeg siterte fra denne talerstolen.

Dette handler fra regjeringens side om ideologi, og det virker som om både statsråd og posisjon har ideologiske skylapper. Arbeiderpartiet er ikke passiv når det gjelder utfordringer i næringen, men tror det svarer seg å høre på ekspertisen og tror det svarer seg å høre på advarsler. Vi tror også på å samhandle både med aktørene i næringen, med ekspertisen og ikke minst med kundene.

Alt er ikke perfekt, som representanten Jegstad sier, men mye kunne ha vært gjort uten å radbrekke hele denne næringen: Flytte krav fra løyvehaver til sjåfør, ja – men hvorfor i all verden sløyer man kravene til løyvehaver, man kunne vel bare innført krav til sjåfør? Drosje er ikke lenger det det var, nei – men jeg forstår ikke hva som ikke kunne vært endret innenfor dagens regelverk, eventuelt endret lett på regelverket.

Det er lenge siden jeg har ringt til en sentral for å få en taxi, jeg bruker en app. Og det er noe av det som skal være så revolusjonerende i dette forslaget, at man nå skal bruke teknologiske plattformer. Jeg bruker en teknologisk plattform når jeg trenger en taxi, det er enten Taxifix eller 07000 – eller hva de heter disse appene.

Ennå har jeg ikke hørt at posisjonen har tilbakevist våre påstander om løsarbeidersamfunnet, men så er heller ikke denne regjeringen så veldig opptatt av å motarbeide løsarbeidersamfunnet.

Til representanten Åsjord Sire, som nevner HentMeg: HentMeg er en veldig bra ordning. HentMeg fungerer i Sauda i Rogaland uten at det har vært nødvendig å endre regelverket. Sånn går det an å operere, man trenger som sagt ikke å radbrekke regelverket for å få en modernisering i næringen.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her overtatt presidentplassen.

Arne Nævra (SV) [14:32:54]: Som alltid når det kommer transportsaker med store omveltninger fra denne regjeringa, er det et poeng som aldri nevnes. De ser helt bort fra det. Hva er det? Det er lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte, de som er involvert i næringen. Vi har sett det gang etter gang. Nå er det ikke tvil om at lønns- og arbeidsforhold vil lide under et frislepp. Vi får sterk støtte for det synet i bl.a. den veldig mye siterte TØI-rapporten.

Det er et poeng til som ikke tillegges mye vekt – det synes jeg man skulle ha gjort – og det gjelder sikkerheten i drosjene for passasjerene. Allerede nå er det rundt en firedel av kvinnene som føler seg utrygge i drosjene. Det er klart at det skulle vi gjort noe med, det kan vi kritisere, men tror statsråden at det blir bedre eller verre når kravet til merking av drosjene blir dårligere, når taklampa kanskje står i fare, når det ikke er en sentraltilknytning, og når man skal prae en drosje på gata og ikke helt vet identiteten til den som kjører, eller den som eier drosja? Tror man at sikkerheten vil øke eller avta? Jeg er ganske sikker på at usikkerheten blant dem som reiser, vil øke. Det er et ganske viktig poeng.

Sikkerhetsaspektet er et viktig poeng også for sjåførene. Det har heller ikke vært nevnt. Da kommer vi inn på dette med taksameteret, som regjeringa og statsråden har sett seg «nødt til» å beholde en liten stund til, inntil kravet til taksameter blir helt avklart. Et taksameter er ikke bare en kalkulator som viser hvor mye vi skal betale for reisen vår. Et taksameter er en sikkerhetssnor også for sjåføren. Det er en datamaskin som har kobling til alarmsentral, osv. Dette er helt underkommunisert.

Vi får altså en næring der liberaliseringen fører til mer usikkerhet for både sjåførene og dem som reiser med drosjene. Dette er et veldig viktig poeng.

Helt på slutten vil jeg bare henlede oppmerksomheten på et poeng i opposisjonens forslag, som jeg synes at regjeringspartiene skulle ha tenkt igjennom og vurdert å støtte, uavhengig av behandlingen her i salen. Det gjelder samordningen av all offentlig bestilling av drosjer. Vi har TT-kjøring, skolekjøring, pasientkjøring. Dette burde det vært tatt tak i for å få til en samordning. Selvfølgelig ønsker vi også at dette skulle gått til dem som får enerett til drosjekjøring.

Sverre Myrli (A) [14:36:14]: Det slår meg, etter å ha hørt debatten her i dag, at verken samferdselsministeren eller talere fra regjeringspartiene argumenterer særlig aktivt for de store endringene som nå skjer i drosjepolitikken her i landet. Jeg har sett leserinnlegg de siste dagene, undertegnet av representanter fra regjeringspartier i transportkomiteen, som sier det samme. Det blir ikke noen særlige endringer i drosjepo-

litikken, men i proposisjonen skriver regjeringen at dette er en stor endring i drosjepolitikken i Norge.

Jeg synes samferdselsministeren holdt et godt innlegg i dag, men han pratet svært lite om de endringene som foreslås i proposisjonen, den store omleggingen i drosjepolitikken ved at en fjerner antallsbegrensning og behovsprøving. En fjerner reglene for tildeling av løyver. En fjerner tilknytningsplikten til drosjesentral, og vi skjønner alle at etter hvert kommer regjeringen til å fjerne kravet om taksameter. Det er en stor omlegging. Nå blir hovedregelen at løyvet kan tildeles den som driver en faktisk og varig virksomhet i Norge, som har god vandel og har tilfredsstillende økonomisk evne. Jeg vil tro det er veldig mange nordmenn som kommer innenfor den kategorien, og som nå, med litt justeringer, kan starte opp og kjøre drosje. Dette er en stor omlegging. Og jeg skal være den første til å påpeke at det er mye som ikke er bra nok med drosjenæringen i dag, men la oss nå gripe fatt i det og gjøre noe med det. Når samferdselsministeren står og snakker om hvor mye svart arbeid som er i drosjenæringen i dag, var ikke jeg klar over at det er et stort problem nå. Jeg er klar over at det var et stort problem tidligere, men jeg trodde det var ryddet opp i. Hvis det er et stort problem med svart arbeid i drosjenæringen, må jo samferdselsministeren, finansministeren, justisministeren og andre gripe fatt i det og gjøre noe med det. Eller er det sånn at regjeringen går rundt og ser på at det er masse svart arbeid i drosjenæringen?

Nei, dette er rett og slett å ta Norge i feil retning.

Jeg kjører mye drosje, i Oslo, i Akershus, på Gardermoen og mange andre steder. Jeg treffer veldig mange drosjesjåfører som snakker om hvor lenge det er mellom hver tur. Rekorden på Gardermoen er drosjesjåfører som har ventet i fire timer på tur.

Mange drosjesjåfører er i dag redd for framtida til næringen sin. De er redd for om de har en jobb å leve av, og dette gjelder ikke bare sjåfører. Det gjelder både sjåfører og eiere. Jeg minner igjen om siste nummer av Bladet TAXI med overskriften: «Tidenes verste regjering». Så harde ord ville ikke jeg engang tatt i bruk.

Siv Mossleth (Sp) [14:39:35]: Statsråd Dale tillot seg å sitere Aasen. Jeg vil også sitere – Arrogant oppførsel fra statsråden. Direkte uhøflig å ikke ville svare på konkrete spørsmål.

Når vi snakker om sitater: Det var ikke Senterpartiet som sa at det var anarki i drosjemarkedet. Det var Politidirektoratet. Senterpartiet vil selvsagt rette opp i svakheter. Vi har fremmet forslag om en stortingsmelding i forrige fireårsperiode for å forbedre svakheter, men det hadde et helt annet utgangspunkt enn det denne regjeringa har, som kun vil liberalisere.

Tilbake til det poenget at regjeringa vil invitere hele EU til å kjøre taxi i Oslo og andre steder i Norge, for i proposisjonen står det:

«Ved innføring av et fagkompetansekrav til fører vil yrkeskvalifikasjonsloven med tilhørende forskrift gjelde for godkjenning av fører av drosje med yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-stater.» – Det vil si hele EU pluss noen til.

«Innføring av et fagkompetansekrav medfører etter yrkeskvalifikasjonsloven § 3 bokstav a) at fører av drosje er et regulert yrke. Formålet med loven er å legge til rette for at en yrkesutøver som er statsborger i en EØS-stat eller Sveits, kan utøve yrket sitt i Norge på lik linje med en yrkesutøver som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner i Norge, i samsvar med EØS-avtalen».

Konsekvensene av dette er at norske myndigheter ikke kan kreve at en fører av drosje fra andre EØS-stater eller Sveits, dvs. hele EU, kan pålegges å gjennomføre norsk førereksamen. Det kan være i tilfeller der føreren allerede har gjennomført en tilsvarende prøve eller opparbeidet seg nødvendig yrkeserfaring i en annen EØS-stat eller Sveits. Det vil si: Har en kjørt taxi i hvilket som helst EU-land og har bedrift der, kan en, når denne loven trer i kraft, komme og falby tjenestene sine i Oslo. Det kan en gjøre på lik linje med en fører av drosje med kompetansebevis fra Norge.

Dessuten er det som skjer nå, ikke at kompetansekravet til drosjenæringen heves. Det svekkes, i og med at alle krav til løyvehavere fjernes, og der er det veldig mange viktige krav som stilles til dem som skal drive en seriøs bedrift.

Nils Aage Jegstad (H) [14:42:48]: Når jeg hører denne debatten, lurer jeg på hvordan jeg skal begynne, og jeg tenkte mest på Solan Gundersen: Dra meg baklengs inn i fuglekassa! Det er så mange påstander som kommer, og jeg har inntrykk av at opposisjonen er mer orientert om framtiden enn om nåtiden. De er så skråsikre på hva som kommer til å skje når dette blir vedtatt, de er så skråsikre på at elendigheten kommer. Men de har ikke sett hva som faktisk skjer i dag, hva som faktisk er her. Man snakker om Uber og andre som tidligere har kunnet kjøre rundt fritt i Oslo og ta med seg passasjerer over alt. Det er fordi man har hatt en regel i § 4 i loven som sier at løyve er knyttet til offentlig plass – de drosjene som skal ha løyve, er de som skal betjenes fra offentlig plass. Nå skjerper man inn det. Nå sier man at man skal likestille den fysiske og den digitale plattformen og kreve løyve også av de som skal kjøre på annen måte.

Man sier at nå vil man avskilte drosjene. Hvilke firmaer kommer til å avskilte, fjerne reklamen fra drosjen

sin i en konkurransesituasjon? Det ville være å si at nå er alt svart, nå tar jeg bort skiltet på taket, jeg slutter å kalle det Oslo Taxi, ingen skal vite hva jeg er. Det skjer ikke. Tvert imot kan sentralene nå utvikle seg. De kan kvitte seg med dårlige sjåfører, og de kan rendyrke og gi gode sjåfører bedre vilkår. Noe av hovedproblemet er jo ikke bare at man har kjøreplikt, men også tilknytningsplikt og tilknytningsrett. Jeg har gang på gang hatt møte med drosjesentraler som klager over at de har måttet ta imot drosjesjåfører som de egentlig ikke vil ha, men som har fått en rett. Det er som om folk melder seg inn i et parti, og du mest har lyst til å si: Nei, dessverre, det er fullt! Men det er altså i utgangspunktet andre regler som tas inn.

Så sier man at dette skal føre til at det blir svart. Jeg hadde til og med i innlegget mitt et vesentlig punkt om arbeidsretten, at de som nå kommer til å være sentrale i å organisere drosjesjåførene framover, vil opptre profesjonelt som arbeidsgivere. Det er ikke snakk om at det i mer vesentlig grad blir et løsarbeidersamfunn, det er faktisk slik at her har man muligheten hvis den gripes. Men sentralene må gripe den muligheten, og ikke grave seg ned i de problemene som akkurat nå tårner seg opp.

Presidenten: På talerlisten er det ikke fullt.

Bengt Fasteraune (Sp) [14:46:04]: Det var et inspirerende innlegg.

Jeg vil fortsette med å si litt mer om det jeg avsluttet mitt forrige innlegg med. Det gjelder dette som kalles enerett, som, slik jeg ser det, må betraktes som et plaster på såret når man innfører denne loven, og som enkelte er veldig opptatt av som et såkalt distriktkort – som overhodet ikke svarer på det som er distriktenes behov, eller gir det samme tilbudet som en behovsprøving av løyve og kjøreplikt. Det betyr en konsesjon hvor man kan si at man har både rettigheter og plikter.

For: Denne eneretten gjelder kun i enkelttursegmentet, som på en måte ikke eksisterer hjemme hos meg på Dombås. Der ser vi ikke taxier som sviver rundt hele natten for å prøve å prae en eller annen som skal hjem fra fest. Det er ikke det segmentet som betyr noe. Det er kontraktssegmentet som betyr noe, slik representanten Nævra var inne på. Det er det som er fundamentet for at noen ønsker å fortsette å kjøre og være taxisjåfør ute i distriktet. Det er det som er avgjørende, og det velger ingen å prate om. De prater bare om systemet, men de sier altså ikke hva det innebærer. Det synes jeg er litt spesielt.

Så snakker representantene for både posisjonen og regjeringen mye om hvorfor. Det er de samme argumentene som man alltid bruker: Man kan ikke snakke om dommedagsprofetier, som Senterpartiet gjør, alt er ikke som før, verden er i endring, vi er nødt til å følge med, vi er nødt til å gjøre slik og slik. – Det er jo ikke det det dreier

er seg om. Det dreier seg om å finne en lov som gjør dette best mulig.

Man snakker om at man ikke kan bruke en app hvis vi har dagens løsning. Poenget er ikke hvorvidt man ringer, bruker brevduer, røyksignaler eller hva man egentlig gjør – poenget er at det skal skje noe i den andre enden når man bestiller noe. Og det er det vi er oppriktig bekymret for: at det ikke er noen i den andre enden, at det ikke er noen som tar på seg den jobben det er å være taxisjåfør ute i distriktene.

Til representanten Johnsen: Ja, det er slik at noen kjører traktor og gravemaskin, holder på i fjøset og er på elgjakt, og samtidig kjører de også taxi. Det tror jeg de fortsatt kan gjøre også med det systemet som er i dag. Det er slik det er. Men det må være krav, slik at det er et tilbud til dem som absolutt trenger det kl. 9 fredag morgen, når de skal til legen og ikke har noen andre tilbud. Det er det vi er bekymret for ved denne lovendringen.

Tor André Johnsen (FrP) [14:49:13]: Jeg må si at denne svartmalingen fra opposisjonen er nesten like stor som det svarte taximarkedet, og det er på omtrent 1,6 mrd. kr. Det er vanvittig mye penger. Til mye av denne svartmalingen som opposisjonen her kommer med, som en slags skremselspropaganda og frykt for at sånn vil det bli hvis dette blir gjennomført, vil jeg si at det er situasjonen allerede i dag – vi har mange av de utfordringene. Jeg kan begynne med det litt interessante som Senterpartiet påstår eller frykter, at det blir flere drosjer i byene og færre i distriktene. Jeg leser i proposisjonen at i de store byene er det lange søkerlister for å bli tildelt løyve. Ja, det blir nok flere drosjer i storbyene, og en får litt mer balanse i markedet der, for det er det som er utfordringen med det svarte markedet: Markedet er der, men man tar ikke offisiell, vanlig taxi. Så det er ingen grunn til å bekymre seg for at det ikke er nok kunder, man må bare få et tilbud som er attraktivt for kundene og tilpasset dagens situasjon.

I mange distriktsområder har fylkeskommunene problemer med å få besatt ledige løyver. Problemet for distriktene i dag er at det faktisk er ledige løyver, men det er ingen som vil kjøre taxi. Da har man utfordringen med at det er en heltidsjobb, at det må være heltidsløyve. Det har ikke noe å gjøre med at det blir løsarbeidersamfunn, som både SV og Arbeiderpartiet prøver å påstå her. Det blir faktisk mer fleksibilitet og bedre for dem som vil kjøre taxi ved at man også kan kjøre på deltid. Jeg er veldig glad for at Senterpartiet kan bekrefte at det faktisk er mulig å kjøre både traktor og taxi, så det tror jeg faktisk flere vil se mulighet for.

Til representanten Masud Gharakhani fra Arbeiderpartiet: Det store flertallet av norske bønder er del-

tidsbønder, de har annen næring i tillegg til å være gårdbrukere.

Og når det gjelder påstanden fra SV om at lønnsforholdene blir så dårlige og inntjeningen går ned, er det litt interessant det som står i proposisjonen:

«Ifølge tall fra SSB har prisen per kjørte kilometer for drosjene i perioden mellom 2004 og 2015 økt med 65 pst.»

Til sammenligning økte konsumprisindeksen med rundt 25 pst. og lønnsnivået med 55 pst., så prisen for å kjøre taxi har økt vesentlig mer enn inflasjonen og mer enn den generelle lønnsøkningen i samfunnet. Da er utfordringen nettopp stilletiden, at det blir for mye stille-tid. Det tror vi at vi skal klare å løse.

Når det gjelder sikkerheten, som Arne Nævra er bekymret for: Det er også vi bekymret for, selvfølgelig. De som er seriøse, har muligheten til å markedsføre seg som trygge, seriøse taxier, og blir forhåpentlig valgt av de kvinnene som dessverre i dag føler seg utrygge.

Og vi skjerper kravet til sjåføren. At kravet til løyvehaveren blir mindre, bør ikke bekymre dem som skal ta taxi, det er sjåføren som er viktig, og de kravene blir skjerpet med de endringene vi gjør nå.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:52:32]: Representanter fra regjeringspartiene, senest representert ved representanten Johnsen, uttrykker bekymring for at prisen for å kjøre taxi øker. Det er ikke rart at prisen for å kjøre taxi øker når regjeringen foretar avgiftssmell etter avgiftssmell for taxinæringen. For hver gang man setter seg inn i en drosje, har momsen på turen økt med 50 pst. under dagens regjering – fra 8 pst., som den var tidligere, til 12 pst. nå, og man har planer om videre økning.

Før jul i fjor, i statsbudsjettet, kom det over natten og helt uforvarende for drosjenæringen en avgiftssmell på en rekke drosjebiler som blir brukt til bl.a. å kjøre rullestolbrukere. En Volkswagen Caravelle fikk en avgiftssmell på ca. 235 000 kr. En Mercedes Sprinter fikk en avgiftssmell på nærmere 250 000 kr. Eksempelet fra en taxieier fra Trøndelag som har tatt kontakt med oss, viser at hvis han skulle byttet ut de fire stasjonsvognene og ni-seteren som det taxiselskapet har, ville det ha kostet ham 650 000 kr ekstra i avgifter over natten – og så snakker representantene fra regjeringspartiene om at man er bekymret for økte kostnader i taxinæringen. Det står ikke til troende.

Og til den rørende omtanken som man hører fra representanter fra regjeringspartiene og statsråden, for framtiden til drosjenæringen: Man skulle kanskje tro at de som er i drosjenæringen, selv skulle gått i fakkeltog for dette forslaget – eller i det minste kanskje si at de syns det var noen gode ideer med det. Det er ikke bare det at de er uenig i det. Det er ikke bare det at de vil avvise det.

De går ut og sier at det er tidenes verste regjering. Og om ikke representanten Myrli ville ha uttrykt seg så klart, så sier jeg fra Stortingets talerstol at jeg skjønner godt at taxisjåførene uttrykker seg på den måten i dag.

Og når man snakker om framtidsrettede løsninger: Hva er det man inviterer til? Det er å gjøre de samme feilene som andre land har gjort. De liberaliseringene har ført til dyrere og dårligere tilbud og mer sentralisering – som det bl.a. er sitert fra Forbrukerrådets side. Transportøkonomisk institutt viser i en rapport til at det vil bli ytterligere press på lønns- og arbeidsvilkår i næringen dersom dette gjennomføres. Derfor er det uklokt det som er foreslått, derfor bør saken sendes tilbake, og man bør stemme mot det forslaget til vedtak som er lagt fram her i dag.

Presidenten: Representanten Øystein Langholm Hansen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Øystein Langholm Hansen (A) [14:55:42]: Jeg tegnet meg før representanten Johnsen gikk på talerstolen, og da var det noen som tenkte at jeg gjorde det fordi han skulle på talerstolen. Det er ikke helt usant.

Det er utrolig at representanten Johnsen står her og snakker om svart arbeid som florerer, når Fremskrittspartiet har samferdselsministeren, de har finansministeren og de har justisministeren – og ingenting blir gjort. Men er man nødt til å radbrekke en næring? Og det er sånn, Jegstad og Johnsen, at det er ikke opposisjonen som svartmaler. Det er Regelrådet, det er Norsk Øko-Forum, det er Transportøkonomisk institutt, ja faktisk 75 av 80 høringsuttalelser er sterkt kritisk til det. Dessuten ser vi hva som skjer i andre land. Det burde man også gjort fra posisjonens side.

Jon Gunnes (V) [14:57:00]: Jeg tok ordet for å kommentere noen av de påstandene som kommer fra andre representanter, f.eks. Arne Nævra, om at vi ikke snakker om lønns- og arbeidsvilkår. Jo, vi snakker om lønns- og arbeidsvilkår når vi snakker om at de i dag jobber tolv timer per døgn, og i helgene må de jobbe for å supplere så de faktisk har en ordentlig lønn. Det er ikke bærekraftig for næringen og slett ikke for hver enkelt sjåfør at vi er kommet opp i en sånn situasjon. Da må vi faktisk prøve å gjøre noe med det. De tilpasningene man gjør nå, går rett vei.

Så til trygghet: Opplæring av sjåførene er et viktig element i regjeringens forslag. Fylkeskommunen skal håndtere opplæringen, ikke bare som tidligere kjentmannsprøve, man skal faktisk ha opplæring i hvordan sjåføren kan få passasjerene til å føle trygghet. Det er faktisk det drosjenæringen får mest på pukkelen for, at man ikke føler seg trygg i drosje. Det hadde jeg håpet at

næringen gjorde noe med selv ved intern opplæring. Nå tar vi grep ved at fylkeskommunene faktisk skal håndtere en skikkelig opplæring, slik at det blir orden på dette.

Så sier Sverre Myrli fra Arbeiderpartiet at dette er en stor omlegging. Det er klart at det er noe omlegging, men man skal dekke et transportbehov. Det er det man skal holde på med. Så må en ta i bruk ny teknologi, modernisere – det er det man snakker om. Det har man gjort hele tiden i forskjellige næringer. Jeg tror at det er den store utfordringen, at man er åpen for videreutdanning og ikke minst å ta i bruk moderne teknologi, slik at f.eks. all kjøring blir registrert, så man kan etterprøve det og se om det er svart arbeid, eller om det faktisk er betalt skatter og avgifter.

Jeg må få kommentere en merknad som Arbeiderpartiet har i innstillingen i dag:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vurderer forslaget som et knefall for Venstres politikk for å slippe til app-selskaper som Uber, Lyft og Cabify og lignende forretningsmodeller i det norske markedet.»

Jeg håper nå at dette lobbyregisteret faktisk blir effektivt i Stortinget. Jeg har møtt Uber én gang, sammen med representanten Hans Fredrik Grøvan, for 1 ½ år siden. De to andre selskapene vet jeg knapt om. Men jeg har tatt Uber når jeg har vært i utlandet, jeg har kjørt med Uber – fantastisk tjeneste de utøver. Det er så fint og behagelig og trygt å kjøre med dem.

Sverre Myrli (A) [15:00:23]: Det var Nils Aage Jegstad som sa noe sånt som at opposisjonen er mest opptatt av framtida. Ja, det er helt riktig – det er akkurat det vi er! Vi er opptatt av drosjetilbudet framover, vi er opptatt av at vi skal ha et drosjemarked som fungerer både i byene og på landsbygda. Og vi er opptatt av at vi har en drosjepolitikk som sørger for drosjas viktige posisjon i det samlede transporttilbudet.

Dessuten – vi er opptatt av arbeidsvilkårene til dem som jobber i drosjenæringen og i transportsektoren. Når det gjelder andre sektorer, sier til og med regjeringen at de har planer og opplegg for å jobbe for hele, faste stillinger. Sånn må det også være i drosjenæringen. Det er ingen forskjell på helsesektoren, industrien eller transportnæringen i så måte. Hovedregelen skal være at folk skal ha hele, faste stillinger. De skal ha en lønn å leve av. Så vil det være behov for ekstrahjelp og andre til å bistå ved spesielle situasjoner, men hovedregelen er at folk skal ha fast jobb og ha ei lønn å leve av.

Nå er vi på full fart over i løsarbeidersamfunnet i taxinæringen, og det kommer til å bli mer av det. Og jeg understreker – alt er ikke rosenrødt i drosjenæringen i dag, men med det som nå blir vedtatt, blir det enda verre.

Etter at jeg har hørt innleggene i dag, fra samferdselsministeren og medlemmer av regjeringspartiene, lurer jeg på: Tar de noen gang drosje i Oslo eller i andre byer? På en tur rundt i Oslo ser en at det er altfor mange drosjer. Det står helt fullt – det er ikke plass på drosjeholdeplassene. De står utover i gatene og på andre offentlige arealer. Det er altfor mange drosjer. Med det som blir vedtatt i dag, blir det ganske sikkert flere drosjer i byene, og det er grunn til å frykte at det blir færre drosjer på landsbygda – for det kommer inn noen og skummer fløten av toppene i markedet, som det er på visse tidspunkter i uka. De tar av markedet, noe som gjør at de som lever av dette på heltid, mister oppdrag og kanskje også må slutte å kjøre drosje.

Jeg skjønner ikke hva regjeringen og regjeringspartiene skjønner som verken de ansatte sjåførene i drosjenæringen, representert ved Yrkestrafikkforbundet eller Transportarbeiderforbundet, som nå vel ikke eksisterer og fra 1. juni er en del av Fellesforbundet, og eierne, representert ved Norges Taxiforbund, skjønner, og de er helt enige. Om en prater med dem fra Buskerud, Hedmark, Oppland, Hordaland eller Finnmark, er de helt enige. De er imot den dereguleringen som nå finner sted. De frykter for framtida, og det er helt riktig som Jegstad sa – vi er opptatt av framtida.

Presidenten: Arne Nævra har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arne Nævra (SV) [15:03:40]: Jeg rekker ikke å svare på det som er blitt sagt her, dessverre, men jeg har et par poeng som jeg hadde lyst til å riste ut av ermet her.

Det ene er i forlengelsen av det jeg begynte på med usikkerheten for drosjene i dag, og hvordan det vil bli: Vi vet at Blindeforbundet, Handikapforbundet og Samarbeidsforumet er bekymret og går imot det meste av lovendringene. Derfor er det ganske leit å se at Kristelig Folkeparti ikke tar dette inn over seg. Jeg synes det er spesielt skuffende. Det burde Kristelig Folkeparti være opptatt av. Såpass godt kjenner vi Kristelig Folkeparti at det poenget burde de lagt seg på sinne.

Helt til slutt et spørsmål som jeg håper statsråd Dale kan svare ut: Kan han peke på verdien av å ha et monopol i distriktene når det ikke er noe å konkurrere om – hvis de ikke har noe offentlig kjøring? Det hadde det vært veldig interessant å høre om.

Nils Aage Jegstad (H) [15:05:07]: Jeg tar ordet for å oppklare en misforståelse. Til Sverre Myrli: Jeg har ikke oppfattet at dere er opptatt av framtiden. Det jeg sa, var at dere synes å vite mer om framtiden enn dere vet om nåtiden, og det er noe ganske annet.

Ellers har jeg også lyst til å si til Nævra: Jo, offentlige innkjøp er ryggraden i drosjenæringen – en av ryggradene, kanskje den viktigste ute i distriktene. Det er en av grunnene til at de er nødt til å være organisert. Det er ikke en fylkeskommune i landet som kommer til å kjøpe tjenester av enkeltdrosjer, de kommer til å forholde seg til de sammenslutningene av drosjer som kommer til å være hovedelementet også i framtiden. Det vil ikke være sånn at fylker kjøper én tjeneste. Det er snakk om store penger, og da går man til de mest seriøse, og der er det faktisk også en konkurranse, for det er flere selskaper som skal by på det. Så det vil være en veldig viktig del av framtiden for drosjene.

Etter høringene endret staten sitt forslag om hvem som skulle administrere eneretten. Det ble i fylkeskommunene. Fylkeskommunene er egentlig proffe, det er de som i dag har behovsprøvingen av løyvene, det er de som bestiller kollektivtransporten. Vi kan si at det man kanskje kan få bedre samhandling om, er syketransporten, for der har helseforetakene stort sett kjørt sitt eget løp. Det å samordne bestillingstransporten tror jeg er viktig for framtiden.

Framtiden ligger egentlig i at man får en mer effektiv drosjetransport. De som i dag surrer rundt i gatene i håp om å få passasjerer, kan gjerne surre rundt, men de kommer ikke til å få noen passasjerer, for de som skal ta drosje, er opptatt av trygghet, og da vil de ta en drosje som har en rating, og som de ser er en drosje. Derfor vil det bli en overgangsfase – kanskje noen flere – men det vil veldig fort bli en mer organisert drosjetransport.

Presidenten: Representanten Tor André Johnsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tor André Johnsen (FrP) [15:07:40]: Jeg har også en liten tilståelse, som Jon Gunnes: Jeg har faktisk kjørt med Uber, bare én eneste gang, men det fungerte også bra. Jeg kjørte med det i USA og hadde en god erfaring med det.

Til Sverre Myrli, om Oslo: Vi må ha en god begrunnelse for å ta taxi, så jeg tar ikke så veldig mye taxi, jeg gjør ikke det. Men de gangene jeg tar taxi, kjører jeg med Oslo Taxi, og da er jeg meget godt fornøyd – god service, god kvalitet. Det er det som er litt av poenget her: De som er gode, de som er dyktige, vil klare seg, og de useriøse vil nok bli borte.

Til Senterpartiet: Det er litt spesielt å få kritikk for at vi har innført moms når de tallene jeg viste til, med en stor økning i kostnaden per kilometer for å kjøre med taxi, var fra 2004 til 2015. De små justeringene av momsen skjedde etterpå, fra 2016 til 2018. Så beklager, den gleden kan de ikke få. Det er nok ikke vi som har bidratt til at prisen for å kjøre taxi har økt.

Til Arbeiderpartiet, når det gjelder svart arbeid: Vi tror faktisk de endringene vi nå gjør, vil føre til at det blir mindre svart arbeid. Det er viktig, for det har vært en økning.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:09:02]: Til representanten Johnsen: Det er helt riktig at drosjeprisene også har økt tidligere. Da blir spørsmålet: Når drosjeprisene har økt tidligere, og det er en erkjennelse hos regjeringspartiene, hva er det da fornuftig å gjøre? Er det da fornuftig å øke avgiftene på å kjøre drosje? Eller er det kanskje lurt å redusere dem, eller i hvert fall ikke øke dem? Det er en kjensgjerning at avgifter på å kjøre drosje, er økt. Momsen på å kjøre drosje er økt med 50 pst. under dagens regjering. På toppen av det kommer det en avgiftsmell for noen bestemte bilmodeller som er svært viktige for drosjesjåfører i dette landet når de skal frakte funksjonshemmede. Det kom i statsbudsjettet i fjor og skal innføres på noen ukers varsel.

Senterpartiet er helt for at vi skal ha teknologiskifte, at man skal få inn nye biler og nye løsninger innenfor bilparken, men det må skje planmessig. Når det kommer over natta og det ikke er gode alternativer til stede, blir det bare en ren avgiftsmell som fører til enten at drosjeselskap må legge ned fordi de ikke finner grunn til å fortsette, eller at de velter kostnadene over på kundene sine. Det er selvsagt en logisk sammenheng her. Den avgiftspolitikken som regjeringa fører, legger til rette for at det blir krevende for folk i hverdagen.

Så til representanten Gunnes, som følte seg forulempet fordi noen hadde vist til at Venstre var opptatt av Uber, hadde fremmet Uber. Det sto ikke referert til representanten Gunnes i den merknaden. Men Venstres tidligere samferdselsbyråd i Oslo har erkjent ikke bare å ha brukt Uber i utlandet, men også å ha brukt Uber i Norge, og har oppfordret til at man skal endre regelverket, sånn at man får Uber inn igjen i Norge. Men jeg kan skjonne representanten Gunnes, og i og med at merknaden kun viser til Venstre, synes jeg det er en god grunn til ikke å gå inn i den merknaden. Andre partier, og bl.a. representanten Nordby Lunde, har gått ytterligere lenger gjennom bevisst å oppfordre folk til å bruke et selskap som er ulovlig, for i neste omgang å bruke det som en brekkstand for å endre lovgivningen sånn at man får selskapet tilbake til Norge.

Jeg håper virkelig at vi kan få en ny retning på drosjepolitikken i dette landet, som både legger til rette for at det skal være levelig for iallfall de som skal kjøre drosje, og legger til rette for at vi skal ha drosje overalt alltid i Norge. Det får man ikke med dette forslaget.

Presidenten: Representanten Siv Mossleth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Siv Mossleth (Sp) [15:12:24]: Jeg har bare lyst til å komme med noen oppklaringer. I den siste regjeringsplattformen ble det sagt at momssatsene skal samordnes, og for persontransport vil det si at momsen vil øke. Den 15. mai kom forslaget om økning på moms på persontransport. Momsen foreslås økt fra 12 pst. til 23–25 pst. Det vil si at denne regjeringa har doblet momsen allerede, og nå kommer forslaget om nok en fordobling av momsen. Dette betyr jo at det blir dyrere for kundene, og dårligere, dyrere og vanskeligere for taxinæringen å drive. Det var en ren oppklaring til representanten Johnsens påstander.

Presidenten: Representanten Bengt Fasteraune har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bengt Fasteraune (Sp) [15:13:29]: Til representanten Jegstad, som er redd for at fylkeskommunen ikke vil bestille tjeneste fra enkeltsjåfører fordi de ikke er sammensluttet i et eller annet selskap: Ja, det er jeg også redd for. Det er kanskje litt av poenget til dem ute i distriktene i dag som har løyve. Mange av de som har løyve, har kompetanse, de har utstyr og de har erfaring. Det er forskjellige typer oppdrag taxiene løser i dag. De har kanskje et kjøretøy som kan kjøre en rullestolbruker, og de har en maksitaxi som kan løse et oppdrag hvor det skal fraktes flere enn én. Det er det som er problemet når denne reguleringen forsvinner. Gjennom de tiltakene som loven foreslår, som går på enkeltsegmentet, vil det kun være enkeltturer som vil bli berørt av de faktiske forhold ute. Det er akkurat det vi er bekymret for også.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [15:14:48]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Lov om havner og farvann (havne- og farvannsloven), og Tillegg til Lov om havner og farvann (Innst. 301 L (2018–2019), jf. Prop. 86 L (2018–2019) og Prop. 108 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [15:15:44] (ordfører for saken): Først og fremst vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid i saken. Selv om det ikke er en enstemmig komité som legger fram forslag til vedtak i saken, er nok komiteen enige om det meste av retningen som er lagt fram her. Saken har fått stor oppmerksomhet fra de berørte. Det har vært gjennomført to høringsrunder, og det har totalt kommet inn 135 hørings svar.

Det framlagte lovforslaget er basert på NOU 2018: 4 Sjøveien videre. Regjeringen har også lagt fram et tillegg til Prop. 86 L – Prop 108 L. I tillegg gjør regjeringen rede for at det har blitt avdekket at det i enkeltbestemmelser i lovforslaget i Prop. 86 L er uteglemt å videreføre enkelte punkter i gjeldende rett. Dette gjelder klageinstans for enkeltvedtak truffet av kommunen, tillatelsesmyndighet for tiltak som kan påvirke forsvars- og beredskapsinteresser, og hjemmel for overtredelsesgebyr. I tillegg foreslår regjeringen endringer som følge av ny grenselov.

Lovforslaget innebærer en omstrukturering og forenkling av gjeldende lov, i tillegg til en rekke materielle endringer.

I forslaget til ny lov videreføres det delt ansvar og myndighet for farvannet mellom kommuner og stat. Det foreslås en særskilt hjemmel som gir kommunene myndighet til å regulere bl.a. ankring i eget sjøområde, men forskriftene skal godkjennes av departementet. Ansvaret og myndigheten for navigasjonsinnretninger samt ansvar for utbedring i farvannet foreslås lagt til staten i sin helhet. Det vil i prinsippet medføre en kostnadsforskyvning fra kommune til stat. Videre legges det opp til at departementet skal gis myndighet til å regulere ferdsel i farvannet, og kommunene til å regulere ferdselen med fritidsfartøyer i eget sjøområde. Kommunale fartsforskrifter for fritidsfartøy vil ikke lenger være underlagt godkjennelse fra Kystverket. Kystverket bruker i dag mye ressurser på disse godkjennelsene, og en endring vil medføre besparelse for etaten.

Dagens lov omhandler tre typer avgifter: kystavgift, sikkerhetsavgift og anløpsavgift. I forslaget til ny lov fjernes hjemmelen til å innkreve kystavgift, med henvisning til at dette har vært en sovende bestemmelse etter at kystavgiften ble avviklet i 2013 som et ledd i arbeidet med å styrke sjøtransportens konkurransekraft. Det foreslås videre en mindre endring i bestemmelsen om sikkerhetsavgift ved at også eier av fartøy gjøres ansvarlig for betaling av avgiften.

Med bakgrunn i at kommunene fortsatt skal ha oppgaver i farvannet, foreslås det derfor at anløpsavgiften videreføres under betegnelsen farvannsavgift. Grunnlaget for å kreve inn farvannsavgift blir innskrenket som en følge av forslaget om at staten tar hele ansvaret for utbedringer i farvannet. Bestemmelsen er utfor-

met slik at det blir tydeligere hvilke oppgaver og tiltak kommunen kan finansiere gjennom avgiften, og det vil fortsatt være slik at denne avgiften skal være beregnet etter selvkostprinsippet.

Forslaget til lov åpner for at det kan deles ut verdier fra havnevirksomheten dersom det er avsatt nødvendige midler til forsvarlig havnedrift. Forslaget legger til rette for at kommunalt eide havner har forsvarlig kapital, slik at havnen kan ivareta sin posisjon som viktig infrastruktur for sjøtransporten. I praksis antas det at for de fleste havner vil kravet om forsvarlig egenkapital innebære liten eller ingen endring i forhold til dagens bestemmelse, fordi det heller ikke i dag er rom for utbytte eller annen utdeling fra havnevirksomheten. For enkelte av de største havnene med mye havnekapital kan det imidlertid være aktuelt å hente ut utbytte. Utbytteadgang kan også gi incentiver til effektiv havnedrift og aktiv og god eierstyring. Kommunene vil også få incentiver til å selge eiendommer som har høy verdi ved alternativ anvendelse. Omdisponering av arealer vil kunne gi en netto gevinst som både kan skaffe kapital til alternative havnearealer, gi overskudd som kan hentes ut og brukes til andre oppgaver kommunen måtte ha, og bidra til en miljøvennlig by- og arealutvikling.

Det foreslås å innføre et overtredelsesgebyr som reaksjonsform ved mindre alvorlige overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av havne- og farvannsloven. Dette vil kunne effektivisere håndhevelse av regelverket og dermed bidra til reduserte kostnader for staten. Terskelen for å gi overtredelsesgebyr blir lavere sammenliknet med dagens situasjon. Dette kan resultere i at det blir reagert i flere tilfeller enn det som gjøres under dagens lov.

I forslaget til ny lov er krav til forsvarlig standard på havneanlegg og løsøre som benyttes i driften av havnen, ikke videreført. Dette er fordi denne type krav og reguleringer faller inn under plan- og bygningsloven og arbeidsmiljøloven. Som en konsekvens vil kommunene ikke lenger ha tilsynsplikt etter havne- og farvannsloven.

Som nevnt innledningsvis har komiteen jobbet godt med saken og er i utgangspunktet enig om det meste i det framlagte lovforslaget. En samlet komité var imidlertid ikke helt fornøyd med regjeringens framlagte forslag til lovtekst som omhandler havnekapitalen, da det ikke var like tydelig som havnelovutvalgets forslag til lovtekst. En samlet komité mener det er viktig at man sikrer hensiktsmessige arealer og en robust og langsiktig økonomi dersom havnene skal kunne bidra til at man når de transportpolitiske målene.

Ingalill Olsen (A) [15:21:06]: Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal utvikle og benytte havnene i vårt langstrakte land til verdiskaping og tilrettelegging for

næringslivet. Det drives viktig virksomhet langs vår kyst, og havnene er nødvendig for at all denne ulike aktiviteten kan skje. Vi trenger at havnenettet henger sammen fra nord til syd, og næringslivet trenger en god og tilpasset infrastruktur, som i tillegg er regulert slik at den tjener næringene.

Når havneloven revideres, er det derfor viktig at en har som målsetting å tilpasse den til de som bruker havnene våre. Havne- og farvannsloven skal lovregulere farvannene, sikre framkommelighet, lovverket skal være tilpasset den teknologiske utviklingen og ta hensyn til klima- og miljøforhold.

Vi har de senere årene opplevd en rivende utvikling innen batteridrift av båter og ferger. Denne utviklingen fortsetter også på andre felt knyttet til utslippsfri drift. Det betyr at det må bygges infrastruktur knyttet til det å få ladet batterier, samt at skip ved kai må kunne påregne å ligge på landstrøm. Det har Arbeiderpartiet med flere levert forslag om, og vi mener det er viktig at det blir tatt med.

Stortinget har som ambisjon at mer gods skal over fra vei til sjø. Det er derfor svært skuffende at regjeringen i RNB foreslår å fjerne alle midlene til dette tiltaket, og på den måten helt bevisst unnlater å følge Stortingets vedtak, som helt klart gir regjeringen marsjordre om å sette i verk tiltak som øker overføringen av gods fra vei til sjø. Arbeiderpartiet er med på et forslag hvor regjeringen bes om å komme tilbake til Stortinget med tiltak i løpet av 2019.

Arbeiderpartiet mener at dette kuttet i RNB viser at regjeringen ikke tar de maritime næringene på alvor, og nettopp ikke legger til rette for å nå det fastsatte målet om økt overføring.

Den store diskusjonen knyttet til revidering av havne- og farvannsloven har vært om eierne av de offentlige havnene, kommunene, skulle kunne ta utbytte fra havnekapitalen. Det har ikke vært mulig etter den tidligere loven.

Størrelsen på havnekapitalen varierer i stor grad. I høringsuttalelsene, som er skeptisk til at kommunene skulle ta ut kapital fra havnene, har man ment at havnene må forvalte denne kapitalen selv, til drift og utvikling av havnene. Videre har mange fryktet at kommunene skulle tappe havnene for kapital.

Arbeiderpartiet deler ikke denne bekymringen, men vi har vært helt klar på at dersom man åpner for at kommunene skulle ta utbytte, må det reguleres slik at havnene sikres tilstrekkelig med økonomiske midler til drift, vedlikehold og videreutvikling. For havnene er tilstrekkelig med egnet areal en forutsetning for utvikling og drift av en havn.

Forslaget som kom fra regjeringen, var i realiteten et frislipp som kunne ha ført til storstilt tapping av havne-

kapitalen. Jeg vil gi honnør til komiteen og saksordføreren, som har begrenset dette forsøket fra regjeringen på å liberalisere havnekapitalen. Arbeiderpartiet mener at vi burde stramme ytterligere inn, jf. vårt og SVs forslag til endring av § 32, men det forslaget som ligger inne fra flertallet i komiteen, er betydelig bedre enn det som regjeringen hadde ønsket.

Flertallet kunne allikevel ikke være med på å sikre havnene midler nok til videreutvikling framover og til å sikre areal. Havnene har mange viktige roller i samfunnet, og en forutsetning for at de offentlige havnene skal kunne utøve sin samfunnsrolle, er at de har en solid økonomi og relevante arealer og eiendommer.

Forslaget til ny havne- og farvannslov foreslår at staten har det fulle ansvar for hovedled og biled. Dette støtter Arbeiderpartiet fullt opp om. Ikke minst er det betryggende knyttet til sikkerhet på havet.

Losloven innlemmes, og også det er Arbeiderpartiet enig i. Vi registrerer en rivende utvikling knyttet til teknologi og autonomi, også i sjøtransport. Det betyr at norske havner må tilpasse seg autonomi, og må investere i teknologi og kompetanse. Her må myndighetene være påpasselige og eventuelt tilpasse lovverket ny utvikling.

Norge er en stolt havnasjon, og vi utnytter havet til fiskerier, til oppdrett av sjømat, til godsfrakt, til supply- og frakteskip og til olje- og gassutvinning, for å nevne noe. Og for at alle disse næringene skal kunne utvikle seg optimalt, kreves det effektive og funksjonelle havner i hele landet.

Jeg tar opp de forslagene Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Ingalill Olsen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Elizabeth Åsjord Sire (H) [15:26:39]: Det skjer mye spennende i norske havner og farvann. Når vi om 10–20 år ser tilbake på hvordan Norge klarte å bli en fornybar og grønn nasjon, vil havnene være sentrale. Men for at utviklingen skal gå i riktig retning, er det viktig at vi fornyer oss i takt med tiden vi lever i.

I dag er det litt over ti år siden loven om havner og farvann ble revidert. I forslaget som nå ligger til grunn, vil kommunene fortsatt ha ansvar i sitt eget sjøområde, og staten vil ha ansvar for hoved- og biled. Samtidig åpner forslaget for å gi departementet myndighet til å regulere ferdsel i farvannet, men av hensyn til lokaldemokratiet foreslår regjeringen at kommunene gis myndighet til å regulere ferdsel med fritidsfartøy i eget sjøområde.

Anløpsavgiften videreføres, men endrer betegnelse til farvannsavgift. Siden staten allerede har de tyngste investeringene i sjøområdet, forventes ikke en betydelig kostnadsforskyvning mellom stat og kommune.

Det foreslås videre en mindre endring i bestemmelsen om sikkerhetsavgift ved at også eier av fartøyet gjøres ansvarlig for betalingen av avgiften. Fra før gjelder dette for reder og agent. Forslaget stiller eier av fartøyet overfor et solidarisk ansvar de tidligere ikke har hatt.

Flere av høringsinstansene har vært opptatt av reguleringen av havnekapitalen. Høyre mener at et aktivt eierskap er med på å gi effektive og gode tjenester. Som hovedregel mener vi at det skal kunne deles ut utbytte fra havnevirkksomheten dersom det etter utdeling er tilstrekkelig midler til forsvarlig drift og vedlikehold av havnen. Samtidig er det viktig at havnene har en utbyttestrategi som sikrer nødvendig utvikling i et langsiktig perspektiv. Høyre mener derfor at komiteens forslag om å presisere lovteksten slik at det framkommer tydelig at det også skal avsettes midler til investeringer som direkte er knyttet til tjenesteytingen, er en klok tilnærming.

Havne- og farvannsloven har betydning for mange. Forslaget til ny havne- og farvannslov favner bredere enn sjøtransport- og havnenæringen, legger til rette for bedre havnedrift og ivaretar også næringsinteresser og andre brukergrupper av farvannet.

Siv Mossleth (Sp) [15:29:45]: Loven om havner og farvann er viktig for havnasjonen Norge, så det er en grunn til å være tilfreds med veldig mange momenter i denne saken og at den fremmes, og at lovverket revideres. Jeg vil faktisk også innrømme tillit til saksordfører Olsen. En los fra Nordland må vel være akkurat den rette representanten til å holde orden på saken om lov om havner og farvann.

Senterpartiet bifaller at losloven innarbeides i den nye havne- og farvannsloven. Vi er også fornøyd med at det fjernes rettslige hindringer for autonome kystseilas. Men det som bekymrer oss i lovforslaget, er at anledningen til å ta utbytte fra havnene kan føre til en dårligere utvikling i havnene enn det som er optimalt for sjøtransporten. Hensynet til målet om økt sjøtransport er viktig for Senterpartiet. Sjøen ligger der, ferdig brøytet og saltet, og mer sjøtransport fører til færre farlige vogntog på veiene. Denne bekymringen for uttak av havnekapital er grunnen til at Senterpartiet fremmet et eget forslag, forslag nr. 5, om at havnekapital fra ordinær havnedrift ikke kan nyttes til andre formål enn havnevirk-somhet, herunder drift, vedlikehold, utbedring, utbygging og utvikling.

Jeg tar opp det forslaget. Sekundært vil vi stemme for forslag nr. 4 fra Arbeiderpartiet og SV.

Senterpartiet mener at transport på sjø er miljøvennlig og bør brukes i enda større grad enn det gjøres i dag, og det kan bli enda mer miljøvennlig hvis det legges bedre til rette for denne transporten. Her synes vi at forslagene til regjeringspartiene ikke går langt nok. Vi me-

ner at det må settes av midler til landstrøm og ladestrøm, og at kommunale myndigheter må ha mulighet til å sette miljøkrav til skip som skal anløpe.

Havnasjonen Norge har mange hensyn å ta, og havnene er veldig viktige for beredskapen som er i Norge. Derfor har Senterpartiet lyst til å presisere beredskapsbetydningen som havnene har langs hele kysten. Det er viktig at det hensynet også kommer fram i lovverket, og det er jo nevnt der også.

Presidenten: Representanten Siv Mossleth har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Arne Nævra (SV) [15:33:19]: Det er god mosjon for en enmannsfraksjon med alle disse sakene om transport!

Aller først: Det er jo dette med forvaltning av havnekapitalen som har vært det store spørsmålet og store punktet i denne saken. Jeg registrerer at regjeringspartiene i salen og opposisjonen har nærmet seg hverandre i løpet av denne komitéprosessen, og det er for så vidt greit, de to forslagene om dette er ganske like hverandre nå, og da kan vi jo være trygge på en ganske omforent holdning til disponeringen av havnekapitalen – på den ene siden og på den andre siden osv. – med begrensninger.

Men det er et par ting jeg hadde lyst til å ta opp, som ingen andre har nevnt noe særlig om ennå, og det gjelder saker av den grønne valøren. Det ene er det som gjelder anløp av skip som forurensar. Vi registrerer at regjeringa la fram forslag som innebærer at man kan sette krav dersom det er forurensninger med i en øyeblikks-situasjon lokalt, og det er veldig bra. Det kan sammenlignes litt med rushtidsproblematikken i byer, der det ofte er inversjonslag, og det er helsefarlig med en flytende by som kommer inn til en by på den måten. Men så var det en del mangler. De tok ikke inn over seg i dette forslaget at kommunen bør kunne sette betingelser til anløp, også utenfor de prekære situasjonene, for i sum er det klart at det blir en masse utslipp fra disse skipene som kommer inn til norske havner.

Vi har fått henvendelser fra flere hold, noen av oss, vi har fått uttalelse både fra Bergen og fra Oslo angående muligheter for å kreve at båtene bl.a. skal ha utstyr for tilknytning til landstrøm. Det er et ganske vesentlig punkt at man har et virkemiddel for de mer framoverlente kommunene – Bergen er en av dem, Oslo er en annen, og Kristiansand har også bedt om en sånn mulighet. Da er det synd at vi ikke legger det inn i lovverket, jeg synes det er veldig synd. Hvis vi setter gode rammer for nullutslipp – vi kan gjerne sette et årstall for mitt vedkommende – så vil næringen rette seg etter det. Det er dette som kalles atferdsendring, enten det gjelder enkeltindivider eller næring, at det tilpasses. Men vi

må ha verktøy, vi må ha muligheten, og jeg har tiltro til at kommunene i sånne tilfeller ikke vil være urimelige. Det er bakgrunnen for det forslaget som vi har framsatt, og som SV er en del av.

Så er det et annet poeng som jeg har lyst til å nevne, og det er at det gjennomgås ingenting rundt dette med at mange fjorder nå har blitt store fritidsfjorder. Det er en stor trafikk av fritidsbåter på flere fjorder, det er nok å nevne Oslofjorden. Jeg nevner i innstillingen at det nå er rundt 200 000 kanoer og kajaker her i landet, og mange av disse kajakkene er havgående, man padler på sjøen. Så har vi fått et ganske stort frislepp, som kanskje mange vet, av vannscootere. Og så har vi de enda mer myke trafikantene der ute – det kan være de på seilbrett og andre – det er mange aktører som må kunne kalles «myke trafikanter» på sjøen. Dette omhandles ikke på en tilfredsstillende måte i dette utkastet, og det synes jeg er leit.

Det er bakgrunnen for at SV ønsker at dette innarbeides i lovverket, og at vi ber om et tillegg til § 1 i loven, som «sikrer at loven også fremmer sikkerhet og trivsel for brukere av fritidsfartøyer og andre brukere av havn og farvann», som det står, «samt sikre hensynet til miljøverdiene langs kysten». Den siste setningen gjelder jo selvfølgelig mange forstyrrelser i viktige naturområder i fjordene våre.

Med det tar jeg opp forslagene fra SV.

Presidenten: Representanten Arne Nævra har tatt opp de forslagene han refererte til.

Jon Gunnes (V) [15:38:31]: Det er helt opplagt at det har vært havnekapital og kanskje eiendomsutviklingen – som har blitt berørt – knyttet til havnevirk-somheten, som har opptatt i hvert fall Venstre mest, med tanke på omleggingen av denne nye havne- og farvannsloven. Losen, altså representanten Dagfinn Henrik Olsen, som også er saksordfører, har på en glimrende måte vist hvilken betydning både avgiftsnivå og ansvaret for de forskjellige tingene har. Så jeg vil konsentrere meg mest om havnekapitalen.

Vi er nå i en by, Oslo, som måtte ha dispensasjon fra havne- og farvannsloven for å utvikle havnen sin. Jeg tror ikke det er noen som angrer på at den er utviklet i dag. Det er noe båtfart, men det er også veldig mye opplevelser, kultur og flott bebyggelse langs havnen. Samtidig tok man vare på ønsket om å ha en moderne havn. Man flyttet den litt lenger ut i fjorden og har mangedoblet volumet og fått en meget effektiv havn. Det har altså vært et meget effektivt sambruk med tanke på å anvende tidligere havneområder til andre formål.

Det er flere byer i Norge som har den samme tankegangen. Hele transport- og kommunikasjonskomiteen var i Agder og fikk høre hvordan Kristiansand hadde

tenkt å ta i bruk havneområdet sitt til helt andre formål. Vi fikk en god innføring i det. Jeg vet at Trondheim har den samme debatten. Det er viktig at eierne av disse fantastiske fine havneområdene disponerer dem selv.

Det gjelder også for utbyttepolitikken. Jeg kjenner Trondheim Havn veldig godt. Der har man inntekter på 90 mill. kr i året. 60 mill. kr av dem kommer fra eiendom, 12 mill. kr fra parkering og ca. 20 mill. kr fra selve havnedriften. Da skjønner man at eieren har et behov for å ta utbytte, når man har så stor inntjening på sin eiendom.

Det forundrer meg derfor at Senterpartiet nå går imot det forslaget som fremmes i dag. De er redd for at man ikke vil bruke pengene til det riktige formålet. Hva med det kommunale selvstyret, Senterpartiet? Er det ikke dere som virkelig er talsmennene for det i denne salen? Men dere vil fortsatt ikke åpne for at man kan utnytte den kapitalen man tjener på helt andre ting enn havnedrift, til gode formål i en kommune. Jeg tror vi vil se at de pengene vil bli brukt på en meget flott måte, og ikke minst at eiendommene blir utviklet på en fin måte, med det forslaget som foreligger i dag.

Når det gjelder forslagene om elektrifisering av særlig havnedriften, som flere har vært inne på, er Venstre veldig enig. Vi har et redskap i dag: Enova. De er med på å finansiere landstrøm. Flere byer har fått det. Da kystruten var på anbud, stilte vi klare krav om at den skulle bli renere, og i dag bygger man nye hurtigruteskip – som jeg kaller dem – som i hvert fall har mulighet til å ligge til land med landstrøm. Kanskje har de også mulighet til å gå de første meterne inn og ut fra havn med batteridrift.

Jeg tror det vil være en meget god utvikling innenfor dette. Jeg ser fram til at det skal videreutvikles. SV har nok helt rett i at det kan godt hende at vi skal være enda strengere med årstall og slikt. Vi ser fram til at man fra Stortingets side vil være enda strengere når det gjelder å ha forventninger til det.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:43:43]: Lovgivningen som regulerer trafikken på sjøen, skal bidra til at vi når våre transportpolitiske målsettinger. Like viktig er det at vi fører en politikk på området gjennom bruk av målrettede virkemidler som gjør at våre klima- og miljøpolitiske mål kan nås. Med et sterkt økende press på sjøarealer er det viktig at ny lovgivning på området i tillegg til å vektlegge transporten på sjø også samvirker med plan- og bygningsloven.

Saksordføreren har på en veldig god måte gjort rede for de endringer som ny lovgivning på området foreslår. Jeg vil konsentrere meg om formuleringen knyttet til havnekapital.

Dagens havne- og farvannslov forbyr eierne av de kommunale havnene å ta ut utbytte til andre formål enn

havnevirksomhet. Størstedelen av inntektene, spesielt i de store havnene, kommer i dag fra eiendomsvirksomhet og ikke havneavgifter. Havneselskapene sitter i dag på store verdier og eiendommer som er attraktive for annen utvikling, og mange kommuner ønsker adgang til omregulering og salg. På den ene siden kan muligheten for å realisere havnekapital gi kommunene som eiere en mulighet for etablering av havner på mer egnede steder. Men på den andre siden er det mange kommunepolitikere – og vi har vel selv vært blant dem, flere av oss som sitter i denne salen – som ønsker utbytte fra havnekassen til andre kommunale drifts- og velferdsoppgaver. Resultatet kan bli at nettopp de formål som havnevirksomheten skal tjene, tilrettelegging av infrastruktur for sjøtransport og langsiktig investering, kan bli skadelidende.

Fra Kristelig Folkepartis side har det vært viktig at ønsket om en viss liberalisering av dagens havnekapitalregler fortsatt må være rammet inne av tydelige regler for skjerming. Det er etter vårt syn et klart behov for å begrense muligheten til å saldere kommunal drift med utbytte fra havnekapitalen. Derfor har Kristelig Folkeparti i denne saken støttet flertallet i utvalgsinnstillingen. Kristelig Folkeparti er imot full liberalisering. Det er derfor viktig, etter vårt syn, at det etableres tydelige kriterier, som det her foreslås, som kan sikre at det gjøres en bredere vurdering av havner på kort og lang sikt, før utbytte kan deles ut. Forslaget, slik det foreligger fra flertallet i komiteen i innstillingen, ivaretar etter vårt syn disse hensynene på en tilfredsstillende måte. Her understrekes at det skal være igjen tilstrekkelige midler til forsvarlig drift og vedlikehold av havner, men også at det settes av tilstrekkelige midler til investeringer som er knyttet til tjenesteyting rettet mot fartøy, gods og passasjerhåndtering. Kristelig Folkeparti støtter derfor flertsinnstillingen.

Statsråd Jon Georg Dale [15:46:58]: Langs norskekysten går det føre seg enorm verdiskaping, busetjing og muligheter for norsk næringsliv til ikke berre å halde oss med arbeidsplassar i dag, men å skape nye for framtida.

For regjeringa har satsinga på hav- og kystnæringa vore ei viktig prioritering. Samtidig er det slik at dei transportbehova og transportmulighetene vi har langs kystlinja vår, ikkje er tilstrekkeleg utnytta. Om vi politisk sett skal vere ærlege med oss sjølve, har det i vel-dig lang tid, på tvers av regjeringar, vore eit mål å få til større godsoverføring, f.eks. frå veg til sjø. Men resultatet har nok – også på tvers av regjeringar – vore så som så. Det har med andre ord vore for stor avstand mellom dei målsetjingane politikken har hatt for godsoverføring, og dei lovar og reglar vi har hatt, som kan mogleggjere at vi skal lykkast med det.

Dette lovforslaget har fleire sider ved seg. Mange av dei har vore nemnde av andre, og eg skal ikkje gå inn på alle. Ein del av dei opplever eg også som ukontroversielle og med brei tilslutning i Stortinget. Eg vil likevel bruke nokre ord på spesielt to område. Det eine er ansvars- og myndighetsfordeling mellom stat og kommune, som vi no føreslår å rydde litt opp i. Utgangspunktet er med andre ord å få til eit meir harmonisert regelverk for skipstransporten som går langs kysten, samtidig som vi varetek dei lokale behova ein har, i eit langstrakt land som Noreg, for noko individuell tilpassing, f.eks. på fartsgrense for fritidsflåten – altså både føreseieleg regulering for næringslivet og lokal handlefridom for å regulere så godt som mogleg lokalt.

Eit anna spørsmål som det har vore meir diskusjon om, gjeld hamnekapital og tilgang til utbytte. Om det hadde vore talet på hamner det stod på for om vi hadde lykkast med godsoverføring, hadde langt meir av transporten vår gått på sjøen. Det er primært ikkje mangel på hamneinfrastruktur. I mange tilfelle kan ein heller stille spørsmål ved om det vert investert for mykje på for mange plassar til at det i det heile er lønsamt å få volum der.

Den endringa i lovverket som vi no legg opp til, nemleg at det i utgangspunktet er tilgang til utbytte frå hamnekapital, men at ein kan skjerme det for å vareta driftsbehova og investeringsbehova på det som er relatert til hamna, bidreg til at eigarane kan konsolidere, dei kan frigjere hamneareal og utvikle det til andre ting der det er lønsamt, og dei kan bidra til at investeringsverkemidla som vert igjen i hamnene, også samlar større volum, som gjer at vi kan få lønnsamd i godstransporten.

Det er det som avgjer om vi kjem til å lykkast framover: om vi faktisk tør å ta dei nye stega som må til for å klare å flytte over gods. Det er ikkje vanskeleg å ha politiske ambisjonar, men det har vist seg vanskeleg å få flytta tilstrekkelege volum f.eks. frå veg til sjø.

Eg er heilt ærleg på at det heller ikkje er sikkert at alt dette forløyser alt potensial for godsoverføring, men eg trur dette er viktige steg på vegen for å få tilstrekkelege investeringar, godskonsentrasjon, ein frekvens som mogleggjer at fleire kan velje sjøvegen.

Og vi veit jo – vi kan berre sjå til Europa – at det er nokre store hamner som verkeleg er avgjerande for betydinga for sjøtransporten på heile kontinentet. Noregs største hamn er framleis Göteborg, paradoksalt nok. Det krev heilt andre verkemiddel enn dei vi normalt har hatt, om vi reelt skal gå frå politiske ambisjonar om godsoverføring til politiske resultat på det.

Eg meiner Stortinget i dag tek viktige steg på vegen dit fordi ein varetek dei behova sjøtransporten har, samtidig som ein varetek lokal sjølvråderett for fritidsflåten. Eg meiner ein opnar opp for at eigarkommunane,

lokalpolitikarane, kan få gjere sjølvstendige val på om det er mest fornuftig å byutvikle hamneområdet sitt i dag og heller vere med på eit felles hamneprosjekt med nabokommunane for å samle godsvolumet i regionen.

Dette er nye, viktige steg på vegen som eg håpar bidreg til å løyse dei utfordringane vi reelt står overfor om vi skal få til å flytte meir gods frå veg til sjø.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingalill Olsen (A) [15:52:14]: Debatten har i størst grad handlet om havnekapital og det å ta ut utbytte fra havnekapital. Regjeringens forslag kunne i utgangspunktet ha vært et frislipp, og det har komiteen helt forbilledlig strammet inn.

Hvis vi ser på de to forslagene som foreligger, det fra bl.a. Arbeiderpartiet og det fra flertallet i komiteen, er det en liten forskjell. Arbeiderpartiet har ønsket at vi skulle ha med det som er knyttet til utvikling, altså framtiden, og at det skulle sikres nye anlegg og areal. Det var ikke regjeringsfraksjonen med på, samtidig som de har en kraftig innstramming.

Da lurar jeg på: Er statsråden fornøyd med at hans egne i komiteen har strammet inn hans forslag betydelig? Og ville det ikke heller ha vært bedre om vi kunne ha fått en lov som hadde hatt et enda bredere flertall bak seg når det gjelder § 32?

Statsråd Jon Georg Dale [15:53:19]: Til det siste er svaret definitivt ja.

Det hadde vore endå betre viss Arbeidarpartiet, viss dei meiner det er så liten forskjell, faktisk slutta seg til fleirtalet som er her, som bidreg til at vi får løyst opp i den stramme reguleringa vi har hatt på hamnekapitalen – som har gjort at det ikkje har vore mogleg for eigarar å hente ut utbytte og gjere fornuftige investeringar, anten ein investerer på nytt i hamnene sine for å samle volumet, eller i f.eks. byutvikling, som representanten Gunnes var inne på at ein har gjort f.eks. i Oslo.

Så viss Arbeidarpartiet er opptekne av brei tilslutning til eit forslag der dei seier det er minimal forskjell, er dei hermed inviterte til å stemme for forslaget frå fleirtalet. Då kan dei bidra til det fleirtalet.

Men eg meiner at mykje av det som no – heilt rett – er presisert av komiteen i § 32, også er det som er intensjonen i føremålet med lova. Difor opplever eg dei endringane som komiteen her har gjort, som heilt handterbare, fordi føremålet med lova i utgangspunktet varetek desse omsyna – som eg òg har gjort greie for i svaret mitt til komiteen.

Ingalill Olsen (A) [15:54:27]: I innlegget fra statsråden snakket han også om dette med gods fra vei til sjø. Alle midlene som lå inne i 2019-budsjettet, er fjer-

net i RNB nasjonalbudsjett, noe som er utrolig negativt, og som ikke kan føre til at vi når det målet. Hvis det i Samferdselsdepartementet er mangel på tiltak og ideer som kan få mer gods over fra vei til sjø, kan jeg hjelpe til med å henvise til kommunene Bodø, Tromsø og Lødingen, som har jobbet med å få en Nord-Norge-linje på sjø. Det har vært gjort et omfattende arbeid, da aktørene visste at dette var midler som skulle vare i tre år. Nå er de midlene borte, og planene om dette tilbudet ser ut til å strande.

Kan statsråden tenke seg å endre det og bidra til at bl.a. Nord-Norge-linjen på sjø blir realisert, slik at vi kan klare å nå målet om å få mer gods over fra vei til sjø?

Statsråd Jon Georg Dale [15:55:30]: Eg òg håpar at vi også i Nord-Noreg kan få til løysingar som bidreg til at vi greier å få overført gods frå veg til sjø. Det kan representanten vere heilt trygg på. Dei endringane som vart gjorde i revidert nasjonalbudsjett, handla altså om at vi budsjetterer realistisk i staten. Det reknar eg med Stortinget er fornøgd med at regjeringa gjer. Det betyr at viss det ikkje er komne inn søknadar som reelt kvalifiserer til å få tilskot, betaler vi det heller ikkje ut, og då løyver vi heller ikkje pengane. Det er slik Stortinget har sagt at regjeringa skal opptre i budsjettaugneméd, og det gjer vi også.

Så har vi gjort ei rekkje andre ting, f.eks. i statsbudsjettet for i år, med forslaget om å lage ei ordning over tre år for effektive og miljøvenlege hamner. Det handlar grunnleggjande sett om at vi no testar ulike måtar å innrette tilskotsordningane på, for reelt å lykkast med godsoverføring.

Arbeidarpartiet har også famla i blinde. Det ser vi på dei åtte åra dei sat i regjering sist. Dei fekk ikkje resultat. No prøver vi ulike måtar å få det til på.

Siv Mossleth (Sp) [15:56:41]: Alle har vel nå registrert at det er et forslag om oppstramming av lovforslaget til § 32 om når det kan utdeles utbytte av havnevirk-somhet. Arbeiderpartiet og SV står sammen om forslag nr. 4, og regjeringspartiene har en egen presisering i særmerknad og fremmer eget forslag til § 32.

Kan statsråden forklare forskjellen mellom Arbeiderpartiet og SVs forslag og regjeringspartienes forslag til vedtak?

Statsråd Jon Georg Dale [15:57:21]: Eg opplever at regjeringspartia sitt forslag i stor grad varetek det som også eg var oppteken av då vi fremja dette lovforslaget, og som eg meinte låg i formålsføresegna i lova, slik eg òg har svart komiteen. Det handlar om det vi gjer når vi set av kapital, når vi skjermar kapital frå utbytte. Det vi gjer når vi skjermar kapital, er at vi tek frå eigarane moge-legheita til å hente utbytte frå kapital dei sjølve har vore

med på å investere. Når vi tek frå eigarane den moge-legheita, må vi avgrense kva formål vi gjev det til. Difor har vi sagt drift, vedlikehald og investering i det som openbert er hamnerelatert aktivitet.

Det opplever eg at forslaget frå fleirtalet varetek. Det opplever eg låg i regjeringas opphavlege forslag i formålsparagrafen. Og om det er slik at ingen andre ser forskjellen mellom det og det Arbeidarpartiet og SV føreslår, føreslår eg at Stortinget samlar seg rundt regje-ringspartia sitt forslag til vedtak.

Siv Mossleth (Sp) [15:58:21]: I sted sa statsråden at det var minimal forskjell, og nå er forskjellen så liten at han egentlig ber Stortinget om å samle seg om ett av for-slagene. Jeg synes det da er merkelig at ikke regjerings-partiene kunne samle seg om Arbeiderpartiet og SVs forslag, for det kom lenge før det andre ble fremmet.

Jeg skal ikke gå videre på akkurat det. Jeg har lyst til å fortsette litt på saken som representanten Ingalill Olsen tok opp, om tilskuddsordningen for å få gods over på sjø. Jeg forstod det nesten sånn at statsråden sa at det rederiet som ønsker å starte en Nord-Norge-linje, lever-te en søknad som ikke kvalifiserte for tilskudd. Kan det virkelig stemme?

Statsråd Jon Georg Dale [15:59:29]: Til det første: Eg sa ikkje korleis eg vurderte forslaget frå Arbeidarpar-tiet og SV. Eg refererte til korleis representanten Ingalill Olsen såg på forskjellen mellom dei to forslaga. Om op-posisjonen meiner det er så liten forskjell, er invitasjon send til å røyste for regjeringspartia sitt fleirtalsforslag. Det er ei fin mogelegheit om ein ønskjer å bidra til det, men det vil jo ikkje Senterpartiet. Dei vil jo nekte lokal-politikarane tilgang til kapitalen med sitt forslag, så vi får sjå korleis opposisjonen handterer det.

Eg driv ikkje saksbehandling på enkeltsaker. Hel-digvis har Stortinget andre å setje sin lit til når det gjeld det, enn underteikna. Samtidig er det slik at når vi gjer opp revidert nasjonalbudsjett, ser vi på innkomne søk-nader, på tildelte midlar basert på søknadsfristen, og så justerer vi budsjetta til det faktiske beløpet det er søkt om, og som er løyvd. Det meiner eg er den rette måten å halde seg til dette på budsjetteknisk, og så får vi ta andre problemstillingar når dei måtte oppstå.

Sverre Myrli (A) [16:00:45]: Jeg må få anmode samferdselsministeren om å svare skikkelig på de spørsmå-lene han får i replikkordskiftet. Da Ingalill Olsen stilte spørsmål til ham, svarte samferdselsministeren at Ar-beiderpartiet kan stemme for regjeringspartienes for-slag. Slik bør samferdselsministeren holde seg for god til å svare. Sannheten er jo at Arbeiderpartiet la fram sitt forslag i komiteen lenge før regjeringspartiene vra-ket regjeringens formulering og kom opp med sin egen

formulering. Faktisk kom den så sent at vi måtte utsette de fristene vi hadde blitt enige om i komiteen. Det er sannheten, og så står samferdselsministeren her og sier at Arbeiderpartiet kan stemme for regjeringspartiernes forslag. Når først regjeringspartiene mente at regjeringens forslag ikke var godt nok, hvorfor kunne de da ikke enes om det forslaget Arbeiderpartiet la fram, og som har fått tilslutning fra SV? Spørsmålet mitt til samferdselsministeren er: Hvorfor vil ikke regjeringspartiene støtte forslaget som Arbeiderpartiet har lagt fram?

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Jon Georg Dale [16:01:52]: Eg meiner forslaget frå Arbeidarpartiet går lenger i å skjerme kapitalen for utbyte enn det som låg i forslaget frå regjeringa til formål i lova, og eg opplever at formuleringa som har fleirtal i komiteen, er meir presis i avgrensinga, noko som gjer henne lettare å forvalte, og som gjer det tydelegare overfor eigarane når det gjeld kva slags investeringar dei kan forvente at ein kan skjerme kapitalen for utbyte på. Eg meiner det rett og slett er ei meir presis formulering av den avgrensinga som er teke inn i formålet med lova. Eg meiner det er eit betre forslag, difor tillèt eg meg å oppmode Arbeidarpartiet – viss dei meinte det var ein så minimal forskjell – å røyste for det beste forslaget, og det har eg framleis tenkt å tillate meg å oppfordre Arbeidarpartiet til. Når dei meiner det er så liten substansiell forskjell på dei to forslaga, bør dei røyste for det beste av dei to.

Arne Nævra (SV) [16:03:07]: Jeg skal ikke fortsette på det lille flisespikkeriet som har vært i det siste replikkordskiftet, men peke på det som jeg tok for meg i innledningen min på talerstolen, og det gjelder det feltet som statsråden og departementet ikke har gått noe inn i. Det gjelder all den trafikken som er med fritidsbåter på sjøen. Det er et poeng som flere organisasjoner har vært opptatt av. Jeg henviser til det i innstillingen også. Det gjelder uttalelsene fra bl.a. Naturvernforbundet, Norsk Ornitologisk Forening, Oslofjordens Friluftsråd og Norsk Friluftsliv til NOU-en. Det har heller ikke vært noen møter med disse organisasjonene, som teller en hel haug med medlemmer og er veldig representative for friluftslivet på fjorden. Ser statsråden at det er et aldri så lite hull i forslaget på dette feltet – at det er en mangel, og at dette er problemstillinger som han må komme tilbake til på et eller annet tidspunkt?

Statsråd Jon Georg Dale [16:04:11]: Nei, i utgangspunktet meiner eg at det lovforslaget vi har levert, er godt balansert mellom ulike omsyn. Det varetek sjøtransporten, det varetek dei interessene kommunane bør fortse-

tje å rå over, og det gjer også at ein kan finne hensiktsmessige måtar for folk i kystnære strøk å bidra til rekreasjon og friluftsliv på. Eg meiner at desse forslaga er balanserte og tek opp i seg alle desse omsyna. Difor meiner eg det er tilstrekkeleg til at ein no kan vedta denne hamne- og farvasslova slik ho er føreslått av regjeringa.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [16:05:07]: Jeg må først og fremst få takke for alle rosende ord. Det er nesten så man kommer til å plages med nattesøvnen.

Jeg vil nå knytte noen kommentarer til komiteens flertalls forslag til § 32 tredje ledd samt øvrige merknader.

Flertallet har fokusert på at en ønsker nedfelt i loven at det skal være avsatt tilstrekkelige midler til drift, vedlikehold og framtidige investeringer i havnene – og så det viktigste – som er direkte tilknyttet tjenesteproduksjon rettet mot fartøyer, gods- og passasjerhåndtering. Her mener jeg at forskjellen mellom de forslagene som er framsatt, ligger. Det forslaget som var debattert litt tidligere her, fra Arbeiderpartiet, favner nok videre også, i mitt perspektiv.

Flertallet har også fokusert på at havner som ut fra et nødvendig sikkerhetshensyn er satt til å drive overvåkning av ankerplasser tilknyttet havnene, gis adgang til å kreve betaling for en slik tjeneste gjennom egen forskrift. Det legges imidlertid inn et krav om at departementet skal godkjenne en slik overvåkning før en kan kreve betaling for tjenesten.

Avslutningsvis er det nok rett å si at det er noen kommuner, brukere og organisasjoner som ikke er helt fornøyd, fordi de ikke er blitt hørt til fulle, men jeg tror de aller fleste er enig i at i forslaget til havne- og farvannslov er en rett kurs satt. Det er nok slik at alle navigatørene må korrigere kurs underveis for å komme fram til rett plass – sånn vil det nok også være med denne havne- og farvannsloven når den har fått satt seg.

Det har også vært nevnt i debatten kutt i RNB og fjerning av incentivordningen til sjøtransport. Jeg har siden 2012–2013, under en annen regjering, vært svært opptatt av at det måtte opprettes en incentivordning nettopp mellom sjø og vei og bane for å kunne opprettholde båttransport mellom Bodø og Alta, det som nå kalles Nord-Norge-linjen. Det er nok også slik at det er sagt at denne ordningen skulle evalueres, men prøveordningen fortsetter jo ut 2019. Men det er også rett å si at ordningen nok ikke har truffet helt, ut fra at det er midler som har vært avsatt tidligere år, som ikke er blitt brukt. For 2019 regner man med at man vil bruke 40 mill. kr. Så også jeg er opptatt av at man skal finne en god ordning

for Nord-Norge-linjen og også sjøtransporten og incentivordningen i framtiden.

Helt til slutt: Ved en inkurie har ordet «om» kommet på feil plass i § 52 annet ledd. Det skal stå: «(...) lov 15. august 2014 nr. 61 om losordningen.» Jeg ber om at dette rettes.

Presidenten: Det om ordet «om» er notert.

Sverre Myrli (A) [16:08:23]: Den siste presiseringen tror jeg til og med et samlet storting kan slutte seg til.

Norge er en kyst- og sjønasjon. Skal vi lykkes i vårt viktige arbeid med å utvikle Norge som en enda bedre kyst- og sjønasjon, må vi ha gode og trygge havner og farleder. Det er et uttalt mål fra et enstemmig storting, tror jeg, at det er ønskelig å få mer gods fra veg til sjø, og at en større del av passasjertrafikken skal foregå til sjøs. Det er store muligheter vi har, men det fordrer også at vi har et godt og effektivt lovverk. Endringene vi nå foretar i lovverket, er et godt bidrag i så måte.

Debatten har i stor grad handlet om kommunenes mulighet til ta utbytte fra havna. La meg si at det ikke må stå igjen som et inntrykk at havnene driver med helt andre ting enn det de egentlig skal drive med. Havnene i Norge gjør en veldig god jobb, og de driver hovedsakelig med det de skal gjøre; de driver med havnevirksomhet. La oss bare slå det fast.

Samtidig er det ikke til å legge skjul på at komiteen har fått mange tilbakemeldinger når vi har vært på reise eller har hatt høringer eller møter med folk som er engasjert i havnespørsmål, på at noen av havnene våre er i en økonomisk situasjon med stor kapital, og at de – i hvert fall etter noens oppfatning – beveger seg til å holde på med ting som kanskje ligger litt på kanten av det vi tradisjonelt oppfatter som havnevirksomhet, for å si det på en pen måte. Vi må balansere der det er store verdier i havnene, som er fellesskapets midler, for havna skal ikke være en stat i staten eller en kommune i kommunen som holder på med sine ting. Selvsagt er det fellesskapets midler som må forvaltes på best mulig måte.

Men det kan heller ikke være sånn at kommunene etter eget forgodtbefinnende kan holde på og forvalte havnekapitalen og bruke av den som de vil. Derfor mener vi at det som nå er foreslått, stort sett er et bra rammeverk, men vi fikk helt klare tilbakemeldinger fra mange interesseorganisasjoner, rederier og organisasjoner som jobber med havne- og sjøfartsspørsmål, på at de mente at det som lå fra regjeringen, var for liberalt. Derfor kom Arbeiderpartiet med sitt forslag om å stramme inn noe på muligheten til å ta utbytte fra havnene.

Ingalill Olsen (A) [16:11:41]: Den store diskusjonen var knyttet til havnekapital, og det var sterke reaksjoner på regjeringens forslag fra de aktørene som bruker

norske havner. Det var brede tilbakemeldinger på at det var behov for å stramme inn, og det var en reell frykt for at kapitalen kunne bli tappet. Komiteen har strammet inn det forslaget. Det synes jeg er godt håndverk. Det er bra. Man hadde Arbeiderpartiets utgangspunkt for det, for vi foreslo det. Som Sverre Myrli sa i sin replikkrunde, lå det der, og komiteen ba om utsettelse.

Vi håpet at vi skulle få en bred enighet knyttet til § 32. Vi har vært opptatt av at det skal være midler. I tillegg til de tingene som er foreslått fra regjeringen, skal det være midler til videreutvikling av norske havner. Det er snakk om framtiden og framtidsutvikling. Det skal være midler til nyanlegg og areal. Det er også snakk om framtid. Det er ganske utrolig at regjeringspartiene ikke kan være med på det. Ministeren har svart at man mener det er å gå lenger i å skjerme kapitalen. Det å skjerme kapital for å ha penger til utvikling og nyanlegg, er altså å gå for langt.

Vi skjermer, vi foreslår å skjerme, for det har høringsuttalelsene vært opptatt av. Vi bør merke oss at forskjellen på disse tingene egentlig ikke er stor, men at flertallet ikke vil skjerme kapitalen for areal og utvikling. Jeg synes det er svært underlig, og det tror jeg faktisk aktører i norske havner også vil synes.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [16:14:03]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i postloven (antall omdelingsdager) (Innst. 302 L (2018–2019), jf. Prop. 102 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske frå komiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Øystein Langholm Hansen (A) [16:14:53] (ordfører for saken): Postens ombæring av brev har falt drastisk de siste årene. Mengden har sunket med 65 pst. fra 1999 og var forventet å synke med ytterligere 60 pst. fram mot 2025. Men nå faller det enda raskere enn prognosene tilsa for kort tid siden. Den postmengden som synker, er brev til husstander og bedrifter. I lovproposisjonen foreslår derfor regjeringen å redusere kravet til leveringspliktige dager fra fem dager i uken til annenhver dag.

Men Posten har et annet bidrag, som også er veldig viktig for samfunnet. Selskapet deler nemlig ut aviser i de områdene av landet der avisene selv ikke har egen distribusjon. En halvering av omdelingsdager til annenhver dag fører til problemer for denne avisdistribusjonen. Dette bekymrer Arbeiderpartiet. 15 pst. av abonnentene, om lag 173 000 i alt, får avisene levert gjennom Posten. Arbeiderpartiet er opptatt av avisenes bidrag til den offentlige samtalen og debatten samt at det bidrar til både opplysning og dannelse. Disse abonnentene bor i områder der det er dyrt å bygge ut god nok bredbåndsdekning til husstander og bedrifter, slik at de kan få digital tilgang til aviser. Vi har satt av mye mer i våre alternative budsjetter til slike utbygginger av bredbånd de siste årene enn det regjeringen har gjort. Vi har satt av 500 mill. kr, mens regjeringen etter stortingsbehandling har brukt snaut 200 mill. kr.

Avisenes annonseinntekter finansierer i stor grad utgivelsene, og det er knyttet stor usikkerhet rundt disse inntektenes størrelse om det blir en uregelmessig utgivelse, slik det ble lagt opp til i det opprinnelige forslaget. Nå åpner posisjonen heldigvis for at det kan deles ut aviser de dagene Posten ikke leverer ut. Det er en positiv endring.

I og med at vi ser det urimelige i at Posten skulle kjøre rundt med minimalt med post i byene, tok vi i Arbeiderpartiet oss god tid før vi bestemte oss for hva vi skulle gjøre, og hva vi skulle gå for i denne saken. Vi er ikke veldig bekymret for postombæringen. Om folk får brevet en onsdag eller en torsdag, er ikke så avgjørende, men avisenes svekkede rolle bekymrer oss. Derfor går vi nå imot en reduksjon inntil det er tilstrekkelig bredbåndsdekning i husstander i hele landet. Med regjeringens tempo vil det være for mange grisgrendte strøk som blir hengende etter, f.eks. i Kvæanganen, der en hel del områder er uten bredbånd og uten postombæring, og der det er åtte timer til Post i butikk. Det er ikke godt nok.

Det hevdes også fra posisjonen at vi har snudd i denne saken, fra å støtte regjeringen til ikke å støtte regjeringen. Det er ikke tilfellet. Vi har hele tiden sagt at vår bekymring er knyttet til avisene, og at vi ville prøve å finne løsninger når det gjaldt avisomdelingen. Så vi har ikke snudd, men vi har konkludert med at det er for langt fram til tilfredsstillende nettdækning til at vi kan gå for ordningen med kompensierende tiltak i tre år. Dette målet vil vi selvfølgelig revurdere når og om bredbåndsdekningen er oppnådd. Derfor har vi foreslått at det utarbeides en tidsplan for utbygging av bredbånd som gjenstår. Men om vårt forslag om ombæring ikke får flertall, vil vi selvfølgelig stemme for forslaget om samordning av de dagene som det skal deles ut aviser på. Vi er veldig opptatt av at avisene får best mulig betingelser i framtiden.

Dermed tar jeg opp de forslagene som vi har alene, og det forslaget som vi har sammen med Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Øystein Langholm Hansen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [16:19:22]: Det har dei siste åra skjedd store endringar i postmarknaden. Posten har i løpet av dei siste 15–20 åra tilpassa seg etterspurnaden i marknaden med ei lang rekkje store endringar, bl.a. ved at 1 000 postkontor blei lagde ned til fordel for oppretting av 1 300 Post i butikk. Posten varsla allereie i 2016 behov for ytterlegare tilpassingar, fordi brevvolumet fell så drastisk og kommunikasjonsvanane til oss innbyggjarar blir digitaliserte.

Den digitale revolusjonen gjev folk, næringsliv og det offentlege tilgang til stadig nye tenester der folk er. Tenk berre på kva som har skjedd innan bank og finans. Når var ein sist fysisk i eit bankbygg for å få ei bankteneste? Det har skjedd utruleg mykje på ganske kort tid for oss alle. Ved årtusenskiftet var det ingen over 65 år som brukte nettbank. I 2017 viste ei undersøking at 98 pst. av alle internettbrukarar over 66 år brukar nettbank, og tenestene blir stadig forbetra og oppdaterte.

Me opplever digitalisering i alle næringar, òg i det offentlege. Folk forventar at ein raskt og effektivt på eiga hand kan få utført tenester og kommunisert digitalt. Dette rammar naturleg nok også Posten. Digitaliseringa fører til ei dramatisk utvikling i postmarknaden, med stadig fallande brevvolum. Norske hushald fekk i 2017 gjennomsnittleg 3,9 brevsendingar i veka. Brevvolumet er meir enn halvert sidan 2000, og endringane i postmarknaden skjer stadig raskare. Berre på dei neste fem åra, fram til 2025, forventar ein ytterlegare ei halvering. Det gjev sterkt fallande inntekter til Posten, mens kostnadene ved å køyre ut post til alle postkasser i heile landet kvar dag ligg i stor grad fast, dvs. at ut frå Postens egne prognosar vil Posten med postomdeling fem dagar i veka stå overfor eit driftsunderskot i den norske postverksemda på i overkant av 1 mrd. kr i 2020, og aukande i åra etter til i overkant av 1,8 mrd. kr i 2023. Det er bakgrunnen for at me i dag behandlar lovproposisjonen frå Samferdselsdepartementet om endringar i krav til leveringspliktige posttenester, med reduksjon i talet på postomdelingar til annankvar dag.

Eg vil nytte anledninga til å gje honnør til Posten og fagforeininga til dei posttilsette, Postkom, for ei endrings- og omstillingsvillig haldning. Men det er med undring me no erfarer at Arbeidarpartiet har snudd i denne saka. Arbeidarpartiet var tydelege så seint som i mars i år, i samband med eit dokument 8-forslag frå SV om nye oppgåver til Posten, der Arbeiderpartiet skreiv i merknadene sine at ei utgreiing av andre oppgåver ikkje

måtte gå ut over den nødvendige omstillingsprosessen i Posten.

Me ser at omlegging til postomdeling annankvar dag vil angå spesielt lokalavisene. I dag blir 85 pst. av abonnementpapiravisene distribuerte gjennom egne avisbodnett, mens 15 pst. av papiravisene blir distribuerte av Posten. Me er difor godt fornøgde med at regjeringa no føreslår ei kompensasjonsordning for desse, der det blir kjøpt avisomdeling tre faste dagar i veka i tre år frå loven trer i kraft. Me meiner òg at departementet må få fleksibilitet til å kunne vurdere andre løysingar for korleis distribusjonen skjer, enn omdeling dei omtalte dagane, tysdag, torsdag og laurdag – dersom Mediebedriftenes Landsforening og Landslaget for lokalaviser er einige om det – innanfor dei økonomiske rammene som no ligg til grunn for forslaget.

Høgre vil ønskje aktørane lykke til med å utvikle ei berekraftig og viktig medieverksemd framover og minne om at 77 pst. av heile befolkninga les nettaviser ein eller fleire gonger om dagen, mens 31 pst. les papiraviser ein eller fleire gonger om dagen. Amedia melder om større auke i nettabonnement enn fråfallet i papirabonnement. Det betyr at det finst både behov og gode moglegheiter for lokalavisene til å tenkje nytt og å tilpasse seg ein digital kvardag. Ein reduksjon i talet på postomdelingsdagar betyr ikkje slutten for distribusjonen av lokalnyheiter.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [16:24:02]: Det har lenge vært kjent at en reduksjon i antallet ombæringsdager for Posten måtte komme. Postbehovet hos innbyggerne er ikke det samme som det en gang var. Den digitale hverdagen preger oss, og det er naturlig at staten tilpasser sine innkjøp ut fra det faktiske behovet.

Jeg registrerte at Arbeiderpartiet, som tidligere har gitt signal om at de kom til å stille seg bak en reduksjon i antallet ombæringsdager, nå har gjort en helomvendning i saken. Det er beklagelig for en så viktig sak at Arbeiderpartiet ikke lytter til Posten Norge selv og de ansattes fagforeninger, som ønsker en avklaring raskest mulig. De ansatte har levd i en usikkerhet lenge nok. Dersom Arbeiderpartiet nå hadde fått gjennomslag for forslaget sitt i saken, om å utsette reduksjonen fram til alle husstander har tilgang til bredbånd, er det faktisk ingen som ville vite når reduksjonen kommer.

Spørsmålet mitt blir da, til partiet som vanligvis snakker varmt for tryggheten for å ha arbeid: Hvordan skal de ansatte forholde seg til et slikt forslag? Hvordan skal de ansatte planlegge livet sitt, planlegge for sine barn, huslån og ny bil, når de ikke vet om jobben kanskje forsvinner neste måned eller neste år?

Politikk handler om prioritering. Det er mye som er kjekt å ha, også daglig post. Men når postbehovet faller

så dramatisk som det har gjort, må vi tørre å gi slipp på noe som er kjekt å ha. Ja, både jeg og Fremskrittspartiet har en lang liste over ting som er kjekt å ha, men jeg må nok innrømme at vei, sykehus og skole står høyest rangert framfor ulønnsomme posttjenester.

Det dreier seg ikke bare om hvorvidt det er samfunnsøkonomisk lønnsomt eller ikke, for skattebetalerne, å kjøre tomme postbiler. Samfunnet er i endring, og da må lovverket og tjenestetilbudet til landets innbyggere stå i stil med det faktiske behovet. Den nye digitale hverdagen skaper både muligheter og utfordringer.

Post er viktig for folk, men da er det faktisk nødvendig at tilbudet står i stil med behovet. Ingen er tjent med tomme postbiler – ikke Posten, ikke landets økonomi og ikke de ansatte, som vil gå en usikker framtid i møte med opposisjonens forslag. Jeg har sagt det før ved en tidligere behandling av en lignende sak. Ingen, ikke engang klimaet, er tjent med tomme postbiler, noe som det forundrer meg at opposisjonen ikke har vært mer opptatt av i denne saken.

Siv Mossleth (Sp) [16:26:40]: Bare et par dager etter at Fremskrittspartiet foreslo å vedta nasjonalsangen vår som nasjonalsang, vil de endre dette landet fundamentalt. I «Ja, vi elsker» synger vi om dette landet, furet, værbitte med de tusen hjem, og jeg har alltid sett for meg at disse tusen hjem vi synger om, er et bilde på en bosetning som strekker seg over hele landet. NRK har sendt en dokumentarserie som heter «Det umulige landet». Den handler om hvordan folk før oss har bygd Norge. Arbeidsfolk og bevilgende myndigheter har bygd veiene, jernbanene, fyrlyktene, flyplassene, og de har bygd en infrastruktur for å holde dette landet sammen. Posten har vært en del av denne infrastrukturen, som har fått oss til å føle oss som en del av et fellesskap, en del av en nasjon der alle har hatt muligheter til likeverdige posttjenester.

Posten skulle fram – til Oslo, til Lindesnes og til Berlevåg. Vi har fått Nationen, Klassekampen eller VG i postkassa uansett hvor vi har bodd i dette landet. Når vi nå får denne nye postloven, er det enda et grep i høyre-regjeringas store sentraliseringsprosjekt. Når antallet ombæringsdager halveres samtidig som det er et uttalt mål at det er nok med én omdelingsdag i uka, blir det store geografiske forskjeller i rekordfart.

Statsråd Dale snakker om at det sendes færre brev, men denne saken handler om så mye mer enn kjærlighetsbrev og regninger. Folk i distriktene opplever stadig vekk at tjenester de trenger, blir lagt ned eller redusert. Senterpartiet mener at aviser, blodprøver, biologisk materiale, medisiner og reservedeler til maskiner skal komme fort fram, også utenfor de største byene. Det vil tydeligvis ikke regjeringa. Denne endringen vil spesielt gå ut

over mange i Distrikts-Norge, der det ikke er kommersielt lønnsomt å sende med bud. Den nye postloven vil spesielt gå ut over avisbransjen.

Regjeringa har altså med vel en ukes mellomrom framlagt to saker som berører rammevilkårene for dagspressen. Mens mediemeldinga sier at den har som formål å styrke mediemangfoldet, vil de foreslåtte endringene i postloven ha stikk motsatt effekt. Det gir et inntrykk av fraværende politisk lederskap. Kulturministeren snakket pent om mediemangfoldet og lokalavisens viktighet, og hun vil bruke mer av pressestøtten på den, mens samferdselsministeren er mye mer opptatt av å spare litt penger enn å bry seg om lokalavisenes kår, enda så sterkt som avisene advarer mot endringer i postombæringen. Nå er det lagt inn et kortsiktig alternativ som skal bidra til å avhjelpe situasjonen, men jeg må minne om at det er et kortsiktig tiltak.

Det som egentlig ga grunnlaget for denne store endringen, er at vi gikk bort fra A-post og B-post, og at vi vedtok dette postdirektivet som den rød-grønne regjeringa ikke ønsket å vedta. Vi ønsket å bruke vetoretten i den saken, men allerede i november 2013 varslet høyre-regjeringa at det ikke skulle legges ned veto mot dette tredje postdirektivet. De ville ha en full liberalisering av hele markedet. Daværende samferdselsminister Solvik-Olsen understreket den gangen at Posten skulle beholde enhetsporto og avviste at konkurranse ville gi dyrere porto i distriktene. Men dette stemmer jo ikke.

Når det gjelder å få pakker eller brev fort fram over natten, sånn det skjedde før med A-post, anbefaler nå både ministeren og Posten folk å bruke Bedriftspakke ekspress. Det er ikke et likeverdig tilbud. En sånn ekspresspakke er mye dyrere, og den tar mye lengre tid når den skal sendes f.eks. herifra til Finnmarks-kysten enn herifra til Drammen. I tillegg bor man kanskje langt unna et leveringssted, og da må man kjøre langt for å få tak i pakken. Dette ønsker ... Jeg tror jeg må fortsette etter hvert.

Presidenten: Men vil representanten fremme forslag?

Siv Mossleth (Sp) [16:31:48]: Ja, jeg vil ta opp forslagene nr. 4–6, fra Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Siv Mossleth har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Arne Nævra (SV) [16:32:04]: Denne saken har egentlig to bakgrunnsbilder. Først det historiske bakteppet: Det jeg vil si, er at situasjonen som Posten Norge nå befinner seg i, delvis er et resultat av den feilslåtte privatiseringspolitikken som fulgte av postdirektivet fra EU. Dette var også representanten Mossleth innom.

SV var selvfølgelig sterkt imot det da det ble innført. Det har ført til en konkurransesituasjon som ikke gir et bedre tilbud til kundene, men sviktende inntjening for Posten. Det er resultatet. Det er selvfølgelig en ønsket politikk fra regjeringas side.

Det andre bildet er selvfølgelig at mengden brevpost stuper. SV ser at brevpostmengden stuper. Men vi mener likevel det er en feilslått politikk å redusere antallet postombæringdager i landet nå. Det er for tidlig. Vi skulle ønske det ble tatt noen grep som gjorde at det ikke var nødvendig. Det er altså mange grunner til at vi er imot forslaget som er lagt fram om reduksjon av ombæringdager.

Vi skal huske på at Posten er et fungerende nasjonalt distribusjonsnett. Det er en viktig infrastruktur som vi burde hegne om og utvide i stedet for å nedskjære og strupe. Det er det som skjer. Det er det som skjer, og det er en ønsket utvikling. Samtidig som antallet brev går drastisk ned, øker behovet for tjenester som blir levert på døra. Vi ser en enorm volumvekst i de tjenestene – altså pakker og tjenester som leveres på døra. Det taler jo for å bruke det distribusjonsnettet vi har i Posten, på nye måter. Det var det vi foreslo i et Dokument 8-forslag for en stund siden. Vi prøvde å få opprettet et offentlig utvalg som kunne se på nye oppgaver til Posten, men det ville ikke flertallet i salen.

Men vi fremmer en ny variant av forslaget i dag, for vi mener det ligger et stort potensial i Posten hvis vi vil. Hvorfor vil ikke denne regjeringa se det enorme potensialet i Posten? Det har jeg lurt på. En etablert infrastruktur som er offentlig eid – ja, kanskje er det nettopp det. Den er offentlig eid, det er det som er feilen. Det er klart det går klare politiske skillelinjer her, men dette er altså et selskap som er etablert. Bilene er der, de ansatte er der. Vi kunne kanskje gitt dem litt mer å gjøre for å opprettholde så viktige tjenester til distriktene. Nei, en er ikke interessert i det, for det er feil eierskap. Det er sånn jeg tolker det.

Det er flere andre EU-land, inkludert Sverige, som fortsatt har fem dagers ombæring i uka. Svært få land har gått så langt ned som til to og en halv dags ombæring, som regjeringa har som utgangspunkt. Avisene har blitt nevnt flere ganger. Den delen Posten deler ut, er på 15 pst., som har blitt nevnt mange ganger, hovedsakelig i distriktene. Regjeringa foreslår at det etableres en anbudsordning for å levere aviser tre dager i uka. Sånn det opprinnelig forelå, ville det ført til at mange ville mistet muligheten til å få dagsaviser levert hjem. Det lå an til at rundt 200 000 lesere skulle miste sitt daglige avistilbud. Det lå an til det. Og et viktig poeng: Papiraviser utgjør fortsatt over 70 pst. av inntektene til alle aviser i Norge, til tross for økende digitalisering. Det må vi ta med oss, og det er ofte de meningsbærende avisene, i tillegg til regionavisene, som blir rammet.

Hovedårsaken til at Posten Norge sjøl støtter en sånn nedskalering som vi har sett, er at de skal drive etter forretningsmessige prinsipper. Det er dette vi nå tar opp, for det er kategorisert som et såkalt kategori 3-selskap, der statens formål med eierskapet først og fremst er forretningsmessig. SV mener at dette bør endres. Posten skal først og fremst gå med posten, ikke med overskudd. Det er et viktig samfunnsoppdrag de har, og vi ønsker at Posten skal klassifiseres som et kategori 4-selskap, med sektorpolitiske mål. Jeg skal komme tilbake til det i et senere innlegg.

Jon Gunnes (V) [16:37:21]: Jeg er ganske imponert over Posten. De har klart å tilpasse seg den nye, moderne hverdagen, og har helt klart veldig entusiastiske medarbeidere. Jeg husker jeg så en reportasje rett før jul i fjor. Intervjueren lurte på om det var mye å gjøre for dem. Nei, det er kjempeartig at det er så mye å gjøre, sa medarbeiderne. De ansatte i Posten takler svingningene i arbeidsmengden, og takler det meget godt.

Jeg ser de er veldig på når det gjelder det at de må få beskjed nå om hvordan fremtiden blir for ombæringen. Stortinget må helt klart redusere ombæringsdagene fordi postmengden går kraftig ned. Jeg tror det ikke er lenge til vi står her igjen. Postmengden raser, og den kommer til å gjøre det fordi det nå begynner bli så gode andre verktøy enn å sende ut noe som brev eller på papir.

Jeg lurar lite grann på om saksordfører Øystein Langholm Hansen i sin snuoperasjon har misforstått, for i dag klarer vi å lese avisen som leveres ut på nett, med en vanlig mobiltelefon. 99,9 pst. av landets befolkning klarer det. Man trenger ikke mer enn 4 Mbit/s for å klare det. Det høres ut som om flere tusen husstander mangler den muligheten. Han regner med de at 82 pst. som har bredbånd på 100 Mbit/s, er fasiten for når man kan klare å lese avisen.

Det er helt andre grunner til at Venstre vil vi skal være med og subsidiere ombæringen av disse avisene. Man har ikke fått lagt om til digitale løsninger. Man har det på papir, abonnentene ønsker det på papir, som representanten Arne Nævra sa, og det har vi respekt for. Da må disse avisene i løpet av treårsperioden virkelig utvikle sine aviser til å bli like interessante for leserne, og ikke minst for dem som kjøper annonser. For det er annonsemarkedet som har sviktet i nettavisene i forhold til papiravisene, det er det store problemet. Vi har ikke lyst til at noen aviser skal gå konkurs fordi de ikke får ut stoffet sitt, og ikke minst også reklamen. Derfor synes vi det er en meget god ordning at vi løser dette nå i en treårsperiode. Så får vi se om Mediebedriftenes Landsforening og Landslaget for lokalaviser kan være i en god dialog med Samferdselsdepartementet når det gjelder det å få det på best mulig måte for alle disse avisene. Det leg-

ger vi opp til med en merknad nå, og vi synes det er fint hvis det blir en enda bedre ordning enn tirsdags-/torsdags-/lørdagsombæringen som opprinnelig var foreslått.

Når det gjelder Posten, har jeg sett at de virkelig har gjort klimatiltak. Jeg har vært på mange møter med Posten opp gjennom mitt politiske liv, og de har alltid vært foran: kjøre med elektriske kjøretøyer og ha tog og sjø som sine transportsystem. Hvis vi regner litt på CO₂-utslippene med en lavere ombæringsfrekvens, tror jeg dette blir et godt regnskap for Posten. De er frampå og fortjener ros for å se framover i stedet for å se for seg at det er dommedag for hele postombæringen.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [16:42:27]: Vi sender stadig færre brev. Etterspørselen etter posttjenester endrer seg, og Posten Norge som leverandør er under stadig omstilling. Når jeg nå i flere år har fulgt utviklingen i organisasjonen Posten tett, må jeg si at jeg har blitt imponert over endringsevnen og viljen til å møte de utfordringene som kommer. Posten har vært i forkant. De har hatt gode prosesser, og inntrykket som er skapt, er at det er en veldig god dialog mellom de ansatte og ledelsen. Det er bra. Det er viktig i en tid da rammebetingelsene for det markedet Posten Norge opererer i, raskt endrer seg.

Så vet vi at siden 1999 er brevvolumet gått ned med 65 pst. Ser vi framover, spår Posten en ny nedgang, på nærmere 60 pst., fra 2018 til 2025. Inntektene til Posten har gått ned, mens utgiftene for å levere post i stor grad ligger fast. Det sier seg selv at i en slik situasjon må man ta grep og gjøre endringer. For Kristelig Folkeparti er det helt vesentlig at vi gjennom disse endringene fortsatt opprettholder gode tilbud, ikke bare i byene, men også i distriktene. Det betyr imidlertid at vi ikke kan holde fast ved det som har vært. Da vil vi til slutt komme i en situasjon der det virkelig vil være distriktene som taper, hvis vi ikke sørger for at løsninger for distribusjon tilpasses nye behov.

Endringene de siste årene er et resultat av en digital revolusjon der folk, bedrifter og det offentlige velger vekk fysisk post. Det er ikke et resultat av et politisk ønske om å bygge ned et tilbud, men det er en utvikling som uansett kommer. Dersom vi ikke gjør endringer i postomdeling, vil vi raskt komme dit at vi må bruke stadig mer ressurser på en tjeneste som brukes stadig mindre.

Endringene som nå foreslås, betyr at posten blir levert annenhver dag i ukedagene. Så er det ingen hemmelighet at Kristelig Folkeparti har vært opptatt av hvilke konsekvenser denne omleggingen vil få for utdeling av aviser i distriktene. Men jeg er glad for at regjeringen nå sikrer et tilbud for lokalaviser i hele landet, ved at sta-

ten vil kjøpe levering av aviser tre dager i uken i en overgangsperiode på tre år. Dette vil gi avisene tid til omstilling, som de også har bedt om.

I tillegg til dette tar regjeringen sikte på å øke medie-støtten med 10 mill. kr til digitalisering og omstilling i en overgangsperiode. Det er også slik at alle med postboks fortsatt kan få dagsfersk avis alle hverdager når aviseksemplaret leveres inn til Posten lokalt eller regionalt.

Så vil jeg samtidig understreke at vi nå må følge situasjonen til lokalavisene nøye. Det er også en bekymring vi har i Kristelig Folkeparti. Vi må heller ikke være fremmed for å gjøre ytterligere tilpasninger. Nå åpner Stortinget opp for en fleksibilitet til å kunne vurdere andre løsninger for hvordan distribusjonen foregår, og departementet kan da vurdere andre alternative løsninger enn det som ligger i forslaget om avisomdeling tirsdag, torsdag og lørdag, slik det framkommer av lovforslaget og innstillingen.

Kristelig Folkeparti er enig med flertallet i komiteen i at en slik vurdering kan gjøres av regjeringen dersom Mediebedriftenes Landsforening og Landslaget for lokalaviser i fellesskap presenterer en alternativ løsning innenfor de økonomiske rammene som framgår av forslaget. Det er også et sentralt poeng at et slikt forslag må kunne realiseres innenfor de tidslinjene som legges til grunn i regjeringens forslag.

Jeg merker meg for øvrig at Postkom mener det må legges inn nok tid til å gjennomføre selve omstillingen. Det er jeg helt enig med Postkom i. En avgjørende faktor for at det skal bli en vellykket omstilling, er nettopp at det blir tid til å gjennomføre omstillingen på en ryddig og ordentlig måte. Det er jeg trygg på at alle involverte vil legge vekt på.

Kristelig Folkeparti kommer til å stemme for komiteens flertallsinnstilling.

Bjørnar Moxnes (R) [16:47:11]: I dag ønsker regjeringen å få Stortingets godkjentstempel på en lov som betyr at postombæringen i Norge kuttes fra fem dager i uken til to og en halv. Dette kom regjeringen fram til etter å ha leid inn et utenlandsk konsulentfirma, som telte kroner og øre og ga regjeringen det svaret den ville ha – man kan spare millioner av kroner på å rasere posttilbudet. Så var det åpenbart ikke så farlig at dette vil svekke ryggraden i Norges infrastruktur, og også ramme bygdene, avismangfoldet og demokratiet. Rødt sier nei til denne raseringen. Vi støtter opposisjonens forslag om at Posten skal drives etter samfunnsmessige og ikke etter forretningsmessige formål og skal levere fem dager i uken i framtiden.

La oss ta et skritt tilbake og se på hva slags fellesarv Erna Solberg lot konsulentene i Copenhagen Economics

gå løs på med sine regneark. Ifølge historiebøkene var det altså Harald Hårfagre som samlet Norge til ett rike. Men det var på mange måter posten som bandt oss sammen til ett samfunn. Det fellesskapet vi i dag tar for gitt, hadde ikke blitt til i et land med vår geografi, hvis ikke brev, informasjon og etter hvert aviser hadde knyttet oss sammen på tvers av både høye fjell og dype daler. Det samme gjelder for demokratiet, meningsmangfoldet og pressefriheten. Selvsagt var opplysningstidens filosofer og ideene de kom med, viktige. Men det var altså postens fotsoldater, norske bønder, med posthorn, brevtaske og budstikke, som skapte demokratiets infrastruktur i Norge.

Vi er et annerledesland fordi vi har levende bygder med levende lokaldemokrati. En forutsetning for dette er et postverk som bl.a. sørger for avislevering og som opprettholder avismangfoldet i hele Norges land. Dessverre har vi en regjering som konsekvent øker ulikhetene her i landet, ikke bare etter lommeboka, men også etter postnummer – helt bokstavelig. Posten har gått fra å være et offentlig tilbud som binder landet sammen, til å ha et forretningsmessig formål. Med forslaget i dag er det selve infrastrukturen til demokratiet som får merke regjeringens sparekniv.

Alle i denne salen vet hva konsekvensene av det kan bli. Folk i utkantstrøk vil ikke få aviser som før, og mange vil ikke nå fram til leserne med sine aviser. I fylker som Finnmark, Troms, Nordland og Telemark, blir mellom 25 og 50 pst. av avisene distribuert via Posten. Det er bakgrunnen for at Norsk Journalistlag, Mediebedriftenes Landsforening og Landslaget for lokalaviser advarer om faren for omfattende avisdød. Så ser vi at kompensasjonsordningen fra regjeringen på langt nær er nok til å bøte på dette. Før vi stemmer over dagens forslag, bør vi merke oss og tenke over Grunnloven § 100:

«Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale.»

Hvis Stortinget vedtar en lov som i stor grad svekker avismangfoldet, risikerer vi også å bryte med intensjonen i Grunnloven § 100, etter Rødts vurdering.

I tillegg kommer bekymringene for levering av medisinske prøver og annen brevpost. Mens det kan bli god butikk med private posttjenester i tettbygde strøk, vil det private tilbudet bli både dårligere og naturligvis dyrere i distriktene.

I denne saken har vi diskutert både kroner og øre – kompensasjonsordninger og brøkdeler – og det er vel og bra. Vi forstår at mediebransjen gjør det beste ut av situasjonen når regjeringen først har bestemt seg for å rasere posttilbudet. Vi står naturligvis bak mediene i den kampen de nå står oppe i.

Det vi også stemmer over i dag, er noe større enn det, nemlig forvaltningen av en viktig felles arv – et samfunn hvor vi har lik rett til offentlige tjenester over hele landet, og hvor vi også har levende bygder og et levende lokaldemokrati, hvor ikke postnummeret avgjør hvilke rettigheter og muligheter du har, og hvor en innbygger i Osen har samme rettigheter som en innbygger i Oslo. Vi er mot å skusle bort denne fellesarven, gjennom en rase-ring av posttilbudet for å få kortsiktig profitt og innsparinger.

Statsråd Jon Georg Dale [16:52:11]: Eg kan roe den førre talaren med at verken eg eller resten av regjeringa nokon gong har hatt noko brennande ønske om å leggje ned Postens tenestetilbod til befolkninga. Det gjer vi heller ikkje. Befolkninga legg ned sitt eige behov for Posten, fordi dei har fått noko så fantastisk som elektronisk post. E-posten er komen til Noreg.

Vi er eit av dei mest digitaliserte landa i verda. Vi er eit av dei landa som er raskast med å ta i bruk ny teknologi, og stadig fleire av oss gjer det. Enkelt sagt: Også den generasjonen som før kika over kjøkengardina heime i Dalsfjorden, følgjer no med på naboane på Facebook i staden. Vi er på mange måtar digitaliserte. Det gjer at behovet for Posten er mindre – fordi folk har slutta å bruke Posten, fordi selskapa som vi handlar varene våre hos, eller straumleverandørane eller teleselskapa, er enklare å betale til digitalt, og vi slepp gebyr. Difor kuttar vi ut giroen i Posten.

Då er spørsmålet til sjuande og sist, til opposisjonen som seier at vi må køyre postbilane fem dagar i veka for å levere: Kva skal postbilen levere om nokre år? Det vert ikkje noko igjen, berre tomme postbilar køyrande rundt i Distrikts-Noreg, utan post å levere. Dei pengane har vi betre ting å bruke på for å halde oppe grunnlaget for busetting i distrikta.

Og tru meg: Som oppvaksten i ein fjordarm – vi var 130 innbyggjarar i den bygda eg kjem frå, og på barneskulen var vi nede i ni elevar fordelt på seks årstrinn – veit eg kva det er å bu i distriktet. Og eg er heilt sikker på at det finst måtar vi kan bidra til å halde oppe busettinga på, som er langt meir effektive for befolkninga enn å køyre rundt med tomme postbilar fem dagar i veka. For det er det det handlar om.

Omstillinga i Posten har gått føre seg i mange år. Det er kanskje ei av dei mest vellykka omstillingane i offentlig sektor. Dei får antakeleg for lite skryt for det. Postkom, fagforeininga for dei tillitsvalde i Posten – veldig mange av dei, iallfall – har bidrege aktivt til å leie kjempehoffe omstillingar i offentlig sektor, på ein måte som dei genuint meiner varetek interessene til dei tilsette på best mogleg måte. Og dei gjer det no igjen. Det står respekt av det. Og at venstresida i dag seier «Sorry, Mac»,

men det går ikkje – når Postkom, dei tillitsvalde, seier at det er det som set flest arbeidsplassar i Posten i fare i framtida, er for meg nesten ubegripeleg. At SV får seg til det – ok. At Senterpartiet ikkje tør stå for noko som er kontroversielt – ok. Men at Arbeidarpartiet gjer det, begriper eg ikkje.

Vi skal klare å vareta det andre omsynet som også veldig mange andre har vore opptekne av her i dag, nemleg omsynet til avisene. Og vi har vesentleg justert forslaget vårt frå det som var på høyring, for å vareta ein avisdistribusjon til alle i heile landet. Men vi hadde i realiteten to forslag som kom inn som dei tunge høyringsinnspela frå mediebransjen. Det var forslaget frå Landslaget for lokalaviser, som sa at vi må ha fast dag, fast distribusjon, som gjer det føreseieleg for oss kva dagar avisa skal kome ut, fram til vi klarer den digitale omstillinga som også mediebransjen må gjere. Det høyrer vi på. Så hadde vi Mediebedriftenes Landsforening, som sa at det er godt nok med 90 pst. distribusjon i befolkninga. Det var det umogleg for regjeringa å føreslå – det var umogleg for regjeringa å føreslå ein modell der vi skulle seie at 10 pst. av befolkninga ikkje skal få lokalavis i det heile. Det var det som ville ha trua mediemangfaldet.

Derfor har vi fremma det forslaget som vi har fremma, fordi det gjev alle, i heile landet, lik tilgang på dei kjøpte tenestene frå staten. Eg meiner forslaget vårt godt balanserer omsynet til omstilling i Posten, omsynet til dei tilsette i Posten, og omsynet til behovet folk har for eit mediemangfald og behovet avisene har for omdeling. Men i tråd med fleirtalsmerknaden frå regjeringspartia skal vi naturlegvis vurdere om det er andre, betre løysingar som mediebedriftene sjølve kjem med no.

Eg meiner dette er ei nødvendig omstilling, på grunn av at vi som politikarar kan gle oss over at det digitale skiftet er kome til Noreg.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Øystein Langholm Hansen (A) [16:57:35]: Forskjellene øker i Norge, også mellom by og land. Det vil Arbeiderpartiet gjøre noe med. Som statsråden har sett, foreslår Arbeiderpartiet at regjeringen bør sørge for at posten blir omdelt fem dager i uken. Men det er vel å være i overkant optimistisk om vi tror at det blir vedtatt i dag. Derfor er det viktig at innbyggerne i landet får vite om statsråden kan si noe om når han mener at bredbåndsutbyggingen vil være god nok, og hva han mener er tilstrekkelig eller godt nok.

Statsråd Jon Georg Dale [16:58:14]: Eg er oppteken av at den enorme utbygginga av digital infrastruktur som regjeringa har stått for dei siste åra, fortset. Den føregår i veldig stor grad fordi kommersielle aktørar byg-

gjer ut breiband i eit tempo som aldri før, investerer milliardar av kroner kvart år, og fordi staten har bidratt gjennom statsbudsjetta til å nå ut til fleire marginale område, men også fordi vi har endra f.eks. graveforskrifta, som gjer det billigare å byggje ut breiband i heile landet – både regulatoriske endringar og budsjett-løyvingar for å få det til.

Eg står bak dei målformuleringane vi har for breibandsutbygging for framtida, men eg meiner ein av dei måtane ein faktisk kan bidra til å finansiere det på, er å slutte å køyre rundt med tomme postbilar. Det er der Arbeidarpartiet sviktar i dag. Ein går glipp av moglegheita til å konvertere pengar brukte på å køyre tomme postbilar til pengar brukte på digital infrastruktur.

Øystein Langholm Hansen (A) [16:59:20]: Statsråden viste i sitt innlegg til henvendelser fra Landslaget for lokalaviser og Mediebedriftenes Landsforening, som mener at regjeringens forslag til kompensering tiltak ikke vil kompensere godt nok, og at en selvfølgelig vil se på det. De påpeker at det som nå ligger i saken, er et skritt i riktig retning. I forslag nr. 1 i saken er det foreslått at avisene skal ombæres de dagene Posten ikke gjør det, slik at avisene kan komme ut alle dager i stedet for tre dager. Jeg kunne tenke meg å spørre hva statsråden mener om et slikt forslag, og om han eventuelt bifaller det nok til å støtte det forslaget.

Statsråd Jon Georg Dale [17:00:08]: Eg skal ta stilling til eit forslag basert på den merknaden som stortingsfleirtallet har i dagens innstilling, dersom det kjem eit samla forslag frå Landslaget for lokalaviser og Mediebedriftenes Landsforening. Eg har respekt for at det er krevjande for avisene å finne detaljerte løysingar på alt dette. Eg håpar likevel vi skal få til ei løysing som er best mogleg.

Eg har likevel lyst til å seie – og det synest eg det er greitt å vere ærleg på overfor Stortinget – at ei løysing der ein ikkje har distribusjon til delar av befolkninga i det heile, meiner eg er den dårlegaste løysinga av alle. Det var det som låg i det opphavlege forslaget frå MBL, og som gjorde at eg valde å følge tilrådingane frå LLA i utgangspunktet. Eg meiner det ikkje er mogleg for dette stortinget, i alle fall ikkje for regjeringspartia, å seie at delar av befolkninga ikkje skal få avisomdeling frå staten i heile teke. Det er difor vi har gjort dei vurderingane vi har gjort. Dersom ein kjem tilbake med eit forslag som gjev full distribusjon, og som fungerer betre for mediebransjen, skal eg naturlegvis gjere ei vurdering av det med sikte på å få det til.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Siv Mossleth (Sp) [17:01:25]: Jeg har lyst til å følge opp videre, for dette flertallet i komiteen sier at departementet kan vurdere andre løsninger enn kjøp av avisomdeling tirsdag, torsdag og lørdag.

Mediebransjen har uttrykt bekymring for at forslaget om at avisomdeling tirsdag, torsdag og lørdag vil ha store negative konsekvenser for avisene som kommer ut fire til seks dager per uke.

Kan statsråden bekrefte at departementet, uten prestisje knyttet til det opprinnelige forslaget, vil jobbe sammen med bransjen for å finne en løsning som ivaretar avisabonnentene bedre, slik som bransjen også har bedt om?

Statsråd Jon Georg Dale [17:02:08]: Ja!

Siv Mossleth (Sp) [17:02:13]: Flott!

Tannproteser, biologisk materiale og den gode gamle papiravisen som mange fortsatt foretrekker, lar seg ikke sende digitalt, heller ikke om tre år. En pakke som er 7 cm tykk og inntil 2 kg kan sendes for 155 kr i posten etter fjorårets priser. Før A-posten ble fjernet, kom posten gjerne fram dagen etter. Om en nå vil sende en liten del, en tannprotese f.eks. fra Oslo til Loppa med Ekspress over natten, som er det som anbefales av Posten og statsråden, koster det over 1 000 kr, og beregnet tid er en til fem dager hvis en har levert før kl. 16.

Sender en samme pakke fra Oslo til et sted i nærheten, får en den dagen etter før kl. 9, lover Posten. Her koster samme postpakke 430 kr, og den er snarere framme. Mener statsråden virkelig at dette er et likeverdig tilbud over hele landet? Og kan han forsvare de store ekstrakostnadene?

Statsråd Jon Georg Dale [17:03:22]: Så vidt eg veit, har det alltid vore slik at det er på brevomdeling av brev under 50 gram at ein har hatt ein felles porto. Ein har aldri hatt det på pakkepost, f.eks. opp til 2 kg. Men det til side.

Eg greier å forstå at det tek lengre tid å sende ei pakke frå Oslo til Loppa enn over gata. Det er ei form for logikk i det – det er kortare avstand. Og eg meiner at politikken skal bruke tid og ressursar på å dempe avstandsforskjellar, bidra til likeverdige tilbod i heile landet, men når ei pakke skal gå, må ho reise. Om ho skal reise ti gonger så langt, tek det ofte litt lengre tid enn det som er ideelt. Alternativet til Senterpartiet vil vere å seie at dei må vente med å levere ho ut i Oslo, slik at det ikkje kjem raske fram der enn ho ville gjort i Distrikts-Noreg. Det vil jo vore fullstendig meiningslaust.

Arne Nævra (SV) [17:04:40]: Statsråden gleder seg over den omstillingen som har skjedd – det har gått så glatt, og det har gått så bra, lite motstand har det vært.

Jeg gleder meg ikke over det som har skjedd – det ene skrittet etter det andre. Først gikk gods ut av Posten, så frakt, pakker, så ble det bare B-post, én kategori, og nå skal de også strupe posten i form av færre omdelinger.

Jeg har ett konkret spørsmål til statsråden: Hvor mange husstander, i antall eller i prosent, anslår han det er som nå ikke får dagsavisen sin i postkassa hver dag, etter disse omstillingene? Jeg tenker ikke da på lokalaviser, tre ganger i uka.

Statsråd Jon Georg Dale [17:05:35]: Når Stortinget i dag ber meg om å sjå på alternative løysingar, har eg ikkje tenkt å førehandsprosedere det før eg eventuelt ser kva dei kjem opp med, så det får ikkje representanten meg til å svare på, for då skulle eg føregripe hendingane. Eg gledde meg ikkje over at det var lite motstand; eg gler meg over at folk får betre tenester. Eg har høyrte desse debattane før. Då Post i butikk skulle kome, var det rabalder og skrik fordi postkontora forsvann. Men det gjer at vi får henta posten vår på fleire tidspunkt på døgnet, det vert større fleksibilitet dersom ein jobbar skift – eller det kan vere andre årsaker som gjer at ein faktisk får eit betre tilbod i mange tilfelle enn det ein gjorde på sitt gamle postkontor.

At SV skulle få ei slik stopp-verda-eg-vil-av-haldning, er rart, når dette trass i alt handlar om at stadig fleire får betre digitale tenester. Det mest desentraliserte tilbodet vi kan få til i eit land som Noreg, er at folk kan operere digitalt med kortare avstandsulemper enn ein elles ville ha fått til.

Arne Nævra (SV) [17:06:39]: Jeg er glad for at statsråden svarte akkurat slik på spørsmålet, for da må jeg ta opp poenget med digitale plattformer. Det er faktisk ikke slik at alle er på digitale plattformer ennå – som statsråden, som alle her i salen, som sitter med sine telefoner og er online omtrent hele tida, og som kan lese sine aviser på digitale plattformer.

Det er faktisk flere hundre tusen nordmenn som har betalt skatt hele livet sitt, og som nå kan risikere ikke å få den papiravisa som de håper på, og som de forventer.

Er det ikke da grunn til bekymring hos statsråden for alle dem som ikke kan lese på digitale plattformer i dag?

Statsråd Jon Georg Dale [17:07:32]: Svaret på det er at naturlegvis er det det, men difor blar eg også opp tital millionar, eit tresifra millionbeløp, dei komande åra for faktisk å levere papiravisa til denne delen av befolkninga. For det gjev ei føreseielegheit dei komande åra for både den omstillingsprosessen som skal til i Posten, og for at innbyggjarane framleis skal få avisa si. I nokre tilfelle kan det hende at ho ikkje er dagsfersk, det erkjenner eg. Det er ganske enkelt fordi kostnaden ved

å levere ho ut vil heller ikkje dei som produserer avisa, ta for å få ho ut til kundane sine. Vi skal ta kostnaden i mange tilfelle, men når alternativet er andre kutt i velferdstilbod eller ikkje den nødvendige styrkinga av f.eks. breibandsutbygging i distrikta, meiner eg det er ei dårlegare løysing ikkje å gå for det som regjeringspartia i dag tek til orde for.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingalill Olsen (A) [17:08:57]: Verden endres, våre vaner endres, og vi registrerer det knyttet til at brev-mengden går ned. Vi erkjenner det, men må også sørge for at de endringene som kommer, er mulig for folk å leve med.

Norge er et langstrakt land, bebygd over hele landet. Posten har en infrastruktur som dekker hele landet. For mange i Distrikts-Norge er muligheten for å få dagens avis det eneste infrastrukturtiltaket som er igjen. Det blir ikke omdeling fem ganger i uken, men man kan få post i postboks hver dag. Det er et godt tilbud, men for enkelte i dette landet er også det nokså krevende.

Omstilling kan være krevende, kanskje særlig ut fra hvor man bor. I februar var Arbeiderpartiets fraksjon på besøk i Kvæangen kommune i Troms og hadde møte med sjokkerte innbyggere i Reinfjorden og på Spildra, som hadde fått beskjed fra Posten om at de selv måtte hente posten sin i postbokser i kommunesenteret i Burfjord.

Saken hadde bare en alvorlig bakside: De måtte i båt. Det tok hele dagen tur/retur, ca. 10–11 timer. Det gikk ikke båt hver dag, bare to ganger i uken hadde den tur/retur. Kostnadene for billett skal jeg ikke kommentere.

Posten Norge i omstillingens tid synes at noen av innbyggerne i Kvæangen skal bruke en stor del av livet sitt på å hente sin egen post. Det er et eksempel på at omstillingen kanskje er vel krevende for noen.

Så kan man blåse av dette eksempelet som periferi. Ja, Spildra og Reinfjord er perifert hvis man ser det fra Oslo. Likevel er de innbyggere i Norge og har krav på likeverdige tjenester. De trenger medisiner, aviser og annet.

Vi i Arbeiderpartiet har som holdning at hele landet må bli digitalisert, også de siste prosentene som ikke er det, også de siste prosentene som er vanskelig å få digitalisert. Uten det må vi opprettholde tjenester, hvis ikke er det en fallitterklæring for bosettingsmønsteret i Norge. Innbyggerne i hele landet har krav på likeverdige tjenester i Norge.

Bengt Fasteraune (Sp) [17:12:05]: Det er de historiene som blir fortalt her nå, som gjør at for oss i Senterpartiet dreier egentlig ikke dette seg om hvorvidt det er tilgang til de digitaliserte tjenestene eller ikke. Det dreier seg egentlig om at Posten også må evne å omstille seg og gi andre tilbud enn å kjøre rundt med tomme postbiler. Antall brevforsendinger går ned, men i Norge ønsker folk å få tjenestene så nær seg selv som mulig, også rent fysisk hvis man bor i et hus eller i en leilighet. Man ønsker å få tjenestene på døra, og man ønsker å gjøre ting på en annen måte.

Når andre leverer slike tjenester, får man gjerne en melding på SMS om at det har havnet noe i postkassen for en halv time siden, og man ber om at det blir hentet så fort som mulig, for det har en viss verdi. Slike tjenester tror jeg kanskje Posten bevisst har unnlatt å prøve å se som en del av omstillingen, fordi det er enklere å tjene penger på den typen virksomhet der det bor mye folk, og der avstandene er korte. Det er mye, mye enklere å tjene penger på å drive en slik tjeneste enn å levere pakker – som en erstatning for brev – 3, 4, 5, 6 eller 7 mil unna der man har kontor. Distrikts-Norge, og det ha et distrikt, koster penger, men samtidig gir det stor verdiskaping. Og det er i det regnestykket man må se også Postens tjenester.

Det startet allerede da man slo sammen A- og B-post. Man valgte da å ta bort en god løsning – for en forholdsvis levelig sum penger kunne folk betale for den typen tjenester – og så anbefalte man ekspressløsninger, som man har omtalt tidligere, som er vesentlig dyrere. Det blir akkurat det samme som da jeg som ordfører hadde ansvar for og var en del av et renovasjonsselskap. Hva var det vi gjorde? Jo, vi hentet søpla til folk rundt omkring i hele kommunen, samtidig brukte vi nettet vårt mot industrien for også å hente industriavfall fra dem, for det var ingen som konkurrerte om å hente søpla på Glitterheim eller Grimsdalshytta. Det var det faktisk vi som ivaretok.

Litt på samme måte må man også tenke når det gjelder post. Man må se på hvilke muligheter man har utover bare å kjøre ut brevforsendinger. Det var det vi la fram som et forslag forrige gang vi debatterte dette med post, men som ble stemt ned i denne sal.

Svein Roald Hansen (A) [17:15:16]: Jeg tror vi bør være enige om at det først og fremst er det teknologiske framskrittet som har gjort at vi har blitt våre egne postmenn. Raskere levering, billigere porto – det går jo ikke an å beklage seg over det. Det har gjort hverdagen atskillig lettere.

Noen trekker fram EU-direktivene. Hvis det er det tredje postdirektivet man tenker på, er det ikke implementert i EØS-avtalen. Islendingene har glemt det i en

eller annen skuff. Dessuten står det i det direktivet at det skal være postomdeling minst fem dager i uken. Så å skylde på EU her, må jeg si er å skyte på feil hest.

Det er hyggelig med postmann i gata, men hva skal han bære rundt? Noen foreslår at man skal utrede flere tjenester. Jeg satt i styret i Posten fra 1995 til 2001. Da var det omstilling av postnettet som var saken, og vi forsøkte det samme. Skal vi putte litt flere tjenester, litt flere ting inn i postkontorene som folk kan kjøpe – postkort, CD-er? Det var ikke særlig vellykket, så vi tenkte motsatt. La oss putte postkontoret inn i butikken. Kjempesuksess! Aldri har Posten vært til stede så mange steder for folk og med så lang åpningstid.

Så hevder alle som taler så varmt om omdeling fem dager i uken, at Posten ikke skal gå med overskudd, men med post. Det høres festlig ut, men en bedrift med 15 000 ansatte og 24 mrd. kr i omsetning som ikke går med overskudd, er en bedrift – for å bruke et bilde som i hvert fall enkelte i salen forstår alvoret i – med et liv under sperregrensen. Man vil snart slutte å gå med post. Så vær så snill – legg til side den holdningen at Posten er en så viktig del av infrastrukturen at det ikke spiller noen rolle hva det koster. Hvorfor har Postkom hele tiden vært med på omstillingen – fra vi holdt på med postkontornettet fram til i dag? Jo, fordi de vet at i denne salen taper de hvis de skal konkurrere om bevilgninger til Posten med bevilgninger til hjemmehjelp, sykehus, veier osv. Det fins ikke ett parti i denne sal som vil prioritere mer penger til Posten framfor de andre tjenestene.

Siv Mossleth (Sp) [17:18:19]: Jeg vil aller først komme med en stemmeforklaring, så ikke det blir borte på slutten. Forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet, ønsker Senterpartiet ikke å stemme for. Grunnen til det er at i disse forslagene kobles posttjenester og bredbånd veldig sterkt sammen. Senterpartiet ser ikke i dag at vi vil få så godt bredbånd at vi kan sende f.eks. pakker med biologisk materiale digitalt. Vi mener at postens infrastruktur har en verdi uansett.

Posten og representanten Olsen fra Fremskrittspartiet er opptatt av miljøet. Men ideen i den nye postloven om at man kan få posten hver dag om man kjører fram til en postboks som er på et leveringssted, har et merkelig miljøregnskap. Vi sparer kanskje utslippene fra en postbil, og det er veldig gunstig for postens miljøregnskap – heia, posten, dere er kjempeflinke – men så må 50 stykker i bygda kanskje kjøre ganske langt for å hente posten på butikken. Det øker jo de totale utslippene. Men det samlede miljøregnskapet betyr kanskje ikke noe lenger.

Så har Postkom og de tillitsvalgte vært nevnt. De tillitsvalgte forholder seg til det veldig uttalte kravet om overskudd i bedriften. Det kravet er faktisk større enn

kravet til at posten skal fram. Jeg snakket om serien «Det umulige landet», og der handlet et av innslagene om en postmann som ble tatt av et snøras. Ungdommen som gikk i lag med postmannen, berget seg unna raset og fikk varslet folk i bygda. De lette og gravde etter postmannen i to dager. På dag to hadde de med seg en kiste for å frakte liket tilbake til bygda, men de fant ikke postmannen. Postmannen hadde imidlertid hørt at de gravde rett over ham, men klarte ikke å kommunisere at han var der. Etter hvert, under snøen, hadde postmannen fått fram posthornet, og med det klarte han til sist å grave seg fram. Men da var alle dratt hjem. Det eneste som sto igjen, var kista. Den sto på et par ski, og postmannen brukte disse skiene for å ta seg fram til folk. Jeg har stor tro på dem som jobber i posten, så dette er et godt eksempel. Før postmannen forlot stedet, merket han seg selvsagt hvor i rasområdet postsekken lå, sånn at posten kunne komme fram. Og det er det Senterpartiet ønsker med dette forslaget: Vi vil se på en annen organisering av posten, slik at samfunnsansvaret blir større enn kravet til overskudd.

Helge Orten (H) [17:21:36] (komiteens leder): Først av alt vil jeg få lov til å gi litt honnør til representanten Svein Roald Hansen. Jeg synes han holdt et fantastisk godt innlegg, som jeg i grunnen kan slutte meg helt og fullt til. Jeg vurderte faktisk å trekke meg fra talerlisten – så godt var det! Men det gjør jeg ikke, jeg er litt for glad i å prate til det.

Dette handler om digitaliseringen av samfunnet vårt. Det handler om at folk bruker nettbank, sender e-post, leser aviser på nett, skaffer seg informasjon på nett – på en helt annen måte i dag enn man gjorde før. Dette er ikke et vedtak som forrige regjering eller tidligere regjeringer har gjort, eller som denne regjeringen har gjort, dette er en utvikling som skjer fordi vi som forbrukere ønsker bedre verktøy, bedre løsninger og bedre måter å håndtere hverdagen vår på. Det er det det egentlig handler om. Og så lager vi det til et kjempestort problem. Tvert imot – dette er jo en kjempemulighet. Vi har aldri hatt bedre muligheter til å skaffe oss selv gode tjenester og gode brukeropplevelser enn nå, når vi har disse digitale løsningene. Da hjelper det ikke å jobbe mot utviklingen, da må man jobbe med utviklingen. Derfor: Når vi ser at brevmengden er falt med 65 pst. siden tusenårsskiftet, og det fortsetter i akselererende tempo, er ikke løsningen å fortsette å kjøre halvtomme postbiler rundt omkring i Norges land, da er løsningen å prøve å omstille samfunnet til et mer digitalt samfunn, som gjør at vi kan få nye og bedre tjenester gjennom de verktøyene og løsningene som er der.

Jeg skjønner at dette også handler om aviser, og jeg ser at det kreves lengre omstillingstid spesielt for lokala-

visene våre for å håndtere denne overgangen. Det prøver vi også å legge til rette for i den innstillingen som ligger her. Departementet har foreslått en løsning med faste dager, tirsdag, torsdag og lørdag, for å håndtere denne overgangsfasen. Det er et bra forslag, men samtidig har vi en åpning for at departementet kan vurdere andre løsninger hvis man i fellesskap med mediebransjen finner det formålstjenlig. Dette er med på å bidra til den omstillingen som vi også trenger innenfor mediebransjen, og sikrer mediemangfoldet i en omstillingsperiode.

Så bare litt til Arbeiderpartiet, for jeg opplever at Arbeiderpartiet har snudd i denne saken. Det er for så vidt en ærlig sak fortsatt å gå for fem ombæringsdager, men jeg synes begrunnelsen er veldig tynn når man argumenterer med at man må sikre digital tilgang for folk til å kunne lese aviser. Når vi vet at Nkom sier at mindre enn tusen husstander i dette landet ikke har nok digital tilgang til å kunne lese aviser, da er det et forferdelig tynt argument. Så vær nå ærlige på hvorfor dere snur. Jeg tror ikke det er den digitale tilgangen til å lese aviser eller e-post som er hovedgrunnen. Det må være noe annet som gjør at Arbeiderpartiet nå har snudd i denne saken, og ikke ønsker å bidra videre til den digitaliseringen og utviklingen som skjer, og omstillingen av Posten.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [17:24:49]: Vi i Norge er heldige. Fordi vi har bedrevet en veldig aktiv mediepolitikk i mange tiår, er vi et svært opplyst land med en rekordstor andel av befolkningen som konsumerer nyheter. Vi har et godt mediemangfold av lokal, regional og nasjonal presse. Det er en stor styrke for demokratiet vårt, fordi media bidrar til at befolkningen kan ha en åpen og opplyst debatt. At vi kan ha den opplyste debatten, skal myndighetene legge til rette for. Det slår Grunnloven fast i § 100. Det er Stortinget og regjeringens ansvar at hele befolkningen har tilgang til medier som sørger for å belyse saker som angår dem, fra ulike sider.

Men det lykkes vi ikke helt med for tiden, for vi har fått det kulturministeren i sin mediemelding omtaler som hvite flekker på norgeskartet. Det gjelder temaer og geografiske områder som ikke blir dekket godt nok av media – det være seg å få løftet lokale og regionale saker som ikke de nasjonale mediene tar, eller å få belyst et annet perspektiv på en sak, noe f.eks. nummer to-aviser og riksspredte nisjeaviser som Vårt Land og Klassekampen gjør.

Samtidig med at vi i familie- og kulturkomiteen jobber for å dekke inn de hvite flekkene i mediemeldingen, kommer regjeringen med et forslag til ny postlov som garantert lager nye og mange flere hvite flekker i medietilbudet. Regjeringen vil begrense postombæringen framover, og det i et heftig tempo. Det vil ramme 75 000 abonnenter, som ikke lenger skal få dagsavisene sine

den dagen de utkommer, og det vil gjøre et abonnement på disse avisene mye mindre attraktivt og naturlig nok ramme avisene både økonomisk og innholdsmessig.

Ta f.eks. mitt hjemfylke, Telemark. Der vil tusen abonnenter bli rammet av at TA får denne postloven i fanget. Også de riksspredte nisjeavisene blir rammet. De har regnet på konsekvensene, og det er skummel lesning. Flere av dem vil kanskje gå inn, eller må i alle fall glemme å utvikle seg så positivt som de fleste av disse avisene nå gjør, med kreative og gode digitale løsninger som de bl.a. vinner priser for. Disse avisene trenger mye mer tid på seg til å få abonnentene sine over på digitalt. En del av disse abonnentene har ikke engang tilgang på bredbånd, for regjeringen satser jo ikke på bredbåndsutbygging i distriktene. Da sier det seg selv at vi har et demokratisk problem med det forslaget til postlov som kom opprinnelig.

Vi i Senterpartiet mener at alle i landet har rett på de samme tjenestene uansett hvor de bor, og rett til at ikke myndighetene tar fra dem muligheten til å få dagsferske nyheter, slik at de kan være en del av samfunnet og samfunnsdebatten. Derfor støtter vi ikke forslaget til endringer i postloven, men vi er veldig glad for at man i komitéarbeidet har fått på bordet et forslag til løsning om postombæring, fra Mediebedriftenes Landsforening og Landslaget for lokalaviser i fellesskap. Det håper jeg følges opp konkret, både fra regjeringspartiene og ikke minst fra ministeren.

Presidenten: Neste taler, representanten Arne Nævra, synes ikke å være til stede i salen, og vi går derfor videre på talerlisten, til representanten Solveig Sundbø Abrahamsen.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [17:28:22]: Å forstå den tida me lever i, og å prioritere og velje løysingar som er tilpassa kvardagen til folk, kan vere vanskeleg. Me lever i eit digitalisert samfunn. Det må me berre erkjenne. Det er skjedd ei enorm utvikling dei siste ti åra når det gjeld korleis me kommuniserer, kva forventningar me har til å få informasjon raskt, og til at me kan ordne mange av tenestene sjølve gjennom smarttelefonen.

Det er rart å tenkje på at i 2007 kom iPhone, og plutsleg hadde me internett og e-mail lett tilgjengeleg i lomma, 24/7. I 2016 hadde over 80 pst. av alle nordmenn ein smarttelefon, og 90 pst. av oss brukar internett dagleg. No er det slik at mange av oss er så avhengige av den smarttelefonen at me knapt kan tenkje og hugse korleis me klarte oss utan. Med smarttelefon kan me alltid vere oppdaterte på hendingar. Då me for alvor begynte å lese aviser på nett, opplevde me at papiravisa inneheldt jo berre gamle nyheiter. Fleire og fleire vel no å ha berre nettabonnement. I 2019 sender me færre

brev, og postkort f.eks., som me før brukte mykje på ferieturar, blir no erstatta av at me sender på Snapchat.

Det er i hovudsak situasjonen for lokalavisa og utdelinga av papiravisene i distrikta som har vore den store hovudbekymringa i saka om endringar i krav til postomdeling. For Høgre er det viktig å vareta mediemangfaldet me har i landet. Det er no blitt sikra eit kjøp av levering av aviser tre faste dagar i veka i ein overgangsperiode på tre år frå lova trer i kraft – sannsynlegvis frå 1. juli 2020. Det gjev avisene tid til omstilling.

Men det er viktig at avisene tilpassar seg ein digital kvardag. Det er difor gledeleg at regjeringa tek sikte på å auke mediestøtta med 10 mill. kr til digitalisering og omstilling i ein overgangsperiode. Aviser som særleg blir råka av endringar i postlova, vil bli prioriterte. Det kjem i tillegg til ei sterkare satsing på breibandsutbygging – 200 mill. kr i budsjettet for 2019.

Eg har tru på at avisene klarer omstillinga, brukar tida godt og finn løysingar som er tilpassa den verda me faktisk lever i.

Øystein Langholm Hansen (A) [17:31:10]: Jeg skal kvittere ut representanten Helge Ortens ros til meg og si at den aller første delen av hans innlegg var også bra. Men nå er han ute av salen, så noen får bringe det videre.

Blant annet representanten Dagfinn Henrik Olsen viser en rørende omsorg for de ansatte i Posten. Det er veldig flott, og det er vi enig i. Men jeg skulle ønske at denne omsorgen også hadde smittet over på en sak vi nettopp har behandlet, nemlig saken om endring i dro-sjelovgivningen, men det er nå for sent. Når en har en slik omsorg for de ansatte, burde en kanskje også ha foreslått 18 måneders omstilling, slik som de ansatte ba om i utgangspunktet, og ikke 13 måneder, som det nå har blitt.

Jeg legger merke til at regjeringspartienes representanter holder fast på at Arbeiderpartiet har snudd. Nok en gang: Vi har ikke snudd! Vi konkluderte aldri – dvs. ikke før nå, rett før saken kom til behandling. Vi har sagt til media, bl.a. Klassekampen og VG, at vi så på en ordning for at avisene skulle kunne tilpasse seg den nye hverdagen. En slik ordning, som var rimeligere enn fem dagers omdeling, fant vi ikke. Derfor konkluderte vi med å gå imot. Så nei, Jon Gunnes, vi har ikke misforstått.

Det er områder og folk her i landet som ikke har god nok bredbåndsdekning, men når det en gang er tilfellet, sa jeg at vi selvfølgelig har en intensjon om å revurdere dette – i tråd med det representanten Svein Roald Hansen sa i sitt innlegg tidligere.

Til slutt vil jeg også gi ros til ansatte og ledelse i Posten AS for måten de har håndtert endringene og nedbemanningene på gjennom stort sett alle tider. Det har vi

sagt til dem med jevne mellomrom, og jeg gjentar det gjerne her også. Det er til og med gitt ut en bok om endringene i Posten, som er en hyllest til det samarbeidet som ledelse og tillitsvalgte har hatt. Så det er godt dokumentert, og vi står også bak den rosen.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [17:34:05]: Jeg tenkte jeg skulle si noe til det som representanten Ingall Olsen tok opp her angående de som må ferdes langt for å hente posten sin. Det er helt klart en reell problemstilling, men det er ikke en sak som isolert sett ligger til behandling nå.

Regjeringen gir ikke godkjenning til Posten i ethvert tilfelle hvor man bestemmer seg for å flytte postkassen. Det ligger en forskrift til grunn. Derfor gikk jeg på forhånd inn og etterspurte informasjon om hvordan dette har vært praktisert gjennom årene. Den forskriften har ligget til grunn i mange år. Fra 2000 til 2010 var det hvert år en økning i hvor mange unntak man fikk i henhold til forskrift. Det var en liten nedgang fram til 2015, det gikk opp i 2016, for så å gå ned igjen i 2017 og 2018.

Det var en sak som ble behandlet på bakgrunn av Prop. 131 S for 2016–2017, hvor dette faktisk var temaet, og hvor et enstemmig storting tilsluttet seg saken om forskrift. Dette er så enkelt at hvis man har til hensikt å gjøre noe med det, bør man på et eller annet tidspunkt vurdere hvorvidt forskriften er treffende ut fra de tilbakemeldingene man har sett i media, og som både Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet har fått fra befolkningen i Nordland, som plutselig har fått lang avstand til postkassen.

Så dette er bare en oppfordring om at vi holder oss til saken og det dette egentlig gjelder. Dette er faktisk et felles ansvar, for et enstemmig storting vedtok i 2017 en utvidet forskrift.

Bengt Fasteraune (Sp) [17:36:23]: Jeg tenkte egentlig ikke at jeg skulle ramse opp det jeg gjør nå, men jeg tror jeg gjør det allikevel. Som det står, og som man har vært tydelig på, er det slik at etter at Posten Norge AS ble etablert i 2002, er statens eierskap tydelig grunngitt i behovet for å sikre at det finnes en landsdekkende leverandør av posttjenester. Postens hovedoppgave er å sikre at brukere over hele landet skal få tilgang til gode og framtidsrettede likeverdige tjenester. Posttjenester er en viktig del av samfunnets infrastruktur, som er avgjørende for å sikre bosetting og gode rammevilkår for næringsliv over hele landet. Folk skal ha tilgang til like tjenester.

Som jeg sa i sted, dreier ikke dette seg om at vi i Senterpartiet eller andre folk ikke forstår at vi er i en digitalisert verden, at vi ikke forstår at det er tjenester som tar andre veier enn gjennom postkassen til folk, at vi ikke forstår at det er e-post folk griper til i hverdagen fordi de

føler det enklere. Det er ikke det det dreier seg om i det hele tatt. Det det dreier seg om, er at det er andre typer tjenester som man da ikke kommer til å få tilgang til på samme måte som man gjør i bynære strøk, f.eks. det å få pakker i posten – fordi det ikke er noen andre som står for den distribusjonen enn akkurat Posten.

Jeg deler også den oppfatning at Posten har vært villig til å omstille seg, det har de vært i mange år. Samtidig er jeg litt bekymret for at man i denne omstillingen faktisk ikke tar hensyn til det jeg ramset opp innledningsvis i mitt innlegg, fordi en del av omstillingen går på det samfunnsoppdraget som de har et ansvar for, og som man nødvendigvis ikke tjener mye penger på.

Som man har registrert av Senterpartiets forslag, ønsker vi bl.a. en annen klassifisering av Posten. Vi ønsker at det skal klassifiseres som et kategori-4-selskap, dvs. at man skal oppnå sektorpolitiske mål, kall det gjerne samfunnsoppdrag. Det innebærer ikke at selskapet ikke skal drive så effektivt som mulig, men utgangspunktet er at de sektorpolitiske samfunnsoppdragene, målene til Posten, skal nås.

Som regjeringen skriver:

«Statens mål med eierskapet i selskaper i kategori 4 har hovedsakelig sektorpolitiske formål. Som eier vektlegger staten at de sektorpolitiske målene nås mest mulig effektivt.»

Dette er et av de forslagene som er fremmet, og som kanskje gjør at det framtidige styret i Posten kan se dette på en litt annen måte.

Presidenten: Representanten Siv Mossleth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Siv Mossleth (Sp) [17:39:46]: Jeg vil påpeke til representanten Olsen når det gjelder regelverket, som han sier er endret, at nå har vi fått en ny praktisering av det. Tidligere sto postkassen kanskje en eller halvannen kilometer unna husstanden, nå er det dradd ut i det – jeg holdt på å si – nesten uendelige, med fem til tolv timers reisevei til postkassen. Dette er en helt ny praktisering.

Over 150 høringsvar ble sendt inn i forbindelse med denne saken. Folk som bor og jobber på bygda, har opplevd en gradvis dårligere tilgang til posttjenester, noe f.eks. næringsdrivende har påpekt i høringsvarene. Senterpartiet digger digitalisering, men dette med f.eks. pakket biologisk materiale, endrer seg ikke selv om vi digitaliserer aldri så mye.

Arne Nævra (SV) [17:40:58]: Jeg beklager at jeg var litt sein på avtrekkeren til forrige innlegg.

Det er gode signaler som har kommet fra statsråden om avbøtende tiltak, kompensasjonsordninger – eller

som kanskje noen av oss kaller plaster på såret. Men det er fine signaler, og jeg håper at man jenker seg, at man er fleksible, og at man tar imot de innspillene som har kommet, på en ordentlig og seriøs måte, slik at vi i hvert fall kan avbøte de verste utslagene av denne lovendringen.

Jeg hadde lyst til å komme bitte lite grann tilbake til distriktaspektet i dette. Den 10. april i år ble to proposisjoner lagt fram. Den ene var om postloven, og den andre var yrkestransportloven, altså drosjenæringen – de to sakene som er diskutert i dag. En ulykke kommer sjelden alene, og det er faktisk sånn at begge disse to sakene som vi har diskutert nå i dag, har fellestrekk. Fellestrekkene gjelder bl.a. distriktene, som blir rammet av begge forslagene. Det er et aldri så lite angrep på distriktene i begge de to proposisjonene. Det er det ene av det.

Det andre er at jeg synes det er respektløst at man forutsetter at hundre prosent av landets befolkning er på digitale plattformer. De er ikke det ennå, det er for tidlig, de er ikke der. Dette er i stor grad folk som har betalt skatt hele livet, og som nå altså ikke får det tilbudet de fortjener – verken drosjer i distriktene eller post. Dette er noe vi må ta inn over oss, og jeg synes godt vi kan si «vi». Vi i salen har ikke vært flinke nok til å tenke på at ikke alle er like ressurssterke som dem som er i salen her, og som er på disse plattformene. Vi sitter jo med disse telefonene foran oss, vi er online hele tiden – mer eller mindre.

Det er faktisk også sånn at det fortsatt er mennesker som betaler enten med brevgiro eller på gamlemåten via noen stråmenn til banken. Vi skal ikke ta for gitt at hundre prosent er på digitale plattformer. Det betyr at vi er litt for tidlig ute med å ta disse store grepene. Det er fortsatt flere hundre tusen som ikke er på digitale plattformer, og det skal vi ta inn over oss.

Ingalill Olsen (A) [17:44:20]: Representanten Dagfinn Henrik Olsen fra Fremskrittspartiet antydte at mitt eksempel fra Kvæningen ikke hadde noe med denne saken å gjøre. Vi trekker ikke i tvil at Posten Norge har anledning til å forskriftsbestemme at man skal kunne bruke postkassen. Men det er faktisk forskjell på et samlestativ med postkasser og det at man må reise til Burfjord hvis man bor på Spildra. Det er faktisk forskjell på det. Og det handler denne saken om, for de skal kanskje hente avisene sine i postkassen sin, og hva nytter det da om det er omdeling i postkassene hver dag dersom båten bare går to ganger i uka og de skal bruke ti-elleve timer på det? Hvis representanten Olsen mener at det ikke har noe med denne saken å gjøre, er han ikke ombudsmann for dem som bor i distriktet og er ut-satt for dette. Eksemplet fra Kvæningen er et eksempel på at omstilling er krevende, og at Posten Norge kanskje ikke har vært klok og fornuftig i forhold til akkurat de innbyggerne. Det synes jeg vi skal ta med oss, for in-

gen av oss har interesse av at folk skal komme ut på den måten som de har gjort i Kvæningen kommune.

Statsråd Jon Georg Dale [17:46:13]: Det nærmar seg for så vidt slutten av denne debatten, ligg det an til, og derfor har eg, basert på innlegget til representanten Svein Roald Hansen, som eg synest var veldig frigjerande, det var akkurat som om styringspartiet Arbeidarpartiet var tilbake igjen i salen, nesten lyst til å seie velkomen, det var lenge sidan sist, men det var veldig kjekt å høyre.

Det representanten Svein Roald Hansen tek til orde for, er det denne saka i kjernen handlar om, og som eg opplever at enkelte andre representantar i Arbeidarpartiet ikkje fullt og heilt klarar å ta inn over seg. Alternativet for dei tilsette i Posten til det å redusere talet omdelingsdagar er ikkje, som representanten Svein Roald Hansen klart sa det, at det kjem veltande pengar til Posten for å betale for desse tenestene. Det er dårlegare omstilling, det er større risiko for dei tilsette, og det er over tid eit bråare skifte for dei tilsette, noko som ikkje kan planleggast så godt som vi kan når vi startar dette no.

Realiteten er truleg at det ikkje er siste gongen vi diskuterer kor mange dagar i veka vi kan køyre rundt med postbil, for voluma er fortsatt fallande. Dei fell raskare enn «worst case»-scenarioet til alle som har studert prognosane for dette. Dette er eit problem som ikkje går over. Om vi skal lukkast med den omstillinga, meiner eg vi må klare å stå i nokre vanskelege diskusjonar. Det synest eg representanten Svein Roald Hansen gjorde utmerkt, og det er i grell kontrast til forslag nr. 2, frå Arbeidarpartiet i dag.

Det meiner eg det er greitt for Stortinget òg å ta inn over seg, for det forslaget som Arbeidarpartiet står bak i forslag nr. 2, som handlar om at vi skal køyre rundt tomme postbilar fem dagar i veka, ville ikkje Arbeidarpartiet hatt i posisjon, for dei hadde skjønt kva konsekvensen var, og dei skjøner det no også. Det er det mest fantastiske med det. Ein høyrrer at dei skjøner det, men dei orkar ikkje å ta belastinga.

Eg håpar vi ser Svein Roald Hansen her oftare. Det var frigjerande å sjå eit styringsparti tilbake igjen i salen.

Jon Gunnes (V) [17:49:01]: For Venstre er et likeverdige posttilbud noe som Posten fortsatt har ansvaret for, og suksessen med Post i Butikk har gitt innbyggerne også i Distrikts-Norge en klar bedring i forhold til da de bare hadde postkontorene, for de hadde ikke lang åpningstid. Nå er butikkene åpne ganske lenge utover kvelden, og Post i Butikk har blitt en fantastisk tjeneste for hele landet.

Ja, det er en del utfordringer. Det er enkelte steder i landet hvor de ikke har postombæring og heller ikke Post i Butikk i sin nærhet, men det er ikke noe nytt, og det blir ikke noe nytt med det vedtaket vi gjør i dag. Det

er en situasjon som er der, og vi anbefaler at Posten fortsatt er raus med tilbudene sine og servicen sin, slik at de faktisk betjener flest mulig også i framtiden.

Så til Arne Nævra, som ville bruke stråmenn til å betale for seg. Jeg har respekt for dem som ikke klarer å betjene de digitale verktøyene, men det går kanskje også an å få hjelp av stråmenn til å bruke de digitale verktøyene som finnes, og som er lett tilgjengelige overalt. Skatteetaten, f.eks., skal fortsatt levere sine tjenester med bakgrunn i den moderniseringen de har gjort. Vi får nå papirene våre digitalt – eller vi får ikke papir lenger, da – disse tallene som forteller om vi skylder eller får igjen skatt. Det er ikke alle som klarer å komme seg inn på den tjenesten, men de kan helt klart bruke Arne Nævrass stråmenn til å hjelpe seg.

Vi skal ikke flire bort dette, men det er utrolig viktig at vi heller går den andre veien, for den moderniseringen og den digitaliseringen som vi opplever i samfunnet nå, går ikke tilbake. Da må vi faktisk drive voksenopplæring i å kunne benytte seg av dette, slik at alle får et likt tilbud.

Presidenten: Representanten Dagfinn Henrik Olsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [17:52:05]: Det er mulig at undertegnede – sett i forhold til resten av dagen – kanskje uttrykte seg litt klønete da han hadde ordet i stad. Det var i alle fall ikke intensjonen. Bakgrunnen var faktisk at antall unntak er fastsatt i forskrift, og historisk sett legges ikke disse fram for Stortinget. Men det ble gjort i Prop. 131 S for 2016–2017, nettopp fordi man hadde tatt i bruk ny teknologi for å beregne ruten, og man så at avstanden var større enn man trodde.

Da er mitt poeng: Det foreligger ikke et forslag i denne saken om å gjøre noe med den forskriften – det gjør ikke det. Det vil med andre ord si at man fortsatt slutter seg til de kriteriene som legges til grunn.

Øystein Langholm Hansen (A) [17:53:00]: Jeg skal være ganske kort. Jeg skal være så kort at jeg gjerne vil be om oppmerksomhet, for jeg skal si følgende: Jeg er helt enig med statsråd Dale i at hvis vi hadde vært i regjering de siste seks årene, hadde vi – ja – gått for en reduksjon til annenhver dag, for da hadde vi nemlig hatt 100 pst. bredbåndsdekning i landet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [17:53:30]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i ekomloven (prisregulering av

spesialnummer, internasjonale samtaler og SMS mv.) (Innst. 303 L (2018–2019), jf. Prop. 104 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bengt Fasteraune (Sp) [17:54:14] (ordfører for saken): For å slippe en liten sensasjon her før jeg starter: I denne saken er det en samlet innstilling fra komiteen. Så da får man lese det som jeg sier, ut fra det.

Samferdselsdepartementet foreslår i proposisjonen en endring i lov av 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon, ekomloven, for å kunne regulere sluttbruker- og grossistprisene for anrop til spesialnummer, 5-sifrede nummer, slik at prisnivået blir lavere, og at nummerressursen kan benyttes til sitt formål. Det foreslås også å innta en ny bestemmelse i ekomloven for å kunne fastsette maksimalpriser for internasjonale nummerbaserte kommunikasjonssystemer innenfor EØS-området.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har i flere år forsøkt å bidra til større grad av konkurranse på anrop og prøvd å kunngjøre priser i dialog med bransjen og gjennom direkte oppfordringer til tilbyderne. Dette har ikke ledet til lavere priser for anrop til spesialnummer.

Komiteen vil understreke at det høye prisnivået er en utfordring, ikke bare for innringer, men også for mottaker av anrop til spesialnummer. Som mottaker av anrop ønsker man å kunne tilby nummer som er enkle å huske for innringer, uten at kundene skal betale overpris for samtalen. En annen fordel med den 5-sifrede serien er at det er mulighet for korresponderende SMS-nummer.

Komiteen har merket seg at de høye innringerprisene reduserer etterspørselen etter spesialnumrene. Komiteen vil understreke at den foreslåtte prisreguleringen innebærer en harmonisering mellom sluttbruker- og grossistpriser for anrop til spesialnummer, og motsatt vei, med sluttbruker for anrop til mobilnummer. Komiteen viser til at departementet forventer at den foreslåtte reguleringen etter hvert vil kunne stimulere til økt bruk av spesialnummer, som er ønskelig.

Komiteen vil påpeke at det over flere år har vært utfordringer med at norske spesialnummer har vært vanskelig tilgjengelige fra EØS-land. Det skyldes bl.a. høye

termineringspriser. En regulering av sluttbruker- og termineringsprisene for anrop til spesialnummer er et nødvendig tiltak.

Komiteen er også kjent med at det er gjort et vedtak i EU som går på ekomkodeksen, og det vil også føre til at man ønsker å ha en lik mulighet både i EU og i Norge for samme priser. Det er behov for tilsvarende regler nasjonalt, slik at norske forbrukere kan få tilsvarende beskyttelse mot urimelig høye priser fra samme tid som EU-borgere.

Komiteen viser til at erfaring med behandling av omfattende markedsvedtak i bredbånds- og mobilmarkedet har synliggjort et behov for et unntak fra tremånedersfristen i forvaltningsloven. Komiteen viser også til erfaringer fra departementets klagesaksbehandling, som tyder på at mindre aktører i markedet ofte ikke har tilstrekkelige ressurser til å ivareta egne interesser.

Dette er altså en samlet innstilling.

Øystein Langholm Hansen (A) [17:57:32]: Jeg synes representanten Fasteraune har hatt en bra oppsummering av en komplisert sak, og jeg skal være ganske kort.

I denne saken er det stor enighet, men ved gjennomgangen av høringsuttalelsene, som var ganske omfattende, la vi merke til en uttalelse som gikk på å be regjeringen vurdere om det gjennom forskrift kan gjøres unntak for maksprisene i gitte tilfeller. Jeg vil gjerne henlede oppmerksomheten mot det. Vi har ikke lagt inn noe forslag om det i saken, men merknaden er lagt inn i et håp om at statsråden har sett det. Dette er for å sikre norske arbeidsplasser. Grunnlaget for oppfordringen fra opposisjonen er at Norge ligger langt framme teknologisk, og at det koster mye penger å drifte dette. Samtidig er det få brukere i Norge, og det gjør at det er noe dyrere å drifte mobile løsninger i Norge. – Herved er denne oppfordringen gitt og forklart muntlig.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [17:58:54]: I dag behandler me forslaget fra Samferdselsdepartementet om endringer i lov om elektronisk kommunikasjon for å kunne regulere sluttbruker- og grossistprisene for oppringing til spesialnummer – femsifra nummer m.v. – i forskrift, slik at prisnivået blir lågare, og at nummerressursen kan nyttast til sitt formål – kundeservice.

Det blir òg føreslått å ta inn ei ny føresegn i ekomlova for å kunne fastsetje maksimalprisar for internasjonale nummerbaserte kommunikasjonstenester innanfor EØS-området i forskrift. Endringa er meint å sikre at norske forbrukarar får nytte godt av reduserte prisar på internasjonale samtaler, frå både fast- og mobilnett, og SMS frå same tidspunkt som EU-borgarar eller så nært opp til dette tidspunktet som mogleg.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har i fleire år forsøkt å bidra til større konkurranse på oppringing til

spesialnummer gjennom å kunngjere prisar, dialog med bransjen og direkte oppmoding til tilbydarane. Det har likevel ikkje ført til lågare prisar for oppringing til spesialnummer, og det er ingen indikasjonar på at tilbydarane kjem til å prise oppringing til spesialnummer lik grunntakst på eige initiativ.

Departementet er òg kjent med at det over fleire år har vore utfordringar med at norske spesialnummer har vore vanskeleg tilgjengelege frå EØS-land. Det skuldast bl.a. høge termineringsprisar. Ei regulering av sluttbruker- og termineringsprisane for oppringing til spesialnummer kan difor vere ein sentral faktor og eit nødvendig og proporsjonalt tiltak for å auke tilgjengelegheita på norske spesialnummer innanfor EØS-området.

Det er difor med ei viss undring me ser av merkningen frå opposisjonen at dei ønskjer at regjeringa bør vurdere om det gjennom forskrift skal kunne gjerast unntak frå maksprisane for å sikre norsk eigarskap og norske arbeidsplassar. Det betyr altså at norske forbrukarar skal betale meir enn makspris og ikkje har same vern mot urimeleg høge prisar som andre borgarar innanfor EU/EØS. Det er etter Høgre si oppfatning ikkje rett måte å vareta rettane til borgarane, og me anbefaler å vedta endringar i ekomlova slik det blir fremja av ein samla komité.

Kari Kjønaas Kjos hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Nikolai Astrup [18:01:21]: Saksordføreren har på en god måte redegjort for innholdet i forslaget som regjeringen har fremlagt, og jeg kommer derfor ikke til å gjennomgå alt i detalj, men rett og slett nøye meg med å fastslå at regjeringen foreslår endringer i ekomloven som vil beskytte norske forbrukere fra urimelig høye priser på internasjonale samtaler og SMS-er fra Norge til land innenfor EØS og prisregulere femsifrede nummer og andre spesialnummer. Dette er, som er blitt nevnt av representanten Abrahamsen også, for å bidra til at norske forbrukere får de samme rettighetene som europeiske forbrukere. Med Stortingets samtykke – forhåpentligvis – vil ferierende nordmenn få glede av dette allerede i sommer.

La meg så adressere bekymringen fra representanten Langholm Hansen om unntak fra maksprisen. Som representanten Abrahamsen var innom, tror jeg det er klokt å sette forbrukeren i sentrum. I dag er inntjeningen til de etablerte netteierne i Norge svært god. Pristaket som er satt av EU, inkluderer en relativt god margin, slik at tilbyderne skal få kostnadsdekning. I tillegg utgjør inntektsstrømmen som berøres, en begrenset del av totalomsetningen for tilbyderne. Inntektsbortfallet vil derfor også være relativt begrenset. En prisregulering vil

på den annen side kunne føre til økt bruk av tjenestene og dermed økte inntekter.

Jeg vil derfor anbefale at Stortinget vedtar saken slik den er fremlagt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [18:03:18]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i opplæringslova, folkehøgskolelova, friskolelova m.m. (samleproposisjon) (Innst. 298 L (2018–2019), jf. Prop. 88 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Guri Melby (V) [18:04:21] (ordfører for saken): I dag er det en god dag. Når vi nå skal vedta samleproposisjonen som endrer opplæringsloven, folkehøgskoleloven og friskoleloven, betyr det bl.a. at alle barn fra nå av skal få dra på leirskole gratis. I dag er dette et tilbud ca. 20 pst. av grunnskoleelevene ikke har. Og jeg vil takke komiteen for det gode arbeidet som er lagt ned i forbindelse med denne saken.

Leirskoleopphold har lange tradisjoner i Norge. Det er en fin måte å lære om natur og bærekraft på, å teste ut forskjellige friluftaktiviteter og å styrke vennskapsbånd på. Å overnatte borte i flere netter uten mamma og pappa er også en ny opplevelse for mange barn, og det er vanligvis en positiv erfaring fordi det skjer innenfor trygge, lærerike og morsomme rammer. De opplevelsene og den læringen barna får med seg på leirskole, kan ikke gjenskapes i klasserommet. Det å gjøre barn kjent med og ikke minst trygge i naturen, bidrar til mestring, god helse og miljøbevissthet. Og vi vet også at aktive barn lærer bedre.

Tidligere har det å dra på leirskole vært en betalingsaktivitet mange steder, og dermed er det en gruppe barn som har blitt ekskludert, men fra nå av skal leirskoleopplevelsen være for alle. Tursekken og soveposen skal pakkes, uavhengig av foreldrenes inntekt. Det betyr at det kanskje er noen av de ungene som trenger det aller mest, som nå blir sikret muligheten til et leirskoleopphold.

I dag vedtar vi også at skoleeier skal kunne pålegge elever i videregående opplæring å bytte skole. Adgangen til dette finnes allerede i grunnskolen, men har ikke vært mulig på videregående. En harmonisering av regelverket er viktig, bl.a. for å følge opp mobbeloven som ble vedtatt for et par år siden. Der slo vi fast at det er mobber, og ikke den som blir mobbet, som skal bytte skole dersom dette er nødvendig.

Ungdom som har opplevd mobbing, skal føle seg trygge og ivaretatt på skolen. Derfor er det bra at regelverket nå legger opp til at den alvorlige sanksjonen som skolebytte er, ikke skal pålegges offer, men den som mobber. Det betyr også at den som mobber, kan få fortsettelse skolegangen et annet sted og ikke har utvisning som eneste alternativ. Vi må legge til rette for at så mange som mulig klarer å fullføre skolen, og ikke ha systemer som legger opp til det motsatte. Så blir neste steg at vi sikrer at regelverket blir godt fulgt opp overalt.

Denne proposisjonen legger også opp til en styrking av minoritetsrettigheter i og med at det foreslås at elever i grunnskolen som har rett til opplæring i finsk, også skal ha rett til opplæring i kvensk, om de heller ønsker det. Forslaget bidrar til å styrke og bevare det språklige mangfoldet i Norge og er viktig for å ivareta den kvenske kulturarven.

Regjeringen foreslår videre å lovfeste en rett for alle organisasjonene som i dag er representert i det nasjonale Samarbeidsrådet for fag- og yrkesopplæring, til å være representert i de fylkeskommunale yrkesopplæringsnemndene. Til slutt foreslås det å forby ansettelse av personer som har dom eller forelegg for seksuelt overgrep mot mindreårige, i videregående skoler og i folkehøgskoler. I dag er dette en skjønssak, men forslaget sikrer elever i videregående skole likt vern som det elev er i grunnskolen har i dag.

Turid Kristensen (H) [18:07:37]: I dag får vi på plass flere viktige endringer for norsk skole, og jeg har lyst til å si noen ord om to av de endringene.

Jeg er spesielt glad for at regjeringen følger opp sin kamp mot mobbing i skolen. Arbeidet med å motvirke mobbing har hatt, og har, en høy prioritet for denne regjeringen, og det har også vært noe som har opptatt meg mye, både som lokalpolitiker og som stortingspolitiker. Det er nesten ingenting som gjør mer vondt enn å høre om barn og unge som mobbes, og også om voksne som sliter med konsekvensene av mobbing resten av livet.

Det nye lovverket, styrkingen av de voksnes kompetanse til å forebygge, avdekke og håndtere mobbing og ordningen med mobbeombud i alle fylkene, er alle viktige tiltak for å sikre barn og unge et trygt skolemiljø. Det er også gledelig at evalueringen av Læringsmiljøprosjektet viser at mobbeandelen har gått ned ved alle de 103

skolene som var med i prosjektet. Kampen mot mobbing er ikke vunnet, fremdeles er det altfor mange barn og unge som har det vondt, men dette viser at det nytter.

I dag vedtar vi en ny lovbestemmelse som gir de videregående skolene et nytt virkemiddel, et virkemiddel som kan tas i bruk som et siste tiltak når andre tiltak for å beskytte den som blir mobbet, ikke virker, nemlig at vi også i de videregående skolene kan sørge for at det er den som mobber, som skal bytte skole, ikke den som blir mobbet. Jeg er glad for at komiteen står samlet om dette, og glad for at også elever i våre videregående skoler skal kunne beskyttes mot mobbing, på lik linje med elevene i grunnskolen.

Den andre endringen jeg har lyst til å trekke fram her i dag, er endringen i sammensetningen av yrkesopplæringsnemndene, de såkalte y-nemndene. Jeg har registrert at noen av høringsinstansene har noen motforestillinger mot de foreslåtte endringene, og i all hovedsak handler dette om at det er avgjørende at representantene i y-nemndene har lokal forankring. Dette har jeg stor forståelse for. Skal y-nemndene lykkes med sitt arbeid, er det helt nødvendig at alle representantene har god oversikt over de lokale forholdene.

Nå er det likevel sånn at de ulike aktørene vil få en rett, men ikke en plikt, til å være representert i y-nemnden. Jeg mener det vil framstå som temmelig underlig om en organisasjon vil foreslå en representant som ikke kjenner de lokale forholdene, og som dermed heller ikke vil kunne bidra i det viktige arbeidet, ikke minst med å sikre riktig dimensjonering av utdanningstilbudet ut fra arbeidslivets behov og tilgjengelige læreplasser i regionen.

Høyre støtter derfor de foreslåtte endringene i overbevisning om at alle aktører jobber sammen mot samme mål og vil opptre deretter. Dette handler om å gi elevene en god og relevant fagutdanning, deres muligheter til å fullføre og til å sikre det regionale næringslivet riktig kompetanse. Og det er jeg overbevist om at vi står sammen om, både partene i arbeidslivet, elev- og lærerorganisasjonene og vi politikere. Dersom noen motformodning ikke bidrar i positiv retning, eller fremmer andre interesser, er jeg sikker på at vi raskt får høre om det. Jeg kommer til å følge med, og det er jeg sikker på at andre lokale politikere også vil gjøre.

Torstein Tvedt Solberg (A) [18:10:59]: Dette er, som flere har vært inne på, en god samsak med ulike lovendringer, som sånn sett følger opp tidligere debatter og vedtak i Stortinget. I stor grad er det en enstemmig komité som stiller seg bak denne innstillingen. Jeg vil kommentere forslagene om leirskoler og skolebytte for mobbere, og så vil representanten Asphjell komme med Arbeiderpartiets syn på yrkesopplæringsnemndene.

Først til skolebytte for mobbere: Arbeiderpartiet støtter den foreslåtte endringen i loven. Det er slik sett en mindre endring ved at en utvider dagens regel til også å gjelde videregående skole. Det har i en tid allerede gjeldt for grunnskolen.

Vi vil påpeke at det er grunn til å frykte at endringen vil ha liten reell betydning. NRK har i dag kunnet fortelle oss at kun én mobber er flyttet siden loven trådte i kraft i 2017 for grunnskolen. Arbeiderpartiet mener det derfor er mye mer enn lovverket som skal til for at dette blir fulgt opp på en god måte. En må også øke innsatsen mot mobbing på flere områder, eksempelvis med et beredskapsteam mot mobbing, som Arbeiderpartiet har foreslått flere ganger. Så jeg er spent på å høre hva statsråden mener må til for å følge opp dette, slik at denne loven skal få en reell betydning og vil bety en reell endring. Vi er som sagt redd og bekymret for at den trenden som NRK i dag beskriver, vil fortsette.

Så til leirskoler: Det er en stor seier at vi nå endelig får lovfestet plikten til et leirskoleopphold. Leirskolen fremmer folkehelse. Den bruker naturen som læringsarena. Den fremmer friluftsliv. En får fram tema som klima og miljø. I tillegg er leirskole bra for klasse miljøet. Det bidrar til sterkere fellesskap i klasserommet, et miljøskifte gjennom et lengre opphold utenfor skolen er bra for elevene å få prøvd, og elevene får vist fram nye ferdigheter.

Opposisjonen har dog en bekymring i forbindelse med forslaget som regjeringen har lagt fram, som også deles av Norsk Leirskoleforening, som er redd for at ordlyden i lovfestingen kan gi grobunn for en uheldig og ikke tiltenkt utvikling – at vi har en intensjon om å styrke leirskolen, men ender opp med å svekke den. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV vil imøtekomme denne bekymringen fra Leirskoleforeningen og stadfester i vårt forslag at vi mener det bør være fire overnattinger, og at en ikke har som intensjon å svekke leirskolen og leirskoleoppholdet. Da vil jeg ta opp de forslag som Arbeiderpartiet står bak, og i tillegg endre ordlyden i forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, slik at det lyder:

«Kommunen skal tilby elevane eit leirskuleopphald eller eit tilsvarande opphald med minst fire overnattingar i samanheng.»

Presidenten: Representanten Torstein Tvedt Solberg har tatt opp de forslag han refererte til.

Roy Steffensen (FrP) [18:14:20] (komiteens leder): Det har vært en god redegjørelse fra de andre talerne, så jeg skal kun bruke tiden min på to områder: Det er forbud mot ansettelse i videregående skole for personer som har dom eller forelegg for seksuelt overgrep mot mindreårige, og at det åpnes for skolebytte for elever som mobber. Begge disse har fram til nå vært gjeldende

for grunnskolen, men blir nå utvidet til også å gjelde videregående skole.

Krav om politiattest for lærere i grunnskolen kom i sin tid i forbindelse med skolestart for seksåringer. Atesten skal vise om søkeren er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn. Fremskrittspartiet fremmet i denne salen i 2004 et representantforslag om at politiattest også måtte framlegges i videregående, og sikret da flertall med Arbeiderpartiet og SV. Nå går vi enda lenger ved at forbud mot ansettelse av seksuelle overgrepere også skal gjelde i videregående, og jeg er glad for at dette nå kommer på plass.

I denne saken vil jeg gi ros til utdanningsnytt.no, som har holdt trykket oppe om dette teamet. I en artikkelserie har de avdekket at minst 78 ansatte i skole og barnehage er dømt for overgrep siden 2010, og at disse og andre overgrepssømte ikke får jobbe i grunnskolen eller barnehagen igjen, men har kunnet jobbe i videregående skole og på folkehøgskoler. Videre har de skrevet at minst 250 barn i skole og barnehage har blitt misbrukt av ansatte. Jeg tror noe av årsaken til at vi ser en innstramming i regelverket i dag, skyldes de mange artiklene som utdanningsnytt.no har publisert.

I Fremskrittspartiet er vi som sagt glade for denne innstramningen. Trygghet for alle er en kjernesak for Fremskrittspartiet. Både barn, ungdom, voksne og eldre har rett til en trygg hverdag. Vi har fra før vært med og bidratt til krav om politiattest for dem som jobber i eldreomsorgen, og at man skal ha en utvidet politiattest fra dag én hvis man skal jobbe i barnehage. Vi ser ingen grunn til at elever i den videregående skolen skal ha et svakere vern mot seksuelle overgrep enn det grunnskolen har, og vi er glad for at Stortinget i dag vedtar dette.

Når det gjelder mobbeloven, vet vi at tusenvis av barn opplever å bli mobbet hver uke. Ikke bare får mange ødelagt skolegangen, men ofte sliter de også med dette resten av livet. I regjeringen har vi fått på plass en strengere mobbelov. Vi har økt bevilgningene til forebygging mot mobbing, og vi har fått på plass mobbeombud. Resultatet er at vi nå ser de laveste mobbetallene noensinne. De er fortsatt for høye, men pilene går i rett retning. Nå strammer vi ytterligere til og utvider sanksjonsmulighetene til også å omfatte skolebytte i videregående skole – som en siste utvei ved gjentatte hendelser når hensynet til medelevene tilsier det.

Marit Arnstad (Sp) [18:17:30]: I dagens samleproposisjon foreslås det lovendringer i ulike lover, i stor grad i spørsmål som det politiske Norge og komiteen har vært enige om. Jeg skal kommentere tre av dem.

For det første er en nå enige, sjøl om en har to ulike forslag, om å lovfeste plikten til å tilby et leirskoleopphold. Det har en litt broket forhistorie. Helt tilbake til

2014/2015 har bl.a. Senterpartiet vært med på å foreslå det. Det har blitt nedstemt, men intensjonene har likevel blitt tatt opp igjen og også blitt støttet av en enstemmig komité. I dag står vi igjen med et forslag om å lovfeste den plikten, og det er bra.

Det som er litt betenkelig, er sjølsagt det nokså skjønnsmessige begrepet som foreslås i flertallets lovtekst – «leirskoleopphold eller annen skoletur». Det er klart at et slikt begrep er nokså skjønnsmessig, og hva som ligger i det begrepet, kan nok tolkes ganske ulikt. Det er én av grunnene til at Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV har foreslått en annen formulering, som er mer stringent, og som i mindre grad åpner for at en kan erstatte leirskoleopphold med en helt annen form for skoletur.

Når det gjelder spørsmålet om også å gi adgang til å pålegge skolebytte i videregående opplæring for å forhindre mobbesaker, er jeg veldig glad for at det er en samlet komité som står bak merknadene omkring det punktet, som både understreker nødvendigheten av at denne hjemmelen innføres, men også at terskelen for å kreve dette byttet skal være ganske høy, og at en også må ivareta den enkelte elevs rett og mulighet til å få fullført videregående skolegang uansett skolebytte. Jeg synes det er fornuftig at komiteen her har valgt å samle seg på en bred måte.

Når det gjelder yrkesopplæringsnemndene, er jeg egentlig litt overrasket over at regjeringen ikke har vært litt mer lyttende til bl.a. partene i arbeidslivet, både LO og NHO, og deres synspunkter omkring sammensetningen av disse nemndene. Som de påpeker, kan det være regionale behov som styrer sammensetningen, og det må tas høyde for at det kan være en stor variasjon i sammensetningen fra fylke til fylke. Da er lovteksten litt firkantet, og derfor har Senterpartiet og Arbeiderpartiet i denne sammenhengen et alternativt forslag til akkurat det punktet.

Med det vil jeg ta opp forslag nr. 3, fra Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Mona Fagerås (SV) [18:20:37]: Denne saken omfatter mye på en gang. Og for oss som ikke er så gode i «multitasking», må jeg få lov til å konsentrere meg om én sak først og fremst, nemlig leirskole.

Å bruke naturen som læringsarena er ypperlig. Et leirskoleopphold hvor folkehelse, friluftaktiviteter og klima og miljø er i fokus, er for de aller fleste elever en opplevelse de sjelden glemmer. Derfor kan jeg ikke få presisert sterkt nok hvor viktig plikten for kommunene til å tilby et leirskoleopphold er.

Dette trodde jeg det var tverrpolitisk enighet om. Derfor er det veldig skuffende når regjeringen kommer

med dette etterlengtede lovforslaget, som har vært et kjær barn for SV veldig lenge, åpner de for at loven skal gjelde andre og kortere skoleturer – skoleturer!

I likhet med Norsk Leirskoleforening mener jeg at dette utvanner leirskolebegrepet og kan føre til at kommuner velger andre skoleturer heller enn et leirskoleopphold for å spare penger. Dette burde det ikke vært åpnet for.

Norsk Leirskoleforening er med rette bekymret, fordi denne lovteksten åpner for at kommunene fortsatt kan frata elever et leirskoleopphold i løpet av grunnskolen og i stedet legge opp til en helt annen tur. Det kan bli en billigvariant som ikke har de kvalitetene som et fullverdig leirskoleopphold gir, og som loven er ment å skulle sikre alle elever.

Jeg har også lagt merke til at flere høringsinstanser sår tvil om kommunene er tilstrekkelig kompensert for de utgiftene som følger av en lovfesting.

Jeg stiller meg derfor selvsagt bak innvendingene, forslagene og innspillene som representantene Tvedt Solberg og Arnstad kom med i sine innlegg, og jeg håper statsråden i sitt innlegg vil presisere overfor kommunene hvor sterkt dette med plikten er.

Statsråd Jan Tore Sanner [18:23:32]: Jeg vil takke komiteen for en rask og god behandling og for at det i all hovedsak er enighet i denne saken.

I grunnskolen er det lang tradisjon for å ta elevene med på skoletur med overnatting. I dag får omtrent 80 pst. av elevene i offentlig skole slikt tilbud i løpet av grunnskolen. Regjeringen ønsker å sikre at alle elever i offentlig skole får dette. Jeg er derfor glad for at flertallet slutter seg til regjeringens forslag om å lovfeste en plikt for kommunene til å tilby alle elever et leirskoleopphold eller en annen skoletur med overnatting som en del av grunnskoleopplæringen. Innenfor disse rammen mener vi det må være et visst handlingsrom.

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø. Vi har lovfestet nulltoleranse og tydelige handlingsplikter. Gjennom kompetansehevende tiltak blir både barnehager og skoler bedre til å forebygge, avdekke og håndtere mobbing. Skolene skal jobbe godt forebyggende og ta tak i enkeltsaker som oppstår. Til dette trenger skolene tilstrekkelig med virkemidler.

Jeg er glad for at Stortinget i dag slutter seg til regjeringens forslag om å lovfeste at også elever i videregående skoler kan pålegges å bytte skole, slik som i grunnskolen. Det er ikke den som blir mobbet som skal føle seg tvunget til å bytte skole. Dersom andre tiltak ikke kan løse saken, blir nå pålagt skolebytte en mulighet dersom det er nødvendig for å sikre de andre elevene et godt og trygt skolemiljø.

Det er i dag forbudt å ansette personer i barnehager og grunnskoler dersom personene på sin politiattest har anmerkning om dom for seksuelt overgrep mot mindreårig.

I videregående skole, friskoler og folkehøgskoler vurderes konsekvensene i hvert enkelt tilfelle. Denne forskjellsbehandlingen er verken tilfredsstillende eller godt begrunnet. Jeg er glad for at regjeringens forslag, som gir barn og unge i barnehager, grunnskoler, videregående skoler og folkehøgskoler det samme vernet, nå blir vedtatt.

Regjeringen foreslår å gi alle organisasjonene som sitter i det nasjonale Samarbeidsrådet for yrkesopplæring, en rett til å være representert i de fylkeskommunale yrkesopplæringsnemndene. Yrkesopplæringsnemndene er en viktig regional aktør i kvalitetssikringen av fag- og yrkesopplæringen. Det nasjonale samarbeidsrådet har en bredere representasjon. Vi ønsker å overføre noe av denne bredden til de regionale nemndene.

I tillegg har regjeringen lagt frem forslag om at elever i grunnskolen som har rett til opplæring i finsk, også skal ha rett til opplæring i kvensk. Dette er en oppfølging av regjeringens målrettede plan for kvensk språk for 2017–2021.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [18:26:41]: Først vil jeg gratulere statsråden med veldig rask gjennomgang av veldig mange saker på veldig kort tid. Jeg vil komme innom noe av det som har vært oppe i debatten.

Det ene er den bekymringen som Norsk Leirskoleforening har uttrykt rundt formuleringen i lovteksten, der en er redd for at en utvanner begrepet og leirskoleoppholdet med formuleringen «annan skoletur», som regjeringspartiene nå stiller seg bak. Jeg håper statsråden kan klargjøre hva han eventuelt legger i dette med «annan skoletur», hvordan dette skal tolkes. Jeg håper han i alle fall kan avkrefte at det vil være snakk om f.eks. sydenturer med minst tre overnattinger som vil gjelde under denne formuleringen.

Statsråd Jan Tore Sanner [18:27:31]: I denne som i andre saker mener jeg at Stortinget skal ha et minimum av respekt for den lokale handlefriheten, og jeg har ikke stor tro på at mange kommer til å benytte denne muligheten til sydenturer.

Personlig mener jeg at tradisjonell leirskole er et veldig godt tilbud til elevene, men vi mener at skolene skal ha et lokalt handlingsrom i valg av hva slags turer man ønsker, ut fra den plikten kommunene skal ha til å gi et leirskoletilbud.

Torstein Tvedt Solberg (A) [18:28:11]: Jeg håper at en samtidig – selv om vi skal respektere det lokale handlingsrommet – vil ta bekymringene rundt lovteksten på alvor, og at en i hvert fall fra statsrådets side kan forsikre om at det først og fremst er leirskoleopphold dette vil omhandle. Det er også Stortingets intensjon, slik jeg oppfatter det.

Jeg vil benytte anledningen til å spørre om dette med skolebytte for mobber. Som jeg også nevnte i mitt innlegg, har NRK i dag kunnet fortelle at kun én mobber er flyttet siden den gamle loven trådte i kraft. Med interesse hørte jeg at statsråden håpet at den lovendringen vi gjør i dag, vil bedre dette. Kan statsråden utdype litt mer hvordan han ser for seg at den endringen vi gjør i dag, vil være nok til at en får gjort mer med dette i tiden framover?

Statsråd Jan Tore Sanner [18:29:07]: For det første gjenspeiler nok ikke saken i NRK hele bildet. Det NRK har gjort, er å ha en gjennomgang av saker der Fylkesmannen har fattet vedtak. Det kan være en rekke saker hvor utfordringene har blitt løst på den enkelte skole, eller hvor kommunen har fattet vedtak, og vedtaket ikke er sendt til endelig avgjørelse hos Fylkesmannen.

Samtidig tror jeg nok også at praksis er ganske streng. Det er derfor jeg mener at den lovendringen vi nå gjør, vil kunne være riktig, nemlig at man ikke nødvendigvis må ha gjennomført andre tiltak, men at man har vurdert andre tiltak – for det skal ikke være slik at den som blir mobbet, må føle seg tvunget til å bytte skole.

Vi får en evaluering av den nye mobbeloven i løpet av juni. Det vil også gi oss et grunnlag for å se på om veiledning og praksis må justeres.

Marit Arnstad (Sp) [18:30:27]: Det er ofte slik at denne regjeringen skryter av at den gir stort handlingsrom til fylker og kommuner. Statsråden brukte det også nå som en begrunnelse for ikke å si noe om leirskoler, at vi må ha respekt for lokal handlefrihet.

Hva er da årsaken til at en i lovteksten detaljstyrer sammensetningen av yrkesopplæringsnemndene fra statens side, stikk i strid med anbefalingene fra LO og NHO, der det blir pekt på at regionale behov bør styre sammensetningen av nemndene, og at yrkesopplæringsnemndene ikke bør bli for store? Hva er grunnen til at en bruker respekt for lokal handlefrihet i én sammenheng, men ikke i en annen?

Statsråd Jan Tore Sanner [18:31:09]: Nå blir jo fylkene større, så det er kanskje ikke noe stort problem at også disse nemndene blir noe større.

Vi mener at det er riktig at de som har mulighet til å sitte i det sentrale utvalget, også har mulighet til å sitte i de regionale. Det er viktig at man gjenspeiler bredden i

arbeidslivet vårt, og det var en anbefaling fra det nasjonale utvalget at alle skulle få den samme muligheten. At man fra LO og NHO lokalt er imot, kan man jo forstå, for de har rett til å sitte i de regionale organene. Vi mener at bredden i det regionale arbeidslivet skal være representert.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [18:32:03]: Lærere har uttalt at de har sett elever modne og vokse to år på én leirskoleuke. Flere skoler i Fjellregionen besøker kysten på leirskole, og kyst- og lavlandsskoler reiser til fjellet, for å nevne noen eksempler. En del av suksessfaktoren for leirskoler er at elevene får besøkt et annet miljø og får slått seg til ro og hatt et godt opphold et annet sted.

Hvordan ser statsråden for seg at skoler og elever skal få mulighet til å ha et fullgodt leirskoleopphold om de kun har tre netter til rådighet?

Statsråd Jan Tore Sanner [18:32:45]: Jeg er enig i det aller meste som representanten sa, nemlig at leirskoleopphold er bra for elevene. Det er grunnen til at regjeringen nå lovfester en plikt for kommunene til å tilby leirskoleopphold eller annen overnattingstur, innenfor de rammene som vi har lagt i proposisjonen. Dette mener jeg vi må ha tillit til kommunene og til skolene å finne gode løsninger på, og nettopp fordi mange lærere har de gode erfaringene som de har, føler jeg meg trygg på at denne plikten kommer til å bli ivarettatt på en god måte.

Så vet jeg at Leirskoleforeningen gjerne hadde sett at det var deres primære løsning som ble ivarettatt, men vi mener at her må vi også gi et handlingsrom lokalt til å finne de gode løsningene.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Jorodd Asphjell (A) [18:34:04]: Som representanten Tvedt Solberg sa her, skal jeg si noe om yrkesopplæringsnemndene knyttet til denne saken.

Arbeiderpartiet vil understreke at yrkesopplæringsnemndene spiller en viktig rolle for å sikre kvaliteten i yrkesfagutdanningene, særlig i arbeidet med dimensjonering av skoleplasser, nok læreplasser og et utdanningstilbud som er tilpasset lokale og regionale forhold og behov. Hvert år er det over 7 000 søkere som ikke får læreplass. Samtidig er det et stort behov for flere fagarbeidere i arbeidslivet. Arbeiderpartiet mener målet med å endre yrkesopplæringsnemndenes sammensetning må være å legge til rette for bedre kvalitet i arbeidet ute i fylkene, og mener de foreslåtte lovendringene er svakt begrunnet.

Arbeiderpartiet vil understreke at LO, NHO og ni fylker i høringen var mot regjeringens forslag, og vi mener det er viktig å lytte til deres bekymringer, at det først og fremst bør være regionale behov som styrer sammensetningen av nemndene, og at yrkesopplæringsnemndene ikke bør bli for store. LO viser blant annet i sitt høringssvar også til at yrkesopplæringsnemndene har en annen rolle enn det nasjonale organet SRY.

Arbeiderpartiet vil også vise til NHOs høringsinnspill om at det i dag er stor variasjon i sammensetningen i nemndene fra fylke til fylke, og at dette viser at dagens lovverk fungerer godt.

Arbeiderpartiet vil også understreke at det er viktig med god representativitet i yrkesopplæringsnemndene, men at det i denne sammenheng må være arbeidslivet i det enkelte fylke eller region som er representert, de som skal ta imot praksiselever, lærlinger og fagarbeidere underveis og etter fullført utdanning. Arbeiderpartiet vil i likhet med LO og NHO mfl. ikke støtte den foreslåtte lovendringen.

Dersom lovendringen vedtas, mener vi at det er viktig fortsatt å sikre jevnbyrdig representasjon mellom partene i arbeidslivet. Det er bra at regjeringen etter høringsrunden har presisert at alle organisasjoner som er representert i SRY, skal få invitasjon, ikke plikt, til å sitte i yrkesopplæringsnemndene. Samtidig kan dette medføre en uklar og skiftende sammensetning. Vi vil derfor be regjeringen sikre fortsatt jevnbyrdig representasjon mellom partene i arbeidslivet i yrkesopplæringsnemndene, samt sikre at partene i arbeidslivet fortsatt skal ha flertall.

I proposisjonen viser regjeringen til at dette er en anbefaling fra arbeidsgruppen til SRY, men nevner ikke hvordan regjeringen planlegger en systematisk oppfølging av de 14 resterende anbefalingene, som både LO og NHO etterlyser i sine høringssvar. LO understreker også at anbefalingene er en helhet, og at det er uheldig at regjeringen nå velger å følge opp bare ett av forslagene.

I proposisjonen viser regjeringen til Lied-utvalgets arbeid. Arbeiderpartiet vil understreke at utvalget ikke er partssammensatt. Partene i arbeidslivets rolle i utviklingen av fag- og yrkesopplæringen er en viktig del av den norske modellen, og det er uheldig dersom omfattende endringer i fag- og yrkesopplæringen behandles uten at partene er representert.

Mona Fagerås (SV) [18:37:27]: Ja, det er dette med SRY som har skapt litt hodebry. SV har merket seg at høringsinstansene er delt i spørsmålet om å lovfeste en rett for alle organisasjonene som er representert i det nasjonale organet for samarbeid om fag- og yrkesopplæringen, til å delta i yrkesopplæringsnemndene. Utdanningsforbundet har lenge tatt til orde for at yrkes-

opplæringsnemndene skal speile det nasjonale partsystemet for representasjon i Samarbeidsrådet for yrkesopplæring, og at hovedorganisasjonene inviteres inn i yrkesopplæringsnemndene. De viser til at en slik lovendring også er i tråd med anbefalingene til arbeidsgruppen til SRY, som ble nedsatt i 2016.

Vi vil vise til at LO og NHO i sine høringssvar uttrykker misnøye med at regjeringen ikke har fulgt opp flere av de anbefalte forslagene som SRY kom med i rapporten, og at forslaget om å lovfeste retten til deltakelse i yrkesopplæringsnemndene således blir løsrevet fra å se styrkingen av arbeidet i yrkesopplæringsnemndene i en større helhet. SV har merket seg at Lied-utvalget i sin første rapport også peker på enkelte utfordringer ved dagens yrkesopplæringsnemnder, og at utvalget vil vurdere sammensetningen av nemndene nærmere i neste innstilling.

Vi mener på denne bakgrunn at det er lite hensiktsmessig å vedta den foreslåtte lovendringen før utvalget har kommet med sine vurderinger, særlig sett i lys av den uenigheten som også har kommet fram i salen i dag. SV mener at sammensetning og ytterligere tydeliggjøring av nemndenes mandat og arbeidsoppgaver må vurderes i sammenheng, og at det trengs mer tid til å drøfte og forankre utvalgets anbefalinger før forslagene vedtas.

Vi har på denne bakgrunn tillatt oss å levere løst forslag i salen, nemlig:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et helhetlig forslag til hvordan arbeidet i yrkesopplæringsnemndene kan styrkes og hvordan sammensetningen av nemndene speiler det totale aktørbildet for fag- og yrkesopplæringen, etter at Lied-utvalget har levert sin innstilling i slutten av 2019.»

Jeg tar dermed opp dette løse forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Mona Fagerås har tatt opp det forslaget hun refererte.

Guri Melby (V) [18:40:28]: Jeg vil gjerne komme med noen utfyllende kommentarer når det gjelder leirskole. Det har kommet noen kritiske merknader fra opposisjonspartiene til forslagets utforming som først og fremst handler om oppholdets lengde – om vi skal kreve at det skal være fire overnattinger sammenhengende, eller om det holder å kreve tre, men også om vi skal kunne være åpen for at det finnes andre typer turer som kan tilfredsstille det behovet som leirskole er ment å oppfylle.

Først vil jeg si at det å få gjennomslag for gratis lovfestet leirskole for alle, var et viktig gjennomslag for Venstre på Jeløya. Det er vi veldig stolt over at vi fikk til, det har vi kjempet for i mange år. Det er veldig viktig å sikre

at det ikke lenger er bare 80 pst. av alle barna som får dette tilbudet, men 100 pst.

Jeg synes det er litt synd at en del partier har såpass liten tiltro til norske skoleeiere at man tror at ikke de fleste faktisk ønsker å gi alle elevene både et fullverdig leirskoleopphold og et opphold som handler om nett-opp natur, miljø og friluftsopplevelser. All erfaring tilsier at det faktisk er det de ønsker å prioritere når de først prioriterer en sånn type tilbud.

Jeg mener at det finnes gode argumenter for lokal handlefrihet. Selv var jeg så heldig å bo i en kommune som tilbød to leirskoleopphold – et på barneskolen og et på ungdomsskolen. Jeg tror – hvis jeg husker riktig – at det ene var på tre netter og det andre var på to netter. Da tenker jeg at det var et veldig bra tilbud. Så om jeg ikke fikk fire sammenhengende netter, har jeg fått utrolig mange gode opplevelser og veldig mye læring gjennom en sånn type tilbud. Så det at vi gir kommunene en viss handlefrihet kan jo mange steder gjøre at man får mer enn det vi setter som et minimum. Det må vi også noen ganger huske på.

Flertallet har sagt at vi ønsker å følge med. Vi ønsker at vi skal følge med på hvor mange netter en tilbyr for å se om dette blir et problem. For jeg synes ikke vi skal lage det til noe større problem enn det faktisk er. Jeg har tiltro til at skoler og norske kommuner vil tilby alle norske barn gode leirskoleopphold over hele landet, og det synes jeg vi skal feire her i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr.11.

Sak nr. 12 [18:42:48]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven (studentombud, trakassering og tilrettelegging) (Innst. 299 L (2018–2019), jf. Prop. 89 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Nina Sandberg (A) [18:43:51] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for godt samarbeid i saken som angår endringer i universitets- og høyskoleloven

og fagskoleloven. Dette lovforslaget var på høring høsten 2018. Så vil jeg si at komiteen er gjort kjent med at noen henvisninger ikke er korrekte på grunn av endring i regnskapsloven. Vi foreslår da en teknisk endring av disse bestemmelsene.

Komiteen støtter lovfesting av studenters tilgang til studentombud ved alle universiteter, høyskoler og fagskoler. Komiteen støtter også tydeliggjøring av forbudet mot, og presisering av institusjonenes plikt til å forebygge og hindre trakassering. Endelig støtter komiteen harmonisering av universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven med likestillings- og diskrimineringsloven, og at retten til individuell tilrettelegging på grunnlag av andre særskilte behov videreføres i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

På vegne av Arbeiderpartiet vil jeg understreke følgende: Vi gleder oss stort over at studentombud endelig lovfestes som resultat av vårt representantforslag. Vi vil at alle studenter sikres lik tilgang til juridisk bistand til å ivareta rettigheter og plikter som student. Det er også sånn vi oppfatter Stortingets intensjon. Nettopp derfor må vi advare litt om at regjeringens forslag er utformet såpass svakt og uforpliktende at institusjonene egentlig med dette kan etablere studentombud som verken har juridisk kompetanse, definerte oppgaver eller er fysisk tilgjengelig for studentene. Vi mener at hensynet til lik tilgang til juridisk bistand tilsier at studentombudenes kompetanse, mandat og tilgjengelighet ikke bør variere mye mellom utdanningsinstitusjonene. Derfor foreslår vi et nasjonalt mandat som kan suppleres med lokale tilpasninger. Vi foreslår også at studentombudene skal ha juridisk kompetanse, sånn som alle studentombudene i dag har. Og vi foreslår at studentene sikres fysisk tilgang til et ombud og ikke avspises med en nettressurs.

Studentombudene skal være ressurspersoner for studentene og utdanningsinstitusjonene. En praksis der studentombudet ikke er fysisk tilgjengelig, kan heve terskelen for at studenter retter ivaretas. Et eksempel er saken om seksuell trakassering, der nærværet av et ombud kan være vesentlig for å etablere tillit og trygghet og ta kontakt.

Med dette tar jeg opp forslag der Arbeiderpartiet er medforlagstiller.

Presidenten: Representanten Nina Sandberg har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Marianne Synnes (H) [18:46:46]: Med positivt vedtak i forbindelse med behandlingen av Prop. 89 L for 2018–2019 lovfester vi i dag studenters tilgang til studentombud ved alle universitet, høyskoler og fagskoler – dette først og fremst som et resultat av studentenes iherdige innsats over år.

Målet med lovfestingen er at alle studenter skal ha tilgang til et studentombud. Ordningen med studentombud er i dag ikke regulert, verken i universitets- og høyskoleloven eller i fagskoleloven. Likevel er det i dag ti høyere utdanningsinstitusjoner som på eget initiativ har etablert studentombud, og alle disse institusjonene er statlige. Ordningen har vist seg å være til god nytte for studentene og for institusjonene.

For fagskolesektoren har studentrettighetene de siste årene blitt vesentlig styrket i fagskoleloven. Endringene har medført at fagskolestudentenes rettigheter i hovedsak er like universitets- og høyskolestudentenes rettigheter, så også i denne saken.

Studentombudenes oppdrag er bl.a. å hjelpe til med å veilede studentene i forbindelse med klager, å bidra til å løse saker knyttet til studiesituasjonen deres, på lavest mulig nivå, og å bringe saken fram for institusjonsstyret eller inn i institusjonens kvalitetssikringsarbeid.

Det er en grunnleggende forutsetning for ombudsordningen at ombudene er faglig uavhengige. Det vil si at studentombudet ikke kan instrueres i sitt virke. Men vi mener at institusjonene bør ha stor frihet til å velge løsninger som er tilpasset lokale forhold og behov, og institusjonene skal stå fritt til selv å velge organisering av ordningen med studentombud. Dette innebærer bl.a. at mindre institusjoner kan samarbeide med andre institusjoner for å etablere og tilby en felles ordning med studentombud. Den enkelte institusjon kan også fastsette kompetansekrav for studentombudet.

For studenter som vurderer å henvende seg til studentombudet, er det ofte avgjørende at de kan få råd og veiledning uten at opplysninger gis videre. At en lovfesting av studentombud er underlagt forvaltningslovens regler om taushetsplikt, er derfor veldig viktig.

En lovfesting av studentombud vil styrke studentenes rettigheter og bidra til å sikre dem en bedre studenthverdag. Jeg er derfor glad for at en samlet komité står bak tilrådingen om å lovfeste studentombud.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [18:49:27]: Dette er en god dag. Den startet med at Norsk studentorganisasjon feiret med kake, og den ender godt når Stortinget nå gjør vedtak om studentombud. Trakassering og tilrettelegging i høyere utdanning skal vi også gjøre vedtak om.

Studentombud var Senterpartiet med på å gå inn for allerede i behandlingen av Meld. St. 16 for 2016–2017, bedre kjent som kvalitetsmeldingen. Når Stortinget nå tenker å lovfeste studenters tilgang på studentombud ved alle universiteter, høyskoler og fagskoler, får vi fullt gjennomslag og et av Stortingets anmodningsvedtak blir kvittert ut.

Regjeringen vektlegger studentombudene som en uavhengig bistandsinstans. Studentombud har vært til stor nytte for studentene, men også for institusjonene. Trivsel, motivasjon og læring henger tett sammen. Studentombudenes oppdrag, det å være med på å veilede og løse saker nærest mulig dem det gjelder, er viktig i studiehverdagen.

I januar 2018 trådte den nye likestillings- og diskrimineringsloven i kraft, og forbudet mot trakassering og seksuell trakassering følger av den. Utdanningsinstitusjonene skal være fri for trakassering og seksuell trakassering. Når vi får et tydelig forbud og plikten utdanningsinstitusjonene har til å forebygge og forhindre dette, blir tydelig i lovverket, har vi forventninger til at dette vil ha effekt. Metoo-bevegelsen har satt varige spor.

En tydeliggjøring av kravet om individuell tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med andre særskilte behov følger også av likestillings- og diskrimineringsloven. Studenter med funksjonsnedsettelse får nå økte rettigheter til egnet individuell tilrettelegging. Studentene har rett til likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter, herunder selv sagt egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen. Dette er gledelig for et inkluderende samfunn og for likeverdige muligheter som vi alle ønsker å oppnå.

Mona Fagerås (SV) [18:51:56]: Et studentombud er en uavhengig bistandsperson som har i oppgave å gi råd og hjelp knyttet til studiesituasjonen. Det betyr at man kan komme til studentombudet med alle typer problemstillinger: spørsmål om opptak, eksamen, praksis, klagesaker, læringsmiljøspørsmål, fuskesaker, saker om skikkethet og mye mer. Om studentombudet ikke kan hjelpe direkte, skal ombudet sørge for å gi informasjon om hvor man kan få hjelp.

I dag får alle norske studenter tilgang til et studentombud, og det er en veldig viktig sak, så dette er en bra dag for studentvelferden. Det har vært en lang vei fram til denne dagen, men den er likevel verd å feire, slik komiteen gjorde med kake sammen med NSO tidligere i dag.

Regjeringen skal ha ros – og det er ikke ofte jeg står på denne talerstolen og sier akkurat det – for at dette nå blir en realitet for alle, og at alle høyere utdanningsinstitusjoner skal etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner. Det er tverrpolitisk enighet om at ordningen også skal gjelde høyere yrkesfaglig utdanning.

Jeg har likevel lyst til å si noe om et tema jeg synes det er nødvendig å ta opp i denne sammenhengen. Hver fjerde student – hver fjerde student – blir utsatt for seksuell trakassering. SV støtter selvfølgelig lovforslaget, men vi vil understreke at en lovpresisering ikke er til-

strekkelig for å bekjempe trakassering og seksuell trakassering i høyere utdanning samt i samfunnet for øvrig. Vi har merket oss at flere høringsinstanser påpeker dette. Dessuten burde lovforslaget ha inneholdt sanksjonsmuligheter.

Regjeringen er nødt til å prioritere arbeidet mot trakassering og seksuell trakassering så høyt at de raskt vurderer flere tiltak som støtter opp under institusjonenes arbeid. Alle studenter og ansatte i fagskoler og på universiteter og høyskoler må sikres et skole- og arbeidsmiljø fritt for trakassering og seksuell trakassering.

SV har det siste året fremmet en rekke forslag i Stortinget for å styrke arbeidet for å forhindre at mennesker blir utsatt for seksuell trakassering, bl.a. ved å foreslå et lavterskeltilbud for håndhevelse av saker om seksuell trakassering, at Likestillings- og diskrimineringsnemnda skal få myndighet til å gi oppreisning og erstatning i saker om seksuell trakassering, og at forebygging og oppfølging av seksuell trakassering skal tas inn i arbeidsmiljølovens bestemmelse om helse, miljø og sikkerhet.

Guri Melby (V) [18:55:15]: Å være student er på mange måter den beste tiden i livet. Friheten, fleksibiliteten og muligheten til å fordype seg i akkurat det man liker best, er noe helt unikt. Norsk ungdom er heldige som har et tilgjengelig og gratis utdanningssystem, og gode låne- og stipendordninger – som attpåtil er blitt forbedret med innføring av elleve måneders studielån.

Samtidig vet vi at studentlivet kan være utfordrende. SHoT-undersøkelsen i fjor viste at andelen studenter med psykiske plager nesten har fordoblet seg siden 2010. Vi har også sett at metoo nådde campus.

Det å ta vare på studentene våre og å satse på studentvelferd handler om å investere i framtida. Vi trenger alle studentene, og vi må sørge for at så mange som mulig fullfører studiene.

Derfor er jeg glad for at vi i dag lovfester at studenter ved alle universiteter skal ha tilgang til et studentombud. Ombudene skal stå ved studentenes side og veilede dem i forbindelse med klager, bidra til å løse saker på lavest mulig nivå og bringe saker fram for institusjonsstyret eller inn i institusjonens kvalitetssikringsarbeid. Slik skal det bli lettere for dem som møter på utfordringer, å få hjelp.

Jeg er glad for at det legges opp til lokal frihet i hvordan ombudsordningen legges opp, fordi utdanningsinstitusjonene våre er så mangfoldige. Det viktigste er at alle studenter har et ombud tilgjengelig når de trenger det.

De andre endringene i universitets- og høyskoleloven er minst like viktige. Seksuell trakassering er forbudt, og det var forbudt lenge før metoo-opprøret. Likevel har vi sett at omfanget av alvorlige trakasseringssa-

ker har vært langt større enn de fleste av oss kanskje kunne tenke oss. Anmeldelsene har vært få og domfellelsene enda færre. Sakene har ofte liknende kjennetegn: Det er ulikhet i makt og alder, og gjerne inntak av alkohol. Slik sett er studentene i en slags risikogruppe. De fleste er unge, de har svak økonomi, og de er ofte i miljøer hvor det inntas alkohol. Vi har sett grelle eksempler på at det blir utnyttet.

Det er på tide at politikerne svarer ut metoo med handling, og det gjør vi nå, parallelt på flere saksområder. Jeg er glad for at statsråd Nybø tydeliggjør forbudet mot seksuell trakassering og trakassering generelt, og utdanningsinstitusjonenes plikt til å forebygge og forhindre slik trakassering, ved at det tas inn i lovverket, både for universiteter, høyskoler og fagskoler.

Men det er også mange andre tiltak som regjeringen foreslår denne våren, som kommer studentene til gode, selv om de ikke er spesifikt rettet inn mot universitets- og høyskolesektoren. Unge kvinner er overrepresentert blant dem som opplever seksuell trakassering, og tallene er høyere i noen bransjer, som serverings- og utelivsbransjen, der faktisk mange studenter jobber.

Men nå får alle som opplever trakassering, styrkede rettigheter og bedre vern. Etter at Venstre foreslo det i Stortinget for et par år siden, vil Stortinget på mandag vedta å opprette et lavterskeltilbud for mennesker som har opplevd seksuell trakassering. Og i morgen vedtar vi å styrke varslervernet og tydeliggjør arbeidsgivers aktivitets- og omsorgsplikt i varslersaker.

Alt dette bidrar til at folk får en tryggere hverdag på arbeidsplassen sin og på studiestedet sitt.

Statsråd Iselin Nybø [18:58:36]: Stortinget behandler i dag forslag til lovfesting av tilgang på studentombud, tydeligere plikt til å forebygge og forhindre trakassering og bedre tilrettelegging for studenter med særskilte behov.

Regjeringen foreslår nå at alle studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler skal ha tilgang på studentombud. Et studentombud skal være en uavhengig bistandsinstans som bl.a. skal hjelpe til med å veilede studentene i forbindelse med klager og bidra til å løse saker på lavest mulig nivå. Ombudene skal gi studentene uavhengige og upartiske råd, og de skal gi bistand i saker som angår dem, f.eks. i spørsmål om studenters rettigheter og plikter.

Lovforslaget betyr ikke at alle institusjoner må ha eget ombud, men at alle studenter må ha tilgang til et ombud. Det betyr at mindre institusjoner kan gå sammen om en felles ordning. I dag er det sånn at tolv universiteter og høyskoler allerede har eget studentombud, og flere jobber nå med å få et ombud på plass.

I tillegg har, som flere har nevnt fra talerstolen nå, metoo-kampanjen helt tydelig vist et behov for å sikre at studenter som har blitt utsatt for seksuell trakassering eller andre former for krenkende handlinger, kan få nødvendig og god bistand.

Regjeringen foreslår også å tydeliggjøre universiteter, høyskoler og fagskoler sin plikt til å forebygge og forhindre trakassering. Det skal de gjøre gjennom preventive tiltak, f.eks. ved å ha klare retningslinjer for varsling av trakassering. Hvis de oppdager at det har forekommet trakassering ved institusjonen, må de forhindre at sånn trakassering fortsetter.

Regjeringen foreslår også å presisere i loven at studenter med funksjonsnedsettelse og andre særskilte behov skal ha rett til egnet tilrettelegging. Det skal sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter, uten at det skal gå ut over de faglige kravene ved de enkelte studiene.

Jeg vil avslutte med å si at jeg er glad for at det er tverrpolitisk enighet om disse forslagene, som er så viktige for å gi studenter i fagskoler, høyskoler og universiteter et bedre læringsmiljø. Jeg vil si at hvis det er sånn å forstå at komiteen og studentorganisasjonen i dag kom sammen for å spise kake, så syns jeg komiteen var vel verdt den kaken, for det er en god beslutning for alle landets studenter som gjøres av Stortinget i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nina Sandberg (A) [19:01:39]: Komiteen har hatt det veldig hyggelig i dag og feiret lovfesting av studentombud, sammen med NSO. Studentombudsordningen har fram til i dag ikke vært regulert. Formålet med lovfestingen er å sikre at alle studenter får tilgang til et ombud som kan veilede dem i rettighetene deres.

Norsk Studentorganisasjon legger vekt på at vedtaket vil bedre studentenes rettssikkerhet betraktelig. Det håper vi i Arbeiderpartiet også, for det var selve intensjonen da vi tok initiativ til en lovfesting. I dag har alle studentombudene juridisk kompetanse, så vidt jeg vet. Sånn mener vi at det fortsatt bør være. Men regjeringspartiene støtter ikke våre forslag om å presisere dette.

Statsråden er selv jurist, og da blir mitt spørsmål: Kan hvem som helst gi juridisk bistand, eller hvordan ser statsråden for seg at et studentombud skal sikre rettssikkerhet og gi juridisk støtte uten juridisk kompetanse?

Statsråd Iselin Nybø [19:02:43]: Som representanten påpeker, er jeg selv utdannet jurist, og mener selvfølgelig at jusutdanningen gir kompetanse til mangt og mye, og er en solid og god utdanning å ha også for å gjennomføre jobben som et studentombud skal gjøre. Som representanten selv sier, har studentombud i dag juridisk kompetanse – jeg kan ikke gå god for at alle har

det, men etter hva jeg har forstått, har iallfall de aller fleste studentombud det i dag. Jeg har tillit til at våre institusjoner vurderer nøye hvilken kompetanse de mener studentombudet må ha. De vurderingene som universitetene og høyskolene har gjort så langt, viser at de legger stor vekt på det som også representanten legger vekt på: den juridiske kompetansen. Men jeg vil heller ikke avvise eller se bort fra at også andre egenskaper og fag kan være nyttige. For eksempel kan det å ha kompetanse innenfor megling også være nyttig å ha med seg hvis man skal gjøre en jobb som studentombud. Men jeg har tillit til at våre institusjoner vurderer det på en god måte.

Nina Sandberg (A) [19:03:46]: Lærestedene skal selvsagt tillates lokalt tilpasset organisering av studentombudet, men en del ting bør ikke organiseres vekk. En av dem er fysisk tilgjengelighet. Vi mener at det vil undergrave lik tilgang og at terskelen for å søke bistand blir høyere. Derfor har Arbeiderpartiet bedt regjeringen om å tydeliggjøre at utdanningsinstitusjonene skal tilrettelegge for at studentombudet regelmessig er fysisk til stede ved studiestedene.

Som vi var inne på før i dag, har NSO vist at hver fjerde student er utsatt for seksuell trakassering i løpet av studietiden og sier at studentombud kan være et tiltak mot metoo. Arbeiderpartiet mener at nettopp slike sårbare saker tilsier at studentombudet er fysisk til stede, ikke bare på nett eller telefon.

Ser statsråden at direkte nærvær av studentombudet kan være vesentlig for å etablere tillit og trygghet i saker om seksuelle trakassering?

Statsråd Iselin Nybø [19:04:53]: Det som har vært viktig for regjeringen, er at alle studenter skal ha tilgang på et studentombud. Det betyr at de må ha tilgang i praksis. Hvis det viser seg at et studentombud har for mange studenter, har de i praksis ikke tilgang på et studentombud. Samtidig mener jeg at det vil være upraktisk om vi skal kreve fysisk tilstedeværelse. De aller fleste studenter vil være på en campus eller i nærheten av en campus der det er studentombud tilgjengelig, også fysisk – så for de aller fleste studenter vil det la seg gjøre. Men det vil være vanskelig for de mindre institusjonene, og der det er geografisk spredning. Vår intensjon med dette har vært tilgangen til studentombud. Jeg mener at med dagens teknologi har vi muligheter til å kommunisere på telefon eller via nett, noe som gjør at man får tilgang selv om noen ikke er der fysisk.

Mona Fagerås (SV) [19:06:10]: Jeg brukte mitt hovedinnlegg på å snakke om seksuell trakassering. Jeg er glad for at flere representanter har gjort det, og at også ministeren brukte tid på det i sitt innlegg. Jeg har like-

vel behov for å spørre om hvordan en lovfesting av studentombud vil være med på å forhindre seksuell trakassering, hvordan regjeringen prioriterer dette arbeidet, og om ministeren har flere tiltak i ermet for at ingen studenter skal bli utsatt for seksuell trakassering. Ville ikke flere sanksjonsmuligheter gitt institusjonene større muligheter til å stoppe problematikken og ta ondet ved roten?

Statsråd Iselin Nybø [19:06:58]: Jeg synes det var et godt innlegg representanten holdt. Engasjementet mot seksuell trakassering synes jeg det er viktig å ha hele veien, ikke bare når det dukker opp på dagsordenen i media, f.eks. Vår sektor har utfordringer på dette området. Det er en sektor som har skjeve maktforhold. Det er en sektor der det til tider er mye alkohol involvert. Det er en sektor som selv erkjenner at de har utfordringer med seksuell trakassering. Og jeg har vært helt tydelig på – der vet jeg at jeg har sektoren bak meg – at vi ikke skal ha det sånn på norske universiteter og høyskoler. Både studenter og ansatte på campus skal ha en hverdag som er fri for seksuell trakassering. Det er en jobb som ikke kan gjøres i rykk og napp, det er en jobb som må gjøres hele veien. Universitetene og høyskolene har selv tatt dette på alvor. De jobber godt med f.eks. fadderukene. Det jobber godt i arbeidsgruppen som de har nedsatt selv. Og nå får vi også studentombud på plass. Men dette er en jobb som må fortsette.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [19:08:16]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand og Marit Arnstad om å ivareta norske forskningsmiljøer ved innføringen av Plan S (Innst. 306 S (2018–2019), jf. Dokument 8:107 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Nina Sandberg (A) [19:09:20] (ordfører for saken): Her står jeg igjen og takker nok en gang komiteen for

godt samarbeid, nå om forslaget som angår gjennomføring av den såkalte Plan S.

Komiteen hadde åpen høring i denne saken den 30. april. Via Norges forskningsråd har Norge sluttet seg til Plan S, som er et internasjonalt initiativ for åpen tilgang til all offentlig finansiert forskning innen 2020, nylig utsatt til 2021.

Komiteen registrerer at det synes å være utbredt enighet i sektoren om formålet med Plan S, men at det er en del usikkerhet rundt den praktiske gjennomføringen og konsekvensene. På vegne av Arbeiderpartiet vil jeg understreke at åpen publisering er et viktig mål. All offentlig finansiert forskning bør være åpent tilgjengelig. Det betyr demokratisering av kunnskap.

Vi mener at Norge har gode forutsetninger for effektivt arbeid med åpen tilgang, men vi ser at mye er ubesvart rundt hvordan norsk deltakelse kan gjennomføres best mulig, og hvilke konsekvenser tilslutningen får. Dette – og statsrådets hastverk – har skapt usikkerhet og protestkampanjer.

Ingen kan være uenig i at Plan S er omfattende og omveltende, så hvorfor er da regjeringspartiene så uenig i at de nasjonale konsekvensene bør utredes, som Arbeiderpartiet foreslo da langtidsplanen for forskning og høyere utdanning ble vedtatt? Regjeringen kunne ha satt av tid og ressurser til å utrede hvordan Norge skal få til åpen publisering og samtidig ivareta andre viktige hensyn. Hva vil Plan S bety for f.eks. opphavsrett, rekruttering av yngre forskere og det norske fagspråkets posisjon? Listen er lengre enn det.

For å lykkes med Plan S er det avgjørende å finne gode løsninger og nødvendige overgangsordninger i tett samarbeid med sektoren. Derfor er det problematisk at regjeringen går inn for hastig framdrift, begrenset informasjonsinnhenting og sen involvering av partene og organisasjonene. Vi i Arbeiderpartiet kan ikke stille oss bak en slik prosess for gjennomføring av en av de viktigste reformene i forskningsverdenen på lenge. Derfor anbefaler vi fortsatt en helhetlig utredning av risikoer og konsekvenser.

Med det tar jeg opp forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV i saken.

Presidenten: Representanten Nina Sandberg har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Marianne Synnes (H) [19:12:08]: Plan S er viktig fordi åpen tilgang til forskningsresultat vil kunne bidra til å stimulere kunnskapsøkonomien gjennom å gi flere brukergrupper tilgang til kvalitetssikret vitenskapelig litteratur. Tilgangen til det meste av forskningslitteraturen begrenses i dag av at den publiseres i abonnementsbaserte tidsskrift.

Nasjonale mål og retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige artikler slår fast at innen 2024 skal alle norske vitenskapelige artikler som er finansiert av offentlige midler, være åpent tilgjengelig. Det skal være gratis for alle å lese og gratis for enkeltforskere både å publisere og å lese forskningsartikler.

Det er samtidig viktig at innføringen av Plan S ikke begrenser fagmiljøenes mulighet til å publisere forskningsresultater i relevante kanaler. Derfor må forskningssektoren involveres for å finne løsninger som gjør norske forskere i stand til å møte kravene som følger av Plan S, uten at det går på bekostning av forskningskvaliteten. I tråd med det melder coALition S, det internasjonale konsortiet av forskningsfinansierer, at de har som mål å gjennomføre behovsanalyser og bidra med støtte til etablering av og/eller overgang til tidsskrift på områder hvor det er særlig behov for det.

At Kunnskapsdepartementets politiske ledelse nå er i tett dialog med sektoren, gjennom både Universitets- og høyskolerådet og forskernes organisasjoner, er avgjørende. Denne dialogen blir viktig også i gjennomføringen av Plan S, både for å identifisere hvilke tidsskrift det er viktigst å åpne, og for å finne hensiktsmessige finansieringsmodeller. Hittil har man sikret såkalte publiser og les-avtaler med to av de største aktørene i markedet gjennom de pågående forlagsforhandlingene. Det er bra.

Plan S skal ikke være i strid med norsk lovgiving om opphavsrett. Statsråd Nybø har bedt Unit, i samarbeid med Norges forskningsråd og Universitets- og høyskolerådet, om å utrede rettighets- og lisensspørsmål i forbindelse med åpen publisering av vitenskapelig arbeid og datasett i Norge, herunder også spørsmål om forskningsinstitusjonenes ansvar og rettigheter som arbeidsgivere og problemstillinger knyttet til eventuell bruk av delingslisenser fra Creative Commons, såkalte CC-lisenser. Utredningen skal være ferdigstilt innen 1. september 2019.

Det er betryggende at politisk ledelse i Kunnskapsdepartementet tar forskernes bekymringer på alvor når det gjelder Plan S, og vi vil følge prosessen tett. Men vi må i dag også kunne glede oss over at etter tiår med prat og gode ønsker om åpen publisering iverksettes endelig Plan S for å oppnå nettopp dette.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [19:15:20]: Jeg er glad for å kunne debattere det som har blitt kjent som en av de viktigste og mest ambisiøse endringene i forskningssystemet. Dette berører både Europa og verden.

Vi er alle fullstendig enige om at det skal være full åpenhet om forskningsresultater som er finansiert gjennom offentlige midler. Det gjør det enklere for mannen

og dama i gaten og for virksomheter å få tilgang til fersk forskning. Tilgang til forskning er verdifullt, og forvaltning av offentlige midler er politikk.

Plan S er et internasjonalt initiativ for åpen tilgang til all offentlig finansiert forskning i en rekke land i og utenfor Europa. Norge er representert i prosessen ved Forskningsrådet og er ett av tretten land som til nå har sluttet seg til. Vi håper flere vil slutte seg til.

Kravet om full åpenhet knyttet til publisering skulle først gjelde for prosjekter som får innvilget støtte av Forskningsrådet eller EU fra og med 1. januar 2020, men ble i forrige uke utsatt til 1. januar 2021. Overgangsordningen er også utvidet til å gjelde fram til 2024. Dette er gode nyheter for alle som mente at planen var for ambisiøs og ville få en slagside.

Forskningsrådet har lyttet til innspillene og varskoene som har blitt ropt ut. Advarslene og manglende konsekvensvurdering gjorde at Senterpartiet så behov for å legge fram det forslaget vi behandler her i dag. Det var ikke tydelig hvordan alle fag og miljøer i Norge skulle bli ivaretatt, noe som også tidligere talere har tatt opp. Det er det fortsatt ikke, men det var godt nytt at Plan S-koalisjonen myknet opp krav og samtidig har poengtert opphavsrett ved publisering, for å nevne noe.

Vi merker oss at Forskerforbundet likevel mener at forskernes rettigheter ikke er godt nok ivaretatt. Forskningsmiljøene har sagt at de frykter at Plan S vil begrense formidling av forskningsresultater eller påføre forskningsmiljøer ulemper og økte kostnader. Når målet er større åpenhet, er det nødvendig å sikre at Plan S ikke fører til det motsatte. En kartlegging av behovene for åpen publiseringskanaler på ulike fagområder kommer før sommeren og vil være viktig. Så gjenstår fortsatt samarbeid på tvers av land og fag som ikke er en del av Plan S per nå. Mesteparten av forskningen på verdensbasis er fortsatt utelatt.

Det er fortsatt behov for det vi som forslagsstillere tar opp, nemlig involvering av forskningssektoren i gjennomføringen av Plan S, sikring av fagmiljøer og kvalitet, og at ikke ressurser avgjør hvem som får mulighet til å publisere. Forskernes rettigheter og formålet må bli oppnådd med åpen tilgang til det bedre. Vi håper statsråden også er med i dialogen og gir råd til Forskningsrådet i videre prosess.

For ordens skyld: Opposisjonen står samlet, og Senterpartiet støtter selvsagt de forslagene som er tatt opp.

Mona Fagerås (SV) [19:18:34]: All offentlig finansiert forskning bør være åpent tilgjengelig for alle. For SV er det et politisk mål at vi har ordninger som gir alle tilgang. Dette vil demokratisere forskningen. Denne overgangen må ivareta så vel forskere som samfunnets behov og interesser, og nettopp ivaretagelse av norske

forskningsmiljøer ligger til grunn for forslagene vi i dag fremmer sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Overgangen til åpen forskning må skje i tett samarbeid med dem som kjenner sektoren best. Det har – noe som kom tydelig fram i høringen – hersket usikkerhet rundt den praktiske gjennomføringen av Plan S og konsekvensene av tilslutning til planen. Det er svært mange ubesvarte spørsmål om hvordan norsk deltagelse skal gjennomføres, og hvilke konsekvenser tilslutningen til planen vil få.

Derfor ble det fra opposisjonens side allerede i februar, da vi diskuterte langtidsplanen for høyere utdanning og forskning, foreslått å utrede risiko og konsekvenser ved tilslutning til Plan S i dialog med partene og relevante organisasjoner. Dette var regjeringspartiene ikke villig til å være med på, og det er skuffende at de samme regjeringspartiene heller ikke i dag er med på noen av disse forslagene, særlig sett i lys av de høringsinnspillene vi har fått i denne saken fra sektoren.

For det første: Det er uklart hvordan man sikrer kvaliteten i de åpne kanalene, og hva overgangen til åpen publisering vil bety for forvaltningen av opphavsrett, for den akademiske friheten og for rekruttering av yngre forskere, m.m.

For det andre: For å lykkes med Plan S må vi finne gode løsninger og nødvendige overgangsordninger i tett samarbeid med sektoren. Sann det ser ut nå, velger regjeringen å rushe inn i en prosess kjennetegnet av hastig framdrift, begrenset informasjonsinnhenting og sen involvering av partene og organisasjonene. SV kan ikke stille seg bak en sånn framgangsmåte for gjennomføring av en av de viktigste forskningsreformene på lenge.

For det tredje: Ved siden av den akademiske friheten er adgangen til å publisere egen forskning kritisk viktig for forskerne, men uten tilstrekkelig adgang til publisering blir den akademiske friheten sterkt skadelidende, og samfunnet går glipp av viktig kunnskap. Fagmiljøene må derfor ha relevante kanaler å publisere i.

Guri Melby (V) [19:21:56]: Vi kan ikke lenger behandle forskning som noe som er for spesielt interesserte, noe som skal låses inn og gjemmes bort til det blir erstattet av noe nytt. Nei, forskning, fakta og ny objektiv kunnskap er løsningen på utfordringene våre, og det er medisinen mot konspirasjonsteorier, løse påstander og feilinformasjon og ikke minst en viktig kilde til ny skaping.

Å gjøre forskning som er finansiert via skattepengene våre, offentlig tilgjengelig er faktisk et verdispørsmål, og Plan S er et liberalt svar på populismen som brer seg i alternative medier, i enkelte Twitter-kontoer og i kommentarfelt. Plan S er blitt et stort internasjonalt samarbeidsprosjekt for kunnskap og for åpenhet. Å samles på tvers av land og kontinenter med et felles mål om mer kunnskap ut til flere er et demokratiprojekt og en motkraft.

Når det er sagt, har forslagsstillerne et godt poeng – innføring av Plan S må skje i dialog med sektoren. Det vil være et tap dersom åpenhet og tilgjengelighet skal gå på bekostning av kvalitet, det må være mulig å få til begge deler. Men da trenger vi forskerne med på laget. Derfor er jeg glad for at statsråden allerede er i gang med en slik dialogprosess, og vi har fortsatt tid på oss til å få alle norske vitenskapelige artikler finansiert av offentlige midler åpent tilgjengelige. Jeg har stor tro på at vi skal få det til, og at vi er på god vei. At vi har sikret publisering og lesavtaler med to av de største aktørene i markedet bare i løpet av denne våren, understreker også dette. Det er sjelden regjeringen blir kritisert for å gå fram for fort, og det er jo litt morsomt, men at så mange er med, og at det er et visst tempo i prosessen, er også ganske avgjørende for at man skal lykkes.

Plan S endrer ikke bare måten vi publiserer og tilgjengeliggjør forskning på i Norge, den tvinger også fram mer åpenhet internasjonalt. Men arbeidet pågår, og det betyr at ikke alle spørsmål ennå er besvart eller kan besvares.

Jeg er glad for at statsråden bl.a. tar forskernes rettigheter på alvor, og at hun har bestilt en utredning knyttet til de opphavsrettslige spørsmålene. Det er viktig at denne ordningen også blir attraktiv for forskerne, slik at de har gode incentiver til å fortsette å publisere og holde kvaliteten oppe.

Åpenhet, demokratisering av forskning, er viktig, og det oppnår vi med Plan S.

Statsråd Iselin Nybø [19:24:38]: Åpenhet om resultater er et av forskningens store idealer. Åpen tilgang sikrer bedre kunnskapsutvikling og mer bruk av kunnskap gjennom at profesjonelle brukere i arbeids- og næringsliv får ta del i resultatene fra forskningen. Åpen tilgang er en forutsetning for allmenn tilgang til informasjon og en forutsetning for at vitenskap kan forankres i allmennheten.

Plan S er en internasjonal harmonisering av kravene om åpen tilgang. Jeg støtter planen, men jeg vil understreke betydningen av å involvere forskningssektoren for å finne gode løsninger som gjør norske forskere i stand til å møte de kravene som følger av Plan S, uten at det går på bekostning av forskningskvaliteten. Derfor vil tett og god dialog være viktig i gjennomføringen av planen.

En del forskere har vært bekymret for at tempoet i prosessen har vært for høyt, som også flere representanter har nevnt fra talerstolen. Koalisjonen har lyttet til

forskerne. I den endelige veilederen til implementeringen av Plan S er tidsplanen forskjøvet med ett år, dvs. at kravene om umiddelbar åpen tilgang vil gjelde fra 2021. Veilederen spesifiserer også at koalisjonen aksepterer flere typer overgangsordninger.

Jeg er opptatt av at Plan S ikke skal være i strid med norsk lovgivning om opphavsrett. Derfor har jeg bedt Unit – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning – om å utrede rettighets- og lisensspørsmål i forbindelse med åpen publisering av vitenskapelige arbeider og datasett i Norge. Utredningen skal også klargjøre spørsmål om forskningsinstitusjonenes ansvar og rettigheter som arbeidsgivere og problemstillinger knyttet til bruk av delingslisenser. Utredningen skal gjøres i samarbeid med Forskningsrådet og Universitets- og høyskolerådet og være ferdigstilt innen 1. september 2019.

Det er liten tvil om at Plan S gir støtte i forhandlingene med de store forlagene. Publisering og les-avtalene som Norge har inngått med de store forlagene Wiley og Elsevier, er gode eksempler på at politikken for åpen tilgang er i ferd med å bære frukter. Det er det samlede presset som nå kommer fra flere land, som bidrar til at internasjonale konsern revurderer forretningsmodellene sine.

Plan S er noe vi har diskutert mye fram til nå, det er sikkert noe vi skal diskutere i framtiden. Men vi må også løfte blikket og se hva Plan S handler om. Det handler om demokrati. Det handler om tilgang til viktig kunnskap for arbeidslivet vårt, for næringslivet vårt, for enkeltpersoner i dette landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nina Sandberg (A) [19:27:54]: Ja, Plan S skal ivareta viktige hensyn, men det er også andre hensyn som er viktige. Norsk som fagspråk er på rask retur. Samtidig er utviklingen av norsk fagspråk viktig for arbeids- og samfunnsliv. Internasjonalisering av forskningen og økende bruk av engelsk gjør det nødvendig å ha særlig oppmerksomhet på dette feltet, også når det gjelder hva åpen publisering betyr for norsk språks stilling.

Hva gjør statsråden for å sikre at norsk fagspråk ivaretas og styrkes i overgangen til åpen publisering?

Statsråd Iselin Nybø [19:28:34]: Jeg er helt enig med representanten i at norsk som fagspråk er det viktig å fokusere på, for det er viktig for utviklingen av vårt eget språk, at det brukes i academia. Derfor har også universitetene et særlig ansvar for den delen av språket vårt. Vi jobber på ulike fronter når det kommer til norsk fagspråk, for det er klart at i academia er det under press. Vi ser at flere og flere mastergradsoppgaver skrives på engelsk, og vi ser at flere og flere doktorgrads-

avhandlinger skrives på engelsk. Det er en utfordring for det norske språket i møte med den internasjonale forskningen.

Kulturdepartementet jobber nå med en språkmelding. Der vil denne problemstillingen bli tatt opp. Etter at humaniorameldingen ble lagt fram, har vi gitt 16 mill. kr i støtte til åpne tidsskrifter. Vi er opptatt av å løfte norsk som fagspråk også i eierdialogen vi har med universitetene og høyskolene. Sammen med kulturministeren arrangerte jeg også et seminar om det i høst.

Nina Sandberg (A) [19:29:40]: Jeg takker statsråden for svaret.

Statsråden uttalte i november på et seminar i regi av Forskerforbundet at det er enklere å tenke stort og være dristig når vi har forutsigbare rammer å forholde oss til. Hun refererte da til langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Dette prinsippet er Arbeiderpartiet helt enig i. Hvorfor ønsker ikke statsråden forutsigbare rammer rundt gjennomføringen av Plan S i form av et skikkelig beslutningsgrunnlag når dagens publiseringsmodell skal byttes ut?

Statsråd Iselin Nybø [19:30:18]: Den store utfordringen med åpen tilgang har vært – og når vi hører på opposisjonen i dag, er det fortsatt – at det har skjedd veldig lite. Fra 2005 og fram til i dag har et motargument vært at det går for fort. I realiteten har det egentlig skjedd fint lite i prosessen rundt åpen tilgang fram til Forskningsrådet ble med i koalisjonen og Plan S. Nå har vi virkelig fått fortgang i arbeidet som sikrer demokratiet, arbeidsgiveren og næringslivet – og det er viktig forskningsbasert kunnskap. Det er ikke uten utfordringer, men det er internasjonale utfordringer.

Nå har vi fått en rekke innspill. Vi ser også at koalisjonen har tatt høyde for de innspillene og innvendingene som har vært, da de la fram veilederen nå nylig. Jeg har sendt ut på høring det som går på publiseringsindikatoren, nettopp fordi jeg vil involvere sektoren i hvordan vi skal forberede oss til Plan S.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [19:31:32]: Her er vi samlet enige om mål og ambisjoner. Det er ingenting nytt ved det. Det er også enighet om skepsisen, som til og med representanter fra regjeringspartiene tar opp fra talerstolen her i dag. Det som på en måte er nytt, er hvor fort det går å bli en del av Plan S. Vi synes det er bra å høre at Forskningsrådet justerer kursen for arbeidet, men vi håper fortsatt at statsråden tar med seg signalet om at vi heller må være føre var for forskningsmiljøene våre enn etter snar. Vi har ingen å miste, vi vil heller ha flere som tegner seg. Nå kommer kartleggingen av behovene for åpne publiseringskanaler og utredningen om opphavsrett fra Unit. I etterpåklokskapens

navn: Burde sider av Plan S vært utredet og konsekvensvurdert på forhånd?

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Iselin Nybø [19:32:28]: Jeg har hørt flere opposisjonspolitikere fra talerstolen i dag omtale Plan S som noe av det viktigste som har skjedd på dette feltet på lang tid. Og det er jeg helt enig i, for det er en stor endring som nå er i ferd med å skje. Vi flytter makten fra de store forlagshusene, de som tjener milliarder av kroner på offentlig finansiert forskning. Vi åpner forskningen, vi gjør den tilgjengelig for folk. Forskjellen på regjeringen og opposisjonen i denne saken er at vi gjør noe på vår vakt. Det er nå det endelig skjer. Vi har snakket om åpen forskning siden 2000-ett-eller-annet. Det har alltid vært et av forskningens store idealer, det har alltid vært et mål vi har vært enige om, men nå skjer det noe. Jeg forstår at det ikke er uten motstand. Jeg forstår at det ikke er uten bekymringer. Jeg er opptatt av at vi skal ha god dialog med sektoren. Jeg gleder meg hver eneste dag over de framskrittene vi har gjort, og det var en kjempeseier da vi landet avtalen med Elsevier relativt nylig.

Mona Fagerås (SV) [19:33:43]: Jeg regner med at statsråden og jeg er enige om at det er sektoren som kjenner forskningshverdagen best, og hva som er tjent med et velfungerende forskningssystem. En god dialog krever at universitets- og høyskolesektoren og institusjonssektoren sikres reell medvirkning. Statsråden forsikret i sitt innlegg at dette vil skje. Men hva slags konkrete tiltak bortsett fra dialog, som jeg forutsetter at statsråden legger til rette for, har hun tenkt å komme med?

Statsråd Iselin Nybø [19:34:22]: Nå er det en del av sektoren vår som driver prosessen. Det er Forskningsrådet, og det har, sammen med forskningsråd i andre land i Europa og resten av verden, gått sammen i denne koalisjonen. Forskningsrådet kjenner også sektoren godt og er sånn sett en del av den. De har også vært opptatt av å ha dialog med de ulike forskerne rundt omkring på universitetene og høyskolene våre.

Representanten etterspør konkrete tiltak. Flere har nevnt den utredningen som Unit nå skal gjøre. I tillegg har vi sendt ut på høring forslag til endringer, som går på publiseringsindikatoren som er en del av finansieringssystemet til universitetene og høyskolene. Vi har lagt opp til en åpen høring, og vi har vært tydelig på at regjeringen ikke har bestemt seg. Vi ønsker å høre sektoren fordi den jobben de skal gjøre, påvirkes av hvordan vi belønner de ulike publiseringene framover.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Vi er da klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Frida Melvær satt fram et forslag på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Prop. 154 L (2016–2017) – Endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (skyldene, samfunnsvern og sakkyndighet) – sendes tilbake til regjeringen.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 51 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.47.13)

Presidenten: Det votes over forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 147 første ledd skal lyde:

Enhver som tjenestegjør som sakkyndig i rettsmedisinske spørsmål, skal straks sende den rettsmedisinske kommisjon avskrift av den skriftlige erklæring som *denne* gir retten eller påtalemyndigheten. *For foreløpige erklæringer som nevnt i § 165 fjerde ledd gjelder dette bare dersom erklæringen skal legges frem i retten. Innsendelsesplikten gjelder også for erklæringer om rettspsykiatriske forhold som er utarbeidet av personer som partene fremstiller for retten etter § 149, dersom erklæringen skal legges frem i retten.*

§ 165 annet ledd nr. 2 og 3 skal lyde:

2. tvungen omsorg etter straffeloven § 63 eller
3. opprettholdelse av reaksjon som nevnt i nr. 1 og 2 etter straffeloven § 65.

§ 165 annet ledd nr. 4 oppheves.

§ 165 fjerde ledd skal lyde:

Er det tvil om det er nødvendig med rettspsykiatrisk undersøkelse, kan påtalemyndigheten eller retten beslutte å innhente en foreløpig erklæring fra en sakkyndig til veiledning om dette. *Kravet til habilitet i § 165 a annet ledd gjelder så vidt mulig tilsvarende for den sakkyndige.*

Ny § 165 a skal lyde:

§ 165 a. Det skal oppnevnes to sakkyndige for å foreta en rettspsykiatrisk undersøkelse etter § 165 første og annet ledd, med mindre retten finner at det er tilstrekkelig med én, eller at saken krever flere enn to. Én av de sakkyndige må være godkjent spesialist. Hvis det er oppnevnt flere sakkyndige, må én av dem arbeide klinisk.

Den som ville ha vært inhabil som dommer i saken etter domstolloven §§ 106 eller 108, skal ikke oppnevnes som sakkyndig for å foreta en rettspsykiatrisk undersøkelse etter § 165 første og annet ledd. Oppnevning bør unngås når tilknytningen til en annen sakkyndig i saken er egnet til å svekke tiliten til den sakkyndiges uavhengighet.

Før oppnevning skal den sakkyndige fremlegge en egenerklæring for retten. I egenerklæringen skal den sakkyndige opplyse om sin utdannelse, kliniske erfaring og forhold av betydning for habilitets- og uavhengighetsvurderingen etter annet ledd.

Kongen kan gi forskrift om krav til sakkyndiges kompetanse, sakkyndiges egenerklæring, om krav til den rettspsykiatriske erklæringen og om oppgavene til Nasjonal enhet for rettspsykiatrisk sakkyndighet.

§ 167 første ledd annet og nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Retten fastsetter en frist for varigheten av innleggelsen. *Fristen skal være så kort som mulig og ikke overstige åtte uker. Fristen kan forlenges ved kjennelse med inntil fire uker av gangen.*

Ny § 168 a skal lyde:

Nødvendige opplysninger knyttet til siktedes helse kan gis videre til de sakkyndige som foretar en rettspsykiatrisk undersøkelse, selv om siktede ikke samtykker til slik utlevering. Dette gjelder bare i saker om lovbrudd som kan medføre fengsel i mer enn seks år og hvor utfallet kan avhenge av om siktede er tilregnelig eller ikke.

II

I lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern gjøres følgende endringer:

§ 5-3 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Dersom den domfelte er dømt etter Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 § 39 nr. 1 eller 2 eller straffeloven § 62 første ledd, skal det legges særlig vekt på behovet for samfunnsbeskyttelse.

§ 5-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Dersom særlige hensyn tilsier det, skal faglig ansvarlig konsultere påtalemyndigheten før domfelte overføres mellom ulike sikkerhetsnivåer innen samme institusjon eller får permisjon.

§ 5-4 første ledd annet punktum skal lyde:

Kontrollkommisjonen prøver om vedtaket *fremstår som urimelig ut fra hensynet til den domfelte, andres liv, helse og frihet, plasseringsalternativene og forholdene ellers.*

§§ 5-6, 5-7 og 5-8 oppheves.

III

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. gjøres følgende endringer:

§ 10 første og annet ledd skal lyde:

Fengselsstraff og forvaring kan gjennomføres

- a) i fengsel med høyt sikkerhetsnivå (lukket fengsel),
- b) i fengsel med lavere sikkerhetsnivå (åpent fengsel),
- c) i overgangsbolig,
- d) utenfor fengsel med særlige vilkår etter § 16, eller
- e) som prøveløslatt med vilkår etter § 43 annet ledd.

Avdeling i fengsel med høyt sikkerhetsnivå kan tilrettelegges for innsatte med særlige behov, herunder personer som er *idømt forvaring*, eller innrettes med særlig høyt sikkerhetsnivå.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Domfelte med særlige behov, herunder personer som er *idømt forvaring*, bør settes inn i avdeling tilrettelagt for dette etter § 10 annet ledd.

IV

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 20 skal lyde:

§ 20 *Skylddevne*

Den som på handlingstidspunktet er under 15 år, er ikke strafferettslig ansvarlig.

Det samme gjelder den som på handlingstidspunktet er utilregnelig på grunn av

- a) *sterkt avvikende sinnstilstand*
- b) *sterk bevissthetsforstyrrelse eller*
- c) *høygradig psykisk utviklingshemming.*

Ved utilregnelighetsvurderingen etter annet ledd skal det legges vekt på graden av svikt i virkelighetsforståelse og funksjonsevne.

Den som forbigående er utilregnelig som følge av selvforskyldt rus, fritas ikke for straff, med mindre særlige grunner tilsier det. Den som har en vedvarende tilstand som nevnt i annet ledd bokstav a og som selvforskyldt fremkaller en utilregnelighetstilstand, kan straffes dersom særlige grunner tilsier det.

§ 25 tredje ledd skal lyde:

Det ses bort fra uvitenhet som følge av selvforskyldt rus. I slike tilfeller bedømmes lovbrøyteren som om denne hadde vært edru. Tilsvarende gjelder dersom vedkommende var i en selvforskyldt utilregnelighetstilstand.

§ 62 skal lyde:

§ 62 *Vilkår for å idømme overføring til tvungent psykisk helsevern*

En lovbrøyer som er utilregnelig etter § 20 annet til fjerde ledd kan ved dom overføres til tvungent psykisk helsevern når denne har begått eller forsøkt å begå et lovbrudd som krenker andres liv, helse eller frihet eller kunne utsette disse rettsgodene for fare, særreaksjonen er nødvendig for å verne samfunnet, og faren for en ny og alvorlig integritetskrenkelse er nærliggende.

Overføring til tvungent psykisk helsevern kan også idømmes en lovbrøyer som er utilregnelig etter § 20 annet til fjerde ledd når denne har begått gjentatte lovbrudd av samfunnsskadelig eller særlig plagsom art, særreaksjonen er nødvendig for å verne samfunnet mot slike lovbrudd, faren for nye lovbrudd av samme art er særlig nærliggende, og andre tiltak har vist seg åpenbart uhensiktsmessige.

Ved vurderingen av gjentakelsesfaren skal det legges vekt på det begåtte lovbruddet sammenholdt særlig med lovbrøyterens øvrige adferd, sykdomshistorie, aktuelle psykiske tilstand og forhold til rusmidler.

Overføring til tvungent psykisk helsevern kan idømmes også når utilregnelighetstilstanden har medført at lovbrøyteren var i faktisk villfarelse, jf. § 25, eller at lovbrøyteren ellers var i en tilstand som ikke er forenlig med å ha forsett.

§ 63 første ledd skal lyde:

På vilkår som nevnt i § 62 kan den som er utilregnelig etter § 20 *annet til fjerde ledd*, idømmes tvungen omsorg.

§ 65 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Ved særreaksjon idømt på grunnlag av lovbrudd som nevnt i § 62 *annet ledd*, kan det ikke begjæres opphør før seks måneder etter at overføringsdommen eller dom som nekter opphør er endelig.

§ 65 fjerde ledd tredje punktum skal lyde:

Særreaksjon idømt på grunnlag av lovbrudd som nevnt i § 62 *annet ledd* skal senest opphøre tre år etter overføringsdommen.

§ 78 bokstav d skal lyde:

- d) lovbrøyteren på handlingstidspunktet har redusert *virkelighetsforståelse* på grunn av *avvikende sinnstilstand, lettere psykisk utviklingshemming, bevissthetsforstyrrelse eller en sterk sinnsbevegelse,*

§ 80 bokstav f og g skal lyde:

- f) på handlingstidspunktet har en betydelig sveket *virkelighetsforståelse på grunn av sterkt avvikende sinnstilstand, psykisk utviklingshemming eller bevissthetsforstyrrelse*, men ikke er utilregnelig etter § 20 annet ledd,
 - g) har handlet under selvforskyldt rus eller i en selvforskyldt utilregnelighetstilstand etter § 20 fjerde ledd, og det foreligger særdeles formildende omstendigheter,
- Nåværende bokstav i og j blir bokstav h og i.

V

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
 2. Domfelte som er overført til anstalt under kriminalomsorgen i henhold til psykisk helsevernloven § 5-6, skal tilbakeføres til det psykiske helsevernet innen ett år etter at opphevelsen av § 5-6 er trådt i kraft.
 3. Kongen kan gi nærmere overgangsregler».
- Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble bifalt med 52 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.47.40)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.48.08)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i straffeloven mv. (terrorrelaterte folkerettslige forpliktelser m.m.)

I

I lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrøyttere m.v. gjøres følgende endringer:

§ 15 første ledd første punktum skal lyde:

1. Til fremme av undersøkelsen og for å sikre utlevering kan de tvangsmidler som er nevnt i straffeprosessloven kapitler 14, 15, 15 a, 16, 16 a, 16 b og 16 d, samt båndlegging etter politiloven § 17 g, anvendes i samme utstrekning som i saker angående lovbrudd av tilsvarende art som forfølges her i riket.

§ 20 første ledd første punktum skal lyde:

1. Når en person i fremmed stat er siktet, tiltalt eller domfelt for en straffbar handling som kan begrunne utlevering etter denne lov, kan tvangsmidler etter straffeprosessloven kapitler 14, 15, 15 a, 16, 16 a, 16 b og 16 d, samt båndlegging etter politiloven § 17 g, anvendes overfor ham i samme utstrekning som i saker angående lovbrudd av tilsvarende art som forfølges her i riket, såfram kompetent myndighet i den fremmede stat ber om det før utleveringsbegjæring er framsatt.

§ 24 første ledd første og nytt annet punktum skal lyde:

1. Til bruk for straffesak i fremmed stat kan det på begjæring bestemmes at tvangsmidler som nevnt i straffeprosessloven kapitler 15, 15 a, 16, 16 a, 16 b, 16 d og 17, skal kunne anvendes på samme måte som i saker om lovbrudd av tilsvarende art som forfølges her i riket. Båndlegging etter politiloven § 17 g kan

også bestemmes anvendt til bruk i sak i fremmed stat når saken har sin bakgrunn i regler som oppfyller tilsvarende folkerettslige forpliktelser som båndleggingsreglene.

Nåværende annet og tredje punktum blir tredje og nytt fjerde punktum.

II

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 100 a første ledd første punktum skal lyde:

Når retten behandler en sak etter §§ 200 a, 202 a annet ledd, 202 c, 208 a, 210 a, 210 c, 216 a, 216 b, 216 m, 216 o, 242 a, 264 sjette ledd, 267 første ledd tredje punktum, 292 a eller politiloven § 17 h tredje ledd, skal den straks oppnevne offentlig advokat for den mistenkte.

I § 200 a første ledd, § 202 c første ledd og § 216 a første ledd bokstav b erstattes «136 a, 145» med «136 a, 136 b, 145».

Kapittel 15 b oppheves.

I § 216 o første ledd bokstav b erstattes «136 a, 232» med «136 a, 136 b, 232».

§ 242 første ledd annet punktum skal lyde:

Innsyn i opptak, notater og andre dokumenter som inneholder opplysninger om eller fra bruk av tvangsmidler som nevnt i §§ 200 a, 202 a, 202 b, 202 c, 208 a, 210 a, 210 c, 216 a, 216 b, 216 m, 216 o og 222 d, eller bruk av båndlegging etter politiloven § 17 h tredje ledd, kan også nektes dersom innsyn kan skade etterforskningen av andre saker.

§ 242 a tredje ledd skal lyde:

Første ledd gjelder tilsvarende for opplysninger som er fremlagt for retten som grunnlag for avgjørelse om bruk av tvangsmidler som nevnt i §§ 200 a, 202 c, 208 a, 210 a, 210 c, 216 a, 216 b, 216 m, 216 o og 222 d, eller om bruk av båndlegging etter politiloven § 17 h tredje ledd.

§ 292 a tredje ledd skal lyde:

Første ledd gjelder tilsvarende for vitneforklaring om forhold som kan røpe opplysninger som er fremlagt for retten som grunnlag for avgjørelse om bruk av tvangsmidler som nevnt i §§ 200 a, 202 c, 208 a, 210 a, 210 c, 216 a, 216 b, 216 m, 216 o og 222 d, eller om bruk av båndlegging etter politiloven § 17 h tredje ledd.

III

I lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndriving av forfalte pengekrav gjøres følgende endringer:

§ 4 femte ledd skal lyde:

Inkassovirksomhet som gjelder ervervsmessig eller stadig inndriving av forfalte pengekrav for andre, kan uten hinder av første ledd drives midlertidig av personer som oppfyller kravene i yrkeskvalifikasjonsloven kapittel 2.

§ 5 annet ledd skal lyde:

Inkassobevilling etter første ledd bokstav a gis etter søknad til personer som anses egnet til å være faktisk leder for foretak som stadig og ervervsmessig inndriver forfalte pengekrav for andre. Søkeren må fremlegge politiattest og godtgjøre å ha minst tre års praktisk erfaring med inndriving av pengekrav i løpet av de siste ti år. *For godkjenning av personer med statsborgerskap fra en EØS-stat eller Sveits, og som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner eller fått disse godkjent i en annen EØS-stat eller Sveits, samt personer fra tredjeland som omfattes av direktiv 2004/38/EF, gjelder reglene i yrkeskvalifikasjonsloven.*

IV

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endringer:

Kapittel III a overskriften skal lyde:

Kapittel III a. Politiets sikkerhetstjeneste. Organisering, oppgaver, forebyggende bruk av tvangsmidler og båndlegging

§ 17 b første ledd nr. 5 første punktum skal lyde:

5. sabotasje og politisk motivert vold eller tvang, eller overtredelser av straffeloven §§ 131 til 136 b, 145 eller 146.

I kapittel III a skal nye §§ 17 g til 17 l lyde:

§ 17 g *Beslutning om båndlegging*

Når noen med god grunn antas å ha begått en handling som rammes av straffeloven §§ 131 første ledd, 133, 134, 135, 136 eller 136 a, eller forsøk på dette, kan sjefen eller den stedfortredende sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste beslutte å båndlegge samtlige formuesgoder som tilhører, eies, innehas eller kontrolleres av

- a) vedkommende,
- b) et foretak som vedkommende eier eller har kontroll over, eller
- c) et foretak eller en person som handler på vegne av eller på instruks fra noen som nevnt i bokstav a eller b.

Formuesgoder som er nødvendige til underhold av den beslutningen retter seg mot, hans eller hennes husstand eller noen han eller hun forsørger, kan ikke båndlegges.

Beslutningen skal være skriftlig, identifisere den beslutningen retter seg mot og kort beskrive grunnlaget for beslutningen.

Båndlegging kan bare brukes når det er tilstrekkelig grunn til det, og kan ikke brukes når det etter sakens art eller forholdene ellers ville være et uforholdsmessig inngrep.

§ 17 h *Saksbehandlingen i tingretten*

Politiets sikkerhetstjeneste skal snarest mulig og senest innen syv dager etter at den har truffet beslutning etter § 17 g, bringe saken inn for tingretten, som ved kjennelse avgjør om beslutningen skal opprettholdes. Domstoloven § 149 første ledd gjelder tilsvarende. Før retten treffer kjennelsen, skal den beslutningen retter seg mot og andre som saken gjelder, varsles og gis anledning til å uttale seg. Hevder en tredjeperson å ha rett til et formuesgode som båndlegges etter dette kapitlet, avgjør retten om inngrep skal unnlates mot eller uten at det blir stilt sikkerhet.

Opprettholder retten beslutningen, fastsetter den samtidig en bestemt tidsfrist for båndleggingen. Tillatelse kan gis for inntil 6 måneder av gangen dersom særlige omstendigheter tilsier at en fornyet prøving etter 8 uker vil være uten betydning.

Dersom underretning vil være til vesentlig skade for båndleggingen, etterforskningen eller en annen verserende sak om en lovovertrедelse hvor det kan besluttes utsatt underretning, kan retten beslutte at varsel som nevnt i første ledd skal unnlates og underretning om kjennelsen utsettes. I så fall skal retten i kjennelsen sette en frist for når underretning skal skje. Fristen skal ikke overstige fire uker, men kan forlenges av retten ved kjennelse med inntil fire uker om gangen. Når fristen løper ut, skal den beslutningen retter seg mot og andre som saken gjelder, underrettes om kjennelsen og om at de kan kreve at retten avgjør om båndleggingen skal opprettholdes.

§ 17 i *Opphør av båndlegging*

Dersom vilkårene for å båndlegge ikke lenger er oppfylt, skal båndleggingen oppheves uten ugrunnet opphold. Båndleggingen faller bort senest tre år etter at overtredelsen som lå til grunn for beslutningen, har opphørt.

§ 17 j *Pålegg om bistand og taushetsplikt*

Politiets sikkerhetstjeneste kan pålegge andre enn dem som er nevnt i straffeprosessloven § 122 første og

annet ledd å yte nødvendig bistand for å båndlegge et formuesgode.

Er det aktuelt å begjære utsatt underretning etter § 17 h tredje ledd, kan Politiets sikkerhetstjeneste pålegge andre enn dem som er nevnt i straffeprosessloven § 122 første og annet ledd å bevare taushet om beslutningen om å båndlegge formuesgodet inntil utsatt underretning blir gitt. Når taushetsplikten har opphørt, skal Politiets sikkerhetstjeneste snarest mulig varsle den som har fått slikt pålegg.

§ 17 k *Informasjonsplikt, forbud mot å stille formuesgoder til rådighet mv.*

Den som treffer tiltak for å båndlegge formuesgoder i samsvar med § 17 g, skal umiddelbart informere Politiets sikkerhetstjeneste om dette.

Ingen formuesgoder skal stilles til rådighet eller til fordel for personer eller foretak som en beslutning om båndlegging er rettet mot.

Straffeprosessloven § 221 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende for beslutning om båndlegging. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om bekjentgjøring av iverksettelse og opphør av båndlegging.

§ 17 l *Forholdet til annen lovgivning*

Straffeprosessloven gjelder for saker om båndlegging så langt den passer. Forvaltningsloven og offentleglova gjelder ikke for saker om båndlegging.

V

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 133 første ledd skal lyde:

Med fengsel inntil 10 år straffes den som planlegger eller forbereder en terrorhandling ved å inngå forbund med noen om å begå en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 138, 139, 141, 141 a, 142, 143 eller 144.

§ 135 første ledd bokstav a og b skal lyde:

- a) til å utføre en handling som nevnt i §§ 131, 134, 136 b eller §§ 137 til 144,
- b) av en person eller gruppe som har til formål å begå handlinger som nevnt i §§ 131, 134, 136 b eller §§ 137 til 144, når personen eller gruppen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler,

Ny § 136 b skal lyde:

§ 136 b *Reise med terrorformål*

Med fengsel inntil 6 år straffes den som reiser til et annet land med forsett om å begå, planlegge eller forberede en handling som nevnt i §§ 131, 134, 135, 136 eller §§ 137 til 144.

§ 139 første punktum skal lyde:

Den som ved vold, trusler, *teknologi* eller på annen ulovlig måte tiltvinger seg kontroll over et luftfartøy i tjeneste eller et skip, eller på annen måte oppnår kontroll over eller griper inn i en flygning eller seilas, straffes med fengsel inntil 21 år.

§ 141 skal lyde:

§ 141 *Bruk og utslipp av farlig stoff i tilknytning til luftfartøy og skip mv.*

Med fengsel inntil 15 år straffes den som volder fare for tap av menneskeliv eller betydelig skade på kropp, eiendom eller miljø ved å

- a) bruke mot eller på et luftfartøy, et skip eller innretninger eller anlegg på kontinentalsokkelen et eksplosivt eller radioaktivt materiale, biologisk eller kjemisk våpen, eller
- b) slippe ut fra et luftfartøy, et skip eller innretninger eller anlegg på kontinentalsokkelen et eksplosivt eller radioaktivt materiale, biologisk eller kjemisk våpen, olje, flytende naturgass eller annet giftig eller farlig stoff.

Ny § 141 a skal lyde:

§ 141 a *Farefull bruk av luftfartøy og skip*

Med fengsel inntil 15 år straffes den som fører eller bruker et luftfartøy eller skip med forsett om derved å volde tap av menneskeliv eller betydelig skade på kropp, eiendom eller miljø.

§ 168 skal lyde:

§ 168 *Brudd på oppholds- og kontaktforbud eller beslutning om båndlegging*

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som

- a) ved dom er forvist til eller fra bestemte deler av riket og som rettsstridig igjen oppholder seg på et sted der dette er forbudt for vedkommende, eller som på annen måte bryter kontaktforbud i medhold av straffeloven § 57,
- b) krenker forbud etter straffeprosessloven §§ 222 a eller 222 b,
- c) forsettlig eller grovt uaktsomt hindrer at elektronisk kontroll i medhold av straffeloven § 57 kan iverksettes eller hindrer pågående kontroll, eller
- d) opptre i strid med informasjonsplikten etter politiloven § 17 k første ledd eller forbudet etter politiloven § 17 k annet ledd.

VI

I lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten gjøres følgende endringer:

§ 64 tredje ledd nr. 1 skal lyde:

1.

- a) ved opprettelse av forebyggende sak er grunn til å undersøke om noen forbereder et lovbrudd som Politiets sikkerhetstjeneste har til oppgave å forebygge,
- b) for øvrig anses nødvendig i forebyggende øyemed å behandle opplysninger av betydning for utførelsen av arbeidsoppgavene i politiloven §§ 17 b eller 17 d, herunder opplysninger om utlending der det etter en konkret sikkerhetsmessig vurdering anses nødvendig å behandle slike opplysninger. Ved denne nødvendighetsvurderingen må det tas i betraktning om behandlingen er forholdsmessig ut fra om utlendingen kommer fra land eller områder som det i henhold til aktuell trusselvurdering knytter seg en risiko til i forhold til oppgavene etter politiloven §§ 17 b og 17 c, eller hans bakgrunn for øvrig. Tilsvarende kan Politiets sikkerhetstjeneste også behandle opplysninger om referansepersoner i Norge for slike utlendinger, eller
- c) er nødvendig for gjennomføring av båndlegging etter politiloven § 17 g,

§ 66 nytt fjerde ledd skal lyde:

Innsyn i saksdokumenter i sak om båndlegging kan gis etter reglene i straffeprosessloven, som gjelder så langt de passer.

§ 69 første ledd punkt 24 og nytt punkt 25 skal lyde:

- 24. saksbehandlingsregler i forbindelse med kontroll etter §§ 59 og 60,
- 25. saksbehandling i båndleggingsaker utenfor straffesak.

VII

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. De ulike bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.

Presidenten: Det voteres over IV § 17 g. Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 92 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 19.48.50)

Presidenten: Det voteres over samtlige gjestående romertall og paragrafer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Peter Frølich satt fram et forslag på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

«§ 318 annet ledd skal lyde:

Retten kan unnlate å ta stilling til spørsmål om avvisning dersom den finner at anken må nektes fremmet i medhold av § 321 annet ledd eller § 323 første ledd tredje punktum, eller at samtykke må nektes i medhold av § 321 første ledd eller § 323 første ledd første og annet punktum.

§ 321 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde til sjetten ledd blir tredje til femte ledd. § 321 fjerde ledd fjerde punktum skal lyde:

Beslutning etter tredje ledd annet punktum skal være begrunnet når anken omfattes av annet ledd første punktum og det er fremsatt nye anførsler i begjæringen om omgjøring.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling § 318 andre ledd og § 321 tredje ledd.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i straffeprosessloven mv. (ankesiling m.m.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 310 nytt fjerde ledd skal lyde:

Fristen for støtteskriv til anke fra siktede er to uker etter at anke er fremsatt. Påtalemyndigheten eller retten kan forlenge fristen.

§ 312 første til tredje ledd skal lyde:

Siktedes anke fremsettes skriftlig eller muntlig for den rett som har avsagt dommen, eller for påtalemyndigheten. Er siktede fengslet, kan anken også settes fram for vedkommende fengselsmyndighet. *Støtteskriv til anke fra siktede fremsettes for påtalemyndigheten.*

En muntlig ankeerklæring som ikke er fremsatt ved domsavsigelsen, skal på stedet settes opp skriftlig, dateres og undertegnes av den ankende og mottakeren.

Har retten eller fengslet mottatt ankeerklæringen, skal denne uten opphold sendes til påtalemyndigheten. *Den som har mottatt ankeerklæringen etter første ledd første og annet punktum, skal straks sørge for å underrette siktedes forsvarer.*

§ 318 annet ledd skal lyde:

Retten kan unnlate å ta stilling til spørsmål om avvisning dersom den finner at anken må nektes fremmet i medhold av § 321 annet ledd eller tredje ledd eller § 323 første ledd tredje punktum, eller at samtykke må nektes i medhold av § 321 første ledd eller § 323 første ledd første og annet punktum.

§ 321 tredje ledd skal lyde:

Anker som angår forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, og hvor det er idømt eller påstått fengsel i mer enn tre år, forvaring eller særreaksjon som nevnt i § 2 første ledd nr. 1, kan bare nektes fremmet i de tilfeller som er nevnt i annet ledd annet punktum. Leddet her gjelder ikke anke i sak om overtredelse av straffeloven § 274 første ledd.

II

I lov 20. januar 2012 nr. 4 om pågriping og overlevering til og fra Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre gjøres følgende endringer:

§ 20 femte ledd fjerde punktum skal lyde:

Fristane som nemnde gjeld ikkje dersom det ligg føre eit konkurrerande krav om utlevering, jf. § 29 andre ledd, eller den som vert kravd overlevert, tidlegare er overlevert frå ein stat utanfor Norden eller utlevert.

§ 28 første ledd annet punktum skal lyde:

Overlevering vidare til ein medlemsstat i Den europeiske unionen utanfor Norden kan skje i tilfelle som nemnde i *andre* ledd bokstav a, c, d og e.

§ 28 tredje ledd første punktum skal lyde:

Kan overlevering vidare ikkje skje utan samtykke frå den staten som tidlegare har overlevert vedkomande, jf. *andre* ledd bokstav e, skal påtalemakta sørge for at det blir sendt ei oppmoding til vedkomande stat om samtykke til overleveringa.

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling § 318 andre ledd og § 321 tredje ledd og forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet bifaltes forslaget med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.50.08)

Presidenten: Det voteres over samtlige gjestående romertall og paragrafer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I lov 15. mai 2008 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 94 første ledd bokstav c lyde:

- c) det er ikke sannsynlig at et vedtak om bortvisning vil kunne iverksettes før utlendingen har oppholdt seg i riket i tre måneder, eller at det vil bli fremmet tilbaketakelsesbegjæring overfor et annet land.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling § 94 første ledd bokstav c.

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i utlendingsloven (bortvisning av tredjelandetsborgere i forbindelse med asylsaksbehandling)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 17 første ledd bokstav k og l og ny bokstav m skal lyde:

En utlending kan bortvises:

- k) når utlendingen ikke har dekket utgifter som er blitt påført det offentlige i forbindelse med at utlendingen tidligere er ført ut av riket eller har uoppgjort *bøtestraff*,
- l) når det er nødvendig av hensyn til Norges eller et annet Schengenlands indre sikkerhet, folkehelse eller offentlig orden, *eller*
- m) *når utlendingen har fått avslag på søknad om beskyttelse, jf. lovens § 28, eller har blitt nektet realitetsbehandling, jf. lovens § 32, og heller ikke har fått oppholdstillatelse etter lovens § 38.*

§ 32 femte ledd første punktum skal lyde:

I en krisesituasjon med ekstraordinært høye ankomster av asylsøkere kan Kongen i statsråd beslutte at søknader om beskyttelse, *jf. § 28*, skal kunne nektes realitetsbehandlet dersom søkeren ankommer direkte fra en nordisk stat.

§ 42 tredje ledd skal lyde:

Første og annet ledd gjelder tilsvarende for barn under 18 år som blir adoptert etter utenlandsk lov, eller vil bli adoptert etter *lov 16. juni 2017 nr. 48* om adopsjon. Samtykke må være gitt av *Barne-, ungdoms- og familietaten* før barnet er kommet til riket.

§ 94 første ledd skal lyde:

Søkeren kan gis rett til å ta arbeid inntil søknaden er avgjort. Det er en forutsetning for tillatelsen at følgende vilkår er oppfylt:

- a) det er gjennomført asylintervju av søkeren,
- b) det er ikke tvil om søkerens identitet, og
- c) det er ikke *sannsynlig at et vedtak om bortvisning vil kunne iverksettes før utlendingen har oppholdt seg i riket i seks måneder, eller at det vil bli fremmet tilbaketakelsesbegjæring overfor et annet land.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling § 94 første ledd bokstav c og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 88 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.51.24)

Presidenten: Det voteres over samtlige gjenstående romertall og paragrafer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Siri Gåsemyr Staalesen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 2 og 3, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 4–6, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 7, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
- Det voteres over forslag nr. 7, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan forby utbytte, konsernbidrag eller andre måter å overføre husleieinntekter fra kommunale boliger til andre deler av kommunens virksomhet, og komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 91 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.52.42)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4–6, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lov som sikrer finansiering av og kommunal plikt til å tilby boliger til bostedsløse og andre vanskeligstilte som ikke selv kan skaffe seg bolig.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i husleieloven slik at kommuner ikke kan kreve markedsleie eller gjengs leie for sosiale boliger eller omsorgsboliger i kommunalt eie, samt utrede en ny mekanisme for langsiktig og forutsigbar prisfastsettelse blant annet basert på inntekt.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå husleieloven og fremme forslag til endringer for å styrke leietakers rettigheter innenfor blant annet medbestemmelse og regulering av leie.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.53.03)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at tilskuddsordninger gjennom Husbanken styrkes for å realisere flere leie-til-eie-modeller.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede grenser for muligheten til å bruke utbytte fra kommunale boliger til andre deler av kommunens virksomhet.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.53.25)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og igangsette en prøveordning hvor det offentlige kan gå inn som medeier i boliger med inntil 15 pst. av kjøpesummen etter søknad fra personer som kan betjene et boliglån, men som ikke har egenkapital.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.53.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen endre forskrift om startlån fra Husbanken, slik at søkere som er unge eller førstegangsetablerere med betalingsevne, men uten egenkapital, skal være i målgruppen for å motta startlån. Det skal være opp til hver enkelt kommune å forvalte denne ordningen etter skjønnsmessige vurderinger lokalt, slik at alle kommuner kan bruke ordningen til å sikre at unge og førstegangsetablerere får mulighet til å bosette seg i kommunene.

II

Stortinget ber regjeringen dele Startlånsordningen i to, én for dagens målgruppe og én for unge førstegangsetablerere.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 51 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.54.09)

Videre var innstilt:

III

Dokument 8:102 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om nødvendige endringer i husleieloven for å sikre at sosiale boliger har leiepriser vanskeligstilte kan betale, og andre forsterkninger av den sosiale boligpolitikken – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.54.35)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Nils Kristen Sandtrøen satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre dagens fagmiljøer og regionale struktur i Veterinærinstituttet, slik at en kan videreføre obduksjoner som i dag.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:86 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Martin Henriksen, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen, Kirsti Leirtrø, Øystein Langholm Hansen og Terje Aasland om å beholde dagens oppgaver og regionale struktur i Veterinærinstituttet – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.55.56)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er forslagene nr. 1–6, fra Øystein Langholm Hansen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Regjeringens forslag til endringer i yrkestransportloven sendes i sin helhet tilbake til regjeringen».

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om drosjenæringen som i langt større grad enn Prop. 70 L (2018–2019) tar hensyn til de tunge, kritiske høringsuttalelsene i komitéhøringen til denne, ikke minst uttalelsene fra næringen selv og distriktene. Stortingsmeldingen må ta hensyn til at drosje fortsatt skal være en del av det samlede kollektivtransporttilbudet med geografisk dekning over hele landet».

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde behovsprøving av løyver og driveplikt slik det er i dag».

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til rammer for prisreguleringer/maksimalpriser lignende det andre europeiske land har innført».

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utrede alternativer som sikrer bedre utnyttelse av offentlig bestilling av drosjetransport for kjøring av pasienter, skoleelever og TT-kjøring osv., og komme tilbake til Stortinget på egnet måte».

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen enten opprettholde kravet til taksameter eller innføre tekniske systemer som gir minst like gode muligheter for innsyn og kontroll fra offentlige myndigheter som taksameteret gir.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.56.38)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i yrkestransportlova (oppheving av behovsprøvingen for drosje mv.)

I

I lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy gjøres følgende endringer:

§ 4 første ledd skal lyde:

(1) Den som mot vederlag vil drive nasjonal eller internasjonal persontransport med motorvogn, må ha løyve. Det same gjeld den som utfører persontransport mot vederlag på liknande måte som drosje når tilbod om transport vert retta til ålmenta på offentlig plass *eller via digitale plattformer*.

§ 9 skal lyde:

§ 9. *Løyve for persontransport med motorvogn utanfor rute*

(1) Den som mot vederlag vil drive persontransport utanfor rute med motorvogn registrert for inntil 9 personar, må ha særskilt drosjeløyve. § 4 andre ledd bokstav a til c gjeld tilsvarende.

(2) Løyvestyresmakta kan gje påbod om at drosjekøyring innanfor ein kommune skal drivast med motorvogn som har ei øvre grense for miljøskadeleg utslepp. Det skal setjast ein frist på minst fire år for å oppfylle krava. Løyvestyresmakta fastset forskrift om den øvre grensa for miljøskadeleg utslepp.

(3) Den som har løyve etter denne føresegna, skal loggføre kvar drosjetur med start og slutt punkt med ein modul med satellittbasert kommunikasjonssystem (GNSS) til løpande registrering og logging av den geografiske posisjonen til drosja. Opplysningane skal lagrast i 60 dagar. Departementet kan gje nærare reglar om loggføring i forskrift.

(4) Departementet kan gje forskrifter om korleis ei motorvogn skal vere utstyrt, herunder krav til taksameter eller andre kontrollutrustningar, når ho vert nytta til løyvepliktig transport etter denne paragrafen.

Ny § 9 a skal lyde:

§ 9 a. *Einerettar for drosjetransport*

(1) Fylkeskommunen kan tildele einerett eller godtgjersle til ein eller fleire løyvehavarar for å tilby drosjetenester innanfor ein eller fleire kommunar. Grensene for eit einerettsområde følgjer kommunegrensene. Fylkeskommunane fastset avgjerda om bruk av einerett i forskrift.

(2) Fylkeskommunen kan berre tildele einerett i kommunar der det er nødvendig.

(3) Departementet fastset ut frå innbyggjartal og innbyggjartettleik i forskrift dei kommunane det kan tildelast einerett i.

(4) Ved tildeling av einerett skal det nyttast konkurranse så langt det følgjer av lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser og forskrifter gjevne med heimel i lova. Einerett kan tildelast for ein periode på inntil fem år.

(5) Ein drosjeløyvehavar som har einerett, kan utføre oppdrag frå einerettsområdet til ein kvar stad i eller utanfor einerettsområdet.

(6) Drosjeløyvehavarar som ikkje har einerett, kan ikkje utføre drosjetransport innanfor kommunar der fylkeskommunen har tildelt einerett.

(7) Ein drosjeløyvehavar som ikkje har einerett, kan transportere passasjerar inn i einerettsområdet. Ein drosjeløyvehavar som ikkje har einerett, kan òg transportere passasjerar frå eit einerettsområde til ein stad utanfor ei-

nerettsområdet dersom transporten er bestilt på førehand.

(8) Fylkeskommunen kan i einskildvedtak eller forskrift gje andre drosjeløyvehavarar enn einerettshavaren løyve til køyring i einerettsområdet.

(9) Departementet kan i forskrift fastsetje nærare reglar for einerettar.

§ 27 første ledd skal lyde:

(1) Løyve etter §§ 4, 5 og 9 gjeld i ti år.

§ 27 andre ledd oppheves. Nåværende tredje og fjerde ledd blir annet og tredje ledd.

§ 31 første ledd bokstav b skal lyde:

b) avvikling av løyveeksamen, førareksamen og utferding av kompetansebevis.

§ 37 a første ledd skal lyde:

Førar av drosje, turvogn og rutevogn må under persontransport mot vederlag ha kjøresetel i tillegg til førarkort.

§ 37 b første ledd skal lyde:

Søknad om kjøresetel skal gjerast på fastsett blankett. Legeattest og bevis for tilstrekkeleg fagleg kompetanse skal leggjast ved søknad om kjøresetel og søknad om fornying av kjøresetel. Bevis for tilstrekkeleg fagleg kompetanse etter første punktum gjeld ikkje ved fornying av kjøresetel utferda før 1. juli 2020. Dersom fornying av kjøresetel utferda før 1. juli 2020 ikkje skjer innan eit år etter at den gamle kjøresetelen går ut, må søknaden om ny kjøresetel leggjast ved bevis for fagkompetanse for førar.

§ 37 b andre ledd første punktum oppheves.

§ 37 c første ledd skal lyde:

Den som skal få kjøresetel, må vere fylt 20 år, ha slik vandel at politiet ikkje finn vedkommande uskikke til å virke som førar og oppfylle dei same krava til helse som for førarkort klasse D og DE. Førar av drosje må i tillegg ha tilstrekkeleg fagleg kompetanse og ha hatt førarkort klasse B utan avbrot i minst to år.

§ 37 c fjerde ledd oppheves.

§ 37 f første ledd skal lyde:

Politimeisteren eller den han gir myndigheit, kan treffe vedtak om å kalle retten til å føre motorvogn ved persontransport mot vederlag tilbake, dersom vedkommande ikkje lenger fyller krava etter § 37 c.

§ 40 a første ledd skal lyde:

(1) Den som med vilje eller aktløyse bryt § 38, kan påleggjast lovbrotsgebyr. *Den øvre grensa for eit slikt gebyr er kr 5 000.* Når slikt lovbrøt er gjort av nokon som har handla på vegne av eit føretak, kan lovbrotsgebyr påleggjast føretaket. Dette gjeld sjølv om lovbrotsgebyr ikkje kan bli pålagd nokon einskild person. Med føretak er her meint selskap, enkeltmannsføretak, stifting, foreining eller anna samanslutning, bu eller offentleg verksemd. Lovbrotsgebyr kan påleggjast av tenestemann frå politiet og Statens vegvesen, eller av annan offentleg tenestemann som departementet har gjeve rett til å føre kontroll etter denne lova.

II

1. Lova trer i kraft 1. juli 2020, med unntak av §§ 4 første ledd og 40 a første ledd, som trer i kraft 1. juli 2019.
2. Drosjeløyve som er gyldige på det tidspunktet denne lova trer i kraft, gjeld fram til 1. juli 2030 så lenge drosjeløyvehavar oppfyller dei krava som til ei kvar tid gjeld for å ha drosjeløyve.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 53 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.57.09)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 52 mot 46 stemmer,

(Voteringsutskrift kl. 19.57.34)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

V o t e r i n g i s a k n r . 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Ingalill Olsen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

- forslag nr. 4, fra Ingalill Olsen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 5, fra Siv Mossleth på vegne av Senterpartiet
 - forslagene nr. 6 og 7, fra Arne Nævra på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et tillegg til lovens § 1 som sikrer at loven også fremmer sikkerhet og trivsel for brukere av fritidsfartøyer og andre brukere av havn og farvann, samt sikre hensynet til miljøverdiene langs kysten».

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et tillegg på egnet sted i havne- og farvannsloven der det slås fast at militære fartøyer som har atomvåpen om bord, ikke har adgang til norske havner.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.58.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette av midler til oppgradering av landstrøm og ladestrøm i offentlig eide havner».

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen utgangen av 2019 fremme forslag til tiltak som kan styrke overføringen av gods fra veg til sjø».

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som gir hjemmel for kommunale myndigheter til å sette miljøkrav til skip for anløp. Dette kan gjelde krav til kloakkrensing, avfallshåndtering og mulighet for tilkopling til landstrøm. Om det er internasjonale avtaler til hinder for dette, ber regjeringen komme tilbake til stortinget med en redegjørelse for dette på egnet måte».

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.58.56)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I havne- og farvannsloven skal § 32 tredje ledd lyde:

Havnekapital fra ordinær havnedrift kan ikke nyttes til andre formål enn havnevirksomhet, herunder drift, vedlikehold, utbedring, utbygging og utvikling».

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 87 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.59.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om havner og farvann (havne- og farvannsloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Loven skal fremme sjøtransport som transportform og legge til rette for effektiv, sikker og miljøvennlig drift av havn og bruk av farvann, samtidig som det skal tas hensyn til et konkurransedyktig næringsliv. Loven skal ivareta nasjonale forsvars- og beredskapsinteresser.

§ 2 Virkeområde

Loven gjelder her i riket, medregnet sjøterritoriet og de indre farvann. For elver og innsjøer gjelder loven så langt de er farbare med fartøy fra sjøen, eller så langt departementet bestemmer i forskrift.

Loven gjelder med de begrensninger som følger av avtaler med fremmede stater eller av folkeretten for øvrig.

Loven gjelder for Svalbard og Jan Mayen i den utstrekning Kongen bestemmer. Kongen kan gjøre unntak fra loven og fastsette slike særregler som de stedlige forholdene tilsier.

Kongen i statsråd kan bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde i Norges økonomiske sone og i jurisdiksjonsområder etablert i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone.

Departementet kan gi forskrifter om at sjø- og landområder og arbeid, anlegg og tiltak knyttet til forsvarsformål unntas fra loven.

Hvis riket er i krig, krig truer, eller rikets selvstendighet eller sikkerhet ellers er i fare, kan Kongen i statsråd fastsette i forskrift nødvendige endringer i loven. Kon-

gen i statsråd kan på forhånd fastsette slik forskrift. Forskriften kan gi bestemmelser om forberedelser og tiltak som skal gjøres i fredstid.

§ 3 Definisjoner

I denne loven menes med

- a) eier: den registrerte og den reelle eier
- b) fartøy: enhver flytende innretning som er laget for å bevege seg gjennom vannet
- c) farvann: områder der fartøy kan ferdes
- d) havn: kai eller kaier med tilknyttede sjø- og landområder som er tilrettelagt for mottak og fortøyning av fartøy i næringsvirksomhet eller offentlig tjeneste, og andre områder som er tilknyttet disse
- e) havneanlegg: arealer, bygninger, innretninger og annen infrastruktur som brukes i havnevirksomhet, herunder kaier, terminalbygninger, laste-, losse- og omlastningsinnretninger og lager- og administrasjonsbygninger
- f) kommunens sjøområde: område hvor kommunen har planmyndighet etter plan- og bygningsloven med unntak av hoved- og biled
- g) los: person ansatt i lostjenesten med lossertifikat utstedt etter denne loven
- h) losing: veiledning ved los under navigering og manøvrering av fartøy
- i) reder: den som er utpekt som driftsansvarlig selskap i fartøyets sikkerhetsstyringssertifikat, og andre som står for sentrale funksjoner knyttet til driften av fartøyet.

§ 4 Delegering av kommunens myndighet

Kommunens myndighet etter denne loven kan delegeres til interkommunalt samarbeid etter bestemmelsene i kommuneloven og til selskap etablert i henhold til lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper.

Departementet er klageinstans for enkeltvedtak som er truffet av kommunen eller etter myndighet delegert fra kommunen. Departementet kan i forskrift fastsette annen klageinstans.

Kapittel 2. Farvann

§ 5 Midlertidig begrensning av fartøyers opphold i havn

Kommunestyret selv kan gi forskrift om midlertidig begrensning av fartøyers opphold i havn når det er nødvendig for å unngå eller begrense lokal luftforurensning.

§ 6 Ansvar for fremkommelighet

I kommunens sjøområde har kommunen ansvar for nødvendig isbryting og fjerning av gjenstander som hin-

drer sjøtransporten eller er til fare for ferdselen. Departementet har tilsvarende ansvar i farvannet for øvrig.

Departementet har ansvar for utbedringer i farvannet.

§ 7 Regulering av ferdsel

Departementet kan fatte enkeltvedtak eller gi forskrift om regulering av ferdsel i farvann, blant annet om

- a) fartsbegrensning
- b) farleder, seilingsleder, trafikkseparering og andre rutetiltak
- c) forbud mot eller vilkår for at fartøy eller grupper av fartøy bruker bestemte farleder eller farvann
- d) at fartøy eller grupper av fartøy skal bruke bestemte farleder eller farvann
- e) forbud mot dykking eller bruk av bemannet eller ubemannet undervannsfartøy
- f) stans, ankring og fortøyning.

§ 8 Regulering av ferdsel med fritidsfartøy

Kommunen kan gi forskrift om regulering av ferdsel med fritidsfartøy i kommunens sjøområde. I forskriften kan kommunen sette andre fartsgrenser for fritidsfartøy enn de som er satt etter § 7.

Forskrifter etter denne paragrafen går foran forskrifter etter § 7, med mindre annet er bestemt i medhold av § 7.

Med fritidsfartøy menes fartøy som har en største lengde på inntil 24 meter, og som ikke brukes i næringsvirksomhet.

§ 9 Regulering av bruk av kommunens sjøområde

Kommunen kan fatte enkeltvedtak eller gi forskrift av hensyn til sikker ferdsel i kommunens sjøområde om

- a) forbud mot oppankring og om bruk av fastsatte ankringsposisjoner for fartøy som skal anløpe havn
- b) bruk av taubåtassistanse eller fortøyningsassistanse for fartøy ved anløp til og avgang fra havn
- c) snøtømming i sjø
- d) dykking
- e) hvor sjøfly kan lande og starte.

Forskrifter gitt i medhold av første ledd bokstav a) skal godkjennes av departementet.

Forskrifter etter §§ 7 og 13 går foran forskrifter etter denne paragrafen.

§ 10 Ansvar og myndighet for navigasjonsinnretninger og farvannsskilt

Navigasjonsinnretninger og farvannsskilt skal ikke utsettes for handlinger som kan føre til at de ikke virker som de skal, blant annet ved fortøyning i eller fjerning, flytting, endring eller tildekking av navigasjonsinnretningen eller farvannsskiltet.

Departementet har ansvaret for navigasjonsinnretninger og farvannsskilt.

Navigasjonsinnretninger og farvannsskilt kan bare settes opp, fjernes, flyttes, endres eller tildekkes etter tillatelse fra departementet. Det kan fastsettes vilkår for slik tillatelse etter § 16.

Departementet kan ved enkeltvedtak gi pålegg om a) etablering, drift og vedlikehold av navigasjonsinnretninger eller farvannsskilt

b) fjerning, flytting eller endring av navigasjonsinnretninger eller farvannsskilt

c) skjerming, endring eller fjerning av lys eller andre innretninger som kan påvirke navigasjon eller ferdsel.

Pålegg etter fjerde ledd bokstav a kan rettes til eiere av eller ansvarlige for virksomhet, innretning eller anlegg som kan påvirke navigasjon eller ferdsel. Pålegg etter fjerde ledd bokstav b og c kan rettes til den som eier eller er ansvarlig for innretningen.

Departementet kan gi forskrift om tekniske krav til navigasjonsinnretninger og farvannsskilt og om hvordan de skal brukes, utformes og vedlikeholdes.

§ 11 Plikt til å varsle om fare

Skipsføreren, eller den som fører kommandoen i skipsførers sted, skal straks varsle fartøy i nærheten dersom vedkommende blir oppmerksom på en fare for navigasjon eller ferdsel. Slikt varsel skal gis også til nasjonal koordinator for navigasjonsvarsler.

Andre som blir oppmerksom på en fare for navigasjon eller ferdsel, skal straks varsle nærmeste politimyndighet.

§ 12 Offisiell sjøkartmyndighet

Offisielle sjøkart og nautiske publikasjoner skal utstedes eller godkjennes av den som Kongen har utpekt som offisiell sjøkartmyndighet.

Departementet kan gi forskrift om at tillatelser, pålegg eller annen informasjon som har betydning for trygg ferdsel eller sikker navigasjon, skal meldes til den offisielle sjøkartmyndigheten og til nasjonal koordinator for navigasjonsvarsler.

§ 13 Sjøtrafikksentraler

Sjøtrafikksentraler kan etter tillatelse fra departementet opprettes for å overvåke og å føre kontroll med skipstrafikken. Sjøtrafikksentralene kan blant annet organisere skipstrafikken, håndheve seilingsregler, gi navigasjonsassistanse og informasjon og iverksette sikkerhets- og beredskapstiltak.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om sjøtrafikksentralenes myndighet og drift.

Departementet kan i forskrift fastsette krav om sertifikat og autorisasjon og regler for suspensjon og tilba-

kekall av sertifikat, og kan for øvrig fastsette vilkår som må oppfylles av tjenestegjørende personell ved sjøtrafikksentralen.

Departementet kan gi forskrift for sjøtrafikksentraler ved beredskap og i krig.

§ 14 Tiltak som krever tillatelse

Tiltak som kan påvirke sikkerheten, ferdselen eller forsvars- og beredskapsinteresser i farvannet, kan ikke etableres uten tillatelse. Som tiltak regnes både innretninger, naturinngrep og aktiviteter. Det kan ikke gis tillatelse til tiltak som vil stride mot bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

Kommunen er tillatelsesmyndighet for tiltak som nevnt i første ledd som skal settes i verk i kommunens sjøområde. Departementet er tillatelsesmyndighet for tiltak som skal settes i verk i farvannet for øvrig. Det samme gjelder tiltak som skal settes i verk innenfor kommunens sjøområde, men som kan påvirke sikkerheten eller fremkommeligheten i hovedled eller biled.

Uten hensyn til hvor tiltaket skal iverksettes, er departementet tillatelsesmyndighet for søknader som gjelder

- akvakulturanlegg og andre merdanlegg i sjø
- energianlegg i sjø
- rørledninger for olje og gass
- broer
- luftspenn
- innretninger, installasjoner og anlegg for petroleumsvirksomhet, herunder slep og oppankring av slike
- tiltak som krysser en kommunegrense, med mindre kommunene har inngått samarbeid som omfatter myndighetsutøvelse etter loven
- tiltak som kan skape vesentlige hindringer eller ulempe for den alminnelige ferdsel, herunder sprengning, større slep, omlasting fra skip til skip, seismiske undersøkelser og utprøving av utstyr
- tiltak som kan påvirke forsvars- og beredskapsinteresser i farvannet.

Myndigheten etter denne loven og kommunen som plan- og bygningsmyndighet skal foreta en effektiv og samordnet behandling av søknader om tillatelse. Tillatelse til tiltak etter denne paragrafen kan ikke gis i strid med vedtatte arealplaner etter plan- og bygningsloven uten etter dispensasjon fra plan- og bygningsmyndigheten.

Dersom tiltaket krever tillatelse, skal myndigheten etter loven gi søkeren skriftlig melding innen fire uker etter at søknaden er mottatt. I meldingen skal det opplyses om forventet saksbehandlingstid.

Departementet kan gi forskrift om hvilke tiltak som omfattes av paragrafen. Slik forskrift kan inneholde be-

stemmelser om at visse typer tiltak er unntatt fra krav om tillatelse dersom tiltaket er meldt til myndigheten etter loven innen en fastsatt frist før tiltaket settes i verk. Departementet kan gi forskrift om krav til søknader.

§ 15 Pålegg om undersøkelse før vedtak kan treffes

Myndigheten etter § 14 andre ledd kan pålegge tiltakshaveren å sørge for og bekoste undersøkelser som er nødvendige for å klarlegge konsekvensene av at tiltaket gjennomføres. Pålegget må stå i et rimelig forhold til den betydningen det har for myndigheten å få klarlagt mulige konsekvenser av tiltaket.

§ 16 Vilkår for og bortfall av tillatelse

Tillatelse etter § 14 kan gis med vilkår om blant annet

- undersøkelser
- utførelse, utstyr og dimensjonering
- tidsbegrensning
- bruk
- vedlikehold
- miljøovervåkning
- fjerning og opprydning.

Det kan settes som vilkår at den som får en tillatelse, skal dekke utgiftene til å oppfylle vilkår nevnt i første ledd.

Dersom tiltaket kan volde vesentlig ulempe for annen bruk av farvannet, kan det settes som vilkår at tiltakshaveren skal legge til rette for slik bruk et annet sted eller yte tilskudd til dette formålet. Det kan også settes som vilkår at tiltakshaveren uten hensyn til skyld skal erstatte skade på og tap av redskap og utstyr som benyttes i annen næringsvirksomhet i farvannet. Erstatningsansvaret kan lempes eller falle bort dersom tiltakshaveren sannsynliggjør at skaden skyldes grov uaktsomhet fra den skadelidte.

Tillatelse etter § 14 faller bort hvis arbeidet med et tiltak ikke er satt i gang senest tre år etter at tillatelsen ble gitt. Det samme gjelder hvis arbeidet med tiltaket blir innstilt i mer enn to år. Fristen kan forlenges én gang med opptil tre år.

§ 17 Forbud mot å volde fare eller ulempe

Fartøy eller andre gjenstander skal ikke brukes eller etterlates slik at det kan være til fare eller ulempe for bruken av farvannet eller havnen, med mindre noe annet følger av bestemmelse eller tillatelse gitt i eller i medhold av denne loven.

Blir forbudet i første ledd overtrådt, skal den ansvarlige fjerne gjenstanden eller gjøre det som ellers må til for å fjerne faren eller ulempen. Tiltaket skal stå i et rimelig forhold til faren eller ulempen.

Tiltak som nevnt i andre ledd kan pålegges av kommunen i kommunens sjøområde og av departementet i farvannet for øvrig. Som ansvarlig regnes den som har brukt eller etterlatt gjenstanden i strid med første ledd, den som var reder eller eier av gjenstanden da den ble brukt eller etterlatt i strid med første ledd, og den som er reder eller eier når det blir gitt pålegg etter tredje ledd.

§ 18 Gjennomføring av tiltak på vegne av den ansvarlige og refusjon av utgifter

Dersom den ansvarlige ikke etterkommer et pålegg etter § 17, kan myndigheten etter § 17 tredje ledd iverksette tiltakene. Tiltakene kan iverksettes uten pålegg hvis det må til for å trygge ferdsele.

Ved iverksetting av tiltak etter første ledd kan den ansvarliges eiendom brukes. Om nødvendig kan myndigheten be politiet om bistand.

Departementet kan i forskrift gi regler om gjennomføring av tiltak etter første ledd.

Myndigheten etter § 17 tredje ledd kan kreve at den ansvarlige dekker det offentlige utgifter, skade og tap ved tiltak etter første ledd. Den ansvarlige kan også pålegges å dekke utgifter, skade og tap tredjeperson har hatt ved tilsvarende tiltak.

Krav etter fjerde ledd har panterett i skip og last. Sjølovens bestemmelser om sjøpant gjelder tilsvarende.

§ 19 Bruk av en tredjepersons eiendom ved gjennomføring av tiltak

Ved gjennomføring av tiltak etter § 18 kan myndigheten gjøre bruk av en tredjepersons eiendom når det må til for å trygge ferdsele, og formålet med tiltakene klart veier tyngre enn ulempene for tredjepersonen.

Tredjepersonen kan kreve erstatning for skade som nevnt i første ledd av den myndigheten som har gjennomført tiltakene.

§ 20 Tiltak overfor fartøy i fare

Departementet kan pålegge eieren, rederen eller føreren av et fartøy som er i fare eller som truer sikkerheten i farvannet, å iverksette nødvendige tiltak. Tiltak kan pålegges når departementet finner det påkrevd for å berge liv, hindre skade på person, miljø eller eiendom eller trygge ferdsele. Pålegget kan blant annet gå ut på at fartøyet skal endre kurs, endre fart, ankre opp, nødlosse, ta slep om bord eller skaffe nødvendig assistanse fra bergingsselskap.

Ved slep av fartøy kan departementet gi pålegg som nevnt i første ledd til de assisterende fartøyene.

Dersom et pålegg etter første og andre ledd ikke etterkommes, eller utferdigelse av et slikt pålegg kan medføre at nødvendige tiltak forsinkes, kan departementet

iverksette tiltakene. Om nødvendig kan departementet be politiet om bistand.

Plikten til å utføre tiltak etter første og andre ledd og retten til å iverksette tiltak etter tredje ledd gjelder også når tiltaket kan skade fartøyet eller gjenstander om bord eller volde annet tap for eieren, rederen eller lasteieren. Skipsføreren og mannskapet kan pålegges å medvirke til gjennomføring av tiltak etter denne paragrafen.

Departementet kan kreve at fartøyets eier eller reder dekker utgifter, skade og tap ved tiltak etter tredje ledd. Bestemmelsen i § 18 femte ledd gjelder tilsvarende.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av bestemmelsene i denne paragrafen.

§ 21 Losplikt

Lospliktige fartøy skal bruke los med sertifikat eller navigatør med farledsbevis for farvannet eller ha tillatelse til autonom kystseilas i farvannet. Hvis los med sertifikat for farvannet ikke kan tilvises, kan det tilvises en annen los som er kjent i farvannet.

Skipsfører og reder er ansvarlige for å oppfylle losplikten etter første ledd.

Dersom en skipsfører eller reder finner at det er nødvendig med veiledning fra andre enn fartøyets faste navigatører, skal det benyttes los. Dette gjelder ikke for fartøy under militær kommando.

Departementet kan gi forskrift om

- a) hvor losplikten gjelder
- b) hvilke fartøy som er lospliktige
- c) hvilke fartøy som skal bruke los, hvilke som kan bruke navigatør med farledsbevis, og hvilke som kan seile med tillatelse til autonom kystseilas
- d) bestilling av los.

Ved fastsettelse av losplikt skal det legges vekt på farvannets beskaffenhet og på om fartøyet på grunn av sin størrelse, last eller antall passasjerer kan utgjøre en risiko for tap av menneskeliv, skade på miljøet eller tap av verdier.

Departementet kan fastsette forskrifter om losplikt av hensyn til rikets sikkerhet.

§ 22 Skipsførers plikter ved losing

Skipsføreren, eller den som fører kommandoen i skipsførers sted, skal legge til rette for losingen.

Skipsføreren, eller den som fører kommandoen i skipsførers sted, kan overlate kontrollen med fartøyets fremdrift, navigering og manøvrering til losen. Losen skal i slike tilfeller ikke erstatte noen av fartøyets navigatører.

Reglene i denne loven innebærer ikke unntak fra regler som gjelder skipsførers ansvar eller ansvaret til den som fører kommandoen i skipsførers sted.

Departementet kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om tilrettelegging for losingen.

§ 23 Losens plikter ved losing og krav til losen

Losen skal veilede skipsføreren, eller den som fører kommandoen i skipsførers sted, slik at navigeringen og manøvreringen av fartøyet skjer på en sikker måte.

Under losingen skal losen være på kommandobroen eller der losingen ellers best kan utføres.

Losen skal av sikkerhetshensyn ha minst tolv timers tjenestefrihet fra losing hvert døgn. Dette gjelder ikke for fartøy under militær kommando ved beredskap og i krig.

Ved anvendelse av skadeserstatningsloven § 2-1 regnes losen for å være i fartøyets tjeneste under losingen. Reglene i denne loven innebærer ellers ikke unntak fra gjeldende erstatningsregler. Losen plikter å erstatte skade som losen volder ved feil eller forsømmelse i tjenesten etter gjeldende erstatningsregler, jf. skadeserstatningsloven § 2-3.

Departementet kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om losens plikter ved losing.

Departementet kan gi forskrift om krav til losen. Forskriften kan blant annet inneholde bestemmelser om

- a) helsekrav til og legeundersøkelse av losere
- b) krav til utdanning og eksaminering av losere
- c) vilkår for å få, utvide og opprettholde lossertifikat, herunder krav til farvannskunnskap
- d) krav til lossertifikaters form, utstedelse og innhold.

§ 24 Farledsbevis

Farledsbevis kan utstedes til skipsføreren og til andre av fartøyets navigatører. Farledsbeviset gir rett til å seile i angitte lospliktige farleder eller områder med angitte fartøy uten los.

Det kan utstedes et midlertidig kadettfarledsbevis til navigatører som er under kontraktfestet opplæring i kystseilas om bord.

Skal andre av fartøyets navigatører kunne benytte sitt farledsbevis, må skipsføreren ha farledsbevis for det aktuelle området.

Ved utstedelse av farledsbevis skal det legges vekt på søkerens kompetanse og farvannskunnskap og risikoen knyttet til fartøyet og farvannet.

Departementet kan gi forskrift om utstedelse og bruk av farledsbevis, herunder om etablering av ordninger med reders egenkontroll av søkerens kompetanse og farvannskunnskap.

§ 25 Autonom kystseilas

Rederen kan etter søknad få tillatelse fra departementet til autonom kystseilas. Tillatelse til autonom

kystseilas gir rett til å seile i angitte lospliktige farleder eller områder med angitte fartøy uten los.

I tillatelsen kan det settes vilkår om blant annet

- a) undersøkelser og trinnvis uttesting
- b) krav til fartøyets navigasjons- og manøvreringssystem
- c) begrensninger for seilas
- d) krav til farvannskompetanse for personell tilknyttet uttesting og drift av autonom kystseilas og krav om at los skal konsulteres.

Søknaden kan ikke innvilges hvis fartøyet ikke vil kunne navigere eller manøvrere sikkert i området, eller det vil kunne oppstå fare for tap av menneskeliv, skade på miljø eller tap av verdier.

Rederen skal iverksette alle tiltak som er nødvendige for å forebygge og hindre at seilasen forårsaker tap av menneskeliv, skade på miljø eller tap av verdier.

Departementet kan gi forskrift om tillatelse til autonom kystseilas. Forskriften kan inneholde bestemmelser om krav til søknaden, om funksjoner som skal være ivarettatt for at fartøyet skal kunne navigere og manøvrere sikkert, og om begrensninger for autonom kystseilas.

§ 26 Organisering av lostjenesten

Lostjenesten skal være organisert i en forvaltningsmessig del og en operativ del som skal være uavhengige av hverandre.

Departementet bestemmer hvem som er forvaltningsmessig del og operativ del.

Det statlige tilsynet utøves i henhold til § 37.

Departementet kan gi forskrift for lostjenesten ved beredskap og i krig.

Kapittel 3. Havner

§ 27 Mottaksplikt

Eiere og operatører av havner og havneterminaler har plikt til å motta fartøy. Plikten gjelder så langt kapasiteten i havnen tilsier det, og så lenge fartøyet ikke er til urimelig fortrengsel for eierens egen bruk av havnen eller andre som er sikret rett til å bruke havnen. Plikten gjelder ikke dersom mottak av fartøyet kan innebære en risiko for miljøet eller for sikkerheten.

Plikten til å motta fartøy etter første ledd gjelder ikke for private havner som ikke tilbyr anløp og tjenester til andre enn eierne av havnen.

Departementet kan fatte enkeltvedtak og gi forskrift med nærmere regler om mottak av fartøy i havn etter første ledd.

§ 28 Krav til forvaltning og drift av havn

Departementet kan fatte enkeltvedtak og gi forskrift om forvaltning av havneinfrastruktur og havnetje-

nester. Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om klagerett og klagebehandling.

Departementet kan ved enkeltvedtak eller i forskrift stille krav til drift av havn for å ivareta miljø og sikkerhet.

§ 29 Vederlag for havnetjenester og bruk av havneinfrastruktur

Den som tilbyr havnetjenester og bruk av havneinfrastruktur, skal publisere en oversikt over priser og andre forretningsvilkår.

Departementet kan gi forskrift om fastsettelse av vederlag for havnetjenester og bruk av havneinfrastruktur. I forskriften kan det gis bestemmelser om klagerett og klagebehandling.

§ 30 Sikring av havner og havneanlegg

Eiere og operatører av havner og havneanlegg skal gjøre de tiltak som er nødvendige for å forebygge terrorhandlinger og andre ulovlige handlinger rettet mot havnen, havneanlegg eller fartøy i havnen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om sikring av havner og havneanlegg, herunder

- a) hvilke havner og havneanlegg som skal omfattes av første ledd
- b) hvilke tiltak som skal regnes som nødvendige for sikring av havner og havneanlegg
- c) krav om uttømmende og utvidet politiattest for personer som utfører oppgaver av betydning for sikring av havn og havneanlegg.

§ 31 Beredskap i havner og havneanlegg

Eiere og operatører av havner og havneanlegg skal bistå Forsvaret ved kriser og i krig.

Eiere og operatører av havner og havneanlegg som er av særlig forsvarsmessig betydning, skal gjøre forberedende tiltak, utarbeide beredskapsplaner for kriser og krig og øve på å gjennomføre planene. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om slike forberedende tiltak, beredskapsplaner og øvelser.

Departementet kan ved enkeltvedtak eller i forskrift bestemme hvilke havner og havneanlegg som er av særlig forsvarsmessig betydning.

§ 32 Forvaltning av kapital i kommunalt eide havner

Med kommunalt eid havn menes havn som en kommune, eller flere kommuner sammen, gjennom eierskap eller på annen måte har bestemmende innflytelse over. Med havnevirksomhet menes drift av havn som er åpen for alminnelig trafikk, og salg av tjenester knyttet til driften.

Kommunen skal holde inntekter og kapital i havnevirksomheten regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige virksomhet. For havnevirksomhet som ikke er

omfattet av regnskapsloven § 1-2 eller av særlige regnskapsregler fastsatt i eller i medhold av kommuneloven eller annen lovgivning, skal det utarbeides årsregnskap og årsberetning etter reglene i regnskapsloven.

Det kan deles ut verdier fra den kommunale havnevirksomheten dersom det er avsatt tilstrekkelige midler til drift og vedlikehold av havn, samt midler til investeringer som er direkte knyttet til tjenesteyting rettet mot fartøy, gods- og passasjerhåndtering. Som utdeling regnes enhver overføring av verdier som direkte eller indirekte kommer eieren til gode.

Uttak av overskudd eller annen utdeling av midler fra kommunal havnevirksomhet organisert som aksjeselskap, interkommunalt selskap eller kommunalt foretak kan bare besluttet av virksomhetens eierorgan etter forslag fra styret.

Bestemmelsene i andre til fjerde ledd gjelder ikke ved nedleggelse av hele kommunens havnevirksomhet.

Omorganisering eller overdragelse av havn slik at den ikke lenger er å anse som kommunalt eid havn etter loven her, skal meldes til departementet. Dersom det er nødvendig for å ivareta lovens formål, kan departementet bestemme at tredje og fjerde ledd likevel skal gjelde for havnen.

Kapittel 4. Gebyr og avgifter

§ 33 Saksbehandlingsgebyr

Departementet eller kommunestyret selv kan gi forskrift om gebyr for henholdsvis statens og kommunens behandling av søknad om tillatelse etter bestemmelser i eller i medhold av denne loven. Gebyret skal ikke overskride selvkost. Det kan ikke ilegges gebyr for behandling av klage over vedtak.

§ 34 Sikkerhetsavgift

Departementet kan i forskrift bestemme at det for fartøy eller grupper av fartøy skal betales avgift til staten for bruk av farvann som er overvåket av en sjøtrafikk-sentral. Det kan gis bestemmelser om rabattordninger for slike avgifter.

§ 35 Losavgifter

Lospliktige fartøy skal betale losavgifter.

Departementet kan gi forskrift om

- a) losberedskapsavgift og losingsavgift for fartøy som bruker los
- b) losberedskapsavgift for fartøy som bruker navigator med farledsbevis eller har tillatelse til autonom kystseilas
- c) avgift for behandling av søknad om og utstedelse av farledsbevis og tillatelse til autonom kystseilas
- d) rabattordninger for avgiften

e) avgiftens utforming.

§ 36 Farvannsavgift

Kommunen kan i forskrift bestemme at det skal betales farvannsavgift for fartøy som anløper havn og innretninger for drift av akvakulturanlegg i kommunens sjøområde. I forskriften kan det fastsette rabattordninger.

Farvannsavgiften kan bare dekke kommunens kostnader til

- a) nødvendig isbryting og fjerning av gjenstander som hindrer sjøtransporten eller er til fare for ferdsele i kommunens sjøområde, jf. § 6
- b) utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i denne loven med forskrifter
- c) farvannsskilt og navigasjonsinnretninger som kommunen eier.

Departementet kan gi forskrift om kommunens administrasjon av farvannsavgiften. Departementet kan i forskrift også oppstille andre rammer for det nærmere innholdet i forskrifter som gis i medhold av første ledd.

Departementet kan gi forskrift om at eiere eller operatører av havner eller havneterminaler som er organisert som eget rettssubjekt, skal kreve inn farvannsavgift på vegne av kommunen mot dekning av kostnadene ved innkrevingen.

Kapittel 5. Tilsyn og meldeplikt

§ 37 Tilsyn

Departementet fastsetter i forskrift hvem som er tilsynsmyndighet etter denne loven. Tilsynsmyndigheten kan føre tilsyn med at bestemmelsene i og i medhold av denne loven blir overholdt. Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om organisering, gjennomføring og avgrensning av tilsynsoppgavene.

Departementet kan føre tilsyn med at kommunens plikter etter §§ 6 og 32 andre til fjerde ledd blir overholdt. Tilsynet skal utføres i samsvar med kommuneloven kapittel 30.

§ 38 Gjennomføring av tilsyn

Tilsynsmyndigheten skal ha uhindret tilgang til havner, fartøy, tiltak og innretninger og til sted der autonom kystseilas styres fra eller overvåkes, så langt det er nødvendig for å gjennomføre tilsynet.

Tilsynsmyndigheten kan pålegge enhver som driver aktivitet omfattet av denne loven, å legge frem opplysninger, dokumenter eller annet materiale av betydning for tilsynet, innenfor rammene av lovbestemt taushetsplikt. Når særlige grunner taler for det, kan også andre pålegges å legge frem slikt materiale.

Departementet kan ved enkeltvedtak eller i forskrift gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av tilsynet og plikten til å medvirke til tilsynet. Departementet kan ved enkeltvedtak eller forskrift bestemme at egenrapportering kan tre i stedet for tilsyn.

§ 39 Opplysnings- og meldeplikt

Departementet kan ved enkeltvedtak eller i forskrift gi pålegg om at redere, eiere og operatører av fartøy, kommunen, eiere og operatører av havner og havneanlegg og andre brukere av havner skal gi nødvendige opplysninger til myndighetene for transportplanlegging.

Departementet kan ved enkeltvedtak eller i forskrift gi pålegg om at redere, eiere og førere av fartøy, eiere og operatører av havner og havneanlegg og avsendere og mottakere av last skal gi melding til myndighetene eller til eiere eller operatører av havner eller havneanlegg om forhold av betydning for effektiv, sikker og miljøvennlig drift av havn og bruk av farvann eller av betydning for oppgaver knyttet til Forsvarets suverenitetshevdelse eller myndighetsutøvelse.

Kapittel 6. Inndrivelse av krav

§ 40 Sikring av krav

Fartøyets eier, reder og agent er solidarisk ansvarlige for betaling av avgifter etter denne loven.

Det kan kreves at fartøyets eier, reder eller agent sørger for at det stilles økonomisk sikkerhet for betaling av slike avgifter før tillatelsen gis eller tjenesten ytes. Krav om sikkerhetsstillelse kan omfatte forsinkelsesrenter.

Fartøy som det ikke er betalt forfalt avgift for etter §§ 34 og 35, kan nektes de tillatelser eller tjenester som avgiften gjelder, med mindre det stilles sikkerhet også for betaling av den forfalte avgiften og eventuelle påløpte forsinkelsesrenter.

§ 41 Inndrivelse av gebyr og avgift

Skyldig gebyr og avgift fastsatt i medhold av §§ 33, 34, 35 og 36 er tvangsgrunnlag for utlegg.

Krav etter §§ 34, 35 og 36 har panterett i skip og last. Sjølovens bestemmelser om sjøpant gjelder tilsvarende.

Ved forsinket betaling av gebyr og avgift i medhold av §§ 33, 34, 35 og 36 svars forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven.

Departementet kan gi forskrift om utferdigelse, kontroll og innkreving av avgifter etter denne loven.

Kapittel 7. Forvaltningstiltak og sanksjoner

§ 42 Pålegg om retting og stansing

Myndigheten etter loven kan pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven eller vedtak

truffet i medhold av loven. I pålegget skal myndigheten etter loven sette en frist for oppfyllelse og opplyse om at vedtaket kan bli fulgt opp med forelegg som kan få virkning som rettskraftig dom, med tvangsmulkt eller med endring og tilbakekall av tillatelse.

Om nødvendig kan myndigheten etter loven kreve at politiet bistår med å gjennomføre pålegg etter første ledd.

§ 43 Forelegg om plikt til å etterkomme pålegg eller forbud

Myndigheten etter loven kan utferdige forelegg mot den som innen fastsatt frist unnlater å etterkomme pålegg eller forbud som er gitt med hjemmel i denne loven. Forelegget skal gi opplysning om bestemmelsene i andre og tredje ledd og skal om mulig forkynnes for den det er rettet mot.

Den som forelegget er rettet mot, kan reise søksmål mot det offentlige for å få forelegget prøvd. Blir søksmål ikke reist innen 30 dager fra forkynnelsen, har forelegget samme virkning som rettskraftig dom og kan fullbyrdes etter reglene for dommer.

Forelegg kan ikke påklages.

§ 44 Tvangsfullbyrdelse

Lar noen være å rette seg etter et pålegg i en rettskraftig dom eller i et forelegg med samme virkning, kan myndigheten etter loven sørge for at pålegget utføres for vedkommendes regning uten kjennelse etter tvangsfullbyrdesloven § 13-14. Kostnadene med å utføre pålegget dekkes av den som dommen eller forelegget er rettet mot.

Ved overhengende fare kan pålegg fullbyrdes etter reglene i tvangsfullbyrdesloven § 13-14 uten dom eller forelegg.

§ 45 Tvangsmulkt

Ved overtredelse av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven kan myndigheten etter loven fatte vedtak om tvangsmulkt.

Tvangsmulkten kan fastsettes når overtredelse av en bestemmelse er oppdaget. Tvangsmulkten begynner å løpe når fristen for retting eller stansing som nevnt i § 42 er ute. Tvangsmulkt kan fastsettes på forhånd dersom særlige grunner taler for det og løper fra overtredelsen tar til. Det kan fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forholdet varer, eller at den forfaller ved hver overtredelse.

Tvangsmulkt pålegges den som er ansvarlig for overtredelsen. Er overtredelsen skjedd som ledd i utførelse av arbeid eller oppdrag for et foretak, skal tvangsmulkten som hovedregel pålegges foretaket. Er tvangsmulkt

pålagt et selskap som inngår i et konsern, kan påløpt tvangsmulkt også inndrives hos morselskap.

Er flere ansvarlige etter vedtak om tvangsmulkt, hefter de solidarisk for betaling av tvangsmulkten. Myndigheten etter loven kan i særlige tilfeller frafalle påløpt mulkt.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om tvangsmulkt, blant annet om størrelse, varighet, fastsettelse og frafall.

Forvaltningsloven kapittel X gjelder tilsvarende.

§ 46 Endring og tilbakekall av tillatelse

Myndigheten etter loven kan oppheve eller endre vilkårene i tillatelse som er gitt i eller i medhold av denne loven, eller sette nye vilkår, og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake dersom

- det viser seg at sikkerheten eller fremkommeligheten blir vesentlig dårligere enn det som var ventet da tillatelsen ble gitt
- skaden eller ulempen ved tillatelsen kan reduseres uten nevneverdig kostnad for innehaveren av tillatelsen
- det har funnet sted grove eller gjentatte overtredelser av denne loven eller forskrift eller enkeltvedtak gitt i medhold av loven
- innehaveren av tillatelsen ikke etterkommer pålegg etter § 42, eller
- det følger av andre regler om adgang til omgjøring.

Endring og tilbakekall av tillatelse etter første ledd kan gjøres tidsbegrenset. Tidsbegrenset endring og tilbakekall kan gjøres betinget av at bestemte forhold utbedres eller endres.

Ved avgjørelser etter denne paragrafen skal det tas hensyn til det økonomiske tapet og de ulempene som en endring eller et tilbakekall kan påføre innehaveren av tillatelsen, og de fordelene og ulempene som endringen eller tilbakekallet kan medføre ellers.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om endring og tilbakekall av tillatelser etter denne loven.

§ 47 Tap av retten til farledsbevis

Innehaveren av farledsbevis eller kadettfarledsbevis kan tape retten til farledsbeviset dersom vedkommende

- overtrer bestemmelser i lov, forskrift eller enkeltvedtak som gjelder sikkerheten til sjøs
- bryter vilkår for å ha farledsbeviset eller kadettfarledsbeviset, eller
- viser seg å være åpenbart uskikket til å ha farledsbeviset eller kadettfarledsbeviset.

Tilsynsmyndigheten kan fatte vedtak om rettighetstap for opptil to år. Rettighetstapet kan gjøres betinget

eller innebære begrensninger i farledsbeviset. Rettighetstap ut over to år avgjøres ved dom.

Departementet kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om tap av retten til farledsbevis eller kadett-farledsbevis.

§ 48 Endring og tilbakekall av tillatelse til autonom kystseilas

Myndigheten etter loven kan oppheve eller endre vilkårene i tillatelse til autonom kystseilas eller sette nye vilkår, og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake dersom

- a) det viser seg at sikkerheten eller fremkommeligheten blir vesentlig dårligere enn det som var ventet da tillatelsen ble gitt
- b) forutsetningene for tillatelsen ikke lenger er til stede, eller
- c) det har funnet sted brudd på vilkår for tillatelsen eller overtredelse av bestemmelser i lov, forskrift eller enkeltvedtak som gjelder sikkerheten til sjøs.

Endring og tilbakekall av tillatelse etter første ledd kan gjøres tidsbegrenset. Tidsbegrenset endring og tilbakekall kan gjøres betinget av at bestemte forhold utbedres eller endres.

Ved avgjørelser etter paragrafen her skal det tas hensyn til det økonomiske tapet og de ulempene som en endring eller et tilbakekall kan påføre innehaveren av tillatelsen, og de fordelene og ulempene som endringen eller tilbakekallet kan medføre ellers.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om endring og tilbakekall av tillatelse til autonom kystseilas.

§ 49 Adgang til å nekte et fartøy losing

Departementet kan fatte enkeltvedtak om ikke å tilvise los eller om å avbryte losing, dersom seilassen

- a) medfører et forsettlig brudd på nasjonalt regelverk som skal trygge ferdseilen på sjøen, eller
- b) utgjør en åpenbar risiko for tap av menneskeliv, skade på miljøet eller tap av verdier.

Departementet skal umiddelbart underrette fartøyet om hvorfor det nektes losing etter første ledd.

Departementet kan gi forskrift om i hvilke tilfeller det kan fattes vedtak etter første ledd, og hvordan slike saker skal behandles.

§ 50 Overtredelsesgebyr

Departementet kan illegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer

- a) enkeltvedtak eller forskrift gitt i medhold av § 7, § 8 første ledd, § 9 første ledd, § 28 andre ledd, § 38 tredje ledd og § 39 andre ledd
- b) pålegg gitt i medhold av § 17 tredje ledd og § 20 første og andre ledd og § 38 andre ledd

- c) § 10 første og tredje ledd, § 11, § 13 første ledd første punktum, § 14 første ledd første punktum, § 17 første og andre ledd, §§ 21, 22, 23, 24 og 30 og § 38 første ledd.

I forskrifter som fastsettes i medhold av denne loven, kan departementet bestemme at den som forsettlig eller uaktsomt overtrer forskriften, kan illegges overtredelsesgebyr.

Selv om ingen enkeltperson har utvist skyld, kan et foretak illegges overtredelsesgebyr hvis det har overtrådt handlingsnormene i første eller andre ledd.

Overtredelsesgebyr utmåles i det enkelte tilfellet innenfor en øvre ramme som fastsettes av departementet i forskrift. For øvrig gjelder forvaltningsloven §§ 44 og 46.

§ 51 Straff

Den som bryter handlingsnormene i § 50 første ledd slik at det inntreffer eller oppstår fare for betydelig skade på liv eller helse, miljø eller materielle verdier, kan straffes med bot eller med fengsel opptil to år. Det samme gjelder ved overtredelse av bestemmelser gitt i medhold av denne loven når det i forskrift er fastsatt at overtredelse av den aktuelle bestemmelse er straffbar.

Den som grovt uaktsomt overtrer gjerningsbeskrivelsen i første ledd, kan straffes med bot eller med fengsel i opptil ett år.

Kapittel 8. Ikraftsetting og overgangsregler

§ 52 Ikraftsetting

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette bestemmelsene i kraft til forskjellig tid. Bestemmelser som er satt i kraft i henhold til første punktum, gjelder foran bestemmelsene i lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann.

Fra den tid loven trer i kraft, oppheves lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann og lov 15. august 2014 om nr. 61 losordningen. Kongen kan oppheve de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

§ 53 Overgangsbestemmelser

Enkeltvedtak og forskrifter gitt i medhold av lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann og lov 15. august 2014 nr. 61 om losordningen gjelder også etter at loven her har trådt i kraft.

Kommunale havner som ved opphevelsen av lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann ikke har havnekapital etter lovens § 47, er ikke omfattet av § 32 i loven her før Kongen bestemmer og tidligst fem år etter ikrafttreddelsen.

Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

§ 54 Endringer i andre lover

Fra den tid som loven settes i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten skal § 12 første ledd lyde:

Kystvakten kan føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av følgende lover blir overholdt

- a) lov 14. juni 1884 nr. 3 om beskyttelse av undersjøiske kabler og rørledninger utenfor sjøterritoriet
- b) lov 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster
- c) sjøloven kapittel 6 A. Politiets kompetanse etter sjøloven § 145 og regler gitt i medhold av den, gjelder tilsvarende for Kystvakten
- d) lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet
- e) småbåtloven kapittel 3
- f) skipssikkerhetsloven, med unntak av kapittel 5
- g) utlendingsloven
- h) grenseloven, og
- i) havne- og farvannsloven.

2. I lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur skal § 6 første ledd bokstav d tredje strekpunkt lyde:

havne- og farvannsloven, og

3. I lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy gjøres følgende endringer:

§ 7 andre ledd bokstav b oppheves.

Nåværende bokstav c blir bokstav b.

4. I lov 20. april 2018 nr. 8 om grensetilsyn og grensekontroll av personer skal § 28 andre ledd nr. 2 lyde:

2. I lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten skal § 3 andre ledd andre punktum lyde:

Kontroll kan likevel ikke skje på land, med mindre dette fremstår som åpenbart nødvendig, eller kontrollen gjelder overholdelse av grenseloven for personer som har gått eller skal gå ombord i eller i land fra fartøy.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen § 32 tredje ledd og forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 32 tredje ledd skal lyde:

Det kan bare deles ut verdier fra den kommunale havnevirksomheten dersom gjenværende egenkapital er tilstrekkelig til å ivareta forsvarlig drift, vedlikehold og utvikling av havnevirksomheten i tråd med lovens formål. Som utdeling regnes en-

hver overføring av verdier som direkte eller indirekte kommer eieren til gode. Ved realisasjon av den kommunale havnevirksomhetens eiendom skal det gjøres tilstrekkelige avsetninger til nødvendige nyanlegg før utdeling etter første punktum kan foretas».

Senterpartiet og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling § 32 tredje ledd og forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.00.04)

Presidenten: Det voteres over samtlige gjenstående kapitler og paragrafer.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 20.00.30)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 96 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 20.00.53)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

V o t e r i n g i s a k n r. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Øystein Langholm Hansen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Øystein Langholm Hansen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 4–6, fra Siv Mossleth på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslagene nr. 4–6, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre dagens ombæringsfrekvens med levering fem dager i uka.

Dette må gjøres for å ivareta de samfunnsmessige behov som dekkes over hele landet gjennom dagens ordning, og som oppfyller krav om et landsdekkende formidlingstilbud til god kvalitet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med Posten Norge AS, kartlegge mulighetene for tilleggssinntekter til posten ved å åpne for nye tjenester i tillegg til tradisjonell postombæring. Regjeringen skal komme tilbake til Stortinget før sommeren 2020 med oppdaterte beregninger for hvor mye det vil koste i årene fremover å opprettholde ombæringen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak som omklassifiserer Posten Norge AS til et kategori fire-selskap, det vil si som et selskap som skal oppnå sektorpolitiske mål, og ikke kun forretningsmessige. Eierskapet skal begrunnes med målet om å sikre et landsdekkende posttilbud hver ukedag.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.02.00)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at postombæring på hverdager, mandag til fredag, videreføres, fram til alle husstander har tilstrekkelig bredbåndstilgang.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utarbeide, og legge fram for Stortinget, en tidsplan for når alle husstander kan ha tilstrekkelig bredbåndstilgang.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 68 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.02.20)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge opp til at Posten og anbudsvinnerne i kompensasjonsordningen som foreslås, samordnes og utfyller hverandre slik at ressursene utnyttes på beste måte i henhold til

høringsinnspillet fra Mediebedriftenes Landsforening og flere andre aktører, slik at man lyser ut et anbud på variable dager de dagene Posten ikke skal distribuere.»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.02.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i postloven (antall omdelingsdager)

I

I lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd nummer 3 skal lyde:

3. én utlevering av postsendinger *annenhver dag, mandag til fredag, i en to-ukers syklus*, til enhver juridisk eller fysisk persons forretningssted eller faste helårslige bosted,

§ 7 annet ledd skal lyde:

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om leveringspliktige tjenester, herunder om krav til tjenestomfang, geografisk dekningsområde, service og kvalitet, innsamlingsordning, og antall og plassering av ekspedisjonssteder. Myndigheten kan også gi forskrift og fatte enkeltvedtak om kompenserende tiltak. Kompenserende tiltak kan blant annet gjelde utlevering av aviser i abonnement på lørdag til mottakere som ikke har annen avisdistribusjon, tilbud innenfor dekningsområdet til alle faste ekspedisjonssteder om leie av postboks med plikt for leveringspliktig tilbyder til daglig utlevering av postsendinger mandag til fredag og krav til flere postboksanlegg eller omdelingsdager i lokale områder med særlige behov eller til brukere med særlige behov.

§ 8 nytt tredje ledd skal lyde:

Kravet til fem dagers innsamling av postsendinger etter § 7 første ledd nummer 2 gjelder ikke innsamling i forbindelse med utlevering annenhver dag etter § 7 første ledd nummer 3.

Gjeldende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelser trer i kraft på ulikt tidspunkt.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.03.13)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.03.37)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i ekomloven (prisregulering av spesialnummer, internasjonale samtaler og SMS mv.)

I

I lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon gjøres følgende endringer:

Ny § 4-15 skal lyde:

§ 4-15 Maksimalpriser for internasjonale nummerbaserte kommunikasjonstjenester innenfor EØS-området

Myndigheten kan gi forskrift om maksimalpriser for internasjonale nummerbaserte kommunikasjonstjenester innenfor EØS-området.

§ 7-1 fjerde ledd skal lyde:

Myndigheten kan gi forskrift om tillatelse til bruk av nummer, navn og adresser, om bruk av nummerplaner og planer for navn og adresser, og om nærmere vilkår for utpekt offentlig organ eller private som administrerer nummer, navn, adresser etter tredje ledd. *Myndigheten*

kan gi forskrift om takstprinsipper og maksimalpriser for anrop til enkelte spesifikke nummererier, både på sluttbruker- og grossistnivå.

§ 10-13 første ledd nr. 2 og 3 skal lyde:

2. overtrer forskrift gitt med hjemmel i §§ 2-1 til 2-9, § 2-10 femte ledd, § 2-12, § 2-14, § 2-15, §§ 4-1 til 4-8, § 4-14, § 4-15, § 5-1, § 6-2, § 6-5, §§ 7-1 til 7-4, § 8-1, § 10-3 eller § 10-5
3. overtrer enkeltvedtak fastsatt med hjemmel i §§ 2-3 til 2-5, § 2-7a annet ledd, § 2-10 annet ledd, § 4-1, § 4-2 annet ledd, § 4-4 første til fjerde ledd, § 4-5 første ledd, § 4-6 første, annet eller fjerde ledd, § 4-7 første eller annet ledd, § 4-8 første, tredje til femte ledd, §§ 4-9 a første ledd, § 4-10, § 4-15, § 5-3, § 6-2, § 6-5 annet ledd, § 7-2, § 7-5, § 8-1, § 10-3, § 10-4, § 10-6 eller § 10-10

§ 11-6 nytt fjerde ledd skal lyde:

Forvaltningsloven § 34 tredje ledd annet punktum gjelder ikke for klager på vedtak fattet med hjemmel i eller i medhold av kapittel 3, 4 og 10. Melding om endring av vedtak til skade for klageren må være sendt klageren innen seks måneder etter at underinstansen mottok klagen.

Gjeldende fjerde og femte ledd blir femte og sjette ledd.

Ny 11-8 skal lyde:

§ 11-8 Søksmålsfrister

Søksmål som gjelder enkeltvedtak fattet med hjemmel i eller i medhold av denne lov må reises innen seks måneder etter at vedtaket ble fattet.

Søksmålsfristen avbrytes når enkeltvedtaket er påklaget til departementet. Søksmålsfristen løper ikke så lenge klagebehandling pågår. Ny søksmålsfrist løper fra klagevedtaket er fattet.

Det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

Når søksmålsfristen er utløpt uten at søksmål er reist, har enkeltvedtak samme virkning som rettskraftig dom, og kan fullbyrdes etter reglene for dommer. Rettskraften gjelder for og mot alle.

§ 13-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

For vedtak fattet før lovens ikrafttredelse må søksmål reises innen seks måneder etter ikrafttredelsen. Forvaltningsloven § 27 tredje ledd tredje punktum gjelder ikke for slike vedtak.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

V o t e r i n g i s a k n r. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 3, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 3, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å kompensere kommunene for økte utgifter som følger av en lovfesting av rett til leirskole, og ber regjeringen i samarbeid med KS vurdere behovet for ytterligere bevilgninger.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.06)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et helhetlig forslag til hvordan arbeidet i yrkesopplæringsnemndene kan styrkes og hvordan sammensetningen av nemndene speiler det totale aktørbildet for fag- og yrkesopplæringen, etter at Lied-utvalget har levert sin innstilling i slutten av 2019.»

Arbeiderpartiet og Rødt har varslet støtte til forslaget. Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 50 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.30)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 12-3 andre ledd skal lyde:

Nemnda skal ha medlemmer med personlege varamedlemmer som til saman skal ha brei innsikt i heile fag- og yrkesopplæringa og i nærings- og selselsetjingsspørsmål. Det skal i alle høve nemnast opp medlemmer frå partane i arbeidslivet etter forslag frå arbeidstakarorganisasjonane og etter forslag frå arbeidsgivarorganisasjonane. Partane i arbeidslivet skal ha fleirtal i nemnda. Dessutan skal det nemnast opp minst éin representant for elevar, lærlingar, *praksisbrevkandidatar* eller lære kandidat etter forslag frå organisasjonar eller organ som representerer desse. Fylkeskommunen kan be lærarorganisasjonane om forslag til medlemmer i nemnda.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 57 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.50)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget er under debatten endret og lyder nå slik:

«I opplæringslova skal ny § 13-7 b lyde:

Kommunen skal tilby elevane eit leirskuleopphald eller eit tilsvarande opphald med minst fire overnattingar i samanheng.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.06.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringar i opplæringslova, folkehøgskolelova, friskolelova m.m. (plikt til å tilby skoletur med overnatting, skolebyte for elevar i vidaregåande opplæring,

opplæring i kvensk, samansetjing av yrkesopplæringsnemnder, politiattest i vidaregåande skole m.m.)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa blir desse endringane gjorde:

§ 2-7 overskrifta og første ledd skal lyde:

§ 2-7 *Kvensk- eller finskopplæring for elevar med kvensk/norskfinsk bakgrunn*

Når minst tre elevar med kvensk/norskfinsk bakgrunn ved grunnskolar i Troms og Finnmark krev det, har elevane rett til opplæring i *kvensk eller finsk*. Omfanget av opplæringa i tid og innhaldet i opplæringa *blir fastsett* i forskrifter etter § 2-2 og § 2-3 i denne lova. Frå og med 8. årstrinnet vel elevane sjølv om dei vil ha *slik* opplæring.

§ 2-12 tredje ledd skal lyde:

For private grunnskolar gjeld også §§ 2-2, 2-5 første, andre, tredje og sjette ledd, 2-11, 8-2, 9-1, 9-2, 9-3, 9-4, 9-5, 9-6, 9-7, kapittel 9 A, §§ 10-1, 10-2, 10-6, 10-6a, 10-9, 11-1, 11-2, 11-4, 11-7, 11-10, 13-3b, 13-5, 13-7a, 13-10, 14-1, 14-4, 15-3 og 15-4.

§ 4-5 tredje ledd første punktum skal lyde:

Læringar og praksisbrevkandidatar som har fylt 21 år og som inngår lærekontrakt eller opplæringskontrakt med full opplæring i bedrift, jf. § 3-3 *fjerde* leddet, skal ha ei prøvetid på seks månader.

§ 8-1 fjerde ledd blir oppheva.

§ 9 A-6 fjerde ledd tredje punktum skal lyde:

Fylkesmannen kan vedta reaksjonar etter skolen sitt ordensreglement, jf. § 9 A-10, eller at ein elev skal byte skole, jf. § 9 A-12.

Ny § 9 A-12 skal lyde:

§ 9 A-12 *Skolebyte*

Ein elev i grunnskolen kan flyttast til ein annan skole enn den skolen eleven elles har rett til å gå på, dersom oppførselen til eleven i alvorleg grad går ut over tryggleiken eller læringa til ein eller fleire medelevar. Skolebyte skal likevel ikkje skje dersom mindre inngripande tiltak vil kunne avhjelpe situasjonen. Grunnen til at ein elev kan flyttast, kan til dømes vere at eleven mobbar ein eller fleire medelevar.

Om vilkåra i første ledd er oppfylte, kan ein elev i vidaregåande opplæring flyttast til ein annan skole enn den skolen eleven er teken inn på. Eleven har rett til å halde fram på same utdanningsprogram og programområde.

Skolebyte etter første og andre ledd skal ikkje skje dersom eleven må flytte ut av heimen, eller om dagleg skyss ikkje er forsvarleg.

Kommunen gjer vedtak for elevar i grunnskolen. Fylkeskommunen gjer vedtak for elevar i vidaregåande opplæring.

Før det blir gjort vedtak om skolebyte, skal den som gjer vedtak, rådføre seg med rektor og lærarane til eleven og sørge for at eleven blir høyrd.

Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i vurderingane etter første og andre ledd og i saksbehandlinga.

Noverande §§ 9 A-12 til 9 A-15 blir §§ 9 A-13 til 9 A-15 og ny § 9 A-16.

§ 10-9 overskrifta skal lyde:

§ 10-9 *Politiattest og forbod mot tilsetjing*.

§ 10-9 tredje ledd første punktum skal lyde:

Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikkje tilsetjast fast eller mellombels i grunnskolen, i den vidaregåande skolen eller i musikk- og kulturskolen, i skolefritidsordninga, for å gi leksehjelp eller i skoleliknande aktivitetstilbod som nemnt i første ledd.

§ 12-3 andre ledd skal lyde:

Nemnda skal ha medlemmer med personlege varamedlemmer som til saman skal ha brei innsikt i heile fag- og yrkesopplæringa og i nærings- og sysselsetjings-spørsmål. Det skal i alle høve nemnast opp medlemmer frå partane i arbeidslivet etter forslag frå arbeidstakarorganisasjonane og etter forslag frå arbeidsgivarorganisasjonane. *Alle organisasjonar som er representerte i organ for samarbeid om fag- og yrkesopplæringa jf. § 12-1, har rett til å vere representerte i nemnda.* Partane i arbeidslivet skal ha fleirtal i nemnda. Dessutan skal det nemnast opp minst ein representant for elevar, læringar, *praksisbrevkandidatar* eller lærekandidatar etter forslag frå organisasjonar eller organ som representerer desse. Fylkeskommunen kan be lærarorganisasjonane om forslag til medlemmer i nemnda.

Ny § 13-7 b skal lyde:

§ 13-7 b *Plikt for kommunen til å tilby leirskoleopphald eller annan skoletur*

Kommunen skal som ein del av grunnskoleopplæringa tilby elevane leirskoleopphald eller annan skoletur med minst tre overnattingar i samanheng.

§ 15-2 andre ledd skal lyde:

Departementet er klageinstans for enkeltvedtak om inntak og spesialundervisning i den vidaregåande opp-

læringa, enkeltvedtak om opplæring i inntil to år ekstra etter § 3-1 femte ledd, enkeltvedtak om særskild språk-opplæring etter § 3-12, *enkeltvedtak* om fysiske miljøforhold etter § 9 A-7 og *enkeltvedtak om skolebyte* etter § 9 A-12.

II

I lov 6. desember 2002 nr. 72 om folkehøyskoler skal § 6 lyde:

§ 6 Politiattest og forbud mot ansettelse

Den som skal settes fast eller midlertidig ved en folkehøyskole, skal legge fram politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Personer som er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikke settes fast eller midlertidig i slike skoler. I andre tilfelle må konsekvensene av merknader på politiattesten vurderes konkret.

III

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar blir desse endringane gjorde:

§ 2-4 andre ledd skal lyde:

Opplæringslova kapittel 9 A om elevane sitt skolemiljø gjeld også for skolar godkjende etter lova her, med unntak av §§ 9 A-10 og 9 A-11. *I saker om skolebyte etter § 9 A-12 er det heimkommunen eller heimfylket som gjer vedtak.* Departementet er klageinstans for *enkeltvedtak* etter § 9 A-7 om det fysiske *skolemiljøet* og *enkeltvedtak* etter § 9 A-12 om *skolebyte*.

§ 3-3 første ledd andre til sjettem punktum blir oppheva.

§ 4-3 overskrifta skal lyde:

§ 4-3 Politiattest og forbud mot tilsetjing.

§ 4-3 tredje ledd første punktum skal lyde:

Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikkje tilsetjast fast eller mellombels i grunnskolen, *i den vidaregåande skolen* eller i skoleliknande aktivitetstilbod eller for å gi leksehjelp etter § 7-1 e.

IV

I lov 16. juni 2017 nr. 69 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner blir desse endringane gjorde:

§ 2 andre ledd første punktum skal lyde:

For yrker som omfattes av lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. og lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell, gjelder kun §§ 22 til 24.

§ 20 første ledd skal lyde:

Den ansvarlige myndigheten skal innen tre dager varsle ansvarlige myndigheter i samtlige øvrige EØS-stater om en yrkesutøver har fått begrenset retten til å utøve yrket av nasjonale *myndigheter eller* domstoler, både midlertidig og permanent. Dette gjelder for yrkesutøvere som utøver et lovregulert yrke med opplæring av mindreårige, herunder barnehage.

V

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset. Kongen kan se tje i kraft dei ulike føresegnene til ulik tid.

Presidenten: Det voteres over § 12-3 andre ledd.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 51 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.07.09)

Presidenten: Det voteres over ny § 13-7 b.

Rødt har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 53 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.07.41)

Presidenten: Det voteres over samtlige gjenstående romertall og paragrafer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Nina Sandberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 2 og 3, fra Nina Sandberg på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forskriftsfeste et overordnet, nasjonalt mandat for studentombudene som utdanningsinstitusjonene kan ta utgangspunkt i.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at studentombudene har juridisk kompetanse.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.08.46)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre at utdanningsinstitusjonene skal tilrettelegge for at studentombudene også er regelmessig fysisk til stede på studiestedene.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.09.11)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven (studentombud, trakassering og tilrettelegging)

I

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 4-3 første ledd skal lyde:

(1) Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med student-samskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på

lærestedet. Styret skal innenfor sitt ansvarsområde arbeide for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 13.

§ 4-3 femte ledd skal lyde:

(5) Studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med særskilte behov har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter. Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde for utdanningsinstitusjonen. I denne vurderingen skal det legges særlig vekt på tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for disse studentene, kostnadene ved tilretteleggingen og institusjonens ressurser. Institusjoner på Svalbard skal så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles i den enkelte utdanningen.

Ny § 4-17 skal lyde:

§ 4-17 Studentombud

(1) Styret skal sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud.

(2) Studentombudet skal gi studenter råd og hjelp i saker knyttet til deres studiesituasjon. Studentombudet kan ikke instrueres i sitt virke. Studentombudet har taushetsplikt, jf. forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.

(3) Departementet kan gi nærmere forskrift om studentombud.

§ 6-4 første ledd skal lyde:

(1) Ansettelse på åremål kan benyttes for:

- a) rektor
- b) administrerende direktør
- c) prorektor
- d) leder for avdeling og grunnenhet
- e) studentombud
- f) postdoktorstillinger
- g) stipendiater
- h) vitenskapelige assistenter
- i) spesialistkandidater
- j) undervisnings- og forskerstillinger når skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse inngår som et vesentlig element i kompetansekravet
- k) stilling på innstegsvilkår

§ 6-4 tredje ledd første punktum skal lyde:

Åremålsperioden for ansatte nevnt i første ledd bokstavene b, e og j, kan være fire til seks år.

§ 7-8 skal lyde:

§ 7-8 *Rapportering til database for statistikk om høyere utdanning*

(1) Personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd kan behandles i en database for statistikk om høyere utdanning for å legge til rette for å utarbeide statistikk, og å gjennomføre utredninger og forskning, og for departementets forvaltning og styring av høyere utdanning.

(2) For studenter ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) navn
- d) statsborgerskap
- e) opplysninger knyttet til utdanning fra universiteter og høyskoler som studieprogresjon og karakterer

(3) For doktorgradskandidater og ansatte ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) ID-type og ID-nummer
- d) navn
- e) statsborgerskap
- f) opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen

(4) Departementet kan pålegge universiteter og høyskoler å rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til databasen for statistikk om høyere utdanning. Innhenting av opplysningene kan skje elektronisk.

(5) Personopplysningene i databasen kan utleveres og sammenstilles til forskning og utredning i samsvar med formålet i første ledd. Opplysningene kan også utleveres til andre departementer og statlige organer som etter personopplysningsloven har adgang til å behandle slike opplysninger.

(6) Departementet er behandlingsansvarlig for databasen. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen.

§ 7-9 skal lyde:

§ 7-9 *Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet*

(1) Studenter og ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i forbindelse med undervisning eller tilsvarende, inkludert på turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

(2) En student som tross skriftlig advarsel har brukt klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i strid med første ledd, kan bortvises i inntil ett år. Hvis studenten til tross for skriftlig advarsel ikke etterkommer et vedtak om bortvisning, kan studenten utestenges fra utdanningen i inntil ett år. Vedtak om bortvisning kan treffes av rektor eller den rektor bemyndiger. Vedtak om utestengning treffes av styret selv eller institusjonens klagenemnd. Vedtak om bortvisning eller utestengning kan påklages, jf. § 5-1.

(3) Dersom en ansatt opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal den ansatte bes om å fjerne klesplagget. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

§ 8-7 første ledd skal lyde:

Private universiteter og høyskoler er regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 og etter denne loven. Regnskapslovens unntak for små foretak i § 3-1 *første ledd andre punktum og andre ledd andre punktum*, jf. § 1-6, gjelder ikke for private universiteter og høyskoler.

II

I lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning gjøres følgende endringer:

Ny § 14 a skal lyde:

§ 14 a *Studentombud*

Styret skal sørge for at alle fagskolestudenter har tilgang til et studentombud.

Studentombudet skal gi fagskolestudenter råd og hjelp i saker knyttet til deres studiesituasjon. Studentombudet kan ikke instrueres i sitt virke. Studentombudet har taushetsplikt, jf. forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.

Ansettelse på åremål kan benyttes for studentombud. Åremålsperioden kan være fire til seks år. Ingen kan være ansatt på åremål etter denne bestemmelsen i en sammenhengende periode på mer enn tolv år.

Departementet kan gi nærmere forskrift om studentombud.

§ 15 første ledd skal lyde:

Styret har det overordnede ansvaret for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentorgane, legge forholdene til rette for et godt og inkluderende læringsmiljø. *Styret skal innenfor sitt ansvarsområde arbeide for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 13.*

§ 15 femte ledd skal lyde:

Studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med særskilte behov har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksa-

men, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter. Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde for utdanningsinstitusjonen. I denne vurderingen skal det legges særlig vekt på tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for disse studentene, kostnadene ved tilretteleggingen og institusjonens ressurser. Institusjoner på Svalbard skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen skal ikke føre til en reduksjon av de faglige kravene som stilles i den enkelte utdanningen.

§ 33 første ledd skal lyde:

Private fagskoler er regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 og i samsvar med kravet til organisasjonsform etter § 13. Regnskapslovens unntak for små foretak i § 3-1 første ledd andre punktum og andre ledd andre punktum, jf. § 1-6, gjelder ikke for private fagskoler.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er forslagene nr. 1–6, fra Nina Sandberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan norsk fagspråk kan ivaretas og sikres i overgangen til åpen publisering.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen involvere forskningssektoren i konkretiseringen av gjennomføringen av Plan S.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle fagmiljøer fortsatt vil ha relevante kanaler å publisere sine forskningsresultater i.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at kvalitet og ikke ressurser avgjør hvem som har muligheten til å publisere forskningsresultater.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for, og utrede mulige overgangsordninger ved innføring av Plan S.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Plan S ikke er i strid med norsk lovgivning om opphavsrett.»

Det voterer alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Rødt har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:107 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand og Marit Arnstad om å ivareta norske forskningsmiljøer ved innføringen av Plan S – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.10.41)

Sak nr. 14 [20:11:02]

Referat

- (370) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Wold, Hans Andreas Limi, Per Willy Amundsen, Solveig Horne, Morten Stordalen, Bård Hoksrud og Erlend Wiborg om å vedta at «Ja, vi elsker dette landet» skal anerkjennes som Norges offisielle nasjonalsang (Dokument 8:161 S (2018–2019))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
- (371) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Petter Eide om avvikling av au pair-ordningen og styrkede rettigheter for au

pairene frem til ordningen er avskaffet (Dokument 8:162 S (2018–2019))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Representanten Sverre Myrli har bedt om ordet før møtet heves, med henvisning til forretningsordenens § 54 andre ledd. Presidenten samtykker i at representanten får ordet, og gir dermed ordet til Sverre Myrli, som har en taletid på inntil 5 minutter.

Ad utbyggingen av E18 i Telemark og utbyggingen av E6 i Trøndelag

Sverre Myrli (A) [20:11:39]: Overraskelsen var stor i dag tidlig da vi fikk greie på at presidentskapet med stemmetallene 3–3 hadde vedtatt å utsette behandlingen av Prop. 81 S for 2018–2019 om utbyggingen av E18 i Telemark og Prop. 82 S for 2018–2019 om utbyggingen av E6 i Trøndelag.

De to sakene ble avgitt i transportkomiteen 28. mai – alt som planlagt. Det har hele tida vært lagt opp til at de to sakene skulle debatteres i Stortinget 5. juni. Og helt til i dag formiddag har det stått det på Stortingets møteprogram.

Tidligere i dag skal stortingspresident Tone Wilhelmsen Trøen ifølge NRK ha uttalt:

«Et flertall i transportkomiteen har søkt presidentskapet om å flytte debattdato for to saker til 19. juni.»

Denne saken har aldri vært behandlet i komiteen – altså om å utsette debattdato. Senere i dag hadde vi komitémøte. Det var ikke oppført på dagsordenen, men opposisjonspartiene tok opp saken under eventuelt. Det ble der forklart at regjeringspartiene i transportkomiteen kom på dette i går kveld, og det var rent prinsipielt at regjeringspartiene nå mener at de to nevnte bompengesakene skulle behandles sammen med den tredje store bompengesaken som ligger til behandling i Stortinget, nemlig utbygging av E6 i Hedmark og Oppland.

Prop. 119 S for 2018–2019 om utbygging av E6 i Hedmark og Oppland ble lagt fram av regjeringen 24. mai – fire dager før komiteen avga de to andre sakene, som altså skulle vært behandlet i morgen. Her er det noe som ikke stemmer. Regjeringspartiene hadde hatt rikelig med tid til å foreslå at alle de tre sakene skulle behandles på samme dag i Stortinget. Det kunne vært foreslått på et tidligere tidspunkt, men dette var altså noe man kom på i går kveld – og det er rent prinsipielt at man ønsker at de tre sakene skal behandles samtidig, blir det hevdet.

Det er antakeligvis bare regjeringspartienes representanter i transportkomiteen og de tre medlemmene

som utgjør flertallet i Stortingets presidentskap, som i det hele tatt kan få seg til å forsøke å argumentere med at dette ikke har noe som helst med morgendagens krisemøte i Fremskrittspartiet å gjøre. Ja, kanskje også statsministeren, for hun har i løpet av dagen i dag bekreftet at hun har vært involvert i beslutningen i presidentskapet.

Jeg synes det er synd at flertallet i presidentskapet lar seg bruke i et slikt partipolitisk spill i stedet for å stå opp og behandle saken prinsipielt. Er det nå blitt sånn at hvis man synes det er ubehagelig å behandle en sak i Stortinget, er det bare å sende en e-post til stortingspresidenten, og så blir saken tatt av kartet og behandlet i et senere møte? Her må vi få en begrunnelse fra presidentskapets flertall for hva som har foregått på bakrommet. Hvorfor var det plutselig helt påkrevd å få utsatt behandlingen av de to bompengesakene?

Stortingspresident Tone Wilhelmsen Trøen [20:16:00]: Presidentskapet behandlet i dag tidlig en anmodning fra de partiene som er i flertall i transport- og kommunikasjonskomiteen, om å flytte debatten i to avgitte saker fra 5. juni til 19. juni. Flertallet i presidentskapet fattet en beslutning om at sakene blir å behandle i Stortinget 19. juni, samtidig med Prop. 119 S for 2018–2019. Flertallet i presidentskapet ga støtte til begrunnelsen som et flertallet av partiene i transport- og kommunikasjonskomiteen ga, at det vil være ryddig og hensiktsmessig å behandle samtlige proposisjoner om bompengefinansierte veiprojekter på samme debattdag.

Presidentskapet behandler en rekke anmodninger og søknader om utsatt avgivelsesfrist og endringer av debattdatoer. På samme måte ble også dagens anmodning fra et flertall av partiene i komiteen behandlet i presidentskapet. I henhold til forretningsordenen § 7 tredje ledd er stortingspresidentens stemme utslagsgivende ved stemmelikhet, og som representanten Myrli refererte, endte altså presidentskapets votering med tre mot tre stemmer, og da er min stemme, stortingspresidentens stemme, utslagsgivende.

Presidenten: Presidenten vil nå tillate at én representant fra hver av de andre partigruppene får ordet, med en taletid på inntil 3 minutter.

Helge Orten (H) [20:17:48]: Som representanten Myrli for så vidt redegjorde for, har transport- og kommunikasjonskomiteen tre bompengeproposisjoner til behandling nå før sommeren. To av dem er ferdig avgitt, og det er riktig som representanten Myrli sier, at de i utgangspunktet var satt opp til behandling i morgen, onsdag. Den tredje er til behandling i komiteen og vil bli behandlet ferdig og avgitt før sommeren og er i utgangspunktet satt opp til behandling den 19. juni.

Sett fra vårt perspektiv, ut fra de samtalene vi har hatt mellom regjeringspartiene i transportkomiteen – Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre – har vi kommet til den konklusjonen at vi synes det vil være formålstjenlig at de tre bompengeproposisjonene blir behandlet samtidig. Vi ser at vi helt sikkert vil få en ganske betydelig bompengedebatt knyttet til bompengeproposisjonene, som vil gå langt utover det saken egentlig dreier seg om, nemlig å finansiere disse prosjektene.

Vi ser fram til en sånn debatt, men vi synes det er formålstjenlig at vi behandler dette på samme dag og kan ha en samlet debatt. Derfor foreslo vi, og anmodet stortingspresidenten om, å flytte de to bompengeproposisjonene som var satt opp til behandling i morgen, onsdag, for å ta disse på samme dag, den 19. juni. Det har stortingspresidenten og presidentskapet etterkommet, og det er jeg glad for. Jeg ser fram til at vi kan få en god og meningsfylt debatt knyttet til de tre prosjektene, men jeg er ganske overbevist om at vi også får en ganske omfattende bompengedebatt, noe som er naturlig slik det politiske landskapet ser ut akkurat nå.

Marit Arnstad (Sp) [20:19:54]: Den 9. april la regjeringen – med Høyre og Fremskrittspartiet i spissen – fram for Stortinget forslag om to bompengeprosjekter, to prosjekter der det skal kreves inn over 10 mrd. kr i økte bompenger. Saken ble avgitt av komiteen for over en uke siden, og la meg få lov til å si det klart: Proposisjonen ble framlagt av en Fremskrittsparti-statsråd, godkjent av en Fremskrittsparti-finansminister, og innstillingen viser med all tydelighet at Fremskrittspartiets stortingsgruppe fullt ut støtter å kreve inn disse 10 mrd. kr i økte bomavgifter.

Jeg må si det er svært merkverdig at saken så foreslås utsatt. Hvorfor vil presidentskapet utsette en sak som regjeringen har lagt fram for Stortinget, og som regjeringen har fått gjennomslag for i Stortinget, en sak som er ferdig behandlet i komiteen for lang tid tilbake? Det er ikke slik at en uten videre har mange av den typen henvendelser, som presidenten sa. Etter § 35 i forretningsordenen skal det svært mye til for å forandre neste ukes program i Stortinget.

Spørsmålet må bli: Vil det fra nå av bli vanlig praksis å utsette saker der et av regjeringspartiene plutselig synes det er ubekvemt å stemme for egne forslag og for egen politikk akkurat på én bestemt dag? Eller – mer presist – er det slik at en nå legger opp til at Fremskrittspartiet i stedet for å stemme for 10 mrd. kr i økning i morgen og 5 mrd. kr om to uker skal stemme for 15 mrd. kr i økte bompenger om to uker? Det er det som hadde vært realiteten hvis dette handler om saksbehandling. Hvis dette handler om sak, hvis regjeringen ønsker å endre politikk, ville det vært naturlig å be om at

saken ble trukket, eller det ville vært naturlig å fremme nye forslag i saken.

Det at statsministeren legger seg inn i sjølve saksbehandlingen i Stortinget, er ganske forunderlig. Det burde ikke Stortingets presidentskap finne seg i. Presidentskapet skal nemlig være presidentskap for hele Stortinget, ikke for halve Stortinget. Stortingets presidentskap bør ikke la seg bruke i et rent politisk spill. Denne saken er pinlig, rett og slett.

Morten Stordalen (FrP) [20:22:43]: Ja, det er riktig at flertallet har bedt om å samordne tre ganske like proposisjoner, som alle tre handler om Nye Veier. Og ja, det er heller ikke unaturlig at det går en liten stund fra man avgir, til man har debatten i salen. Jeg tror også alle representantene i alle komiteene har fått en henstilling fra presidentskapet om å besinne seg litt når det gjelder taletid, for det er mange saker før sommeren. For transport- og kommunikasjonskomiteen har det ikke vært så enkelt. Dette er et godt bidrag til å samle de debattene som handler om tre ganske like proposisjoner, som alle handler om Nye Veier og bompenger.

Og ja, jeg tror også at alle representanter i alle partier, særlig i opposisjonen, kjenner til hvordan disse debattene foregår i denne sal. Det er sjelden man faktisk debatterer proposisjonen – hva den handler om, den enkelte strekning og formål – men det blir ofte en debatt som handler om Fremskrittspartiet og hva noen lovte i 2013 og 2009. Det er trist for de sakene det handler om. For Fremskrittspartiet er det viktig å samle dem, og vi tar gjerne debatten den 19. – den ønsker vi hjertelig velkommen. Jeg tror det er mer effektivt og bra – både for Stortinget og for det norske folk.

Arne Nævra (SV) [20:24:15]: Her står jeg med disse berømte tre proposisjonene, der det er skrevet med tusj på forsiden hvor mange milliarder vi snakker om. Jeg skal ikke fortsette debatten om bompenger her, som for så vidt representanten Arnstad inviterte til. Jeg skal ikke gjøre det.

Men jeg merker meg at det iallfall har skjedd to beklagelige ting. Det ene er at det ble henvist til komiteens flertall, at det var de som hadde sendt en henvendelse til presidentskapet. Det var det altså ikke. Det var flertallspartiene som hadde gjort det. Det har komitélederen for så vidt beklaget i komitémøte i dag, og det tar vi til etterretning. Men så hører jeg også at det var presidenten som enten ble feilsitert eller faktisk brukte uttrykket «komitéflertallet», og det ble også feil, fordi det overhodet ikke har vært behandlet.

Det jeg synes er veldig synd, er for det første at vi på denne måten ødelegger praksisen i salen i sånne saker. Det er også veldig beklagelig at det ødelegger samarbeidsklimaet i komiteen, som hittil har vært veldig bra.

Det er vel ingen her i salen som tror at det har noe med praktisk tilrettelegging for tre saker samlet å gjøre, at vi har denne saken i salen nå. Dette har å gjøre med de politiske irrganger og de politiske spøkelser som lurar i form av noen nye partier der ute. Dette må vi være ærlige på.

Hvis jeg skulle gitt en anbefaling til dem som har kommet med denne saken inn til en flertallskonstellasjon, måtte det kanskje være å dele bompengeproblemene i to.

Presidenten: Da gir presidenten ordet til spørrer og svarer, som har en taletid på inntil 3 minutter hver.

Sverre Myrli (A) [20:26:14]: Stortingspresidenten, Tone Trøen, sa at presidentskapet ofte får henvendelser fra komiteene om å utsette avgivelsestidspunkt og å utsette debattdatoer. Ja, det skjer ofte. Men jeg kan aldri huske at det har skjedd uten at det har vært en begrunnelse for det. Det skjer jo at komiteene blir forsinket og må ha mer tid før innstilling avgis. Det skjer at det må flyttes på debattdatoer – kanskje fordi en statsråd er bortreist. Det skjer. Men da er det jo en begrunnelse. Her er det ingen begrunnelse for hvorfor dette plutselig måtte utsettes. Dessuten er disse sakene ferdig behandlet. De ligger klare til behandling, og var oppført på dagsordenen til behandling i morgen.

Dessuten må jeg si: Det er jo en god skikk, hvis slike ting som dette skjer, at det blir tatt opp i komiteen, så får et flertall i komiteen vedta det – man tar en votering, flertall mot mindretall, og flertallet har rett. Vi hadde komitémøte i transportkomiteen i dag kl. 11, og regjeringspartiene fant det ikke engang bryet verdt å sette det på dagsordenen, ikke engang orientere om det under eventuelt, før opposisjonspartiene tok det opp. Det lukter av denne saken. Dette er rett og slett svært uheldig.

Jeg synes Helge Orten og Morten Stordalen slapp katta ut av sekken. De var redd for at det skulle bli en omfattende bompengedebatt i Stortinget. Morten Stordalen var redd for at det skulle bli en debatt om Fremskrittspartiet. Tenk på det! De var redd for at vi skal debattere bompenger i to dager – at vi skulle bruke to dager på å diskutere 15 mrd. kr i stedet for å bruke én dag og kutte ned på taletida.

Nei, president, dette er svært uheldig, og jeg må si jeg er mest av alt skuffet over at flertallet i presidentskapet har latt seg bruke i dette spillet. Presidentskapets medlemmer er våre tillitsvalgte. Presidentskapets medlemmer er tillitsvalgte for hele Stortinget, for alle stortingsrepresentanter. Og presidentskapets medlemmer er ansvarlig for at Stortingets forretningsorden følges, at

sakene får forsvarlig saksbehandling, og at alle stortingspartiene føler seg bekvem med måten vi behandler saker på, og måten vi avgjør hvordan Stortinget skal fungere på.

President, det er synd at presidentskapets flertall har latt seg bruke av ett parti i rent partitaktiske hensyn i denne saken.

Stortingspresident Tone Wilhelmsen Trøen (H) [20:29:17]: Bakgrunnen for anmodningen fra de partiene som er i flertall i transport- og kommunikasjonskomiteen er blitt belyst av andre talere enn meg. Jeg redegjorde i mitt første innlegg for at flertallet i presidentskapet støttet den begrunnelsen som ble gitt da anmodningen ble fremsatt. Presidentskapet behandlet den i dag tidlig.

Jeg har behov for å kommentere de antydningene som kommer om brudd på forretningsordenen, for dette er ikke et brudd på forretningsordenen. Dagsordenen kunngjøres senest 24 timer før stortingsmøtet. Det står i forretningsordenen § 35:

«Det kunngjorte ukeprogrammet som er omhandlet i første ledd første og annet punktum, og den dagsordenen som er kunngjort, må ikke fravikes uten at det er nødvendig.»

Dagsordenen ble ikke kunngjort før denne beslutningen ble fattet, så det er altså ikke noe brudd på forretningsordenen som her har skjedd. Det ble fattet et vedtak før kl. 10 i dag, og da ble dagsordenen kunngjort. Det er veldig viktig for meg å understreke, fordi jeg mener det ble insinuert at det var et brudd på forretningsordenen, at vi fravek forretningsordenen – det gjorde man altså ikke i denne saken.

Det hender det er et mindretall og et flertall også i presidentskapet. Det er sjelden, men det hender. Det har også hendt i lignende saker tidligere. Men jeg mener at flertallet i komiteen har redegjort for – altså partiene som utgjør flertallet i komiteen – hvorfor de begrunnet den anmodningen som de fremmet i går.

Så har jeg nok uttalt meg litt unøyaktig i intervjuet med NRK i dag. Jeg skulle sagt at det var flertallet av partiene i komiteen og ikke flertallet i komiteen. Det beklager jeg. Så legger jeg også merke til at i denne debatten har vel komitélederen også nevnt, i hvert fall andre har nevnt, at han har beklaget det i komitémøtet, og at det var en uriktig omtale.

Presidenten: Dermed er denne debatten avsluttet, i hvert fall i denne salen. – Ønsker noen ordet før møtet heves? Så synes ikke, og møtet er hevet.

